

A VESZPRÉMI EGYHÁZMEGYE MÚLTJÁBÓL
SZERKESZTI: KÖRMENDY JÓZSEF
17.

ROTT NÁNDOR
VESZPRÉMI PÜSPÖK
BÉRMÁLÁSI FELJEGYZÉSEI
1921-1938

Sajtó alá rendezték:

Körmendy József
Rajczi Pál

VESZPRÉM
2000

**ROTT NÁNDOR
VESZPRÉMI PÜSPÖK
BÉRMÁLÁSI FELJEGYZÉSEI
1921-1938**

Lektorálták:

Hegyi Lajos
és
Tüskés Gábor

A kiadó megköszöni a Balatonfüred-Csopaktája Szövetkezetnek
és elnökének, Gubicza Ferencnek
a könyv kiadásához nyújtott jelentős támogatását

ISBN 963-00 3547 2
ISSN 0238-7190

Kiadja a Veszprémi Egyházmegye Érseki Levéltára
Felelős kiadó: Rajczi Pál, dr. Körmendy József
Nyomdai előkészítés: Hunya Erzsébet

Készült a Jókai Mór Városi Könyvtár
Kötészeti és Sokszorosító Műhelyében
Felelős vezető: Dr. Hermann István

A VESZPRÉMI EGYHÁZMEGYE MÚLTJÁBÓL
SZERKESZTI: KÖRMENDY JÓZSEF
17.

ROTT NÁNDOR
VESZPRÉMI PÜSPÖK
BÉRMÁLÁSI FELJEGYZÉSEI
1921-1938

Sajtó alá rendezték:
Körmendy József
Rajczi Pál

VESZPRÉM
2000

Ajánlás

Nagy örömmel adok ajánlást a jelen kötethez, amely méltó emléket állít kiváló püspök-elődömnek, dr. Rott Nándornak, aki 1917-39 közt volt a veszprémi egyházmegye főpásztora.

1921-38 között, a bérmlások alkalmával készített saját kezű feljegyzései rávilágítanak hatalmas munkabíráására és szinte mindenre kiterjedő főpásztori gondosságára. Évente több mint négy hónapot töltött el bérmlással, illetve nagy kiterjedésű egyházmegyéje plébániáinak látogatásával. Jegyzetei arról tanúskodnak, hogy az úton-levés, a megszokott püspöki rezidenciától való távollét fáradalmait szívesen vállalta, munkáját nem reprezentálásnak, hanem apostoli misszióknak fogta fel.

Útjai során szinte minden szépet és jót észrevesz, mindenekelőtt papjainak és híveinek buzgóságát, de meglátja a problémákat, az emberek nyomorúságát is, és azonnal keresi a megoldás lehetőségeit. Igazi, jópásztori szeretet párosul nála a mértéktartó szigorúsággal.

Személyes tapasztalatait nemcsak saját használatra jegyzi fel, hanem azoknak általános érvényű tanulságait körlevelekben is közzé teszi, hogy mindenki okulhasson belőlük.

Hála Rott Nándor őszinte hívének, Dr. Körmendy József kanonok, prépost úrnak és munkatársainak, egy olyan kötettel lettünk gazdagabbak, amely nemcsak kor- és helytörténeti szempontból jelentős, hanem vallás-erkölcsi szempontból is. E könyv olvasása – amellet, hogy roppant érdekes – mindannyiunknak ösztönzést is nyújt kötelességeink teljesítésére: püspöknek, papnak, egyházközségi alkalmazottnak, egyszerű hívőnek egyaránt. Most, az ezredfordulón és a jövőben is.

Veszprém, 2000. január 7.

*dr. Márfi Gyula
veszprémi érsek*

Bevezetés

A veszprémi egyházmegye területén – régi szokás alapján – évente kétszer; tavasszal és ősszel voltak a bérmálások. Április végétől július végéig, illetve szeptember elejétől október végéig, a hét minden napján volt bérmálás; rendszerint a plébánia székhelyén, de néha a népesebb filiákban is.

A főpásztor általában a plébánialakban, de néha a kegyúrnál, vagy alkalmasabb lakással rendelkező hívőnél szállt meg.

A megyés püspök a Szent Mihály nagyharang ünnepélyes zúgásától kísérvé fekete parádéslovaktól vont gyönyörű hintón indult a béрма-körútra, melynek a végén ugyancsak a nagyharang ünnepélyes zengése mellett érkezett vissza.

Ezért él Veszprémben a mondás: „Mikor szólal meg a Szent Mihály nagyharang? Ha a püspök hazuról elutazik vagy visszatér, és ha egy kano-nok meghal!”

A bérmálásra érkező püspök fogadása nagy ünnepélyességgel történt: a járás határán a főszolgabíró fogadta díszhuszár kíséretében, a plébánia határán pedig lovasbandérium várta a főpásztort.

A főszolgabíró jelenléte annak az időnek emléke, hogy a veszprémi püspök Veszprém vármegye örökös főispánja volt 1773-ig, Koller Ignác haláláig. A püspökök azonban a jogfosztás elleni tiltakozásul a főispáni címet továbbra is viselték – br. Hornig Károly bíboros kivételével – 1939-ig, dr. Rott Nándor elhunytáig.

A lovasbandérium a középkort idézte, amikor a veszprémi püspök 200 lovasból álló bandériumot állított ki a királyi hadseregbe¹, Beriszló Péter püspök – 1512-1520 –, mint horvát bán saját bandériuma élén is harcolt és esett el a török elleni küzdelemben 1520. május 20-án². Restaurált síremléke a bazilika altemplomában látható.

A templom közelében felállított díszkapuval várta a hívősereg az érkező megyés püspököt. Ott történt az ünnepélyes fogadás az egyházközségek vezetősége és a bérmálkozók nevében. Utána a templomban csak ünnepélyes áldás volt. Majd a főpásztor a plébániára vonult, hogy kipihenje az utazás fáradalmait.

A pihenés után az egyházközségben látogatásokat végzett. Meglátogatta – ha volt – a kegyurat, az egyházközségi világi elnököt, a jegyzőt, a tanítókat és az iskolát. Végül meglátogatta a plébániáról származó papok szüleit is.

A plébánián elköltött vacsora után a főpásztor kíséretével együtt lepihent, hogy a másnapi bérmálás nagy munkájára előkészüljön.

¹ Róma, Archivum de Propaganda Fide: Vienna 7. fol 56 r. 57. v.

² A veszprémi egyházmegye papságának névtára 1975. 13.

Rott Nándor püspök a morvaországi Bodenstadtban született 1869. december 23-án R. Nándor Fejér megyei erdész és Zeiner Leopoldina róm.kat. szülőktől. Középiskoláit Budapesten és Esztergomban, teológiai tanulmányait pedig Rómában a Collegium Germanico-Hungaricum növendékeként végezte. Ott is szentelték pappá 1896. október 8-án. Munkaterülete a papi utánpótlás nevelése különböző hittudományi intézetekben. Br. Hornig Károly veszprémi bíboros püspök halála (1917. február 9.) után IV. Károly király 1917. május 16-án a hadszíntéren nevezte ki veszprémi püspökké. Csernoch János bíboros esztergomi hercegprímás 1917. szeptember 23-án a budapesti Egyetemi templomban Majláth Gusztáv erdélyi és Kránitz Kálmán cymeai püspök, veszprémi segédpüspök segédletével végezte a felszentelést. (További életútjáról lásd Pfeiffer János: A veszprémi egyházmegye történeti névtára /1630-1950/ püspökei, kanonokjai, papjai 47-50. München 1987.)

Címere: szépen levágott erdőből magasba emelkedő koronás szálfá. Jelmondata: „Pro lege et grege.” Isten törvényéért és a nyájért.

Valóban Isten törvényének hűséges megtartása és a nyáj gondos őrzése képezték legfőbb lelkipásztori gondját.

Főpásztori munkáját szilárd alapokra akarta építeni, azért minden bér-málási helységben komoly jegyzeteket készített, melyek 3 db ABC rendszerű jegyzetfüzetben, az ún. „húskönyvekben” található.

Az első bejegyzés 1921. május 16-án, az utolsó pedig 1938. június 6-án, pünkösdvasárnapján történt. Ezt a bér-málást azonban Rott püspök atya gyengélkedése miatt Uzdóczy Zadravec István ny. tábori püspök végezte Zircen.

A bejegyzések száma 443, melyek között van néhány filiálisi bér-málás is.

Az első bér-máltja után (1921. X. körlevél) megköszöni a jó Istennek a lelkeskedő papság lelkiismeretes munkáját, hogy az elmúlt lélekpusztító idők ellenére, olyan meggyőződéses hitet talált híveiben.

Örvendezett, hogy papjait munkálkodási területükön is megismerhette és így jobban tudta értékelni a szép lelki eredményeket. Jó érzés töltötte el, amikor látta, hogy rendes, gondozott a plébános lakása és háztája. Jó volt tapasztalni a papok és hívek közötti bizalmas kapcsolatot. Sokkal több jót látott, mint amit várt.

De néhány hiányra is felhívta a figyelmet. Bér-málás alkalmával valóságos missziót végezhet a papság, de ide buzgó lelkipásztori munka kell.

A bér-macédukat ne a kántortanítók készítsék el, mert ők válogatás nélkül kiadják minden jelentkezőnek a bér-macédukat és elfogadják méltatlant is bér-maszülőnek. Viszont a lelkipásztor sok nehézséget fel tud oldani a jelentkezők alkalmával. Nem egy helyen lehet rendezni a házasságot, vagy a szentségekhez való járulást.

Nem szabad megfélemedezni a bér-málási anyakönyvek beszerzéséről és a bér-málás tényének a kereszteleési anyakönyvek megfelelő rovatába való bejegyzéséről.

A „*Historia domus*”-ok vezetésére nagy gondot kell fordítani, a mulasztásokat pedig pótolni kell. - Kevés helyen van ifjúsági egyesület, pedig ezek révén meg lehetne szelídíteni az iskolából kimaradt ifjúságot.

Sok temető kerítés nélkül van, másutt rendezetlenek. Pedig a temetők gondozása a nép műveltségének és vallásosságának a tanúja.

1922-ben a bérmálások megkezdése előtt felhívta a figyelmet, hogy minden plébánián szükséges külön bérmálási anyakönyv is. A bérmálás ténye pedig – hangsúlyozza ismételten – bevezetendő a keresztelési anyakönyvek „megjegyzések” rovatába.

A bérmálás előtt minden plébánián főesperesi hivatalvizsgálat is lesz, amelyről jelentés teendő a bérmáló főpásztornak.

1923-ban a tavaszi bérmálások előtt elrendelte: 1.) Az összes bérmálkozók a bérmálás előtt a szentgyónáshoz és szentáldozáshoz járuljanak. 2.) A lelkész alaposan tanítsa ki a bérmálkozókat a bérmálás szentségének fontosságáról és különös szentségi kegyelméről. 3.) Legyenek jelen mindnyájan mind a bérmálás elején, midőn a püspök kiterjeszti kezeit föléjük, mind pedig a befejező áldásnál.

1924-ben már a tavaszi bérmálás bejelentésekor felhívta a papság figyelmét, hogy az őszi bérmálásra már az iskolaév befejezése előtt kellő időben elkezdjék az őszi bérmálásra való előkészítést, mivel az új iskolaév elején kevés idő jutna az oktatásra.

Nem szűnik meg hangsúlyozni, hogy a jól előkészített bérmálás felér egy jó népmisszióval. Viszont a hiányos előkészítés esetén a bérmálás napja lesüllyedhet egy zajosabb falusi búcsú színvonalára minden lelki eredmény nélkül, mivel a bérmálás a Léleknek szentsége, a hit erősségének a forrása.

1926-ban az 1550. sz. rendeletével a következőket fűzte a bérmálásra való felhíváshoz: 1.) Tudomásomra jutott, hogy sokan azért nem mernek bérmálkozni, mivel nem tudnak gyermekeiknek új ruhát venni, vagy mert nem találnak bérmaszülőt, aki vállalná – a közfelfogás szerint – az ezen tisztséggel járó költségeket. Kéri a plébánosokat, hogy hangsúlyozzák a híveiknek, hogy a bérmáláshoz nem kell sem új ruha, sem fehér ruha, sem koszorú; elég, ha tisztességes vasárnapi ruhában jelennek meg, ami mindenkinek van. A bérmaszülők se költsékezzenek, hanem adjanak imakönyvet, szentolvasót vagy más szerény emléket, amely a kapott szentségi kegyelemre figyelmeztesse a bérmagyermeket. Ha pedig valaki így sem talál bérmaszülőt, akkor bérmaszülő nélkül is megbérmálja a főpásztor, felmentvén őt a bérmaszülő alkalmazásának kötelezettsége alól. 2.) Szép példa a bérmálkozók számára, ha a bérmálás napján a bérmaszülők is megáldoznak. 3.) Az iskolát vagy a megérkezés délutánján, vagy a másnapi bérmálás után fogja meglátogatni. Az iskolai naplót is megvizsgálja. 4.) Nagyon kéri a plébánosokat, hogy a bérmálási ebéd szerény legyen. „Non est regnum dei esca et potus.” (Isten országa nem evés és ivás.) Az elszállásolás se okozzon gondot és izgalmat a plébánián. Béрмаúton lévő püspöknek nincs és nem is lehet igénye. Apostoli küldetésben jár. Fáradalmait szívesen felajánlja a hívekért.

5.) A bérmálással kapcsolatban *visitáció* (hivatalvizsgálat) is lesz. Erre készüljön minden plébános.

Az 1927. évi VI. körlevelében örömmel számol be arról, hogy a hívek megbecsülik lelkipásztoraikat. Megszűnt az a vélemény, hogy a papság kényelmes, gondtalan életet él. Elismerték, hogy sok fárasztó munkát végez önzetlenül, anyagi elismerés nélkül is. – Ennek kézzelfogható eredménye a hívek ragaszkodása és szeretete papjaik iránt.

Alig talált plébániát, ahol meg hasonlós lett volna a papság és a hívek között. Örömmel tapasztalta azt is, hogy a papság komolyan veszi az iskolai hitoktatást. Sok kiváló hitoktató van a káplánok között is.

A vizitáló főpásztor azonban a hibákat is észrevette. Sok templomból hiányzik a gyóntatószék, vagy rozoga és kopott. Látszik, hogy nem nagyon használják. Főleg a nők gyóntatásánál kerülendő a sekrestyében való gyóntatás. De néhány helyen tapasztalta, hogy a többszöri figyelmeztetésnek látható eredménye is lett, mert több helyen nagyon szép gyóntatószékek ékesítik a templomot.

Több helyen hiányzik a szentségház selyemmel való béllélése. Jó lenne, ha a terület papsága közösen elhatározná, hogy kárpitossal, vagy apácákkal elvégeztetik a szép munkát.

Sok helyen a plébániai könyvtár is rendezetlen. Pedig a régi vastag falu plébániákon falbavájt szekrényekkel is lehetne segíteni a helyhiányon.

A „*Historia domus*” is hiányzik még sok helyen. Pedig az abban rögzített események, vagy építkezések a jövőben sok nehézség szerencsésebb megoldásához vezethetnének.

Kéri a Jézus Szt. Gyermekségének műve és a missziós egyesületek felkarolását.

Az 1928. IV. sz. körlevélben a következőket jelzi: 1.) Minden plébániára az előző nap délutánján 4-5 óra körül érkezik. 2.) A templomból nem a szállásra, hanem az iskolába megy, ahol a gyermekeken kívül a szülőket is szívesen látja. 3.) Az iskolalátogatás után a plébánián főesperesi vizsgálat; az érdekeltek kellő időben meghívandók. 4.) A bérmálás napján a bérmálás végeztével a küldöttségek fogadása. 5.) A korábbi években megadott körlevéli utasítások pontosan betartandók.

A bérmálás szentségének kiosztására az 1928. év tavaszára gyengélkedése miatt Uzdóczy Zadravec István ny. tábori püspök urat kérte fel, aki a legnagyobb készséggel fogadta el a meghívást.

Az őszi bérmálás előtt a kereszt- és bérmaszülők, valamint helyetteseik oktatására hívta fel a papság figyelmét.

Az 1931. körlevél 446. sz. rendeletében hangsúlyozza a szülők, bérmaszülők és a képviselőtestületi tagok közös szentáldozását a bérmálási szentmisén. – Kéri még a plébánosokat, hogy készítsék el a hívek törzskönyvét, „*a liber status animarum*”-ot, amely a plébánia összes családjának – a puszták népének is – tartalmazza családi adatait. Ennek különösen az új plébánosok veszik majd hasznát.

Az áldoztatásnál használni kell az áldoztató tálcát - a patenát.

Az 1932-34. közötti időben kiadott körleveleiben a bérmálások időpontjának közlésekor kéri a lelkipásztorokat, hogy a korábbi bérmálási utasításokat pontosan tartsák be.

Az 1935. körlevél 12. oldalán kéri az espereseket a bérmálás előtti vizsgálat megtartására, a vonatkozó jegyzőkönyveket pedig a bérmálás előtt legkésőbb 10 nappal terjesszék fel a főhatósághoz.

Az 1936. évi V. körlevélben a bérmálások alkalmával tapasztalt örömeit sorolja fel. Ezek: az ifjú papság buzgósága a hitoktatásban és a hívek gondozásában. Az iskolákban tett látogatásai alkalmával a gyermekek komoly hittani tudásról tanúskodtak: nagyon jó tényezőnek tekinti, hogy a községi és állami iskolákban, ahova a rossz utak miatt ritkán juthatnak el a papok, a világi tanerők vállalták a hitoktatást és a legnagyobb összhangban dolgoznak a lelkipásztorokkal. Kéri az illetékeseket, hogy a bérmáláskor tapasztalt buzgóságot és istenszeretetet az elkövetkezendő években is őrizték meg. - Külön említést tett a templomok és környékének rendezett, tiszta állapotáról. Mindez a hívek őszinte, vallásos lelkületét dicséri.

Rott püspök atya egészségi állapota 1938-ban meggyengült, ezért a tavaszi bérmálásra ismét Uzdóczy Zadravec István ny. tábori püspököt kérte fel, aki május 1-től június 10-ig, sőt június 25-én is bérmált. Az őszi bérmálásra pedig dr. Tóth Tihamér koadjutor-püspök segítségét vette igénybe.

Az 1939. évi tavaszi bérmálást már nem érte meg. Március 3-án elhunyt.

Temetése március 6-án volt a Szent Margit templomban. A temetésén óriási gyászoló tömeg vett részt. Nemcsak az egyházmegye papsága és hívei rótták le a hálás kegyeletüket szeretett főpásztoruk iránt, hanem az egész országból is sok előkelőség volt jelen és megindult lélekkel szemlélték a gyászoló közösség őszinte szeretetét sokat szenvedett Lelkiatyjuk iránt.

A feljegyzések közlésében a betűhűségre törekedtünk. De a diffamáló – bár igaz –, de rossz hírt keltő részeket mellőztük. A jegyzetek részben a lap alján, részben a folyamatos szövegben találhatóak, főleg amikor az idegen szavak magyar megfelelőjét közvetítjük.

A feljegyzésekben szereplő személyek a legtöbbször csak a vezetékneven találhatóak. Pótlást nem alkalmaztunk.

A bérmlások időrendi sorrendben

1921.	május 1.	Somogyszentbalázs
	május 4.	Zselickislak
	május 8.	Szomajom
	május 9.	Hetes
	május 14.	Mosdós
	május 15.	Kercseliget
	május 16.	Attala
	május 18.	Gölle
	május 23.	Mernye
	május 25.	Kisbárapáti
	május 26.	Acsa
	május 31.	Devecser
	június 2.	Somlóvásárhely
	június 3.	Tüskevár
	június 5.	Felsőiszkáz
	június 6.	Dabrony
	június 7.	Pápasalamon
	június 8.	Somlószóllós
	szeptember 4.	Nagyanna
	szeptember 5.	Pápakovácsi
	szeptember 6.	Nagytevel
	szeptember 7.	Ugod
1922.	április 30.	Nagyrécse
	május 1.	Nagybakónak
	május 2.	Gelse
	május 6.	Nagykanizsa
	május 9.	Murakeresztúr
	május 11.	Somogynémetujfalu
	május 12.	Barcs
	május 16.	Felsősegesd
	május 17.	Kutas
	május 18.	Somogysaárd
	május 19.	Nagybajom
	május 20.	Tapsony
	május 22.	Nagyszakácsi

	május 23.	Nemesvid
	május 24.	Csákány
	május 25.	Mesztegyő
	május 26.	Gadány
	május 27.	Somogyfajsz
	május 29.	Tótszentpál
	szeptember 4.	Zalacsány
	szeptember 5.	Rád
	szeptember 6.	Szentpéterúr
	szeptember 7.	Zalaszenthály
	szeptember 8.	Pacsa
	szeptember 9.	Felsőrajk
	szeptember 14.	Szentgyörgyvár
	szeptember 15.	Nemesbük
	szeptember 18.	Karmacs
1923.	május 5.	Homokkomárom
	május 6.	Balatonboglár
	május 7.	Szöllősgyőrök
	május 8.	Gamás
	május 9.	Geszti
	május 10.	Osztopán
	május 12.	Buzsák
	május 13.	Lengyeltóti
	szeptember 2.	Bakonyjákó
	szeptember 3.	Kehida
	szeptember 3.	Városlőd
	szeptember 4.	Kislőd
	szeptember 5.	Ajkarendek
	szeptember 6.	Polány
	szeptember 13.	Kisgörbő
	szeptember 14.	Zalaszenthály
	szeptember 15.	Zalaszenthály
	szeptember 16.	Türje
1924.	április 27.	Zalakoppány
	április 30.	Csácsbozsok
	április 30.	Csatár
	május 1.	Zalaszenthály
	május 5.	Apáti
	május 6.	Kapornak
	május 15.	Csesznek

május 16. Oszlop
május 17. Réde
május 18. Csatka
május 25-28. Kaposvár
május 29. Tab
május 30. Berény
május 31. Ádánd
június 2. Kiliti
június 3. Zamárdi
június 5. Kőröshegy
szeptember 3. Vörösberény
szeptember 4. Gyulafirátót
szeptember 5. Lókut
szeptember 6. Borzavár
szeptember 6. Porva
szeptember 10. Bakonyháza
szeptember 11. Jásd
szeptember 12. Szápár
szeptember 24. Ladány
szeptember 25. Ősi

1925. május 8. Balatonszabadi
május 10. Mezőkomárom
május 15. Balatonkenese
május 16. Kapoly
május 26. Látrány
május 27. Lelle
május 29. Sümegcsehi
május 31. Sümeg
június 2. Káptalanfa
június 3. Szegvár
június 4. Ukk
június 9. Gógánfa
szeptember 8. Szentgál
szeptember 9. Herend
szeptember 10. Hárságy
szeptember 11. Márkó
szeptember 12. Vámos
szeptember 13. Szentkirályszabadja
szeptember 14. Hidegkút
szeptember 15. Tótvázsony
szeptember 19. Vászoly

szeptember 20. Aszófő

1926. május 3. Káptalantóti
május 4. Badacsonytomaj
május 5. Tördemicz
május 7. Lesenczetomaj
május 7. Vita
május 9. Tapolcza
május 13. Csököly
május 15. Kadarkút
május 16. Somogyhárságy
május 19. Ujfalu
május 20. Barcs
május 21. Somogytarnócza
május 22. Erdőcsokonya
szeptember 21. Szentbékálla
szeptember 22. Monostorapáti
szeptember 24. Zalapettend
szeptember 25. Taliándörögd
szeptember 29. Balatoncsicsó

1927. május 1. Miháld
május 2. Iharosberény
május 4. Csurgó
május 7. Gyékényes
május 11. Szentbalázs
május 12. Bószénfa
május 13. Zselickislak
május 17. Hetes
május 19. Taszár
május 20. Toponár
május 26. Devecser
május 27. Somlóvásárhely
május 28. Tüskevár
május 29. Felsőiszkáz
május 30. Dabrony
május 31. Somlószóllós
szeptember 11. Vaszar
szeptember 12. Vanyola
szeptember 13. Lovászpátana
szeptember 14. Pápateszér
szeptember 15. Szücs

szeptember 16. Bakonykoppány
szeptember 18. Csót

- 1928.** május 6. Somogyfajsz
május 7. Mesztegnyő
május 8. Gadány
május 9. Marczali
május 10. Csákány
május 11. Sámson
május 12. Sávoly
május 14. Balatonberény
május 19. Somogyvár
május 20. Kaposvár
május 22. Mosdós
május 23. Kercseliget
május 24. Attala
május 25. Gölle
május 26. Somogyszil
május 27. Igal
május 29. Kisbárapáti
május 30. Somogyacsa
május 31. Törökkoppány
június 8. Alsópáhok
június 9. Sármellék
június 11. Karmacs
június 12. Zsid
- 1929.** május 1. Külsővat
május 3. Nyárad
május 4. Marczaltó
május 5-6. Pápa
május 7. Nagyganna
május 14. Gelse
május 15. Hahót
május 16. Zalaszentbalázs
május 17. Homokkomárom
május 19. Nagybakónak
május 20. Nagyrécse
május 21. Nemesvid
május 22. Nagyszakácsi
május 23. Tapsony
május 25. Böhönye

1930.	május 1.	Kisgörbő
	május 2.	Türje
	május 3.	Zalabér
	május 4.	Pakod
	május 5.	Tekenye
	május 6.	Zalaszentgrót
	május 11.	Kiskomárom
	május 13.	Galambok
	május 14.	Zalamerenye
	május 27.	Szöllősgyörök
	május 28.	Gamás
	május 29.	Geszti
	május 30.	Osztopán
	június 2.	Lengyeltóti
	szeptember 14.	Bakonyjákó
	szeptember 15.	Városlőd
	szeptember 16.	Kislőd
	szeptember 17.	Ajkarendek
	szeptember 18.	Magyarpolány
	szeptember 20.	Halimba
1931.	április 26.	Ácsteszer
	április 26.	Kővágóörs
	május 1.	Balatonkiliti
	május 1.	Ságvár
	május 3.	Ádánd
	május 4.	Gyulafirátót
	május 4.	Nagyberény
	május 5.	Tab
	május 7.	Zamárdi
	május 8.	Balatonendréd
	május 10.	Csatár
	május 11.	Csácsbozsok
	május 14.	Búcsúszentlászló
	május 15.	Nemesapáti
	május 16.	Zalaszentiván
	május 17.	Szepetk
	május 18.	Bezeréd
	május 22.	Bakonyszentlászló
	május 23.	Bakonygyirót
	május 25.	Bakonyszombathely
	május 27.	Sur

május 28. Aka
május 29. Nagycapornak
május 30. Csatka
május 31. Csesznek
június 1. Bakonyoszlop
szeptember 19. Olaszfalu
szeptember 20. Zircz
szeptember 21. Lókut
szeptember 22. Borzavár
szeptember 23. Porva
szeptember 24. Nagyesztergár
szeptember 25. Bakonynána
szeptember 26. Szápár
szeptember 27. Jásd
szeptember 28. Tés

1932. április 28. Peremarton
április 29. Ősi
április 30. Ladány (Nádasdladány)
május 1. Várpalota
május 2. Nágocs
május 2. Öskü
május 3. Hajmáskér
május 5. Vörösberény
május 7. Paloznak
május 8. Balatonfüred
május 9. Aszófő
május 18. Balatonkenese
május 19. Lepsény
május 20. Dég
május 21. Szilasbalhás
május 22. Lajoskomárom
május 23. Mezőkomárom
május 24. Enying
május 25. Fokszabadi [Balatonszabadi]
május 27. Siófok
május 28. Szólád
május 30. Látrány
május 31. Karád
június 1. Andocs
június 3. Miklósi
szeptember 17. Nyirád

szeptember 19. Sümeg
szeptember 20. Csabrendek
szeptember 20. Sümegcsehi
szeptember 21. Káptalanfa
szeptember 22. Zalaszegvár
szeptember 23. Ukk
szeptember 24. Zalagyömrő
szeptember 27. Zalamihályfa
szeptember 28. Gógánfa

1933. május 9. Vöröstó
május 10. Nagyvázsony
május 11. Tótvázsony
május 12. Hidegkút
május 13. Nemesvámos
május 14. Szentkirályszabadja
május 15. Szentgál
május 16. Herend
május 17. Márkó
május 20. Erdőcsokonya
május 22. Görgeteg
május 25. Nagyatád
május 26. Tarany
május 27. Háromfa
május 29. Babócsa
május 31. Barcs
június 1. Németujfalu
június 1. Somogyhárság
június 2. Szulok
június 3. Németlad
szeptember 24. Zalapettend
szeptember 25. Taliándörög
szeptember 26. Monostorapáti
szeptember 27. Szentbékälla

1934. április 30. Badacsonytomaj
május 1. Nemestördemicz
május 2. Gyulakeszi
május 4. Nemesvita
május 12. Belezna
május 12. Somogyszenthmiklós
május 13. Zákány

május 14.	Zákánytelep
május 15.	Gyékényes
május 16.	Somogyberzencze
május 19.	Iharosberény
május 20.	Miháld
május 22.	Inke
május 23.	Bőszénfa
május 23.	Szentbalázs
május 24.	Zselickislak
május 25.	Kaposszentbenedek
május 26.	Szomajom
május 27.	Toponár
május 28.	Hetes
szeptember 30.	Devecser
október 2.	Somlóvásárhely
október 3.	Tüskevár
október 4.	Felsőiskáz
október 6.	Dabrony
október 7.	Somlószöllős
október 8.	Pápasalamon
október 9.	Noszlop

1935. április 28.	Ugod
április 29.	Bakonykoppány
április 30.	Szücs
május 1.	Pápateszér
május 4.	Lovászipatona
május 4.	Vanyola
május 4.	Somogyszentpál
május 11.	Kercseliget
május 12.	Attala
május 13.	Mosdós
május 14.	Gölle
május 15.	Somogyszil
május 18.	Mernye
május 20.	Kisbárapáti
május 23.	Vörs
május 25.	Somogysámson
május 27.	Csákány
május 29.	Mesztegyő
május 30.	Marczali
június 1.	Kéthely

június 2.	Balatonberény
június 3.	Balatonkeresztúr
október 5.	Balatongyörök
október 6.	Keszthely
október 8.	Alsópáhok
október 9.	Sármellék
október 10.	Szentgyörgyvár
október 11.	Nemesbük
október 12.	Karmacs
október 13.	Rezi
október 15.	Zalaszántó
1936. április 26.	Nemesvid
április 27.	Nagyszakácsi
április 29.	Tapsony
április 30.	Böhönye
május 1.	Saárd [Somogysaárd]
május 2.	Nagybajom
május 3.	Kutas
május 3.	Külsővat
május 4.	Felsősegesd
május 5.	Somogyszob
május 8.	Murakeresztúr
május 9.	Nagykanizsa
május 11.	Nagyrécse
május 13.	Zalaszentbalázs
május 14.	Hahót
május 16.	Gelse
május 18.	Dióskál
május 19.	Felsőrajk
május 20.	Zalaszentmihály
május 21.	Pacsa
május 22.	Nemesrádó
május 23.	Szentpéterúr
május 24.	Zalaapáti
október 10.	Nyárád
október 12.	Pápa
október 13.	Marczaltó
október 15.	Nagyanna
október 15.	Pápakovácsi

1937. április 22. Kiskomárom
április 23. Galambok
április 25. Orosztony
április 26. Zalasabar
április 28. Zalavár
június 13. Szöllősgyörök
június 14. Gamás
június 15. Geszti
június 16. Osztopán
június 17. Somogyvár
június 19. Buzsák
június 20. Lengyeltóti
szeptember 10. Városlód
szeptember 15. Kislód
szeptember 16. Farkasgyepü
szeptember 17. Ajkarendek
szeptember 18. Magyarpolány
szeptember 19. Ajka

1938. május 7. Zamárdi
május 8. Balatonendréd
május 10. Csatár
május 11. Csácsbozsok
május 12. Zalaszentiván
május 13. Szepetk
május 14. Bezeréd
május 16. Nagykapornak
június 1. Porva
június 2. Lókut
június 4. Nagyesztergár
június 6. Olaszfalu
június 6. Zircz
június 7. Bakonynána
június 8. Szápár
június 9. Jásd
június 10. Tés

I. KÖNYV

ATTALA 1921. máj. 16-án Attalán bérmálkozók száma 496 (501); 17-én [Kapos]Pulán pedig 187 (193); voltak ezek között Sárdról is néhányan.

Esperes-plébános Kéri Elek; káplán Godina Ignác; kántortanító Kovács János, igen derék ember, a somogyszabadi tanító Torma Lajos kissé szabadabb, de igen jó tanító. Önérzetes, kissé elkapatott. Csomai Szántó Kálmán, öregtanító. A jegyző Szabó Aladár, Halácsi Sarolta unokatestvére, derék ember, nagyon kezére játszik a papságnak.

Az egyke nagyon el van terjedve Attalán, pompaszerető, szelid, műveltebb nép, de a vagyont túlságosan becsüli.

Templom elég szép és nagy, fő-oltára nagyon gyarló fa-oltár, a plébánia-épület nagyon szerény, 2 szoba és két lyuk. Templom környéke igen elhanyagolt.

Gyönyörű plébániakönyvtár, a mely Szabó Vilmos plébánostól maradt jó részben, de nincsen rendezve. Historia domus nincsen pontosan vezetve.

ACSA [Somogyacsa] 1921. máj. 26-án, Úrnapján volt a bérmálás, bérmálkozott 360. Plébános Imrek György; fiatal, de jó kántortanító. Templom elég szép és tágas; a plébánia kicsi, de egészséges. Igen meleg szobák. Ruhában elég szegény készletek vannak.

Iskola meglehetősen, kántorlakás szintén! Egyke itt kevésbé van, mert a nép szegény. Itt a községben sokan jöttek hozzám kéregetni segélyért.

Historia domus megvan 1873-ig! Nemsur egy betűt sem irt. Imrek ígéri a folytatást.

AJKARENDEK Bérmáltam 1923. szept. 5-én s pedig 246-ot, noha csak 232 cédulát adott ki a plébános. Más községekből is jöttek. Borús, de esőtlen idő volt. Lehetett a szabadban bérmálni. A temetőt is beszenteltem a funkció után. Igen nagy volt a lelkesedés. A nép Gyepesig elkisért. A prédikáció nyelve itt kétszer német és egyszer magyar.

A templom igen szép, a torony rendben van, de a zsindeletető igen korhadt már. Vagyona a templomnak nincsen.

Plébánia-épület jó karban van. Három szerény szoba a plébánosnak. Bútorzata igen szép. Van gyönyörű konyha és cselédszoba, azonkívül egy egészen külön szoba a gazdasszony számára, amelyben most a plébános szülei laknak.

Szép mellékhelyiségei és gazdasági épületei.

A plébános Hotwagner Pál. Derék ember. Hivei szeretik, csak kissé szenvedélyes olykor s kemény a hivekkel szemben.

Párbér fél mérő kétszeres. Elég jól befolyik. A nép nem szegény. Sokan vannak Amerikában is. Népviselet van a községben.

APÁTI (Nemesapáti) Itt bérmáltam 1924. május hó 5-én, sűrű esőben; itt helyben 1904-ben volt utoljára bérmálás; bérmáltam pedig itt 658-at, szakadó esőben, de nagy rendben.

Templom szép; villám is ütött tornyába virágvasárnapján. Nedves azonban az északi oldalnak a fala. Templomnak van 18 holdas gesztenye földje.

A plébánia szerény, de tiszta. A plébános Vajda János apát; gazdag ember volt, de a háborúban eluszott vagyona. Van azonban Apátiban 11 hold saját földje is s 1300 aranykoronája. Ma elég szegény ember; de nagyon derék pap, dives in Deum.¹

ÁDÁND Itt bérmáltam 1924. május 31. Nagy szeretettel fogadtak; itt még sohasem volt bérmálás, pedig 294-et bérmáltam. Kilitin voltam szállva, honnét Ádánd csak 7 kilométerre van. A plébános Zséger János. A kántor is jó ember. Van egy Hegedüs Sándor nevű tanító is, a ki igen buzgó jó ember s mindenben segédkezett.

A Jut pusztai gazdag bácskai telepesek, kik különben igen sok gyerekkel vannak megáldva, nem akarnak közterheket viselni. Panaszolják, hogy nem temethetnek az ádándi kath. temetőbe, hanem a Jut községi református temetőbe kell temetniök.

Van itt egy Somogyi nevű református fiatal lelkész, kit megválasztottak Ságvárra s ez igen jó ember.

A plébániának van 68-72 m. hold földje, a mely azonban nincs tagosítva. Az eredeti 44 holdból azért lett ennyi, mert Czuppy Bálint egykori plébános a misepénzeket befektette földbe s ezért kell 67 misét mondania, van szőlőföldje s ezért kell a Tallián-családért 3 misét mondania.

A templom gyönyörű! Remek kis barokk templom. Aránylag kicsiny, de elegáns. Van most egy 3 holdnyi templom-tere, mely majd jövedelmet biztosíthat neki. Van egy kápolna-dombja, a melynek területén dús akác áll s ez is jövedelmi forrás lehet. Csak be kellene az egészet keríttetni.

A plébános kissé ideges, így nehezen tárgyal a hivekkel. A plébánosnak van igen jelentékeny párbére is, a mely elég jól befolyik.

A plébánia-épület szerény, de van azért három szobája s egy negyedik, a mely ebédlő s még egy gazdaasszony-szoba is.

Anyját, sógornóját s ennek gyermekét is tartja házánál.

ASZÓFŐ Itt sem volt azelőtt bérmálás. Én bérmáltam itt először 1925. szept. 20-án vasárnap, ragyogó időben 263-at.

A templom gyönyörű, vagyona nincsen. A plébánia² is nagyon szép. Az iskola igen rozoga. Rossz helyen van. Alig van neki udvara; lakás is rossz. Van azonban kis iskolai birtoka. Itt is kegyuraságon fordul meg minden. – Az iskolában van kbelül 35 gyermek.

Örvényesen is az apátság a kegyura a templomnak és az iskolának, ez egészen új épület. Tanítója Steierlein. Udvariban veszély fenyegeti a katolikusokat. Iskolájuk veszélyben.

BALATONCSICSÓ Itt bérmáltam 1926. szeptember hó 29-én, vasárnap ragyogó időben éspedig 134-et.

¹ Istenben gazdag

² Kegyúr a tihanyi apátság

Templom rendben, vagyona azonban alig van, csak kevés földje; a persely csekély s van vasárnap, midőn csak 3000 korona bevétel van, erre nézve kellene felvilágosítani a népet: élénken szemé elé vezetni, hogy ez csak 20 fillér.

Plebánia-ház teteje rossz s javításra, illetve új tetőszerkezetre szorul, mert a gerendák rosszak.

Kántorlak is javításra szorul. Alacsony, sötét, rossz ablakok.

Plebános nem volt, midőn itt bérmáltam; Góczán volt az adminisztrátor.

Kántor Ujváry. Derék és buzgó ember. Két főiskolai hallgató fia van. Az iskola közepes eredményt mutatott föl.

Óbudavár. Bábel Jolán a tanítónő, kiváló leány, de kissé erélytelen. A budavári templomban nem égett az örökmécs. Szép iskola!

Jakabfán Weisz József nevű igen jó, fiatal tanító van: jó kántor. Itt az iskolaterem a leggyatrább valamennyi között, a kántorlak is szegényes. Két gyermeke van.

Tagyonban Paulits a kántortanító. Házát a püspökség tartja fön. Rendben van. Új tetőt kapott. Benn kell átalakításokat végezni.

Akaliban a jó Magyar Ferenc a kántor. Két igen helyes fia van. Szép tanterem, de igen gyenge kántorlak.

Böszénfa – filiálisok Hajmás, mely közelebb fekszik Szt.Balázshoz, Gálosfa, Kisböszénfa.

Farkas György a plebános; kissé vesebajos volt, mikor ott voltam. Derék pap. Egy emberöltőt töltött el itten. Magyar ember. A templomot és plebániát ő építtette; földjeit eladta. Ez részben baj, mert csak kettő hold belsősege van.

A hivekben lábra kap már az egyke veszedelme.

Gálosfán most derék jegyző és tanító van, a jegyző 9 gyermek atyja; vannak németek is a községben, de kezdenek fogyni.

Május 2-án este Cserénfán és Kaposgyarmaton át jöttünk ide, borzasztó esőben és útbán. A nép szépen fogadott; este magyar szerenádot adott,...

Május 3-án óriási esőben a bérmálás a böszénfai templomban; összesen 531 bérmálkozott.

A plebános 30 öl fából és 200 mérő párgabonából él.

BAKÓNAK Bérmálás itt még sohasem volt, hanem átmentek Merenyére, így legutoljára is 1910. szept. 13.

A plebános Müller Károly. Kedves ember. Népe nagyon szereti. Rendkívül szívélyes népéhez. Praktikus gazda.

A plebánia javadalma igen jó. Van 24 hold régi földje s 16 hold erdeje. Ehhez a jelenlegi plebános még vett 32 holdat s csinált 8 hold szöllöt. Párber nagy, 350 mérő, ha minden bejönne.

Plebánia-lak kicsiny, de jó déli fekvése van, három kis szoba a plebánosnak s egy gazdasszonyszoba.

Templom kicsiny és rossz. A tető javításra szorul, akarják csináltatni.

Iskola községi. A kántor öreg.

Nép igen jó. Gyönyörű fogadtatás volt. Bandérium, az egész nép kint. Szabadban bérmálhattunk. Bérmálkozók száma 373. Van egy igen jó jegyző: Szentmihályi László, ref. ember, vegyes házas, gyermekei katolikusok.

BARCS Bérmáltam itt 1922. V. 12-én s pedig 2030-at; rengeteg tömeg volt, nyugtalanzkodott és rendetlenkedett; nem csoda. A gyönyörű templomtéren azonban szépen fel lehetett őket állítani úgy, hogy nem volt semmi baj; utoljára 1907-ben volt a bérmálás.

Plebános Huber János. A hivek itt jámborak és ájtatosak, a német parasztság megtartja még a nemzeti viseletét, nyelvét, büszkeségét; szeretnének német prédikációt is.

Temploma túlkicsiny, bár itt lehetne gyönyörűen építkezni, mert hely van elég, a népnek vagyona is van úgy, hogy csak meg kellene indítani a dolgot, s remélhető, hogy igen szép összegek jönnének majd össze.

A nép templombajáró és buzgó, vallásos.

Erdődy Dezső szeretne Tamási és Kastélyosdombó számára egy helyi lelkesítést is, mert különben a nép hitetlenségben nő fel teljesen. Ez is meg kell majd indítani s megjelölni a követelményeket, melyek az alapításhoz szükségesek...

BÖHÖNYE Ide Nagyabajomból érkeztem Klinker-út mentén; 8 kilométer távolság; jó félóra Széchenyi Bertalan négyes fogatával; Böhönyén átmenve Segesdre mentünk május 19-én, mert Böhönyén nem lehetett megszállanunk a gróf távolléte miatt, másnap Segesdről mentünk ismét a négyes fogattal Böhönyére, hol május 20-án volt a bérmálás, elég szép, borús, de jó meleg időben, bérmáltam 633-at.

Főerdész Richter; akkor született kis gyermeke. A nép őt okozza azért, hogy a plebánia nem létesülhet.

A kántor Varga Gyula; jó hangja van, de tanítási eredmény egyáltalán nincsen; 12 hold földje van a kántornak.

A kath. iskola 4 tantermű. Szép tantermek s felszerelés. Még mindig kevés, mert 400 gyermek van. A lakosság a legutolsó népszámlálás alkalmával volt 3291 s ebből csak 650 volt református; ezeknél az iskolába alig jár 30-40 gyermek.

Templom a régi falu helyén, a kastély közelében, honnét Festetich Ágoston kitelepítette őket, t.i. a lakosokat s a mostani remek falut csinálta, ahol cseh telepeseket telepített a reformátusok közé. Ezek elmagyarosodtak egészen s ezek teszik magvát a kath. lakosságnak. Nagy ipari helység.

Vegyes házasságok nem igen vannak, vagy javunkra dőlnek el.

A nép vallásos volt, de az erkölcs most igen lehanyatlott.

Plebános még nincs.

BALATONBOGLÁR 1923. május 6-án vasárnap, verőfényes időben bérmáltam itt 270 körül. Sohasem volt még itt bérmálás. – Gaál Gasztonnak ven-

dége voltam. Aranyos vendéglátó szeretet! Persze ott voltak a vendégek közül a boglári ismerősök is.

Templom kicsiny – semmi más nincsen – mindent meg kell csinálni, mert hiszen már 1500 körül van a hivek száma, több, mint Győrökön, az anya-egyházban.

BUZSÁK Itt bérmáltam 1923. május hó 12-én, igen szép és jó időben 930-at. Ide jöttem Öreglacról, jó homokos úton. Jankovich Endre gróf társaságában s pedig fél óra alatt. Remek fogadtatás volt, A nép ujongott, hiszen 14 év előtt volt itt utoljára bérmálás s innét a bérmálkozók aránylag igen nagy száma.

A templom igen szépen volt tatarozva. Kicsiny a hivek számára, de jó karban van. Környéke nem szép és nem fásított. A nép szorgalmasan jár a templomba. – A templomnak vagyona nincsen.

A plebánia épülete igen szép; 4 jó boltíves szoba áll a plebános rendelkezésére, van külön szoba a gazdasszonynak és egyéb helyiségek. Szimpla ház. Melléképületek jók.

Vizsgálatot nem lehetett tartani, mert Plachner megölése³ után az új plebános: Németh még nem foglalta el a plebániát.

A nép, mint szláv nép, igen melegen és ostentive tud lelkesedni főpásztoráért; demonstrálni tudja hitét és ahhoz való ragaszkodását.

BAKONYJAKÓ Bérmálás volt 1923. szept. 2-án, vasárnapon. Előtte való napon szép kis záporosó volt. Utoljára 1909-ben volt itt bérmálás. Bérmálkozók száma volt tehát 876. – Szép fogadtatás, jó idő – a szabadban bérmálhattunk.

Matzer Endre plebános épen nyugdíjazás alatt volt, de azért nagy szeretettel vett részt a bérmáláson. Baumann volt az adminisztrátor.

Visitatio nem volt a plebánián. Kanonok sem volt velem.

A nép erkölcsi általában jók. – A nép mérsékelt jólétben van, inkább szegény - krumplival táplálkozik - szelid és jóindulatú – főleg Iharkuton és Németbányán, de Farkasgyepűn nagyon szegény.

Innét azután elmentünk Városlódre.

A plebánia-templom jó karban van – elég szép miseruhák, de nagyon rosszul vannak elhelyezve, gyürödnek – kehely rossz.

A plebánia-lak kicsiny, de jó karban van.

A javadalom elég szerény, az általam adott 10 hold földből is elvettek 5 holdat házhelyeknek, annak pótlására az iharkuti birtokból még nem került sor.

Iskola szép, nagy épület; kántori lakás szép rendben van. Lisztner kántor nincs jó viszonyban Baumannal.

BERÉNY (vagyis Nagyberény, Somogyban) Itt bérmáltam 1924. V. 30., eddig itt sohasem volt bérmálás. Roppant lelkes fogadtatás volt. A nép sze-

³ 1921. jún. 5-én orgyilkosok agyonlőtték (Körlevél 1921. VI. 47)

génynek látszik, de igen jólelkű és dolgos. Igen kidolgozott benyomást tettek rám a leányok is.

Papja Szöllősy Viktor, kántora rendkívül derék ember, mesésen vezette az éneket; a nép szeret énekelni s nagyon jól énekel, nem húzza az éneket.

Templom, plebánia, melléképületek, iskola ház mind igen jó karban vannak s a káptalan nagylelkű.

A plebánián van 4 szoba a plebánosnak és egy gyönyörű gazdasszony-szoba is.

A javadalom is elég jó.

Az apácák épülete hiányos ugyan, de csekély javításra szorul csak.

Som temploma gyönyörű, főleg annak oltára és fa-faragványai. Ezeket kell megmenteni. Az itteni, most szünetelő iskolának van 12 hold földje, a templomnak pedig 3 holdja. Az iskola földből a berényi kántor használ két holdat temetések címén.

BALATONENDRÉD (Szt. Andrásról nevezett temploma van neki s innét Endréd.) Itt egyesek szerint sohasem volt bérmálás, mások szerint pedig 1852-ben volt, ami valószínű. Szép időben szerdai napon bérmáltam 399-et.

Lelkész Tihanyi G., kántor tanítója Kiss igen derék ember.

Gyönyörű iskola, a mely 1913-ban épült; vannak tantermek, jó felszerelés. A tanítás rendben megy.

A plebánia javadalma 68 hold föld, 100 m. fa és 20 hl bor.

A templom egyszerű, de igen szép és nagy. A kis község elfér benne.

BORZAVÁR Bérmáltam 1924. IX. 6-án délután 357-et, szép ragyogó időben. Itt sem volt még püspök azelőtt. A templom a vallásalapi stílusban, bolthajtás nélküli; kicsiny már a népnek, a mely jóindulatú. Eddig szegény volt, most jobban állanak a szénégetés miatt, mely jövedelmező lett.

Templomnak van 2 hold földje.

Plebániára a vallásalap adott 75 milliót. El volt sülyedve a földben. Most kiemelték. Van 3 szép szobája s egy gazdasszony szoba. Plebános Chimorányi idősebb zirczi tanár, ki Pécsről jött ide. Javadalom gyenge. Van 10 öl fája a tündérmajori birtok után. Van néhány hold földje is és párbére.

A zirczi közjegyzőséghez tartozik a község.

Lakosai bámulatos szaporasággal tűnnek ki.

Tanítója most lett megválasztva, valami Stark nevezetű.

BAKONYNÁNA Itt 1924. IX. 10-én, szerdán, bérmáltam, enyhe, de borús időben. Reggel Esterházy György grófot temettem s így csak délután bérmálhattam. Oszlopról Dudaron át érkeztem Nánára egy jó ötnegyed óra alatt a zirczi apát lovain. Itt bérmáltam azután 375-öt s pedig 178 leányt és 197 fiút. – A templom gyönyörű volt. A vallásalap vagy 110 milliót költött annak teljes rendbe hozására; belsejét a hivek hozták rendbe s pedig 40 q búzát adtak össze ezen célra; a plebánia is egészen rendben van, 3 jó szoba és mellékhelyiségek.

A nép igen jó és áldozatos.

Az iskola két tanteremmel elég jó karban van Kántori lakás is igen jó.
Beneficiuma igen gyenge.

Nánán még sohasem volt bérmálás, s először történt, hogy püspök jött ide a községbe. Plebános Franck Döme, ki mintaszerűen vezeti a községet.

BALATONSZABADI Bérmáltam 1925. V. 8-án, pénteken, ragyogó májusi időben s pedig kereken 300-at.

Esperes-plebános Zárjeczky Viktor, Bonus Izraelita, in quo non est dolus⁴. Temploma igen szép rendes, tiszta és tágas, környéke gondozott; a hivek adományából készült az igen szép kerítés.

A tanító Csötörtök nevű. Felesége Frey-leány. Testvére a szekszárdi plebánosnak! Jó családból való, de igen gyenge teremtés.

A jegyző Takács Lajos. Veszprémi fiú. Atyja Veszprémben gépész volt, majd pedig a téglagyár részvényei jó részének birtokosa. Elvette a lepsényi református Rektor leányát. Igazi gyermekasszony. Nagyon szereti férjét, ki azonban nem vett reverzalist a nőtől, s épen azért házassága érvénytelen.

Vannak vegyes házasságok: hátrányunkra is történnek ilyenek. Nem mindig kapunk reverzalist, hanem átlag csak az esetek 50 %-a dől el javunkra. A vagyoni helyzet dönt mindig a reverzalis kérdésénél.

Az iskola szép. Káptalan tartja fön.

A templomnak semmiféle vagyona nincsen.

BALATONKENESE Itt bérmáltam 1925. V. 15-én, pénteken igen szép időben s pedig 127-et. Itt is csak 31 év előtt volt egyszer bérmálás s pedig Pribék püspök bérmált. – Gyönyörű fogadtatás, remek bevonulás a templomba s azután példás rend a bérmálásnál. – A hivek templombajárása nem példás; férfiak kevéssé járnak, nem igen gyónnak; hidegek, közönbösek. Asszonyok jobban végzik dolgaikat.

Templom szép. Felszerelése elégséges és csinos. Vagyona nincs.

Iskolája rendben. Kántora Bankó. A javadalom 7 kat.h. föld.

Plebánosnak 15 h. föld; van 40 h. bérlete s ezért holdankint 10 kiló buzát kell fizetnie.

Több a hithagyás, mint a megtérés. A vegyes házasságokból többet kötnek akatholikus, mint katolikus lelkész előtt.

BADACSONYTOMAJ Itt bérmáltam 1926. máj. 4-én kedden, száraz időben, de a bérmálás idején már permetező eső közben 388-at.

A templom kicsiny s teljesen elégtelen; 1921-ben kirabolták és ezüst felszerelését elvitték, csak egyetlen egy szerény, könnyű ezüst kehely van. Ruhái is szegényesek.

Plebánia-lakásban van 3 szoba és egy ebédlő s egy kis szoba a gazzasszony számára. Borzalmasan nedves lakás, mert a templomdomb alján épült s az onnét lefolyó víz a plebánia-lak alá fut. Roppant dohos levegője van.

⁴ Derék ember, akiben nincsen semmiféle csalárdság.

Plebános volt Chapó Albert, de már csak átmenetileg, mert ki volt jelölve Buzsákra.

A templomban nincsenek gyóntatószékek.

A plebánián hiányzik a Historia domus. Ennek semmi nyoma. 150 év óta semmi sem volt itten leírva. Hiányzik a bérálás bejegyzése a keresztelési anyakönyvekbe.

Az iskola jó. Igen jól tanítanak Zanyi kántortanító és Gombay Jolán, férjzett Kissné s a kisörsi tanító Gyerák István, ki egyuttal szép énekkart is szervezett.

BARCSon béráltam 1926. V. 20-án is 572-öt; jó időben. A kántortanítónak buzdítására igen szépen renoválták a templomot, melynek ára a hivek áldozatkészségéből került ki ... Most béke van a hitközségben. Nincsen nemzeti-ségi ellentét. – Megalakították az egyháztanácsot is. Minden harmadik vasárnap német predikáció van.

Konczot szeretik, Biczit fajmagyarnak tartják, de nincs a káplánok ellen semmi kifogás sem.

Van luteránus iskola, a melyet a mi gyermekeink töltenek meg, lévén az általános iskola igen szűk; van zsidó iskola is. – A polgári iskola is most állami iskola.

Szépen működik a szociális misszió-társulat. – A főjegyző igen derék ember.

CSÁKÁNY Béráltam 1922. V. 24. gyönyörű verőfényes időben, s pedig 396-ot. Utoljára az 50-es években, 1857-ben volt itt helyben bérálás, azontúl pedig Nemesvidre mentek, mely innét 6 kilométerre van. Közel van Komárvároshoz is, csak 5/4 óra gyalogolás.

Kegyúr a vallás alap. Csak a templomot és plebánialakot tartja fön; melléképületek a hitközség dolga.

A plebánialak 4 elég szép szoba; gazdasszony szobája nincsen külön választva. Az épület jó. A melléképületek elég rosszak, kerítések kidöntve.

Templom elég tágas és tiszta. A jelen plebános hozta rendbe. Igen szép fő-oltárkép Nagyboldogasszonyról. – Remek szép egyházi ruhák, főleg egy szép piros ruha.

Plebános Ráth Gyula. Igen jó ember, mindenki szereti...

Plebánia javadalom csak 22 kat.hold; 5 1/2 öl fa, de körülbelül 200 mérő rozs párbére van. Szerényen meg tud élni.

Nép nem olyan művelt s nem olyan lelkes, mint Nagyszakácsi és Nemesvid; elmaradottabb, a fogadtatás nem volt olyan bensőséges, nem térdelnek le az úton. Sok nemes család: Veres család, Hertelendy László cs. és kir. kamarás fiatal neje, egy felsőrajki Tassy-leány; Hertelendy Zoltán neje egy Szabó-leány, szentgyörgyi bérlő leánya, özv. Zsifkovitsné és özv. Páhiné, Hochreiter csurgói ügyvédnek nővérei, az özv. Paissné, a marcali járásbíró anyja.

Kántortanító egyszerű ember, Pometlanczi, a nagyszakácsi gazdasszony-
nak leánya a feleség; van egy másodtanító, Horváth nevű, tapsonyi gyerek, a
plebánosnál étkezik, jó kántor ez is.

CSÁCSBOZSOK Itt bérmáltam 1924. április 30-án borús időben 244-et, utol-
jára 1889. ősszel bérmált itt báró Hornig Károly elődöm. Kis község, jó nép,
számos tagból álló cigánytelep, Kolompár János nevű vajdával.

Plebános Tell Anasztáz elsőrendű lelkész, kitűnő tanferfiú, még az első
osztálybeliek is bérmálkoztak s bámulatosan el voltak készülve.

Templom tulkicsiny a csekély számú hiveknek is. Apátság akar ujat épí-
teni.

Plebánia [...] konvencióra van alapítva; a bor-gabona-fa az apátságtól –
tehéntartás stb. szintén -, volt békében 1650 kor. fizetés, ezt nem valorizál-
ták.

Kántortanító valami Wachtl nevű derék ember. Igen szép ének volt, lati-
nul is énekeltek. Igen jól respondeáltak.

Van a tanítónak 15 hold javadalmi földje.

CSATÁR Ide jöttem Zalaszentivánról 1924. ápril 30-án, Egerszegen át, esős
időben. Szép fogadtatás volt, mert elállt az eső. Még az nap este mentünk
Botfára a templomba, s onnét az ifjúsági egyesület előadására s Hűvös Lajoshoz
vacsorára...

Május 1-én jó időben bérmáltam 890-et, mert 1911 óta itt nem volt bér-
málás.

Plebániának van mintegy 40 kat. hold földje; igen jó földek, van benne 6
hold legelő. Párbére van Csatárból 35 mérő a többi 4 községből pedig 25-25
mérő minden község után. A káplánt saját fogatán tartozik küldeni temetésre
és beteghez.

A plebánia ősrégi ház s van benne mégis 5 kis szoba. Elég jól van beren-
dezve.

Kántornak van 16 hold földje és párbére Csatártól. A kántorlak szerény.

A templomnak van 10 hold földje. – Van három gyönyörű monstranciája,
két szép barokk és egy ezüsből való román; szép pacificaléja, remek mise-
ruhák (ujak) s igen sok fehérmű; szép kelyhek, közöttük egy remek román
kehely.

Kántortanító Farkas Árpád fiatal, igen jó kántor, szépen énekeltek a
hivek.

Bakon külön bérmáltam 1924. május 3-án s pedig jó időben 460-at; a temp-
lom remek, 1824-ben építette gr. Széchenyi Ferencz. Bérmálás itt eddig so-
hasem volt. A nép hidegebb, mint a többi községekben; a pap hiányzik.
Külön plebániát óhajtanának.

CSESZNEK Bérmáltam 1924. máj. 15-én, szép időben. Csütörtökön 295-öt;
lelkész Horváth Tivadar.

Javadalom 4 hold kert, 27 q rozs párber, 20 q árpa az uraságotól; 48 m
tüzifa az uradalmaktól.

Ház rendben van; templom teteje igen rossz és korhadts feltétlen javításra szorul.

Nép jólelkű, szegény. Vannak vegyes házasságok. De átlag a kath. fél javára történtek eddig, most azonban kis fordulás állott be kárunkra...

CSATKA Bérmáltam 1924. május 18-án vasárnap 232-öt. Templom szép, a régi kegyuri birtok, mely parcellázott, tartja a templomot. Eléggé karban van. – Tanítólak romokban -, plebánia túlszerű – szentkút kápolna rossz tetővel.

DEVECSER 1905-ben volt utoljára bérmálás; én 1921-ben május 31-én bérmáltam. 1534-en bérmálkoztak. A kastélyban szállottam meg. Czuppon Károly volt az uradalmi intéző; igen derék és jó keresztény ember; a templom egyszerű, de tiszta, éppen javították a külsejét; a plebánia jó, fája és 60 m hold földje van; plebánia-szőlő a Somló-hegyen 2000 □-öl.

Plebános Derdák Lőrincz; kedves és jó ember; szelid és flegmatikus. Tanult ember, de igen szerény. Igazi kedvence volt az Esterházy grófoknak. A kántor is igen derék ember.

Jegyzője: Szabó igen derék katolikus ember.

A nép igen kedves, szelid és jóságos indulatú. Éjjel a bérmálás előtt esett az eső, de a bérmálás alatt jó idő volt; a szabadban bérmálhattam.

Van Historia domus. A plebániai könyvtár a spájzban van.

DABRONYba jöttem Iszkáizról Vidon át; itt helyben 1851-ben volt bérmálás, azóta Iszkázra mentek, utoljára volt a bérmálás itt 1908-ban; én most jun. 6-án bérmáltam a gyönyörű új templomban s pedig 205 bérmálkozó volt. Remek templom.

Plebános lett ép akkor Antal Lajos jun., Rác kanonok elmenőben volt innét. Iskola remek szép; plebánia-épület kifogástalan rendben. Plebánia javadalom igen jó. Convenciót kap a vallás alaptól, mely a folyó árak szerint az elmúlt évben 40 ezer koronát tett ki. Van 41 m fa behordva és felapritva; van 35 kis hold földje. Kitűnő földek.

Remek új oltár, szép berendezés.

CSÖKÖLY Itt bérmáltam 1926. május 13-án, Áldozócsütörtökön, gyönyörű időben 211-et.

Templom igen jó karban. Megvan a régi Biró Márton-féle kehely! Misesruhák elég szépek és jók. Az oltáron minden igen szép és tiszta volt.

Igen szép kánontáblákat és husvétii gyertyatartót faragtatott a plebános egy kanász által.

Iskola most jó karban van.

Kántortanító Töröcsik Kálmán; igen jól énekel. Kissé gyámoltalan ember.

Plebánia rendben, plebános Szabó Sándor.

Ide tartozik Mike is, a melynek van önállósága, helyi lelkésze. Itt bérmáltam 209-et.

Templom gyenge...

Iskola szép és jó karban. Lelkész Migazzy. Erélyes embernek mondják, a ki rendtelenséget nem tűr el. Tanítók: Müller István, ki Mohácsról jött s Lollok Lajos. Mindkettő derék ember. Müller kántor kitűnően vezeti az éneket és a hívek páratlan buzgósággal énekelnek.

Ide csatlakozott most részben Nagyállás praedium, a volt Darnay-féle birtok, melynek telepesei majd mind katolikusok, most páronkint 18 kilót fizetnek Mikén. Mikén a nép jóindulatú. Megcsináltuk az önálló lelkésziséget; a nép páronkint szivesen ad 25 kilo buzát. Nemsokára meg kell majd alakítani a lelkészi állást.

Csökölnek főbúne a teljes vallási közöny s a reformátusokkal való túlzott összeforradás és érzelmi közösség. Csodálatos, hogy ebből folyólag ebben a hitközségben 99 érvénytelen házasság van, részben vegyes házasságok reverzális nélkül, részben tisztán polgári házasságok, részben meg egyszerű ágyasságok.

ERDŐCSOKONYA Itt bérmáltam 1926. máj. 22-én, Pünkösöd böjtjén, esős időben.

A plebánia-ház melléképületei igen rossz állapotban vannak; nem történik semmi. A gróf megigéri, de a vezető tiszt: Laczkovics Gyula nem igen jut hozzá. A gazdaság igen keveset jövedelmez, így a nehéz anyagi helyzet a kegyurat állandóan visszatartja a nagyobb javításoktól. Csak három igazi szobája van. A gazdasszony-szobák csak folyosóra nyíló ablakkal bírnak s téglával vannak padozva. Ezek padlózását a kegyúr megigérte. A templom igen szolid, de kicsiny és meglehetősen elhanyagolt...

Az iskola is igen gyatra állapotban van. Az egyik tanterem igen szerény. A kántortanító a plebánosnak sógora. Hatalmas hang, de igen szerény ének. Ordítanak, kiabálnak a gyerekek.

A plebános Baán Ignác; jó pap, szorgalmas, igen jó gazda, minden közügyben is benne van; a reformátusok is szeretik őt, legalább is kihasználják tevékenységét. Villanyos világítása van neki. t.i. a községnek és a plebániának.

Eltérések nincsenek, megtérés is kevés; aránylag kevés a vegyes házasság is. Az ilyen vegyes házasságoknál nem szoktunk veszíteni, a reverzális a kath. fél javára adatik meg.

Volt misszió is az idén. Ferencrendiek tartották. Jól sikerült. A kegyúri család nem tudott szállást adni a misszionáriusoknak, s egyetlen egy prédikáción sem vett részt. Cselédházban voltak elszállásolva. – Van gyóntatószék a templomban...

FELSŐISZKÁZ Ide jöttem Tüskevárról s pedig Kertán át, hol jun 4-én bérmáltam, míg Iszkázon 1921. jun. 5-én bérmáltam s pedig 760-at.

Utoljára 1908-ban volt itt bérmálás. Gyönyörű templom, a melyet a romba dőlt templom helyén 1873. épített a vallásalap. A tetőzet nagyon exponált s ezért a cseréptető igen sokat romlik.

A plebánia épülete igen rossz karban van. Tetőzete igen kopott; a melléképületek szintén. Szobák kissé nedvesek. Plebánosnak 3 szobája van; káplánnak egy. A plebános Bereczk Gyula, káplán nem volt. Kántortanító Szédelmajer fiatalember, jó tanító.

A jegyző Hannig, ki a piarista kormányzónak testvére. Igen derék ember. Özv. Komáromy Istvánné úrnőnél voltunk ebéden Alsó-Iszkázon.

A plebániajavadalom igen jó; van 32 öl fa, 80 kis hold föld, kitünő rétje 10 hold; 5 temető kaszálása.

A felsőiszkázi templom szép hagyatékot kapott, mint egy 112 ezer koronát; a középiskázinak van 12 kat. hold földje, alsóiszkázinak is van földje.

FELSŐSEGESD Itt bérmáltam 1922. május 16-án s pedig 867-et. Utoljára 1909-ben volt itt bérmálás. Somogyszobról jöttem, ez a távolság 9 kilométer, roppant rossz volt az út, de kiderült és 16-án igen szép idő volt.

Gyönyörű templom, magas és arányos. A hitközség nem is tudja betölteni. Viszály van a rend és Széchenyi Bertalan gróf között, mert az utóbbi tagadja a kegyuraságot s csak jötevője akar lenni a zárdának.

Van a zárdának igen szép 50 magyar hold földje; a zárda szép és nagy, de az épület elhanyagolt, főleg az ablakok, ajtók igen rosszak. A Ladislaiták idejében itt volt az ujoncház. Házfőnök volt Gulyás Gellért; igen szépen végezte dolgát...

A főintéző Bédi luteranus, de igen jóindulatú ember.

A gróf maga a jóság; Márton fiát bérmáltam; Széchenyi Domonkos volt a bérmaatya.

FELSŐRAJK Uj plebánia, először volt bérmálás itt szept. 9-én szakadó esőben. Bérmáltam 480 körül.

Temploma gyönyörű, szolid, de kicsiny; a templom környéke is igen szép, a temető közvetlenül mellette van.

Pacsáról jöttem ide fél óra alatt az ottani urak fogatán. Remek és lelkes fogadtatás. A nép igen bensőséges volt; Pótréte a balpárti is megpuhult egészen.

Plebános Wache Ernő, igazi mintapap. Szorgalmasan készíti a historia domus-t; mindent gyönyörűen rendben tart. Igazi Jézus Szive szerinti pap. A nép bálványozza; mindent hordanak neki, amijök csak van... Szépen és bensőségesen prédikál. A tanító is derék ember és jól énekel; Wache is instrálja őt.

Iskolája rendben.

Plebánialakás még nincsen. Nincs is rá kilátás, hogy valami létesüljön. A birtokosok nem igen mutatnak hajlandóságot az építésre. Pedig nagy szükség volna rá. Talán a jó pap kedvéért megteszik mindazt, a mit egyáltalán várni lehet.

GÖLLE Bérmálás 1921. május 18-án. Plebános Rumi István; kántortanító Rác Ferencz; a jegyző Illés István luteránus ember, igen csinos, eszes ember, de nagy luteránus s a plebánost lenézi, mellőzi.

A templom új tetőt kapott; főoltára roppan primitív fa-alkotmány; templom elég szép boltíves templom, a környéke nagyon csúnya, vizmosásos, be kellene szépen fásítani s keríteni; Sziltól kell tanulni. A temető viszont igen szép; boldogult Süttő Gyula plebános érdeme. Ilyen szép temetőhöz szép templom környék illik.

Elég nagy könyvtár; a historia domus itt is nagyon hézagos.

Gyalán filiában igen szép kápolna; kerek, érdekes építmény. Elhanyagolt állapotban van. A gróf Festetich Kálmán tartja fön azt.

GELSE Bakónakról a hegyeken át érkeztem ide május 1-én este s pedig Dervarics kilimáni birtokos fogatán s szállva voltam Sellyey Teréz úrnónél. Május 2-án volt a bérmlás; bérmlkozók száma 1037.

Plebános volt Kreutzer Dezső h. alesperes. Igen derék s erélyes ember.

A templom igen szép és nagy. A népességnek még mindig csekély. Belülről elég elhanyagolt. Festés kellene neki.

A templomnak vagyona nincs. A nép tartja fön. Harangokat most tartanak fön s pedig adókivetés alapján.

A plebánia szép. Jó négy szobája van a káplánszobán kívül. A javadalom nem nagy; van 25 kat. hold földje s azonkívül párbér mintegy 150 mérő, borkollekta. Ujudvar községtől 1000 korona a káplánnak s 4 öl fa.

Iskolája szép épület, de közös iskola. Kántortanítója nagyon hanyag. Az ének igen gyalázatos volt. Az iskola fegyelme egyenlő a nullával. Minden tanító azt teszi, amit akar; nem járnak rendszeren iskolába a gyermekek sem. Főbb nemes családok a Sebestyén, Szmodics, Csertán és Sellyey családok.

A fogadtatás bensőséges volt.

A kántor Kovács nevezetű, a marcaltői plebános sógora. A jegyző igen derék ember, neve Hajdú Pál.

GADÁNY Bérmltam 1922. május 26-án s pedig 236-ot; először volt itt bérmlás, mióta a plebánia áll. Ide Mesztegnyőről jöttem, a honnét 3 kilométerre van; roppant rossz út télen.

Egy polgár-család alapította a plebániát, roppant rossz ház. Állandó küzdelmek az építés miatt, a mely pedig elhalaszthatatlan... tönkremennek ezen házban a plános is, huga is.

Van kbelül 30 hold földje, a marcali uradalomtól 8 öl fája; három kishold szőlője, a melyhez a mise-alapokból a tőzsomszédságban még ugyanannyit vásárolt a plebános.

Sebestyén József Sopron megyei parasztfiú, rendkívül erélyes ember, ki azonban szintén elszárad már, egészen sokat dohányzik, cigarettázik... köhög...

Kántora Windhoffer nevű, jó ember. A tanítónő Windschauer Erzszi, szentéletű leányzó, naponkénti áldozó...

A templom kicsiny,... a nép tisztelettudó, de részben elhanyagolt,... gazdag ... itt láttam a legjobban öltözött népet; a mellett egészséges és igen szép arcokat is találtam.

GAMÁS Ide jöttem Győrökről s pedig Gyugyon, Pettend és Hács községeken keresztül, majd pedig Zichy Béla gróf erdején át egészen Pucokszállás vadászlakig, hol majd 2 órai út után érkeztünk meg. Gamáson a nép este is lelkesen fogadott; egy Fischer nevű jegyző szépen üdvözölt. Eredetileg sokac nép, de teljesen magyar lett; vallásos, erkölcsileg tiszta, templomba szorgalmasan jár..

Mint mondják, itt sohasem volt azelőtt bérmálás. Bérmáltam pedig 1923. máj. 8-án 460-at. Remek szép és meleg idő volt. Állítólag a pálosoknak birtoka volt, a mely ide közel lévő kolostorhoz tartozott (Polány, Geszti, Jazvina, ilyen Pálos-telepek voltak). Van a sekrestyében egy gyönyörű tölgyfából faragott sekrestye-szekrény.

A templom szép, elég tágas, jó karban van. A plebánia-épület szép 4 boltíves szobából áll, mellékhelyiségek, gazdasági épületek tágasak és szépek, minden jó karban van. A templomnak vagyona nincs. Plebánia-birtok mintegy 40 hold, igen jó földek. Szép felszerelése van a templomnak.

GESZTI Ide Gamásról jöttem Polányon keresztül. Polányi luteránusok egyelőre még németek, de már kezdenek egészen elmagyarosodni. Azonban a fogadtatás alkalmával nem vettek részt a katolikusokkal. Van kis imaházuk.

Gesztiben azután bérmáltam 318-at, 1923. május 9-én gyönyörű, túlmeleg napon.

Templom renoválva és igen jó karban. Belülről is egyszerűen kifestve. A templom gondozását átvállalta Somssich Gyuláné grófnő. – A templom elég tágas is, bár nagy ünnepeken kicsiny, környéke igen szép. A plebánis szép ligetben fekszik.

A plebánia is elég szép. Négy jó szobája van. Panaszkodik Tomka Sándor plebános, hogy összedől a plebánia. De ezek kicsi aggodalmak és félelmek.

Polányban a pap nem végez hitoktatást, Bogát pusztára sem jár ki, ezért azután nagy az apprehensio Inkei Lászlóék részéről.

Az iskola Gesztiben is igen elhanyagolt állapotban van, egészen béresház forma jellege van. A kántor sok kívánnivalót hagy hátra, Somssich Gyula borzasztóan haragszik rája. A plebános szerint azonban az egész hitközségnek tetszik.

Az út Gamástól Gesztiig borzalmasan rossz lehet, körülbelül 10-12 kilométer.

Gesztiben még sohasem volt bérmálás.

Állítólag szép historia domus van itt.

GYULAFIRÁTÓT Itt bérmáltam 1924. szept. 4. csütörtökön, igen szép időben s pedig 95-öt.

A templom elég rendben van, a plebánia szintén. Van a plebániának 36 kat. hold földje, párbére s van neki a kegyuraságtól 100 méter tűzifája s párbére, melyre nézve kiegyezett hiveivel.

A plebániának van 3 szép szobája, egy kis irodahelyisége; egy cselédszoba s még két különálló, de lakhatatlan szobája a gazdasszony számára.

Iskola elég rossz karban. Most csak 86 tanuló van, s így a harmadik tanterem felállítása jelenleg nem szükséges. Az épület még jó volna, de a belső felszerelés rendkívül hiányos és hézagos. Az épületet a kegyuraság: káptalan és prépost kötelesek fentartani.

A plebános Hevesi József önzetlen, nem pénzvágyó, jóságos, de a mellett erélyes s így igen szépen működik. Remélhető, hogy az iskola majd lassan rendbejön.

A kántorlak három szép szobával bir, de elhanyagolt a belseje, mivel a család nem vet reá kellő gondot.

A hivek jólelkűek és szépen járnak templomba is, jó indulatú nép. Van itt 28 kálvinista család is, papjuk is van. Iskolájuknál most megszűnt az államsegély. Tanítójuk nincs, de a ref. gyerekek mégsem járnak eddig a katolikus iskolába.

GÓGÁNFA Itt mindig szokott lenni bérmálás! Ide rendelték a gyömörői és mihályfai hiveket! Utoljára 1913-ban volt itt a bérmálás. Most 1925. VI. 9-én, kedden bérmáltam itt s pedig 470-et. Délután Dabronczot néztem meg, a hol litániát tartottam s innét mentem Mihályfára.

A templom szolid, de kicsi! Sok ember kiszorult. A templomnak van 9 hold földje s ezt a plebános birja 3 q buzáért! Már 70 év óta így van a helyzet! Ebből él a plebános is! Azonban ezenfölül a plebános süti az ostyát, házinépe végzi a templomi ruha mosását, a templomtakarítást stb. Egyházi ruhákban a templom elég szegény! Elég jól van kifestve.

A plebánia épülete igen szép! Majdnem elsőrendű! Emeleten van 4 szép szoba a káplánszobával együtt. Földszinten pedig két szoba.

A nép részéről gyönyörű fogadtatás várt. Az egész nép a templom előtt várt. A nép igen jóindulatú s áldozatkész! A hitközségi terhekhez az uradalmak csak úgy járulnak hozzá, ha akarnak! De Dergecs ezt megteszi, Küllei és Semetke is szó nélkül, ellenben Eötvös teljesen kivonja magát!

Historia domus nincs, iktató sincs. A plebános, Huszár Gyula ezt fölöslegesen tartja.

Kántortanító Nagy Ferencz, igen jó tanító s kántor. A nép szépen énekelt. Helyben 3 tanító, Dabronyon kettő. A plebános meg van velük elégedve! Ő maga végzi szépen a hitoktatást.

HETES Bérmálás 1921. május 9., bérmálkozók száma: 660. Jegyző Takácsi Gyula, derék katolikus ember, Heckniger leány a felesége s pedig nővére a szentbalázi jegyzőnek; iskola szép, kegyúri épület; a plebánia remek, plebános Hajós Gábor; a javadalom elsőrangú, temérdek vegyesházasság, de a katolikus fél javára történnek a megegyezések; templom gyönyörű, de kicsiny...

Várdán van Matolay nevű földbirtokos, néhai Somssich Grófnak, a mikeinek adoptált⁵ gyermeke. Jó ember. Kápolnát akar építeni; az asszony buzgó és vallásos.

JUTÁN bérmálás máj. 10-én, bérmálkozott 262. Gyönyörű iskola; Márkli nevű bérlő van ott, buzgó katolikus család, felesége Menyhárt jezsuitának unokahuga.

HAHÓT Bérmálás volt máj. 4-én, Gelséről jöttünk ide, bérmálkozott pedig 620.

Plebános Király Elek: rendkívül rendes ember, 82 éves kora dacára is mintaszerűen vezet mindent. Patriarcha-alak, a vidék is, faluja is tiszteli és becsüli őt. Kath. iskolája van.

A nép bámulatosan bensőséges volt; van kath. ifjúsági egylete, melyet a kántor s a káplán (Mérei) alapítottak és vezetnek. A fiúknak a zászlóját a bérmálás után szenteltem; zászlóanya volt özv. Salamonné, ottani földbirtokosné.

A plebánia javadalom jó, 92 m.hold elsőrangú föld, 18 h.kat. hold plebánia erdő; elég szép lakás, 4 tisztességes szobával. Párbére szépen van.

Temploma igen szép; elég tágas, de a hiveknek mindig kicsiny, mert Alsórajk is ide jár templomba. Szépen van kifestve; szép miseruhák bőven vannak.

Iskolája gyönyörű; 4 tanerő.

Jegyzője kiváló jó ember.

Kántortanítója szintén igen jó ember.

HOMOKKOMÁROM Bérmálás volt helyben 1853-ban és 1873-ban; most pedig 1923. május 5-én; ide Dusnokról jöttem; Csertán négyes fogatán a különböző községeken keresztül. Bérmálkozott 459.

Jó és vallásos nép! A plebánia-ház igen szép, de csak az emelet; igen jó berendezése van a plebánosnak, Ambrusnak. A templom igen szép, de feltűnően nedvesek és piszkosak a falai, pedig hegyen épült; bucsujáró hely, szent Félix martyr hamvai pihennek itt.

HÁRSÁGY Itt bérmáltam 1925. IX. 10-én, csütörtökön ragyogó szép csendes időben, a temető-kereszt mellett felállított sátorban s pedig 126-ot. A 80-as években jött ide az első telepes s azóta Hárságyban van 400 lakosnál több, Gyertyánkúton majdnem ugyanennyi. A két telep összeépült. Az első a veszprémi járáshoz tartozik, a második a zirczihez; Gyertyánkút Lókuthoz tartozik mint plebániához; Hárságy, s Kőrissyőr Antalházával együtt Szt. Gálhoz.

Mindkét helyen községi iskola van. Hárságyon Bach nevű igen jóra való tanító, Gyertyánkúton Szakács nevű volt szentgáli tanító. Ők tanítják a hit-tant is. A plebánosnak lehetetlen megközelítenie ezen helyeket a télen szinte járhatatlan hegyi utakon. Kőrissyőr 10-13 kilométerre van Szt.Gáltól. –

⁵ Örökbe fogadott

Hárságyon van egy nagyobb birtok, valami Fülöp Kálmánné úrnőé s egy másik nővére. Fruttiger nevű luteránus bérlő most bukott meg rajta s intézői állást keres.

Itt okvetlenül kell hitközséget szervezni, s majdan lelkeszséget is, mert különben a nép, mely jó német nép, de műveletlen, ostoba és így olykor nyakas, elzúllik egészen.

HEREND Itt 1925. IX. 9-én szerdán bérmáltam ragyogó szép időben 332-öt. Első esetben volt Herenden bérmálás, mert hiszen csak 1919-ben keletkezett a plebánia.

Templom igen csinosan volt tartva, a plebánia szintén. Ennek van 3 szép szobája; magasak és hidegek (!). Van egy kis cselédszoba, nagy vendégszoba külön. Van a konyha mellett egy nagy szoba és egy kis szoba is. Kamrának is használhatná, de külön kamrát akar. Az árnyékszék az udvaron van. Ez nagy hiány.

A plebánosnak párbére nincsen. Most döntünk majd a Visitatio Canonica folyamán. Van azonban 32 kat. hold földje és kongruája s pedig igen szép kongruája.

A templom Szt. Eustachius tiszteletére van szentelve. Ruhái egyszerűek. Amúgy rendet találtam a templomban.

A kehely is ezüsből van. Az iskola állami. A beiskolázás elég jó.

A templombajárás kitűnő.

Jegyzője: Pesovár nevű fiatal segédjegyző. Ennek testvére piarista tanár.

Hitoktatás rendben folyik. Csak két tanerő van az állami iskolában; bulista igazgató s Pohlinger leány, az oszlopi plebánosnak nővére.

HIDEGKÚT Itt még sohasem volt bérmálás, illetve csak egyszer s pedig az 50-es években; itt bérmáltam 1925. IX. 14-én, hétfőn, tiszta de hűvös időben 173-at. Kitűnő fogadtatás. A német nép igazán lelkes volt!

Plebánosa Posch. Igen derék, szerény, alázatos lelkű s tiszta életű pap. Teljesen igénytelen. Nem kapzsi. Pontos hitoktató. Naponkint megy az iskolába hitoktatást végezni szombat kivételével.

Iskolája igen gyarló állapotban van. Dugadölt. Egy tanterem. Alacsony. Sötét. 65 gyerek. Kántortanító Jámbor. Jó ember, gyenge tanító.

Temploma szolid, nagy és magas. Erős épület. Vagyona nincsen.

A plebániának van 19 hold szántóföldje, 6 hold rét, legelő és gübörcz. A párber per aversionem⁶ 60 mérő rozs, melyet a Nagyhidegkutiak fizetnek. Ezért nagy az ellentét. Tárgyalunk a Kishidegkutiakkal, kik anyagilag ép olyan jól állanak, hogy nemcsak 2 koronát fizessenek páronkint, hanem szintén per aversionem 30-40 mérő rozsot. Van remény a megegyezésre.

A plebánosnak a kegyúrtól van 24 öl fája.

Farkas István nevű erdész is van a községben. Igen derék kath. ember.

Népe igen jó, szereti papját és becsüli. Rendkívül templomlátogató.

⁶ kellettlenül

JÁSD Itt bérmáltam 1924. szept. 11-én., csütörtökön, esős időben, noha a szabadban lehetett bérmálni 267-et. Csak öreg emberek emlékeznek, hogy itt a 60-as években volt bérmálás és járt is itt püspök.

A nép igen melegen fogadott. Áldozatos nép. Szépen megújította a templomát. Iskolája igen szép. A tanítólakás is pompás. Plebánia-épület is igen szép 4 szobával bír, de elhanyagolt a belseje.

A népnek van 1000 kat. hold földje; ebben van a Várady-féle kegyúri birtok is, mely egykoron Zichy-birtok volt az ő 400 holdjával. A 72 kegyúri birtokosnak van képvisellete.

Szorgalmas nép. Aratni jár idegenbe. A népnek fele Amerikában van, onnét küld sok pénzt s így tudnak tulajdonképpen élni s a rengeteg terhet viselni.

A templom szolid, régi masszív épület s elég nagy. Van 6 hold földje, rossz!

A plebániának van 9 hold földje s a községtől 178 mérő rozsa s fapénz gyanánt 300 koronája. – Ennek valorizációjáról folyik a vita.

Ide Zirczen át Csetényből jöttem, honnét 4-5 kilométer Jásd.

A plebános volt Machovich József ny. alezredes-lelkész.

KEHIDÁN kezdtem meg a pacsai kerület bérmálását s jöttem Türről, mely mintegy 13 kilométerre van Kehidától – gr. Károlyi Imre fogatán. Gyönyörű idő volt...

Bérmálás szept. 3-án vasárnap, szép idő volt, 548-at bérmáltam. Este felé kezdett esni az eső...

Templom 1744-ben épült; Hertelendyné Uzovics Anna építette: elég szép templom. Belseje azonban teljesen elhanyagolt. Kicsi, alig 400-500 lélekre...

Plebániaház kicsiny és piszkos, három kis szoba. Melléképület szép és új...

Plebániának van 22 kat. hold földje és 3 kat.h. szőlője.

Népe jó. Különösen jó azonban Kallosd és Németujfalu... Kustyán megromlott, elég jó kántor...

Esperes plebános Vass Ferencz, szelid jó ember-, a hivek szeretik.

Innét elmentünk Csányba, mely 4 kilométerre van.

KAPOSSZENTBENEDEK A hivek száma majdnem 3500. Roppant nehéz plebánia. A plebános Sinkovits Nándor nagyon derék pap. Rendkívül szorgalmas, buzgó lelkipásztor.

Egy Deli nevű kántor van itt helyben. Jó kántor és jó tanító.

Plebánia könyvtár nincs rendben. A padláson van ládákban, pedig régi és szép könyvek voltak itt. A Hodegos⁷ is megvolt. Eltűnt azonban Szabó Lajos káplán alatt.

A temető nincs bekerítve. A temetőkről külön körlevelet kell kiadnom. Historia Domus nincs.

⁷ Pázmány: Hodegos. Igazságra vezető Kalauz

A javadalom igen tisztességes, 44 hold földje van, kitünő rétjei. Fája is van az uradalomtól.

A templom új és nagyon szép, bár könnyed, filigrán építkezés.

A Kisfaludiaknál el van terjedve az egyke. Kálvinistáktól tanulták. Havonta egy misét óhajtanak. Kocsit készek adni.

A bérmálás impozáns volt. Bérmálkozók száma: 630.

Kapospmérőn máj. 8-án volt bérmálás; a bérmálkozók száma: 164.

KERCSELIGET Pünkösöd vasárnapján 1921. máj. 15., bérmálkozók száma 360.

A tanító [Göttmann Boldizsár] ellentétben a plebánossal.

Templom gyönyörű, de javításra szorul. Vitás a patronátus kérdése. Maár és Pallavicini birtokosok vitatják a kegyúri jognak fennállását. Tény, hogy elődöm maga csináltatta meg a templomot és plebániát, a mely gyönyörű szép új épület, de a teteje rossz, t.i. a fazsindely korhadt. A két uradalomtól jár neki természetben 16 öl fa, 24 mérő buza és 6 akó bor.

Historia domus nincsen folytatva.

KISBÁRAPÁTI 1921. május 25-én volt bérmálás, bérmálkozott 487, innét mentem azután délután Bonnyán keresztül Acsára.

KUTAS Bérmáltam itt 1922. máj. 17-én; utoljára volt bérmálás 1909-ben, de Segesdre mentek; magán Kutason állítólag 70 év előtt volt bérmálás s pedig az ötvenes években. Paiss Hermin úrnő mondja, hogy ő akkor Kutason bérmálkozott Ranolder idejében.

Gyönyörű templom, kicsi, de remek szép a strukturája; Adamovich Anna építette 1708-ban; plebánia lett 1788-ban, a vallásalap terhére csinálták a plebániát s ez a kegyúr Adamovich Anna azután Boronkayhoz ment nőül s így lett az egész 6 ezer holdas birtok Boronkay-birtok; ő dédanyja volt Tallián Gyula ny. főispánnak s a mostani Boronkay Lajosnak s özv. Windischnének.

Szép időben bérmáltam e szép templomban, mely teljesen ki van festve Dorfmeister által. Remek ornamentika! De elhanyagolt s elkopott a freskó s tetőzet. Itt javítás kellene. Bérmáltam összesen 603-at.

A plebániának kicsi lakása van; 4 kis szobája és cselédszoba, de a plebános Ujváry igen szépen rendbe hozatta nagy költséggel. Van 7 hold beltelke; van 30 holdja egy tagban faváltság fejében s van azután még 27 holdja elszórtan több részben. Fajárandósága nincsen, párbér csak egy felöntő⁸.

Katholikusok között az egyke még nincsen elterjedve; ők a szegények. Katholikusok itt az urak és a szegényebb emberek, de vannak jó kath. gazdák is.

⁸ véka

Kántortanítója igen jó, az öreg Sipos bácsi, kinek fia marczali főbíró. Jegyzője katolikus ember. A kálvinisták papja igen ideges ember, de azért igen kedves volt irántam.

Szabáson is voltam. itt van a buzgó Fekete-család s özvegy báró Talliánné, szül. Rakovszky; panaszkodik a nép hitetlensége fölött; borzasztó példát mondott nekem a templomi ruhának tisztításáról s a néptől kapott feleletekről.

Kutasra Segesdről jöttem egy kis óra alatt Kozmapusztán [ez a név nem található a Schematismusokban 1909, 1975] át, hol Hertelendy birtokosnál egy keresztet szenteltem.

KARMACS Itt 1910-ben volt utoljára bérmálás, Kránitz püspök tartotta; azelőtt nem volt itt helyben bérmálás. Én pedig 1922-ben szept. 18-án verőfényes időben bérmáltam 396 hívőt. – Előtte való nap Páhokról jöttem ide; meleg fogadtatás várt, gyermekek élém jöttek...

Templom nem nagy, de szép tiszta, kissé alacsony s a hiveknek átlag véve elégséges.

Plebánia-háza igen szép s modern épület, 4 igen szép szobája van...

Plebániajavadalom elég jó, 20 hold rét és föld s 2 hold szőlő... gyönyörű melléképületek vannak itt.

Iskolája községi, de nincs semmi nyoma a községítésnek; sőt a kántorbirtok is a róm. kath. kántortanító néven szerepel.

Jegyzője igen jó ember. Paller János; igazi kath. férfi, a ki mindenben segítségére van a plebánosnak.

Plebános Tapolczay Pál, recitat⁹, mint mondja.

A karmacsi templomnak vagyona nincsen.

Historia Domus nincs, csakis feljegyzések. Népvisélet ezen községben nincsen.

KISLÓD Bérmáltam 1923. IX. 4. s pedig 329-et; utoljára 1913-ban volt bérmálás itt helyben. Esős idő volt. A templomban kellett végezni mindent. Gyönyörűen énekeltek a hivek itt németül.

Templom elég jó karban van. Szép és nagy templom! Semmi vagyona nincsen.

A plebánialak és melléképületei igen jó karban vannak. Van a plebániának 70 kat. hold igen jó földje.

A kántorlak is elég jó karban van. Neki is igen szép fizetése van.

A párbér nagyjában befolyik.

A nép jóindulatú s legokosabbak az itteni sváb községek népe között. Igen jó tehetségek vannak itt a nép gyermekei között. Jelen voltam az ovoda vizsgáján. A gyermekek gyönyörűen dolgoztak, s mindent tudtak.

Kath. iskolája elég jó karban van; három tanterem. A kántortanító Deák nevezetű, igen derék ember s jól beválik. Julián [Júlia major] iskolai tanító volt.

⁹ végzi a breviáriumot

KISGÖRBBŐ Sümegről jöttem ide, 1923. szept. 13-án bérmáltam itt 741-et; csütörtöki napon ragyogó szép szeptemberi időben.

A plebános Kozma György volt teológiai tanár. Rendben találtunk nála mindent.

Plebánia-lakás igen szép s van 5 szép szobája, de a beosztás határozottan inpraktikus. Igen szép könyvtári szobája volna, de nincsen berendezve s asztalra s szekrényre volna benne szükség.

A plebánia javadalom elég szerény. Van 30 hold földje s páronkint 33 kiló rozs, a melyből bejön 80 q rozs. Pontosan fizetik a hivek, még a szegények is.

A templom igen szolid épület, de végtelenül kicsiny s alig elég a helybeli hivek befogadására. Különbözik igen csinos s tiszta templom.

A nép nem nagyon pontos a templomba járásban. A kiszögörbők igen vagyonszak, a többiek kevésbé, a szállások faluja igen elmaradt, még csupa füstös konyha és szalmafedéses ház.

Templomnak vagyona nincsen.

Kántor egy Kovács nevű, a tanterem igen szép és tágas.

KAPORNÁK Bérmáltam 1924. május 6-án, igen szép időben s pedig 667 hívőt; remek rend volt a plebánián, igen szép és ütemes ének, jó felszerelés. Templomot apátság tartja fön, persely nincsen, szegény nép lakik itt, nincsen sok földje; átlagban jók, fele azonban radikális irányú, sőt vannak egészen rosszak is...

Plebániának van 40 holdja, sok fája – párbére 4 ökröstől 1 mérő, 2 ökröstől 1/2 mérő, zsellérektől egy mércze.

Iskola szerény épület, felszerelése elég hiányos...

Kántortanítója jó...

Igen jó a padári tanítónő.

Husvétii gyónását elvégezte a hiveknek 75 %-a.

KAPOSVÁR Itt bérmáltam 1924. máj. 25-26-27-28. napjain s pedig az első napon férfiakat 855-öt, a második napon tulnyomóan leányokat 915-öt, a harmadik napon Kaposfüreden 151-et, a negyedik napon a városban lévő iskolásokat s pedig 1102-öt, 2870-et összesen.

Mindig jó időben... nagyszerű volt a hangulat, óriási a munka.

KILITI Ide jöttem Tabról, illetve Berényből! Itt bérmáltam 1924. jun. 2. s pedig rekkenő hőségben 303-at. Templom szép, de vagyona nincsen; plebánia épület is szép, tágas, öt szép szobája van, külön toldás konyhának és cselédszobának.

Az iskola gyarló; egészen olyan, mint a peremartoni, ugyanazon boltíves, impraktikus építkezés; a két tantermű iskolát a kántorlakással együtt a káptalan tartja fön.

A hivek jók, egységes és jól vezetett hitközség benyomását teszik; szépen és szívesen énekelnek.

Plebániai javadalom jó. 78 kat. hold föld; 72 méter tűzifa.

Plebános Horváth c. esperes.

KÖRÖSHEGY Itt bérmáltam 1924. jun. 5-én, csütörtökön, kezdődő esővel, de később igen szép időben 522-öt.

Plebános Pados Gábor. Itt lakik még egy Paiger nevű derék jegyző s egy Kozma Andor nevű derék ref. lelkész. – Gyönyörű új iskola. Plebánia gyarló, csak 3 szoba, a melyből egyik gazdasszony-szoba. Van 44 hold földje, igen szép beltelke, kertje stb... van párbér is, ezt szívesen fizetik is. Ide tartozik Bálványos, a mely jó 3/4 óra a plebániától; hegyeken át kell odajutni.

KAPOLY Itt bérmáltam 1925. május hó 16-án, szombaton, ragyogó időben s pedig 118-at. Sohasem volt bérmálás itten. Szántódról mentünk ide reggel, jó 20 kilométer távolságra van Szántódtól.

Temploma igen kicsiny. Nincsen semmiféle vagyona. Ruhái szegényesek, nagyon egyszerűek. A kehely, melyben miséztem, az apátságé volt. Különben igen jó karban van a templom. Új plebánia készül. Igen szép és okosan tervezett épület.

Plebániának van 20 kat. hold igen jó földje; ugyanennyi a ref. papnak; a katolikus kántornak pedig van 10 holdas javadalma s páronkint 1 mércze gabonája; ugyanennyi van a papnak is. Nehezen fizetik, mert igen szegények.

A kapolyi kántor elég jó és gondos apa, van neki öt gyermeke. Valamennyi főiskolát akar végezni, leányai gymnazisták Kaposváron, fiai mérnökök akarnak lenni. A levente-egyesületet nagyon szépen megcsinálták. Leginkább a katolikus kántor vezeti azt. A plebános Lengyel Jenő; kántortanító: ...

Vannak gyakori elválások, azután össze állanak egymással az egyes ilyen szerencsétlenek s vadházasságban élnek; van itt vagy 12-15 adventista s szombatos s van ugyanennyi baptista. A katolikusokból összesen csak kettő pártolt el. – Az egyke itt még nem pusztít. Van 42 iskolás. A hivek száma gyarapodott s pedig jelentékenyen az utolsó 15 év alatt.

KÁPTALANFA Itt bérmáltam 1925. VI. 2. Pünkösöd keddjén ragyogó időben; ezelőtt 20 évvel volt a helybeli templomban bérmálás, utoljára pedig 1913-ban mentek Csabrendekre.

Nagyszerű nép! A templom szépen volt kifestve és megújítva, 30 millióba került az uradalomnak. Van a templomnak 7 hold földje.

Plebánia szép! 4 szoba és kis káplánszoba: a gazdasszony szoba nincs elkülönítve a plebános szobáitól.

Nép kitűnő! Plebános Majercsik. Plebánia javadalom 27 kat. hold föld; 96 méter fa, azonfölül pedig fél mérő rozs, a mely pontosan befolyik. A javadalom így elég jó.

A templomnak igen szép miseruhái vannak.

A kántortanító Gál Péter; a tanítói kör elnöke. Jegyzője Bodó, kath. ember, plebános dicséri őt,

KÁPTALANTÓTI Itt 1926. május 3-án, hétfőn bémáltam s pedig gyönyörű szép időben 236-ot.

Plebános Simon György. A templom ősréginek látszik, több korszakban épült. Elég nagy az anyaközség részére, de alacsony, szolid és tömör építkezés! Most eternit tetőre vették.

Van 14 kat. hold földje, a filiális templomok közül Salföldnek van 7 kat. hold földje és 1 1/2 hold igen jó szőlője Ábrahámiban.

Iskola az anyaközségben igen szerény, kántortanító Debreczeni, a tördemici plebános öccse. Az ének elég jól ment, lelkesen énekel együtt a nép. Az iskolában a gyermekek fegyelmezettek voltak, s átlag mindenből jól feleltek. – A tanítónő lakása nem is lakás, hanem csak egy kis lyuk, s mégis Szabó Mária nevű tanítónő már 1919 óta kitarat benne. Igen kitűnő tanerőnek tartom ezt a kisasszonyt, mert jól tud fegyelmezni vidám és szereti a gyermekeket.

A hittanból is elég jól feleltek a gyermekek.

A jegyző [...] János, róm. kath. fiatal, családtalan ember.

A templom elég tiszta, de a ruhák borzasztóan gyűröttek; ezeknek jobb elhelyezéséről kell gondoskodnia a plebánosnak...

Gyóntatószék két szekrény közé van állítva úgy, hogy a gyónónak a pap előtt, vele szemközt kell térdelnie.

Van három szép kelyhe, de csak egy van ezüst kupával ellátva, a másik kettő csak sárgaréz kupa, de igen szépek és formásak.

Van a templomban egy remek, régi fából faragott Pieta! Nagyon értékes már régisége miatt is.

A plebánia-épület igazán régi és nagyon szerény! Van három kis szobája – száraz lakás! – alacsony ablakokkal, de van két tágas konyha és egy kis gazdasszonyszoba.

Historia domus van, de hézagos. Missziós egyesület nincs. Misszio ab immemorabili¹⁰ nem volt.

KADARKÚT Bémáltam 1926. V. 15-én, szombaton igen szép időben. Plebános Mozner. Igen szükséges volna ide egy káplán, mert egy papnak lehetetlen birnia a munkát.

A templom rendes, de kicsiny. A kehely ezüsből van, de valószínűleg a plebános magántulajdona. A ruhák nincsenek gondozva, mint mindenütt, úgy itt is gyűröttek. Vagyona nincsen a templomnak s épen azért nincs is mód a beszerzésekre.

Gyóntatószék van a sekrestyében s pedig uj, melyet Mozner szerzett be. Templomlátogatás az időjárástól függ, átlag 20 %.

Nagy baj, hogy a távolságok miatt az emberek szentségek nélkül halnak el. Egy évben is mintegy 40-en! Drága a kocsi! nagy a költség, mondják a hozzátartozók. Igen szegény a nép is, főleg a visnyei hegyekben levő kath. szőlősgazdák igen szegények. Ezeknek készül most egy kath. tanyai iskola.

¹⁰ emberemlékezet óta

A belső iskola egy tanterem, de két tanerővel. A beiskolázás nem ideális. Összesen mintegy 70 gyermek van a két tanító alatt. Jálics a kántortanító.

Baj van Kőkúton és Tapazdon, a hol a nagy lelki elhanyagolás miatt a baptisták és adventisták toboroznak hiveket s mintegy 15-18 család tartozik ezen szektához, pedig annak idején csak egy ilyen család érkezett.

Misszió nem volt soha. Nincsen historia domus. Könyvtár rendezetlen. A fiatal klerikusnak kell majd rendeznie.

Általános baj: a nagy távolságok, a papság elégtelensége, a kálvinisták rossz példája, a nép anyagiassága.

LENGYELTÓTI Bérmáltam 1923. máj. hó 13-án, vasárnapon, igen nagy esőben, benn a templomban 816-ot.

A templom jó karban van, bár igen kicsiny a tömeg nép számára; lapos mennyezettel, architektura nélkül való, négyszögletes nagy terem. Vagyona nincsen, csak a templomdomb s a rajta levő fák.

A plebánia-épület azonban remek, vagy 7 szép szobája van, a mellék-épületek is elsőranguak. A plebánia azonban szegény. Csak 26 hold földje van; a párbér megváltva 7 koronáért, a mely összeget nem akarják emelni. – A vizsgálatnál láttam, hogy irattár és könyvtár eléggé rendben vannak; pedáns az öreg Kommandinger plebános, ki ez év november 3-án lesz 40 éves plebános.

Iskolák rendben. A mester: Hahner sok bajt okoz a plebánosnak. – A nép hideg. Nem igen jár a templomba. A férfiak különösen hanyagok. A leányok könnyelműek és érzékiek. Kitűnő jegyző egy Kovács nevezetű, jószívű, kedves ember.

LÓKUT Bérmáltam 1924. szept. 5. pénteken, rossz időben, esett az eső; soha itt még nem járt püspök bérmálni s bérmáltam 603-at. A templom eléggé kopott, felszerelése hiányos, van több kelyhe, de ezek bizony elég gyengék, többnyire tiszta rézkelyhek vannak benne. Viharoknak kitett hegytetőn fekszik.

Plebánia-ház is igen szerény, de azért tisztességes. Van benne két jó szoba, egy kis iroda és egy ebédlő. A javadalom igen gyenge.

A nép jóindulatú, de szegény. Van 40 telkesgazda 8 holdas telekkel, a többi zsellér s famunkás, ki azelőtt Szlavóniába járt dolgozni télen is, nyáron is.

Az iskola igen gyenge épület. Van benne két tanterem. A tanítók lakása igen silány. Az osztálytanító: Gere igen derék ember. Az iskola nem túlzsúfolt.

A plebániai és kántori javadalom egyaránt igen gyenge.

Ide Lókutra Akli pusztán át jöttünk Zirczről jó egy óra alatt, igen krimiális úton.

Ide tartozik több pusztá s ide gravitál Gyertyánkút, Hárságy és Kőrishegy s ezért a sok bérmálkozó.

Ösnémet község. A Lókut nevet Lochitból magyarázzák, a mi szakadékot jelent, talán a német Loch.

LADÁNYba [Nádasldadány] értem 1924. IX. 24-én reggel s pedig Veszprémből vonattal. Itt 1885-ben volt utoljára bérmálás, midőn a templomot szentelték föl. Plebánia csak 1918-ban lett s akkor tartozott a rendes sorozatba. Bérmáltam 253-at. Az 1800 lelket számláló plebániához viszonyítva kevés, de Jenő bérmálkozott már Fehérváron, Polgárdin, Fülén, szóval a fejevári megyében, sőt még Ladányból is odamentek.

A plebánia ügye még rendezetlen, mert nincsenek meg a szükséges dolgai, mint a vagyongazdálkodási szabályzat, anyakönyvi utasítás, zsinati határozatok, sőt még a Visitatio Canonica példánya sincs meg nála – nincsen még prezentálva a grófnőtől s így nem is nevezhettem ki plebánossá sem...

Iskola elég rendben. A grófnő tartja föl. Kántornak van 8+4 kat. hold földje és némi párbére a hivektől. A plebánosnak párbére nincs, csak 400 koronája Ladánytól és 200 kor. Jenőtől. A plebános helyettes Molnár István, ki egyuttal a kis grófok nevelője is s minden idejét a plebániának szenteli, a mi fennmarad a nagy elfoglaltság után, melyet a gyermekek tanítása ad neki.

LÁTRÁNY Itt bérmáltam 1925. V. 26-án kedden szép időben 342-öt; egyenesen Veszprémből jöttem s Tardon töltöttem az éjszakát! Itt Látrányban még sohasem volt bérmálás!

Templomot 1763-ban építette Stranijai Katalin férjezett Lengyelné. Boltíves! Kicsiny a hivek számára. Vagyonja nincsen.

Plebániának szép három szobája s külön gazdasszony szoba. Jó karban van minden.

Plebános Koller József. Kántortanító s egyetlen tanító Seregélyes nevű, jó tanító. A nép szívesen énekel; a tanulók száma 1 tanteremben 78, de volt már 110 is.

Öreg ref. papja Puskás. Nagy béke a községben. A reformátusok igen jól fogadtak s örültek a bérmálásnak.

Hitélet igen jónak látszik. A templomban szép ruhák vannak s elég tiszta is minden. Jó szívével hódít a lelkész s igen jól viszi ezen plebániának ügyét.

Tur-ról per aversionem¹¹ 20 mérő gabonát kap; Babod telepesei is bevonatnak a fizetésbe.

A jegyző Török nevű. Igen jó katolikus ember.

LELLE (Balatonlelle) Itt bérmáltam 1925. V. 27-én szerdán, szitáló esőben s itt is most van először bérmálás, mert csak az imént lett itt plebánia megalapítva.

Templom csinos, de kicsiny. Sajnos, hogy téli és őszi időben, midőn nincsenek nyaralók, a kis templom is nagynak bizonyul.

¹¹ kelleltenül

Iskolája községi. Kántortanító Bóna Lajos. Öreg, 43 éves szolgálata van. Nyugalomban készül. Fáj neki, hogy plebánia alakult s ő nem egyedüli úr! Igy szokott lenni új alapítások idején.

Plebánia-épület tető alatt. Szép épület! A plebánia anyagi helyzete is jó, mert van most 50 kat. hold földje s azon kívül arányosan megállapított pár-bére...

LESENCZETOMAJ Ide jöttem bérmálni Nemesvitáról 1926. máj. 7-én szakadó esőben s hideg szélben s bérmáltam május 9-én szombati napon, hűvös, de esőtlen időben úgy, hogy csak a templomban lehetett bérmálnom. A község hangulata lelkes volt. Elmentem Németfalura is. Igen jó nép, szerző nép, pontosan fizet papjának. A templomnak van 8 h. földje; épen azért gazdag a templom; szép ruhái vannak, mindennel el van látva. – A tomaji és istvándi templomok ellenben szegények s semmijök sincsen. A templomot a máterben igen jó karban tartja a kegyuraság; elég szép ruhái vannak.

Iskolák elég jó karban vannak. Kántortanító kitünő ember, jó zenész, szépen énekelnek a hivek, de szinte túlzott módon függnek a kántortól. Mind a három község együtt volt, a mi ritkán történik különben, mert külön miséjük van.

A plebános Noé Gyula. Igen buzgó. Nagyon szeretik. A tanítók is rajonganak érte. Kimegy katekizálni a falvakba filiálisokba is s mindig fölsváltva tartja az istentiszteletet a filiáiban és máterben.

A káplán volt Antal Vincze. Buzgó, lelkes és igen kedvelt fiatal pap. Mindenki szereti. Tördemiczen kíségetett s itt is nagyon megszerették. Nincsen egyke a faluban.

MOSDÓS 1921. május 14-én bérmálás, a bérmálkozók száma 725.

Templom kicsiny, de tiszta szép márvány oltárral. A plebános Szammer József (sógora a lellei plebánosnak); kántortanító Zaller; jó tanító.

História domus nincsen rendben; a plebánia-könyvtár elég rendben van.

Nagyberki-i kántortanító 6 éves fogságból most jött vissza. Derék ember.

Jegyző az öreg Heckinger igen derék és jó katolikus ember; Nagyberki-ben lakik, Mosdós és Kercseliget hozája tartozik.

Az iskolák igen szépek, főleg az apácáké. Az egyke is kezd lábra kapni; az iskolás gyermekek száma állandóan fogy.

MERNYE 1921. május hó 23-án bérmáltam 1167 bérmálkozót. Gyönyörű idő volt. Plebános Perlaky József. Elhatároztuk, hogy kap adminisztrátort in spiritualibus. A káplán az öreg Szabó Lajos volt.

Templom túlkicsiny, a szószék igen szép régi barokk munka. Templom környéke kissé elhanyagolt. Rendezésre szorul a feljárat. Bástyával kellene mindent megvédelmezni. A kálvária környékét is rendezni ... pusztit a népben itt is az egyke. A nép nem erkölcstelen, a leányok korán mennek férjhez. A nép azonban tótból lett; kissé kapzsi, önző és anyagiás, szilaj.

Iskolája rendes; a tanító lakását nem láttam.

Szentgáloskéren az iskola, nagyon elhanyagolt állapotban van; harang nincsen. Itt kell valamit tenni.

MURAKERESZTÚR Bérmáltam 1922. V. 9.

A templom kicsiny s okvetlenül rászorul majd a javításra, illetve a nagyobbításra; úgy látom, hogy szétszedik majd az egész birtokot, mivel a föld népe vagyontalan s föld nélküli.

Iskolának fele, melyet az apát tart fön igen szép, de a másik része, melyet a község tart fön, nagyon elhanyagolt. Most akarja csináltatni a hitközség.

MESZTEGNYŐ Bérmáltam 1922. május 25. Áldozócsütörtökön s pedig 615-öt; utoljára 1909-ben volt itt a bérmálás. Gyönyörű idő volt! Csákányból jöttem Nagyszakácsin át s pedig 1 1/2 óra alatt; nagy homok Csákány és Szakácsi között!

Plebános Vörös János esperes. Mintaszerű, szolid lelkű pap.

Templom gyönyörű! 1780 körül fejezték be a Hunyadyak s pedig Nepomuki János gróf. Majd József császár alatt elhagyták a zárdát a ferenc-rendiek; plebánia lett, majd cselédház, részben magtár, most pedig apácázárda... két tanterem! Elég kicsinyek!... egy óvoda-terem, a mely nagyon szépen működik...

Templom gazdagon felszerelve, remek szép barokk-kelyhek, tiszta ezüst cibórium és szentségtartó, remek miseruhák.

Templomnak semmi vagyona.

Plebániajavadalom szerény; 40 kis hold, 24 öl fa, párbér 200 mérő rozs.

Nép elég jó, de szegény s emiatt azután nyugtalan, a kommunizmus felé nagyon hajlott.

Fogadtatás meleg volt; a hit lelke megvan a népben.

Kántor Németh nevű fiatalember, ki Taszárról jött át; szüleivel lakik, derek ember; gyönyörűen énekelték az Ecce sacerdos-t – fiú-iskola is elég jó karban van – két tanterem.

Jegyző jó ember, elvette a leggazdagabb polgárnak a leányát.

MEZŐKOMÁROM Bérmáltam 1925. május hó 10-én, vasárnap remek szép időben 523-at!

Templom szép, de már kicsiny. Az iskolaépület régi s nem sok szépet lehet róla mondani; a kellő rend hiányzik benne.

A kántortanító Mihalovich nevezetű; gyenge ember s gyenge énekes. Az ének nem is ment valami szépen, nem hallott dallam szerint éneklük a legismertebb Mária-énekeket is. Ennek testvérénél van Csákányban szegény Vizi Pista bácsi.

A jegyző Stein nevezetű. Ennek anyja néhai Szabó veszprémi kanonok huga.

A református lelkész valami Pécsváradi nevezetű.

A plebánosuk Schlakker Károly. Elég sok a vegyesvallású házasság. Sok úgy készül, hogy elválnak egymástól, s akkor a felek protestáns lelkész előtt kötnek új házasságot.

MÁRKÓ Itt bérmáltam 1925. IX. 11-én, pénteken, borús, de elég jó időben, csak délután jött meg az eső s pedig 163 fiút és 159 leányt. Festői viseletben, ünnepien várt az egész község. – A templomot igen szépen restaurálták s gyönyörű kerítéssel látták el minden oldalról. Plebániaház tiszta. Van 4 szép szobája s gazdasszonyszoba.

Templomban rend van. Elég szépek a miseruhák, de gyűröttek, mert nincsenek jól elhelyezve. Sok fehérmű. Szép monstrancia. Szép két kehely.

MONOSTORAPÁTI Itt bérmáltam 1926. szept. 22-én, szerdán, verőfényes, de szeles, hűvös időben 171-et.

Iskola-épület jó, de elhanyagolt állapotban van. A kántorlak szűkes. Most kell két tanítói lakást építeni.

Plebániaépület jó, de kicsiny. Melléképületek rendben. Templom elhanyagolt belülről. Pizok mindenben; van azonban egy gyönyörű Mária-Terézia korára emlékeztető miseruhája, a kehely szép és jól aranyozott. A könyvtár szép, de elhanyagolt helyen van, igen értékes könyvei vannak. – Historia domus nincsen.

A kántortanító Pintér Sándor. Több gyermek atyja; mint kántor gyenge s sokat hamisan énekel.

A jegyző Vöczköndy. Igen művelt ember. Gondolatai vannak. Kissé rá tartós s túlságosan pedáns, de nem rosszindulatú.

A plebános Zágor Pál, beteges és ideges ember.

NAGYGANNA Utoljára volt helyben bérmálás 1881-ben; nincsen róla feljegyzés, azonban az emberek mondják, hogy Kovács Zsigmond püspök itt bérmált akkor. Itt kezdtem bérmálásomat s Farkasgyepüről érkeztem 1921. szept. 3-án délután. Igen szép fogadtatás volt. Az egész nép kivonult; a bérmálás volt szept. 4-én, vasárnapon, szép őszi verőfényes időben, bérmálkozók száma 373.

Gyönyörű templom. A patronátus nevében megjelent Gr. Esterházy Móric és Gr. Esterházy János, Sándor grófnak fia.

Az iskola rendben van. Két tanterem. Peternics nevű kántortanító derék, jó ember.

Plebánia igen szép, de sötét és egészségtelen lakás. Plebános Schermann. Rendben vannak dolgai. Historia domus gyengén van vezetve.

NAGYTEVEL Utoljára 1908-ban volt bérmálás, Kránitz püspök úr bérmált. Ide Pápakovácsiból jöttünk s pedig szeptember 6-ikán este Tapolcafőn keresztül. Körülbelül egy óra hosszágú tartó út Kovácsiból.

Gyönyörű templom! Remek alkotása a német ciszterciáknak. Bérmálkozók száma volt 308.

A plebános Kostyelik Kajetán volt, de beteg lévén Kolb Cyprián helyettesítette őt, jelen volt még a zirczi alperjel is. Az idő igen szép volt; remek szeptemberi nap.

A plebánia-ház mutatós, nagy kertje van, sok föld, mintegy 70 hold tartozik a plebániához. Az iskola emeletes, de igen elhanyagolt, ódon épület,

igen gyenge tantermekkel... Itt segíteni kellene, bár nehéz, mert a hely igen szűk.

A jegyző Bődögén van; kath. ember, fiatal ember még, neve Weidinger József.

Tevelen igen sok a gyerek, itt egyelőre nincsen nyoma az egykének.

NAGYRÉCSE Bérmálás volt utoljára 1910-ben. Most bérmáltam 1922. ápr. 30-án, érkeztem pedig Kiskomáromból az országúton, megszálltunk Valkó Ágoston neofita nagybirtokos kastélyában. A plebános Bősze János, kissé ideges, de igen jóindulatu, tiszta életű pap; buzgó és ájtatos. Nővére vezeti a háztartását.

Templom kegyura a Vallásalap. Roppant elhanyagolt a templom. Tönkremegy az egész falazat, mert a vakolat teljesen lekopott róla, pedig szép kereszthajós román stílusú templom, a mely 1874-ben épült, miután a régi zsupptetős templom leégett. A templomnak semmi földje nincs.

Plebániaház kicsiny, hosszú, szerény szobácska, kertje szép. Van neki 24 m. hold földje s 17 öl fája. A fa miatt per van az uradalommal.

Férfiak nem járnak a templomba. Bérmáláskor is üresek voltak a férfiak padjai. Az egyke kezd pusztítani. A nép általában elég vagyonos s ezért gazdasági okok hátráltatják a gyermekek szaporodását.

A bérmáltak száma volt 475. Az 1910-iki bérmálásnál Galambokra mentek.

NAGYBAKÓNAK (Lásd Bakónak). Bérmálás 1922. május 1-én. Itt sohasem volt még bérmálás helyben, hanem Merenyére mentek 1910-ben s pedig szept. 13-án.

NAGYKANIZSA Bérmáltam utoljára 1918-ban tavasszal! Most ujjolag 1922. május 6-án szombaton s pedig 965-öt, azután május 7-én, vasárnap, 1342-öt. Mindkét napon a templomban kellett maradnunk. Az első napon esett az eső, de példás rend uralkodott, semmi tolongás nem volt; a második napon óriási szél volt s ezért nem lehetett kimenni. 9 órakor nagy tolongás volt s nem lehetett rendet teremteni egy világért sem; egészen 1/2 2 óráig tartott a bérmálás. [Ferencs plebánia, a kántor is barát, külön kántor nincs.]

NÉMETUJFALU (lásd Somogynémetujfalu) Bérmáltam 1922. V. 11-én s pedig 718-at.

NAGYBAJOMBA értem Saádról. Esőben vonultam be a faluba, a hol az egész intelligencia várt; Sárközyek stb., Igmándi, Vasdenyey; van itt egy kiváló, finom lelkű jegyző: Fischer Lajos, luteránus, katonatiszt volt, agglegény, a kath. egyháznak igen nagy barátja.

Bérmáltam 1922. máj. 19. s pedig 1070-et; a bérmálás már a szabadban lehetett...

Plebános Szemerey János. Beteges ember. Szélhűdés érte tavaly. Szomorú és melancholikus természetű.

Plebánia-épület szerény; van benne 4 kisebb szoba.

Templom is kicsiny a hivek számára. Boltivezetét le kellett bontani és így lapos teteje van. – Igen nagy és szép helység széles utcákkal.

A hitélet elég türhető; a kántortanító Pap, fiatal ember, kéthelyi fiú, ottani molnárnak a fia; van a kántornak 22 hold földje...

Sok azonban a tisztán polgári házasság; a bérálás alkalmával két ilyen házaspár, tisztán katolikus pár megesküdtött, hogy lehessenek bérálkozók... A vegyesházasságok is el vannak terjedve.

Étkezünk Sárközy Imre földbirtokosnál, felesége Tarányi leány.

NAGYSZAKÁCSI Béráltam 1922. május 22-én s pedig 496-ot. Verőfényes idő; lelkes fogadtatás az áldozatkész, melegszívű nép részéről. Ide Tapsonyból jöttem s pedig rövid félóra alatt.

Először volt itt helyben bérálás. A plebános itt Vizi István, első plebánosa Szakácsinak, 49 év előtt, 1873-ban jött ide. Király Elek vidi káplán volt a másik kompetáló¹². Bárány nevű szakácsi nemes, peremartoni plebános alapította a plebániát.

Temploma elég hosszú, de keskeny, a templom kerítése igen szép. Rossz helyen épült, mert nagyon vizes. Bárány ragaszkodott ezen helyhez, mert itt misézett először a régi kápolnában.

Javadalma igen jó, 100 m. hold föld, közte 20 hold erdő.

Plebánia szerény, de tiszta. Három szoba, konyha gazdasszony-szoba.

Elég rendet is találtunk a plebánián. – Jegyző Kern Gyula. Kitünő, derék ember; Tapsony ide tartozik [a jegyzőséghez].

NEMESVID 1922. máj. 23-án béráltam itt s pedig 923-at; rengeteg nép özönlött össze. A templom még Nemesvidnek magának is kicsiny, különben szép a templom, remek ruha felszerelése van, csupa új Borromcus-kazulák, boldogult Kauzli plebános szerzeménye.

Népe nemesekből áll; igen jók. A templomot és plebániát a nemesi közbirtokosság tartja fön.

Plebánia szép, de rossz beosztás. Három szép szobája van s külön szoba a gazdasszonynak. A templom környéke csinos, remek hársfák szegélyezik.

Sok pap jött össze; Inke, Galambok, Kiskomárom, Tapsony stb. képviselve volt.

Iskolája igen szép. Kántora Pintér József, a helybeli nemesekből való. Igen szép férfikar vezette az éneket.

Plebános Végh József. Javadalom 50 kis hold, a párbér 1 mérő volna, de csak 1/2 mérőt fizetnek, a plebános azonban 10 öl fát kért tőlük természetben, amit megadtak neki.

A káplán Wéber József nagy beteg. Szabadságra kell majd mennie. Előrehaladott tuberkulozis.

Nemesviden is most fizetnek 1/2 mérőt a plebánosnak, de ő ad nekik vásárnaponként misét s saját kocsiján megy ki hozzájuk; bejön 40 mázsa rozs, Viden ugyancsak 40, összesen tán 100 mázsa; Vrászló ad 4 öl fát.

¹² kérelmező

Vidi iskola szép, de már kicsiny; egy tantermes, most akarnak második tantermet, a zsidó imaházat akarják kibérelni; itt a kántornak semmi földje sincsen, ujonnan szervezett állás. A határ egészen homok.

Az itteni kántor jó ember. Egyedül van.

Nemesvidi jegyző fiatal ember, katolikus, igen jó benyomású, derék ember.

NAGYBERÉNY (lásd Berény)

NEMESRÁDÓ (lásd Rád)

NEMESBÜK Ide rossz időben jöttem Szentgyörgyvárról s pedig 5/4 óra hosszát Alsópáhokon keresztül. Itt sem volt soha bérmálás, hanem Karmacsra, vagy Páhokra mentek. Bérmáltam pedig 1922. szept. 15-én szakadó esőben 328-at. A nép szépen fogadott s igen jó benyomást tett, bár nagyon meg van osztva. Kántora Sulyok József. A tanítónő Schmiedt Julia; sok bajt okoz egy Szólás nevű keszthelyi elbocsátott tanító,... a ki ide jár gabonát vásárolni, s az iskolában gyűjtötte össze ... a nép teljes egészében a baloldali jelöltre szavazott, bár gazdag nép; igen jómódu itt még az ú.n. proletár is.

A plebános Szukits Vendel, 74 éves. Öreg úr, a ki keveset tehet már csak s népe körében befolyással nem bír.

Temploma igen szép, szolid épület, remek szerkezet tornya teljesen egyforma a szentgyörgyvári toronnyal.

Plebánia-ház szép négy szobával bír, de rossz a beosztás.

Historia domus egyáltalán nincsen.

A plebánosnak csak 8 hold földje 3 h. rétje és 1 hold szőlője van.

NEMESAPÁTI (lásd Apáti)

OSZTOPÁN Ide jöttem Gesztiről úgy, hogy Bogáton voltam szálláson Inkei Lászlóéknál; az út Bogáton és Eddén át vezet, kbelül 12 kilométer. Itt bérmáltam 1923. május 10-én, in Ascensione Domini [Urunk Mennybemene-tele], gyönyörű időben 604-et. A nép elég nem szépen viselkedett. Utolsó áldás előtt otthagyták a bérmálást, a mi másutt eddig nem történt meg.

A templom elég tiszta volt, de még mindig kicsiny, a nagyobbítás dacára is. Igen szép kis plebánialakása van; 4 szoba. A melléképületek teljesen rosszak.

Csak 40 hold földje van a plebániának, de igen sok párbére, melyet nem akarnak fizetni Viniss Fülöp plebánosnak, mert kiegyezett velük.

A templomi ruhák silányak, valóságos réz kehely van, a melyet ki kell cserélni ezüst kehellyel...

Az iskola igen rossz állapotban van ... harmadik tanterem okvetlenül szükséges – nagyon beszéltem a népnek lelkére az új tanterem felépítése miatt.

OSZLOP [Bakonyoszlop] Bérmáltam 1924. május 16-án, pénteki napon, gyönyörű időben 396-ot.

A plebánia-ház nagy és elég jó karban van, de a melléképületek rozogák; itt jogi vita van, hogy ki köteles azokat fenntartani, plebános, vagy hivek? mert elvállalta egykor 1872-ben Csesznek, a mely a melléképületeket fenntartotta.

A plebániának szépen van földje s pedig közvetlenül a ház mögött; van fája a kegyúrtól s pedig 60 méter.

Templom szép és igen jó karban van, remek bástyafallal körülvéve, a sekrestye azonban rossz és lebontásra van szánva, ...adja Isten, hogy megépüljön. Plebános új ember: Pohlinger, mert az előd: Hesz Mátyás a télen meghalt.

A kastély kápolna szép és előkelő, gyönyörű egyházi ruhákkal felszerelve.

Az iskolában Schwarz kántortanító igen szépen tanít; az ének elsőrendű, remek férfikar, a mely igen jól énekelte az ecce sacerdos Magnus-t és a responsoriumokat is.

ŐSI Itt bérmáltam 1924. IX. 25-én, csütörtökön, ragyogó őszi, nagyon meleg időben s pedig 287-et. Itt 1912-ben volt utoljára bérmálás. A plebános: Somlai Ambrus.

Plebánia-épület teteje igen jó, de különben belülről szegényes és szűkes, 3 szép szobája van ugyan, de már alig van hely a gazdasszony számára; a szobák is azonban elég nyirkosak; istálló van elég, meglehetősen karban vannak a melléképületek. Amugy a plebánia elég jó a grationáléval együtt. Pár-bér per aversionem 60 mérő rozs, a mely pontosan befolyik.

A templom gyönyörű. Biró Márton alkotása. Csak belülről kellene szépen kifesteni s pedig dekoratív festészethez értő művészszel; van a templomnak 7 hold földje, melyből 3 hold a dékán fizetése.

Az iskola elég rendben. A beiskolázás kitűnő. A kántor Forgách nevű (rokona néhai Palotai kanonoknak) jó ember, jól énekel s most fog majd házasodni; a tanítónő: Seidelmann Anna kiváló idősebb hölgy, Hankóczy plebános rokona.

A jegyző kitűnő fiatal ember. Most készül házasodni. Tavaly lett megválasztva.

A legteljesebb rendben találtunk mindent a plebánia-vizsgálat alkalmából. A hivek nagyon szeretik papjukat.

PÁPASALAMON Ide Dabronyból jöttem s pedig Alásony s egy pusztán keresztül; kbelül 1 órás út. Bérmálás volt utoljára 1908-ban, de nem helyben. Volt ugyan helyben is, midőn a beteg Kovács Zsigmond püspök helyett Zalka János győri püspök 1881-ben bérmált Salamonban is, a mely akkor még győri püspökségi birtok volt. A bérmálkozók száma 1921. június 7-én 438 volt.

Kicsi templom, de szép és tiszta, gyönyörű térség a templom körül; plebánia nagyon kicsiny; két szoba, de szép melléképület; iskolák igen szépek, a tanító lakások szintén.

Plebános volt Csaplár, nagy méhészt.

A nép jó, egészen megbékült plebánosával; a munkát szépen megváltotta terményekkel.

PÁPAKOVÁCSI 1908-ban volt utoljára helyben bérmlás, Kránitz püspök végezte. Értem szept. 4-én délután Gannáról. Szept. 5-én hétfőn reggel hirtelen nagy eső támadt, de a 9 órakor kezdett mise után az eső elmúlt s elég verőfényesre fordult az idő úgy, hogy a szabadban is bérmltunk.

Bérmlkozók száma Kovácsiban 426.

Plebánia jó karban, de a plebános elhanyagolja, a plebános Pethő János szentéletű, igaz ember, aszkéta, szigorú, de sokszor türelmetlen és szenvedélyes. Jólelkű különben s dicsér mindenkit, főleg a tanítókat dicsérte.

Templom gyönyörű és nagyon tiszta, gondozott, sok miseruhával ékeskedik. Igazi Isten-háza.

A szentéletű Wallis grófnő 92 éves volt; még mindenről maga gondoskodott; a bencések nevében Rezner jószágkormányzó fogadott. Derék ember a jegyző: Fraszt, a berényi plebános testvére.

Szept. 6-án Kovácsiból Kúpra mentünk; bérmlkozók száma 154. Szép templom, új harangok, remek iskola, kiváló kántortanító (Perepatics), de elégedetlen nép. Szentmisét szeretnének minden harmadik vasárnap, de nem akarnak kocsit adni. Plebániát kellene itt alapítani. – Az egyke Kovácsiban kezd jelentkezni. Jellegtelen nép! Sok bevándorolt sváb, kik azonban itt elmagyarosodnak úgy, hogy a község jellege már teljesen magyar.

PACSA Itt bérmltam igen szép időben 1922. szept. 8-án, ünnepen. A bérmlkozók száma 433 volt.

Temploma szép és tágas, teljesen a nép tartja fön.

Az iskola mintaszerű s gazdag felszereléssel rendelkezik.

Kántora Landi igen szorgalmas ember s jó tanító, s igen hűz most püspökhöz, egyházhoz.

Plebánia-ház remek, szép; gyönyörű 5 szobája és káplán-szobája van. Plebános Juk József épen beteg volt még, lábbaja nehezen akart engedni; térdszalag-szakadás. Igen szép berendezés van a plebánián, erélyes ember. Visszahuzódik. Sok gentry van itt. Főleg Szentmihályi Dezső s Skublics Andor, kik igen kedves jóindulatú urak.

POLÁNY [Magyarpolány] Itt bérmltam 1923. szept. 6-án, elég jó és friss őszi időben s pedig 366-ot. Itt helyben 1863-ban volt utoljára bérmlás; azóta rendszeren Városlódre, vagy pedig Ajkarendekre mentek bérmlkozni.

A templom gyönyörű barokk templom, remek oltárokkal és faragványokkal, de kissé elhanyagolva. Aranyozása ma milliókba kerülne. Constantin Haska építette, ki 1803-ban volt zirczi apát. Vagyona a templomnak nincs. Felszerelése elég tűrhető.

Plebánia gyönyörű régi épület, a zirczieknek penziós helye volt.

Van a plebániának vagy 50-60 h. földje is. Gyönyörű kertje és gyümölcsöse...

Párbér nincsen, csak lélekpénz.

Az iskola gyenge állapotban van. Elégtelen a két tanterem. Nincsen udvar. Ősrégi tanterem. Hiányos felszerelés.

A nép kedvesen fogadott s igen melegen bucsuztatott. A lelkész Prácser Albert, ki esperes is volt.

Népviselő van a községben.

PORVA Itt bérmáltam 1924. IX. 6-án, szombaton, ragyogó őszi időben s pedig itt miséztem s azután bérmáltam 155-öt. Zirczről jöttem ide egy jó óra alatt rettenetes zötyögős úton.

Még itt sohasem járt püspök bérmálni.

A templom szerény, ma már kicsiny, de szolid épület. bolthajtásos. A régi pálos kolostor helyén épült, annak köveiből s rombadólt templomának anyagából. Elég szép temetője van. A régi kolostornak helye még megvan.

Porva név Borove – vagyis boróka névből származhatik; régi pálos telepítvény s mindig Porva néven fordul elő a régi okmányokban.

A templomnak vagyona nincsen, de a plebánia elég jól van javadalmazva. A vallásalap adott 27 hold földet, bold. elődöm pedig vásárolt 16 hold földet. Jelenleg a zirczi apátság a kegyúr. A vallásalap itteni egész birtokát eladta. Szegény de jóindulatu nép. Igen sok az orv-vadász. Tudnak áldozatot is hozni templomukért. Beszerezték a harangokat is.

Iskolája elég jó karban. Van két tanerő: a Benedek házaspár; kik Veszprémbe gravitálnak gyermekük miatt.

RÁD (néhány év óta Nemesrádó) Bérmáltam 1922. IX. 5-én, kedden borongós időben, de azért a szabadban lehetett bérmálni; bérmálkozók száma 292.

Plebános Herczog Mihály. Igen derék, szerény, de kissé beteges pap, kortársa Vass Ferencznek és Zimmertnek. Egy kis szélütés is érte s azért megromlott a kedélye, kissé hebeg a beszédben. A nép szereti. Recitat¹³. Historia domus azonban nincs. Ezért nagyon keveset is tud a plebániájának multjáról és egész történetéről.

A templom elég szép, csak belülről némileg elhanyagolt. Szép oltára van, a kehely igen gyenge; a mellékoltárok képei rongyosak.

Van a templomnak 3 hold földje, a plebános bérlő 40 koronáért régi idők óta.

Plebánia-ház igen szegényes. Három kis szobája van. A 4-ik szoba, cseléd szoba. Igen rendes háztartása, az öreg Náni néni Csicsóról vezeti azt.

A plebániának van 14 hold javadalmi földje s 3 hold misealapítványi föld. A szőlő 2 kat. hold. Párbér jár 178 pár után. Elég rendszeresen fizetik.

Iskolaépületek szépek. Két épület van. Kántorja igen derék fiatal ember, Markolya János; a tanítónő is igen derék leány! Valami Stigmond, két nővére Hahóton és Nemeshetésen tanítónő...

¹³ végzi a breviáriumot

RÉDE (ujjonnan szervezett lelkészség) A jelenlegi lelkész Novák. Visitatio Canonica egyelőre nincsen. Van neki az uradalomtól lakása és 10 hold földje, melyet a gróf úr most át akar neki adni egyszer s mindenkorra: van azonkívül 8 q kukoricája és 7 q árpája; a községi hivektől pedig 25 q rozsa. A községbelieknél úgy van, hogy a 8 holdon aluliak 25 kilót, a 8 holdon felüliek pedig 35 kilót fizetnek.

Igen jó pasztoráció – van Szivgárda – gyermeknyaraltatás – a kápolnának van rendes felszerelése – kehely, monstrancia és cibórium ugyanazon stílusban, tömör ezüstben – vannak miseruhák, de az a kastély-kápolna felszerelése.

Gyermekek gyakran gyónnak és áldoznak.

Kántortanító az öreg Törzsök, tanítónő s pedig kiváló Konkolyi Erzsébet, a helyi ispánnak a leánya.

Bérmáltam 1924. május 17-én, mikor is itt először volt bérmálás s pedig 168-at.

Van ifjúsági egyesület sok iparos ifjúval, kik a helybeli uradalmi gépgyárból valók.

SOMOGYSZENTBALÁZS 1921. ápril 30-án este érkeztem – Nágocsról Kaposvárra kocsin, innét Szt. Jakabfa-Sántos községeken át ismét kocsin. – Este 6-kor érkeztünk.

Herbay Pál tb. kanonok-esperes- plébános várt; Novits István volt a káplán.

Május 1-én bérmálás Szt. Balázson. ... Május 2-án Kaposkeresztúron, mely a legnagyobb község az egész plebániában.

Plebániaépület igen szép; 6 szoba szépen bebutorozva, – templom kissé elhanyagolt, de szép márvány-oltárok és szószék.

Hitoktatás a filiális iskolákban nincs; ezen segíteni kell. Káplán Sántosra és Cserénfára hetenkint eljárhatna.

SOMLÓVÁSÁRHELY 1905-ben volt utoljára bérmálás; én bérmáltam ott 1921. június 2-án, Úrnapja nyolcadán; bérmálkozók száma volt 966; bérmálás legvégén kis eső volt.

Plébános Antal Lajos esperes; épen betegeskedett a szegény ember; súlyos gyomorfekélye volt. – A kántortanító: Szabó.

Temploma gyönyörű. A pozsonyi Clarissák birtoka volt a falu s így ők voltak a kegyúrak is. A templomot az apácák építették, gyönyörű sekrestyéje és remek faragású szószéke a pálosoknak túskevári [nagyjenői] templomból való, melyet a vallásalap leromboltatott, hogy azt fentartani ne kelljen. Gyönyörű főoltár!

Iskolája meglehetősen; 3 tanterme van. Népe szelid, egyszerű és jóságos, kissé iszákos; a Somló ezt megmagyarázza. Igen szépen fogadtak engem.

Plebánia javadalom jó, sok fa és 60 hold föld; szőlő a Somló hegyen.

SOMLÓSZÖLLŐS Bérmálás volt itt utoljára 1908-ban, most [1921] jun. 8-án, a bérmálkozók száma volt 460 és filiáján: Kertán, hol junius 4-én bérmáltam, volt 218 bérmálkozó.

Temploma ódon; igen szép, valamikor goth lehetett, de idővel lapos tetőt kapott, az iskola elhanyagolt állapotban van, úgyszintén a plebánia épülete is. Hiányzik a kegyúrnak a megfelelő anyagi erő.

Plebános Orbán; káplánja volt ekkor Köves. A nép jó, de igen szegény; a vagyonosabb osztály luteránus. Egyke nincsen. A kántor is jó ember

Historia domus van, bár nagyon szegényes.

SOMOGYNÉMETUJFALU 1922. V. 11-én bérmáltam itt 718 gyermeket. Bérmálás utoljára 1907-ben volt ezen csökölyi kerületben s 1920-ban megszállás alatt volt a plebánia, így azt nem lehetett akkor meglátogatnom.

Plebános Havas Mihály igen jó, de egyszerű bakonykoppányi születésű ember, szépen buzgólkodik.

A templom elég szép; teteje elhanyagolt, de most eternit palával fogják befedni; a plebániaház nem utolsó, de szintén elhanyagolt. A kegyúr megcsináltatja! A kegyúr főtisztje Riemez főintéző; valamikor a szerencsi cukorgyárnál volt.

Ide tartozik Kis- és Nagy-Dobsza, a piaristák birtoka; ennek főtisztje Hayden nevezetű, igen jó képű, agilis gazdatiszt, a ki erősen védelmezi uraságának mindennemű érdekét. Szeretne szentmisét a dobszai kápolnában s ezért majd kell valami kápláni állásról gondoskodni németujfalun vagy pedig helyi káplánságról!

Az iskola községi; a kántor Szentkirályi nevezetű, egy pécsi teológiai tanárnak testvére.

Barcsról vonaton jöttünk Dobsza állomásra (20 kil.) s innét Gyöngyösmelléken át, hol rombadülni akaró kápolna van, mentünk Ujfalura; a kocsit mintegy 35-40 percig tart; rossz időben borzasztó utak vannak.

Az iskola kálvinista; a pap kedden délután megy át hitoktatásra!

Az idő elég szép volt; szabadban bérmálhattunk...

A nép templomba egyáltalán nem akar járni..., férfiak nem mennek... asszonyok is kevesen, de a nép szépen énekelt...

SOMOGYSAÁRD Ide Kutasról jöttem Nagybjajomon át s pedig kis másfél óra alatt. Itt bérmáltam 1922. május 18-án s pedig 563-at.

Itt a templom gyönyörű. Igen szép és izléses ornamentika, egyszerű festéssel, az oltárok szép és nemes barokk oltárok; három oltár van.

A templom Somssich Miklós tulajdona. Minden az uraságé. Itt van a krypta is. Helyi káplánság van itt. Kap teljes ellátást s azonfelül még a hivektől 24 ezer koronát; ezt sokalják. A plebániát szeretnék s gabonában óhajtanának adózni.

Igen jó nép. Rendkívül melegen fogadott, ... van Oltáregylet, Rózsafüzér társulat...

A lelkész Schoderbeck Lajos. Komoly és derék pap.

Mezőcsokonyához tartozik, mint körjegyzőséghez; okos kath. ember itt a jegyző.

A nagybajomi plébánosnak innét járt 28 mérő gabonája s van 9 hold földje. Őt kissé kárpótolni kellene, ha külön plebániát akarunk alapítani...

Innét mentünk Nagybajomba s pedig 7 kilométerre.

SOMOGYFAJSZ Itt bérmáltam 1922. május 27-én s pedig 482-öt, remek időben, a park hársfa útjában; utoljára 1884-ben volt itt bérmálás, mert néhai Kovács Zsigmond püspök igen jó barátja volt a mostani Kund-fiúk atyjának, kit agyonverték a vadorzók...

Ide Mesztegnyőről jöttünk Kopárpusztán és Libiczkozmán keresztül, a mi eltartott nagy homokban jó 1 1/2 óráig. – Kopárpusztai kath. iskolának ügye egészen rendezetlen, a szegény tanítónőnek csak havi 700 kor. fizetést adnak.

Somogyfajsi templom csak kápolna; a plébánialak sokat mutat, de belül elég szűk; 4 kis szoba és a káplánszoba, a mely azonban kellene a gazdasszonynak, mert ilyen szoba nincsen.

Plébános Berkenyés János, ujudvari polgár fiú (gelsei plebánia) igen jó ember, hivei szeretik s nem panaszkodnak reá. Mindkét község nagyon meg van elégedve.

Iskola igen gyarló; egyesíteni kellene a két iskolát: uradalmit és falusit és akkor lehetne igen szép iskolaépületet csinálni; ezt Czoborral kell majd meg tárgyalni, de a plébános figyelmét is ezen dologra külön felhívni.

Pusztakovácsiban igen kicsiny a templom; s az iskola a templom mellett; egy udvara van csak neki. A kántor valami Bakos, nagyon derék ember, Mérei kántornak sógora.

Itt is szép időben 473-at bérmáltam május 28-án. Bogyay Ferencznél voltam ebéden, felesége Svastics nővére, innét azután elmentünk a 6 kilométerre fekvő Niklán át a 16 kilométerre levő Tótszentpálba, sok homokon és sok agyagon át...Kovácsiban Márffy – Szuhay Kálmán, Barcza vannak még.

SÜMEGCSEHI Itt bérmáltam 1925. V. 29. Pünkösdi vigiliáján, ragyogó időben. 1875. jun. 3-án volt bérmálás. Kovács Zsigmond mint pécsi püspök bérmált itt, hol egykoron káplán volt. Bérmáltam pedig 610-et. Példás rend volt, gyönyörűen énekelt a nép.

A templom kicsinek bizonyult. Belseje tiszta. Minden rendben volt. Ruhái elég szépek. A hitélet általában jó. Szeretnek templomba járni. Van kath. ifjúsági egyesület, mely példás rendet tartott. – Harangok már jó részben megvannak.

A kántorválasztás miatt a nép meghasonlott; jelenleg egy odavaló polgárfiút választottak meg, ki azonban még nem elég gyakorlott kántor. (Józsa Gyula)

Az iskola szép, csak 65 gyerek van. Hitoktatás példás.

A templomnak van 9 m.h. földje; egyet kap belőle a dékán. Egy q buzáért van kiadva holdankint.

Jegyző Nagy István, igen derék és vallásos ember, még Döbröcze tartozik e jegyzőséghez.

SÜMEG Itt bérmáltam 1925. V. 31. Pünkösöd vasárnapján 1228-at. A templom rendes, ruhái jók, de belülről minden el van hanyagolva. Az oltárok piszkosak s szegényesek. A felszerelés egészen hiányos.

Megnézendők általam a ruhák, melyek igen szépek és bőségesek.

A templomnak semmi vagyona, szegény. Harangok eddig nincsenek. Ősszel akarnak majd csináltatni.

Kántor igen jó. A gyermekek szépen énekelnek. Még a responsoriumokat is mondották s Protector noster aspice Deus etc... Általában igen jól vezeti az éneket...

SOMOGYHÁRSÁGY Itt bérmáltam 1926. május hó 16-án szép időben s pedig 200-on felül. Temploma gyarló. Buzdítottam a hiveket új templom építésére. Állítólag a jó kegyúrnak is van hasonló jó szándéka.

A nép jó lelkű. Vagyonos. A templomnak vagyona nincsen. Ruhái szegényesek, kelyhe igen gyarló.

Plebános Ruzsnyák. Folyton hadakozik Hepner nevű kántortanítóval. Itt a második tanító Kovács Márton; a régi kántornak fia. Baj volt vele a kommunizmus alatt. Már összeszedte magát.

A hársági sváb nép expansív irányú, olyan, mint a szuloki. Betelepíti az itteni egész vidéket, pd. Béczet, Magyarlukafát stb...

A plebános járandósága per aversionem van megállapítva s pontosan befolyik. Jó javadalom. A plebániaépület igen jó. Van egy szép képe, úgy látom, hogy Skanderbeg képe. Ezt szeretné a kegyúr, ki helyette akar adni a plebániának egy másik szent képet.

SOMOGYTARNÓCZÁN bérmáltam 1926. május 21-én, pénteki napon, jó időben valami 69-et. Csodálatos, hogy ezen nagy birtokon az iskolák mind községi. Egyelőre nincs velük baj, hiszen tisztán uradalmi iskolák ezek is, de a birtok parcellázása esetén mégis baj lehetne. – Tarnócza nem kap államsegélyt, de Feri-pusztán és Aranyoson van államsegély is. – A baj az, hogy ha itt esetleg település lenne, akkor vegyes vallású település esetén vegyes iskola lesz, míg, ha van kath. iskola, az már in possessione volna.

Szükséges lesz majd egy papnak s pedig alkalmas lelkésznek kinevezése is, a ki ismét rendet teremtsen ezen teljesen elhagyott helyen.

SZENTBÉKKÁLLA Itt bérmáltam 1926. IX. 21-én igen szép időben, keddi napon s pedig 231-et.

A templom rendben van. Vagyona a templomnak nincsen. Gyóntatószékét alig találtam. A templom pedig tágas, és nagyon jól megférte volna benne a gyóntatószék. Erre tehát felhivandó a plebános.

A plebánia-épület is nagyjában rendben van. Néhány cserepet kell megigazítani a tetőn.

Az iskola két tantermű. A kántortanító igen jó ember. A segédtanító szintén. A jegyző is készséges mindenben.

A kántortanítói lak nem rossz, de ódon, régies s falaival is az ódonosság benyomását teszi. A pajta még mindig romokban van.

Az iskolai termek egyike igen jó, de a másik kevésbé, mert kétoldali világítása van. Az iskoláztatás elég rendes. A hitoktatást végzi a káplán.

Misszió az utóbbi években volt.

Feltűnt azonban a templomi fehérneműnek igen rossz állapota; zsebken-dőszerű corporale; nem volt rendes alakja sem, hanem téglányi-alakú volt, vagy nagyon puha; chiffon-anyagnak látszott. Egyházi ruhái is igen elhanyagoltak, foszlottak. – Kelyhe azonban igen szép s megvan a régi Biró Márton-féle kehely is.

SZENTKIRÁLYSZABADJA Itt bérmáltam 1925. IX. 13-án, vasárnapon szép, derült, de őszi időben 41-et. Még sohasem volt itt bérmálás.

Templom elég tágas a hivek számára és igen szép templom. Remek márvány oltár. Ezt Rosos Pál veszprémi püspök csináltatta, ki a templomot is romjaiból újra építette 1790-ben. Régi csak a torony alja s a bejáratú ajtóknak egyes részei.

Templomnak vagyona nincs, csak egy hold rossz föld.

Plebánia igen csinos; 3 szoba s külön gazdasszonyszoba. Új épület. – A plebániavadalom összesen 11 kat. hold föld. Párber nincsen. A kongrua 70 q buza. A legszegényebb plebániák egyike. Igen kevés a hívő, csak vagy 500 lélek.

Két kath. birtokos: Füssi nevű félúr, ki Koczgyfalváról (Komárom-szentpéter mellől) jött s Sulz László fizetik az adó nagy részét. A többi nem akar fizetni, többnyire cselédek.

Jegyzője Szabó nevű; elvette az öreg Rosos bácsinak özvegy leányát. Reverzális nélkül, de gyermek nincsen.

Kath. kántor a fiatal Ipsics. Jól végzi dolgát.

A plebános pontos mindenben s a Historia Domus valóban mintaszerű. Kitűnő kathekéta.

A hivek rendkívül hidegek. Egyáltalán nincsen bennük semmiféle kath. öntudat. A kalvinisták irigykednek rájuk.

SZENTGÁL Itt bérmáltam 1925. IX. 8-án, kedden, ragyogó szép őszi időben. A községben 1870 óta nem volt püspök, sem bérmálás, hanem eljöttek mindig Márkóra, a mely központ volt.

A fogadtatás lelkes volt. A templom igen nagy költséggel kívülről-belülről restaurálva.

A plebániához is igen szép! Van 3 helyes szobája, külön bejáratú gazdasszonyszobája, konyha és cselédszoba.

A templom 1770-ben épült. Igen szép boltíves templom: szolid és erős. Főoltár igen szép. Restaurálásra szorul, illetve megújításra. A mellékoltáron van két igen szép barokk ereklyetábla, de hiányoznak az üvegek róla. Ezt a

plebánosnak kell megcsináltatnia. Ez arra vall, hogy a templom a katedrálisból kapta ezen oltárt s tán a főoltárt is.

A templomnak van egy biztos ezüst kelyhe és patenája; a másik kehely is ezüst, de a patena rézből valónak látszik.

Van két gyönyörű antik miseruhája; egy fehér és egy kékes színű, az első arany, a másik ezüst paszománttal. – Van egy hold földje, a mely 4 q buzát hoz.

Az iskolatermek elég jó karban; a tanító jó ember, de gyenge kántor; a tanítónő: Fatér leány derék, tisztas nő s jó tanerő.

Jegyzője: Südi, derék kálvinista ember, már a harmadik felesége van, mind katolika volt; reverzálist adott mind a 3 esetben. Van 4 leánya.

Az iskolába járás nem pontos, a templom látogatás is elég gyenge.

SZOMAJOMBAN [ma Kaposfő] 1921. máj. 8. vasárnap; bérmálkozók száma 456. Gyönyörűen viselkedett a nép; plebános Karbuczky Károly; van Historia domus is, de tökéletlen; temető rendben; templom gyönyörű: plebánia igen szép épület, sok szobával; jegyző Mácsovits Károly; öreg ember, beteges, de jólelkű, katolikus ember. Szép iskola épület, egy modern tanterem, de a második kissé régi és elhanyagolt.

SZENTPÉTERÚR 1922. IX. 6-án bérmáltam itt hüvös időben, de azért eső nélkül a szabadban bérmálhattam; bérmálkozók száma 616.

Temploma kbelül 1715-ben épült a plebániával együtt; a templom elég hosszú, de keskeny; két oldaléptményével és oratoriumaival azonban képes sok hívőt befogadni; vagyona nincs a templomnak. Borzasztó piszkos volt belülről; a corporáliák és purifikatoriumok kritikán aluliak.

A plebánia igen szép épület, s nagyon szép 4 szoba áll a plebános rendelkezésére s egy egészen külön szobája van még a gazdasszonynak is.

Plebánia javadalom csak 10 kat. hold föld, 1 kat. hold szőlő, de igen sok a párbér, mintegy 120 mázsa. Jó nép van itten, mindig kitart a kath. elvek mellett a politikában is.

Iskolái elég szépek és tágas magas tantermek vannak. Új kántorlakást építenek a templom mellett, a mely igen szép lesz.

Kántora jó ember, elég szépen és szívesen énekel a nép.

A jegyző: Török, igen derék ember, Rád is hozzája tartozik, a plebánosnak mindenben segítségére van; veje Bauer csikolai volt intézőnek, kinek legifjabb leányát birja feleségül.

A plebános igen jólelkű ember, non rec.

Misefáról jöttem ide s pedig jó háromnegyed óráig tartó út után...

Utoljára 30 év előtt volt itt bérmálás, midőn a jó Pribék püspök volt itt bérmálni.

SZENTGYÖRGYVÁR Itt még eddig sohasem volt bérmálás; Páhokra szoktak volt menni. Itt [1922] szept. 14-én bérmáltam 225-öt türhető időben; reggel verőfényes idő volt, bérmálás alatt esni kezdett az eső, délután újra kiderült.

Temploma elég szép szerkezetű, bár gyengébb építmény, nem kereszt boltozata van, hanem inkább hossz boltozata; nagyon elhanyagolt a templomnak belseje; nyerstégla a padlózata. – A plebánia ház egyszerű parasztház, de azért van benne 4 szoba s pedig elég jó beosztással, de egyik csak gazdasszony szoba lehet.

Plebános Supka Márton, dicit se recitare¹⁴. – Igen derék tanító van itt, ki sokat törődik a gyermekek nevelésével.

Az iskola elég szép épület, de a tanterem bizony kicsiny: égető szükség volna egy második tanteremre és tanerőre.

Páhoki jegyzőséghez tartozik.

Ide Sármellékről jöttem s pedig jó háromnegyed óra hosszat Keményné, sármelléki bérlőné fogatán.

A nép általában szegény, de jó benyomást tett reám, igen kedvesen fogadott.

SZÖLLŐSGYÖRÖK Itt bérmáltam 1923. V. 7-én, verőfényes időben, hétfői napon 530-at. Bogláráról jöttem, 7 kilométer távolság; Jankovich Iván gróf vendége voltam. Rendkívüli kedves fogadtatásban volt részem. A két kis grófot: Jánost és Antalt is megbérmáltam. Igen okos és kedves gyermekek. Állítólag 1914-ben volt utoljára bérmálás a kerület ezen részében.

Templom kicsiny: a nép szegény, csak 1-2 jobb gazda van. A plebánia épület szép, jó karban van, tágas, 4 szép szoba és káplán-szoba; melléképületek hatalmasak, jó karban, a kertnek új kerítése; plebános Vértes Ferenc esperes, ki Gamásról jött át 1922-ben. – A templom teteje rossz: különösen a torony. De a gróf mindent meg akar csináltatni. Harangok nincsenek; a templomi fehérmű szegényes, alig van, piszkos sárga, foltos, rongyos.

Az új plebános mindent meg akar csináltatni. A nép nem jár templomba. Alig járt 4-5 ember olykor vasárnapon. Erkölcsileg sem kifogástalan ez a nép. Rossz példák a multban.

Iskolája községi; szép épület! Alapjában véve róm. kath. jellegű. Kántora valami Kullner nevű. Az ének nem kifogástalan. A hitoktatás az anyaegyházban jó, de a filiákba nem jár a papság, még Kislakra sem, hol állami iskola van s csak 2-3 kilométer a távolság! Az állami tanfelügyelő elrendelte a Huszár nevű tanítónak, hogy tanítsa a hittant. Puska nem akar átjárni, de dicsérik, mert igen sokat buzgólkodott a gyermekek téli előadásával s 73 ezer koronát gyűjtött harangokra.

SZÁPÁR Itt bérmáltam 1924. IX. 12-én, s jöttem ide Csetényből, honnét csak 4 kilométerre van Szápár. Itt 1845. máj. 31. volt bérmálás s pedig Zichy Domonkos bérmált itt a Visitatio Canonica szerkesztése alkalmából. Bérmáltam borús, de nem esős időben 157-et s délután Csernyén ragyogó időben 113-at.

Temploma szép, a Szápáryak címerével ellátva Comes Petrus Szápáry 1770-ben. Roppant rozoga: okvetlenül javításra szorul. A templom struk-

¹⁴ Azt vallja, hogy végzi a breviáriumot

turája ritka szép. Belülről tojásdad alaku kupola s ezen tojásdad kupola képezi a templom fő területét.

Csernyén egy nyomorult kápolna van, melyet a katonai kincstár köteles fenntartani.

Szápáron van 1 tantermes kath. Iskola; kántorának fia cisztercita volt, de kilépett.

Csernyén is egy tantermes iskola. Itt volt azelőtt 70-80 iskolás, ma is még van 57 gyermek beírva. Területe a tanteremnek kicsiny, de tantermet sem lehet még egyet építeni. A tanterem itt is, Szápáron is elég alacsony.

A kántortanító kiváló, derék ember, felesége zsidó leány volt, de keresztény lett. A helybeli korcsmárosnak leánya, kinek még van vagy 8 igen jó és szelid gyermeke.

Csernyén minden harmadik vasárnap van szentmise: a szápári plébános binálással oldja meg s kap ezért a hitközségtől szép fizetést.

Javadalma gyenge; csak 11 kat. hold földje van és 10 q buza, 10 q rozs, a mely pontosan befolyik. Inotától kap még 16 méter fát.

Jelenlegi plebános Pálfi Ferencz, kit Kollerral, Kenyeressel és Szabó Lajossal együtt szenteltek föl.

SZEGVÁR [ma Zalaszegvár] Ide Káptalanfáról jöttem s pedig Szentimrefalván, Zalagalsán és Hosztóton keresztül, hol a nép mindenütt igen szépen fogadott engem; hosszú út, 14 kilométer. Itt utoljára 1875-ben volt bérmálás, valószínűleg akkor, mikor épp 1875. jun. 3-án, tehát ma 50 éve Sümegcsehin volt Kovács Zsigmond akkor még pécsi püspök bérmálni. Valószínű, hogy az egész kerületet bejárta. Bérmáltam Pünkösöd hetének szerdáján 497-et. Az új templomban először volt bérmálás. Ezt a jelenlegi plebános Jüngling Zoltán építette.

Templom elég tágas és szép. Misruhái elég szépek. A kehely szép. A templomnak vagyona nincs.

Iskola igen szép. Új épületek mind a négy községben! A kántortanító: Bertha, egészen fiatal és jó ember, szépen énekeltek a gyermekek. Van kath. levente egyesület. A plebános vezeti.

Plebánia javadalom: 16 hold szántó, 8 h. rét, igen szép 2 holdas beltelek; fél mérő párbér, a mely pontosan befolyik. A nép igen jó és megy papja után, a ki jól vezeti azt.

TÜSKEVÁR 1905-ben volt utoljára bérmálás; bérmáltam itt 1921. jun. 3. Jézus Szent Szíve ünnepén; remek időben; azelőtt Somlóvásárhelyre szoktak átjárni bérmálásra a hivek, csak 1881-ben bérmált itt néhai Kovács Zsigmond püspök; a nép kedves volt; a bérmálkozók száma volt 1096.

A templom szép, magas, merész ivezetű, Zichy Ferencz győri püspök építette 1766-ban. Kissé rövid és így kicsi a hivek számához; remek főoltár, igen szép oltárkép. Simor csináltatta győri püspök korában. A mellékoltár képe a pálosok templomából.

Jegyző: Szabó Elek igen jó kath. ember; a kántortanító is igen jó ember.

Plebános Románci Viktor, káplán Deli János.

Volt Historia domus, a melyet azonban ő kevésbé folytatott, a plebánia könyvtára igen szép, gazdag és bőséges, rendben van egészen.

Egyke nincs. A vagyonosabb családoknál is van 6-8 gyermek.

A templomnak van két vásárjoga, a mely 1920 évben tisztán 30 ezer koronát jövedelmezett. Gyönyörű térdelő-zsámoly a pálosok idejéből, szép stallumok is ezen korból.

TAPSONY Böhönyéről jöttem 1922. máj. 20-án szombati napon, félóra alatt s másnap, vasárnap, máj. 21-én bérmáltam 906-ot. Az idő elég jó volt; egy-egy csepp eső esett, de azután szépen kiderült. Lelkes fogadtatás; sok nép, fehér ruhás leányok sorozata, szépen öltözött ifjuság...

Plebános Erdőssy Károly esperes, mintaszerű házvezetés, uri berendezés.

Plebániabirtok 70 kis hold; párbér a Visitatio Canonicától eltérőleg 1/2 mérő s pedig az öreg Boronkay idejéből... ebből azonban a legnagyobb rész bejön.

Templom szerény. Hiányoznak a pillérek az oldalon s innét van, hogy le kellett bontani a boltozatot.

Iskolaépület régi; 4 tanterem, jó tanítók, főleg Vörös tanító és az Aranka kiasasszony, ki Deáknénak unokanővére. Esperes ad nekik kosztot. Zanyéri kántor, Récsei is igen derék ember.

Hitoktatás a máterben elsőrangú, de Szenyérben is igen jól végzi Récsei; Kisfaludra és Vésére nem járnak a papok. Itt kellene segíteni új iskola felállítása által; Kisfaludon kath. gyermekek révén állhat fön a kálvinista iskola, a melyben csak 6 gyermek volna ezek nélkül.

Káplán volt Szalay László újmisé, a hittant az ő osztálya nem tudta olyan jól ... Vagyonos, jól öltözött nép.

TÓTSZENTPÁL [ma Somogysszentpál] Itt bérmáltam 1922. máj 29-én s pedig 728-at, igen szép időben. Ide Somogyfajszról jöttem, a mi óriási távolság, mert Pusztakovácsi 4 kil, innét Nikla 7 kil. s innét Tótszentpál 10 kilométer, összesen tehát 21 kil.

A nép a választásnál teljesen Madarász-párti volt, Varjaskér ... szintén gyűlölettel van eltelve az uradalom iránt...

Plebánia épület jó, van 4 jó szoba és káplánszoba.

Templom nagyon kicsiny; a szabadban prédikáltam.

Plebánia-javadalom közepes, 40 hold földje van, a hivektől 17 öl fa, de azt a plebános megváltotta 680 koronáért, a párbér 1 mérő, van 700 pár, elég szépen fizetik. Kántor Szabady nevezetű, igen jó és okos ember.

Jegyzője Barta nevezetű ellentétben van mindig a plebánossal.

A nép sokác-nép; egyke uralkodik, csak egymás között házasodnak, az ifjuság kezdi a sokác nyelvet elfelejteni s már csak magyarul beszél... Az erkölcsök ziláltak, a menyecskék eladják magukat és kaphatók.

Plebános Keresztes József, igen jó ember, de majdnem gyenge... a templom felszerelése nagyon szegényes; nincsen szőnyeg, nincsen tisztességes kehely... ruhája piszkos.

TÜRJE Bémáltam 1923. szept. hó 16-án, vasárnap, igen szép időben 683-at!

Templom gyönyörű...

Plebániának van kiszakítva 100 kis hold földje, erdeje és szőlője.

Plebános Erdélyi Irén, aki nagyon szépen vezeti a lelkipásztorkodást.

Iskolája igen szép, de még mindig bővítésre szorul.

Kitűnő kántortanítója van, a ki igen férfiasan derék ember. Öt tanerő van itt.

TAB Itt bémáltam 1924. május hó 29-én, in Ascensione Domini¹⁵, szép időben, bár éjjel hatalmas zápor volt s elrontotta az utakat...

Templom remekül van most rendbe hozva. Teteje, mindene igen jó. Vagyona nincsen.

Plebániaépület is igen tiszta, rendes, szép 4 szobája van s minden ragyog a tisztaságtól, mellék helyiségek és káplánszoba rendben.

Plebános Horváth Mihály egyik legnemesebb lelkű, önzetlen papom, a káplán volt Hanusz Albin.

A plebánia javadalma vagy 68 hold, de nincsen kitagosítva s sokfelé van elszórva.

A melléképületek hiányosak, ugyszintén a plebánia teteje is sok javításra szorul, mert az első papirtető alatt van, a második pedig fazsindely.

Iskolája elég jó; kántora Mácsik nevű fiatalember, igen derék, buzgó, kath. érzésű tanító.

TÓTVÁZSONY Bémáltam 1925. IX. 15-én, kedden, borús, később esős időben 332-öt. Itt sohasem volt bémálás. A plebánia később alakult s ki lett szakítva Hidegkútból. Rossz Visitatio Canonica.

A plebánosnak van 36 hold földje; párbérből befolyik pontosan 40-50 q rozs. A plebániaházban van 3 elég szerény szoba s a szükséges mellék helyiségek. – A község Köves plebános kedvéért épített egy gyönyörű melléképületet s azon fölül ólakat is. Igen szépen rendbe jött minden.

Az öreg édesanya van fiánál a plebánián. A nép szereti papját, ki elég buzgón dolgozik. Hitoktatást is végzi s eljár Kövesgyürpusztára is.

A templomnak van 4 hold hasznavehetetlen birtoka. Csupa güböröz! Kezd emelkedni a perselypénz is. Gyertyát bőségesen adományoznak a hivek. A templom azonban kicsiny s rendkívül gyatra, elhanyagolt. Pavimentuma durva, kikopott téglá. Falai gondozatlanok s nedvesek. Nagyjából lett kifestve a templom. A szükséges ruhák megvannak ugyan, de igen szerények. Itt sok a tennivaló. Nagyobbítani kell majd okvetlenül s van rá hely bőven az oltár felé. – Csúnya környezet. Idővel egy jó cement-kerítésre

¹⁵ Urunk mennybemenetelének ünnepén

van szükség. – A nép vagyonosodik, mióta 400 hold földet szerzett a község. – A reformátusok 161-en vannak. Csak 6 iskolás gyerek van.

Iskola-épület kettő. Egyik szép új, a másik gyatra. Három tanterem. Két tanító. Kántor Stumpf, jó ember. Tanító Grábler igen művelt ember.

TÖRDEMICZ [ma Badacsonytördemic] A templom új épület. Itt bérmáltam 1926. május 5-én ragyogó időben, szerdai napon 354-et.

A templom kissé kopottas. Belülről egészen dísztelen, fehérre meszelt falai piszkosak, kopottak, vakolat már válik különösen a belső boltozatról és ivetetről. Tetőfedésen vannak bizonyos hibák.

A templomban gyóntatószék nincsen, de még a sekrestyében sincsen, a kelyhek igen szerények, de jó karban vannak.

A plebánia-épület most igen jó, bár még mindig van rajta, főleg a melléképületeken javítani való; a kert kerítése is teljesen hiányos, ellopják mindenét a papnak; most akar bazalkából kerítést csinálni.

Az iskolák nem jó állapotban vannak. Egységes tervre volna szükség. Az alapítványi háznak megvételével lehetne segíteni.

Tanerők: Müller kántortanító (a bakónaki papnak testvére); öreg bácsi, már nyugdíjra vágyik, Panch Rózsi elsőrendű tanítónő s egy igen jó osztálytanító, ki a bányászok dalárdáját vezeti: Szalay, a jegyzőnének fivére. Kissé bohém.

A templomot s plebániát egy harmad részben Gulács tartja fön. Okvetlenül kell azonban most káplánságot alakítani Tördemicen, mert 4000 hívót egy pap nem bír kezelni. Ép ezért Historia domus nincsen...

Rendes iskolai hitoktatás az iskolában a pap részéről nincsen. Zsolozsma mondatik.

Innét 1926. máj. 5. délután Szigligetre mentünk. Gyönyörű fogadtatás! Itt még sohasem volt püspök; csütörtökön, május 6-án reggel iskolát szenteltünk, mely igen szépen sikerült, de még van a hitközségnek vagy 180 millió korona adóssága, mert 214 millióba került az átalakítása a régi Freystadter-féle háznak, de most vannak remek tanítói lakások s a szükséges három tanterem.

A tanítók jók, főleg Lakits régi 42 évet szolgált kántortanító és igazgató, ki 10 gyermeket nevelt föl, azután egy Szivós Kálmán nevű fiatal, családos tanító, ki igen jól vezeti a leventéket, és egy Körös Mária nevű jámbor tanítónő, ki azonban kissé tüdőbajosnak látszik.

Gulácson két jó tanerő van s pedig Gyarmathy János kántor, a tanítói kör elnöke s egy Nuzsal Ilona nevű idősebb kiasasszony.

TAPOLCZA Itt bérmáltam 1926. május 9-én, borongós időben, de mégis szabadban 1033-at. Itt minden rendben van.

TALIÁNDÖRÖGD Itt bérmáltam 1926. szept. hó 25-én, csütörtökön hűvös, de derült időben s pedig 161-et. Velem volt Simon György kanonok s Pfeiffer János archivarius. Eljöttek a pettendi és halimbai plebánosok is káplánjaikkal.

Ezen a napon volt a harangszentelés s a mellékkápolnában a Jézus Szive szobor szentelése. A functio 9 órakor kezdődött s kevéssel 12 előtt ért véget. A nép zsufozásig megtöltötte a kis templomot.

A templom szegényes kis épület s mindenképen gyarló és elhanyagolt.

A plebánia szépen fekszik. Van 3 elég jó szobája, de a gazdasszonynak külön szobája nincsen. Van azonban két óriási konyha, egy füstös konyha a szobákkal kapcsolatban és egy másik zárt konyha. Ezek egyike bátran lehetne gazdasszony és cselédszoba, a másik pedig konyha és éléskamra.

Az épület teteje rossz karban van és bedőléssel fenyeget, épen ezért szigorúan rászóltam az iskolaszékre. Ennek a községnek igen nagy baja, hogy a hitközségi adót nem adó arányában, hanem párok szerint vetik ki s egy vagyonos annyit fizet, mint egy zsellér. Ezt kívánják a vagyonos gazdák, nehogy nekik többet kelljen fizetniök a zselléreknél, bár [...] s a jegyző (Nazsál, ki jó ember) mint iskolaszéki tagok indítványozták, hogy adó arányában legyen a megterhelés, de éppen ezért kibuktak az iskolaszékből. Úgyesen kellene a választást avangirozni s 40-50 szegény embert szerezni, a kik eljönnének választani s akkor meg lehetne törni a gazdáknak erejét.

A tanító Sárvári, jó ember s felesége a tanítónő. Van két tanterem és 102 beirt növendék.

Historia domus egészen gyarló, csak néhány lapot irt a jelen plebános. Az elődök pedig semmit. A könyvtár egészen szegényes.

Missio nem volt itt emberemlékezet óta.

A könyvtár töredékei a padláson hevernek a gerendán.

UGOD Ide Tevelről jöttünk szept. 7-én körülbelül 4-5 kilométer távolság, utoljára 1908-ban volt a bérmálás.

Bérmálás Kisasszony napján volt gyönyörű, remek időben. Bérmálkozók száma: 571. Plebános volt Alasz Miklós, épen készült Devecserbe át, a melyet kérni akart.

Kántortanító Simon Gyula, derék ember, öt leánya és egy fia van.

Remek iskola, legszebb a megyében.

A templom Esterházy Károly gr. alkotása. Gyönyörű régi freskók, különben azonban piszkos és elhanyagolt. Remek márvány főoltár. Egyke nincsen; igen szelid és jó nép. Papja ellen nem lázad. – Plebánia szegény; összesen mintegy 26 h. földje van, azonban a templomnak van 20 hold földje. Kántornak 11 holdja.

UKK Itt bérmáltam 1925. VI. 4-én, Pünkösöd csütörtökjén, kissé borult, szelid időben. A templomban még sohasem volt bérmálás. Ősrégi kis templom. Szép barokk oltára van 1672-ből, melyet 1902-ben renováltak. Gyönyörű, fából faragott Immaculata-szobor van itt, melyet meg kell jól őrizni. – A plebániát Cseh László nevű földesúr alapította. 1910-ben volt itt Ott Mihály iskolatársam az első plebános, ki meghalt ugyanitt 1914-ben.

A plebánia javadalma kbelül 140 kat. hold gyenge földből áll, az itteni és rigácsi kántornak egyenkint 28-28 kat. hold földje van a Cseh László-féle hagyatékából. Kántorok: Varjas és Kauzli.

Anyakönyvi bejegyzések a kereszteltek anyakönyvében 1910. szept. 10-én kezdődnek. Ekkor jött ide szegény Ott Mihály.

UJFALU (Németujfalu Szigetvár alatt!) Itt bérmáltam 1926. máj. 19-én, elég jó időben. A templom tágas és szép. Van igen jó bádoglemez teteje. A plebánia is igen jó rendben van. Plebános: Leitgeb. A nép hideg, közönyös, de jóindulatú. Pontosan fizet. Németujfalu per aversionem, egyezség alapján 70 mérő búzát fizet, Teklafalu megmaradt a régi párbémél. – Stólajövedelem nagy, mert 1925-ben 113 keresztelő volt. Gyöngyösmelléken van kath. hitközség; Benkovics nevű állatorvos; a melléki gyógyszerész is igen jó katolikus ember; Zádoron nem sikerült a hitközség megalakítása, mert félnek a hitközségi adótól s gyűjtésektől; itt is a kath. gyermekek a református iskolába járnak s igen sokat kell fizetniök.

A községben lassú, de biztos magyarosodás tünetei látszanak. Nincs már népviselet, legalább nem olyan, mint Szulokon, magyar és német már összeházasodik; a környező magyar falvakról betelepülnek sokan a német falvakba is.

VÁROSLÓD Bérmáltam 1923. szept. 3-án, hétfőn, elég szép időben s pedig 276-ot, valami 40-en, a kik jelentkeztek volt, nem jöttek el! Hamis híreket is terjesztettek, hogy fizetni kell a bérmálásért. Fogadtatás gyönyörű volt s másnap is az egész nép szeretettel övezett s kísért el a községnek határáig.

Templom igen szépen lett restaurálva. Belső felszerelése is igen szép. Azonban lehetne még többet adni a csinosságra s egyöntetű harmóniára. Kelyhe kissé gyarló. – Harangokat plebános beszerezte amerikai pénzből, de kicsiny harangok. – Vagyona a templomnak nincsen.

Plebánia-lak restaurálva. Igen szép minden. A melléképületek restaurációja még folyamatban van. – Javadalom csak 46 kat. hold, de kitűnő föld.

Iskola és kántorlak rendben.

Plebánia ház igen szép, négy gyönyörű szoba és még a káplánszoba, a mely ezentul valószínűleg rendelkezésére fog állni a plebánosnak s lehet belőle majd gazdasszony-szoba.

A nép áldozatkésztséget nem tanusít. Züllött ugyan, de vannak közöttük kitűnő lelkek. Belsőleg megosztott nép. Nem szegény, mert van keresete. Nagyon mulató s igen sokat iszik. Havonta 70-75 hektó bor fogy el a kocsmákban.

VÖRÖSBERÉNY Itt bérmáltam 1924. IX. 3-án, szerdán, szép időben, csak ebéd táján kezdett esni az eső. Itt 12 év előtt volt bérmálás helyben. Bérmálkozott 200 s pedig 96 fiú s 104 leány.

Temploma gyönyörű s műremeknek akarják nyilvánítani. Divald azt megígérte. Nagyon szép dekoratív festés van itt, a melyből sokat tanulhatná-

nak mai festőink. A plebánia templom elég jó karban van, de azért mégis némi renovációra szorul, főleg tetőzet.

A plebánia-épület is elég rossz karban van. Most utalták ki a megfelelő összeget annak kijavítására.

A plebániának van 30 kat. hold földje, van a kegyuraságtól fája s egyéb járandósága, a mit váltságdíj fejében kap.

Párbér nincs, de van a zsellérektől egy napszám, a fogatos erővel bíróktól pedig egy fuvar.

Az iskola elég gyenge állapotban van.

VÁMOS [Nemesvámos] Itt bérmáltam 1925. IX. 12-én, szombaton; elég jó időben, mert csak délután jött egy szakadó eső s pedig bérmáltam 199-et. Itt még sohasem volt bérmálás. A templom kicsiny, lapostetejű. Dísztelen belülről és kívülről egyaránt. Vagyona nincs, csak 5 hold erdeje, a mire ráfizet.

A kehely szép, régi barokk kehely.

A plebánia-ház elég rendes, van 3 jó szobája és gazdasszony szoba is van. A melléképületek azonban rozogák. Párbér igen csekély. Van a plebániának 60 hold szántója és 60 hold erdeje.

Iskolaház elég jó. Egy tanterem kbelül 45 tanulóval. Volt már 85 tanuló is. A nép szépen és lelkesen énekel. Eddig itt találtam a legszebb népéneket a veszprémi kerületben.

VÁSZOLY Még sohasem volt bérmálás! Itt bérmáltam 1925. IX. 19-én, szombaton, ragyogó őszi időben 211-et.

Itt a templom szép, széles, csak festeni kellene. Vagyona nincsen.

A plebánia-épület szép. Ép most renoválták vagy 40 millió költséggel. Van 4 szobája a plebánosnak s még külön gazdasszony szoba. A melléképületek is jók. Szép előkert, konyhakert.

Iskola is igen szép. Valami Lencs nevű tanítója van, felesége Vaszary-leány, illetve Kocsis Lénárd nővére. A tanterem is elég szép. – Plebános tanítja a hittant.

A nép szépen énekel, de csak a nők. Férfiak hallgatnak.

A nép a mellett szereti papját és rendkívül bizalmas. A lányok igazán nagyon simulók és virágokkal árasztottak el.

Pécselyben az iskola szomorú állapotban. Dugabota épület! Tanító csak fél konvenciót kap. Martonék fizetnek a pesti papnövelde birtoka után, de a káptalan nem fizet az ő volt birtoka után.

Épen így Szöllösön is a tihanyi apátság hajlandó fizetni, de a káptalan nem hajlandó. Csakis a káptalan hozzájárulása mentheti meg a két község katolicizmusát, mert különben elpusztul itt minden. A katolikusok nem szokták meg az áldozatkésztséget.

A plebánia javadalma szerény. Van 33 hold földje s ebből 7 hold köszikla; van per aversionem 40 mérő rozs párbére.

A templomnak van egy remek miseruhája, a mely valószínűleg a tihanyi apátságból került oda a sekularisacio alkalmából, mert Bátsmegyei nevű benzés volt ott az első adminisztrátor.

VITA (Nemesvita) Itt bérmáltam 1926. május 7-én. Előtte való nap jöttem Szigligetről igen szép időben, éjjel azonban esett az eső s így reggel elég sáros volt a falu.

A templom egyszerű bolthajtásos. A nép nem nagyon jár a templomba, de azért nagyjában megtölti. Ederics népe sokkal melegebb hitében, mikor ott van a mise, a nagy szép új templom mindig tele van. Régi templomnak látszik... A kehely tisztán rézből van s megújítandó; valamire való miseruhája alig van. Egy régi aranyhimzés betétes - oldala ennek is modern. - Rozoga gyóntatószék.

Iskola épülete igen gyarló. Régi, sötét, két oldalról ablakkal ellátott széles tanterem egyszerű téglapadozattal, aréna-szerűen építve, roppant rozoga padokkal. Kántortanító Jani, a volt kántornak: Szabónak veje, azután van egy Mörk nevű igen jó fiatal, intelligens tanító is itten.

A vizsgán nem épen jól tudtak a gyermekek; a hittan is elég gyengén ment, számolás is gyenge volt, az első osztályosok olvasása is lassan ment. Másutt jobb eredményeket tapasztaltam, főleg Badacsonyan és Káptalantótiban.

Plebánia épület most jó karban van, melléképületek szintén. Van a plebániának öt igen helyes szobája és a szükséges mellék helyiségek. Javadalma nem nagy; összesen vagy 23 k.h. föld, a párbér fél mérő s jár vagy 300 pár után. Nem fizeti meg több, mint a fele.

Egyke nincsen; sok a törvénytelen születés, mert a nyári munkára Fejér megyébe, Somogyba menők ott gyakran megesnek. Igénytelen nép, de nyakas, erőszakos és szenvedélyes. Bosszuálló, nem riad vissza a nagy bűnöktől s gyilkosságoktól sem.

ZALAPETTEND [ma Vigántpetend] Itt bérmáltam 1926. szept. hó 24-én – pénteken, hűvös, borongós s immár esőre hajló időben.

A templom elég jó karban van, a plebánia szintén; az iskolaház jó, kántorlak szintén; a kapolcsi iskola ház és kántorlak rendben van, a pulai templom szép, a gróf tartja fön, tetőzete korhadt, de különben nincsen semmi baj. Felszerelése is igen értékes.

A pettendi kántor Vidosa gyönyörűen énekelt s fegyelmezett, kitűnő leányekből és leányokból szervezett énekkara van. Ütemesen és nem vontatottan énekelnek.

A plebános Kiss István és káplánja Antal Vincze. A hitoktatás példásan megtartatik.

ZSELICKISLAK (Simonfa, Szent Pál, Töröcske filiálisok) 1921. május 4-én reggel indultunk ide Böszenfáról, jó egy óra kellett, a míg ide értünk. Bérmálkozók száma 670.

A helybeli kántorság igen jó; 22 hold földje van, a többi kántorságok is tisztas megélhetést biztosítanak.

Plebánia nyomorult; összes fizetése 2530 korona; Grationale: 10 öl fa a hercegtől; 7 hold föld a plebánia mellett, a melynek használatát biztosította a herceg addig, a míg csak esetleg ő nem épít ide új erdőszlakot. – Képtelen itt megélni – itt a herceggel kellene valami alapos tranzakciót csinálni.

Plebános Gyeney György, beteg ember, operáción ment át; hashártyagyulladásról beszélnek az orvosok; derék pap.

Simonfai jegyzőséghez tartozik, a simonfai jegyző derék ember, Supka Márton; a Supka-Békefi-Ováry rokonsághoz tartozik.

ZALACSA NY Kehidáról jöttem ide esőben, itt béráltam 1922. szept. 4. szakadó esőben mintegy 550-et. Batthány Pál grófnál voltam szállva.

A plebános Gosztonyi László. Kissé ideges természetű, de élénk és szorgalmas pap. Sokat tett gazdaságáért s több épületet emelt. Pajtát, magtárt, cselédlakot a sajátjából...

Plebániajavadalom 40 kis hold; van 2 hold szállója. Jó javadalom, mert elég sok a párbér... legjobb Tilaj község népe... kitűnő tanítója van, valami Bábel nevezetű, nővére az óbudavári tanítónő, szintén igen derék leány. A bókaházi tanító is igen derék ember, nagyon vallásos, Szalay nevezetű.

A templom kicsiny, a három kegyúr nem tud megegyezni, valóságos kápolna, rossz helyen fekszik, távol a községtől, - a Csányi László család kápolnája volt egykoron... halászok és cselédek számára egykoron elég volt, de most teljesen elégtelen. Nincs is rá kilátás, hogy valamikor is jobb állapotok létesülhessenek... Malatinszky különösen akadémikodik.

A templomnak semmije sincsen, folytonos deficittel küzd.

Historia domus nincsen. Plebániaház szerény, szobái sötétek, mert sűrűn befásított ligetben van.

ZALASZENTMIHÁLY Itt még sohasem volt bérálás. Pacsára mentek mindig a hivek bérálkozni. Itt béráltam 1922. IX. 7-én s pedig 717-et. Jó idő volt.

Temploma elég szép és jó karban van.

Plebánia-ház nagyon szerény, három kis szobája van.

Javadalma igen csekély, tán 11 hold földje van; a párbérből él, a mely türethetően folyik be. Lelkileg feldúlt község volt az utolsó változtatások alkalmával. Nincs vezető. Plebános Szabó Imre derék pap, recitat; gyenge, szomorú, anyagi gondokkal küzdő, jólelkű, de visszavonuló pap. A nép épen ezt emelte ki. Szeretnének igazi vezetőt.

Uraságok: Sternthál, kikeresztelkedett zsidó. Derék és jólelkű ember; azonfölül még Pölöskén Teleki Tibor gróf neje; itt kápolnát, illetve templomot szeretnének. Jó intéző itt Nyári István, felesége Hertelendy-leány Karmacsról.

Innét Pacsára mentem igen jó úton kis 3/4 óra alatt. Jegyző Bogyay, igen jólelkű ember. Népviselet nincsen.

ZALASZÁNTÓ Utoljára 1910-ben volt bérmálás; én szept. 18-án este érkeztem jó időben; éjjel rettenetes esőzés volt, 19-én bérmálás szép és derült időben, bérmáltam 563-at.

Temploma ősrégi, de nagyon kicsiny, góth - majd román átalakítás újabb formákkal keverve.

Plebánia-ház szolid, de igen kicsiny... három kis szoba és a káplán-szoba... Javadalom kbelül 35 hold szántó és rét, de sok erdeje van. Igen jó javadalom.

Iskolája gyönyörű. Kántora Nyers nevezetű, fegyelmi volt ellene. A két tanítónő: Pátkai Margit és egy bpesti leány igen derék jó leányok.

Jegyzője: Glaser, a karmacsi jegyzőnek veje.

Historia domus nincs. Plebános Major György dicit se recitare.

ZALASZENTLÁSZLÓ Itt bérmáltam 1923. szept. 14-én s pedig gyönyörű meleg időben, pénteki napon. Utoljára 1903-ban volt helyben bérmálás.

A templom belülről is, kívülről is igen szép, de szűk a népnek befogadására. Igen jó kerítése van kívülről.

Plebánia-épület is igen csinos, van szép négy szobája, még gazdasszony-szoba is.

A plebánia-javadalom elég gyenge, összesen van 20 hold földje a réttel együtt. Párbére van, a mely elég szépen befolyik.

A nép igen jóindulatú s ami ritka dolog: áldozatkész s szívesen megtesz mindent a templomért.

Az iskola gyönyörű, szép három tanterem. A kántortanító példás kath. ember; szépen vezeti a népet, a lakása elég szerény.

Van a községből 8 középiskolás tanuló s ezek valamennyien jó tanulók.

ZALASZENTGRÓT Bérmáltam 1923. szept. 15-én reggel kezdődő esőben, de később már derülni kezdő időben 1488-at s pedig 777 nőt s 711 férfit; a plebániáról való kivonulásomat is nagyon megzavarta az eső, de másnapra igen szép idő lett. Utoljára 1911-ben volt a kerületben bérmálás.

Gyönyörű szép templom, a melynek azonban nincsen semmiféle vagyona.

ZALAKOPPÁNY Bérmáltam 1924. ápril 27-én, vasárnap elég jó időben 465-öt. Az előző évben vérhas volt itt s nem bérmálhattam, így most pótoltam.

Temploma a községnek elég nagy; 1752-ben épült; igen szolid épület, óriási falakkal, patrónus nincsen s a hivek tartják fön egészen! Belülről szépen tartva s pedig 1912-ben renoválva. A templom környékét most szépen beültették fával. A templomnak földje s egyéb java nincsen; perselyből és adományból él. Harangjai már vannak; egy Pénzes nevű agg házaspár szerzte be a nagy harangot.

Iskolája községi. Elég jó karban van. Kántora Békefi (Berkovics) jó ember s az éneket igen jól vezeti.

Jegyzője Horváth (lutheránus ember, de igen kedves, jóindulatú; gyermekei katolikusok!). Az egész község most missziót kér.

A plebánia-épület elég szerény, de azért van 3 szobája, ezekből az északi oldalon fekvő nagyon nedves s rideg. A melléképület hosszú és impozáns, de fazsindelyes, s a tető már rossz, nagy pénzbe fog kerülni a helyrehozatala. – Javadalma 24000 □-öl, párbér és 7 öl fa. Ez utóbbival sok baj van; nép jó de missziót kérnek az öregek. Plebánosa Fülöp Antal.

ZALASZENTIVÁN Ide Csácsbozsokról jöttem ápr. 30-án, béráltam pedig május 1-én 660-at; bérálás alatt nem esett az eső s csak bérálás után kezdett esni. – A templomban vannak ujonnan szerzett szép tölgyfa padok s egy remek sekrestye szekrény, szintén tölgyből, 26 millióba kerültek s a bérálásra készültek, a nép saját erejéből vett ujakat.

A templomnak vagyona nincsen, de persely mindig 12-16 ezer korona egy vasárnapon. Kehely szép, miseruhák szintén elég jók.

A kath. iskola gyenge. Tantermek elavultak.

Plebánia birtoka 24 hold föld, 20 hold erdő. A lakás gyenge s nem eléggé gondozott, a butorzat hiányos, csak három szoba a plebánosnak. s ezek is elég kicsinyek.

ZAMÁRDI Itt béráltam 1924. jun. 3. borongós, de jó időben 306-ot; a templom kicsiny, de szolid; plebánia-ház kicsiny, de igen szépen berendezett, plebános Laki Benno O.S.B.

Az iskola és kántortanítói lakás gyarló, régi és elégtelen.

A hivek jók. A nép szépen énekel. A kántortanító elég jó ember s a plebánossal nem ellenkezik, hasonlóan jó az ifjú segédtanító is. A gyermekek szépen járnak iskolába; nagy szegénység itt nincsen, a nép sokat keres napszámmal és lakásának a nyári kiadásával.

A kántorlakást és iskolát ujonnan kell majd építeni.

ZALASZEGVÁR (Lásd: Szegvár)

II. KÖNYV

ATTALA Itt béráltam 1928. V. 24-én csütörtökön, borús időben 176-ot.

Eredeti népviselet. Zsellér nincsen. Vagyonos nép. Az egyke borzalmasan uralkodik. Ezelőtt 28 évvel volt 189 tanköteles, ma van 52. Ugyanannyi van a sokkal kisebb Csoma községben; Szabadiban is van 35. Pulán van 47.– Születések és halálozások egymást kiegyenlítik. Összesen volt 1927-ben 57 haláleset és 58 születés. Óriási lukszus. Korai házasságok. Leánykák mennek férjhez. Szülők azt mondják, hogy a leányt nem szabad még csúffá tenni s épen ezért éveken át nincsen gyerek s ezalatt bizonyos aberrációk a házasesetben kikerülhetetlenek.

Az iskola-termek elég jók, bár elsőrendűeknek nem mondhatók. A kántortanító egyuttal igazgató. Az éneket jól vezeti. Iskolájában az V-VI. osztályban kevés eredményt találtam.

Templom szép. Van 5 hold földje. A pulai templomnak van 10-12 holdja. Új kántortanítója most már teljesen békében van hiveivel.

ALSÓPÁHOKon béráltam 1928. VI. 8. pénteki napon, szép meleg időben s pedig 256-ot.

A templom épület rendben; az 5000 □-ól földért körülbelül 7 q búzát kapnak. Templom belseje igazán csúnya.

Az iskola elég szép. A két tanterem még elég. A tanítók: Szabó tanító igen önérzetes, de jó embernek látszik. Iskolája elég jó volt. Szép dalárdát szervezett, mely már sok díjat is nyert. – A tanítónő: Jakabosné szépen tanít számtant, jól olvasnak a kicsinyek.

Felsőpáhoki tanítók: Gyerák is igen derék ember; a tanítónő egy Barcza-leány, szintén jó leánynak látszik.

Népviselet még van, de lassú átmenetek látszanak. A felsőpáhoki leányok fehér szoknya fölött még egy fekete kötényt is hordanak.

Nem házasodnak túl korán, csak most kezdődik ilyen irányzat.

AJKARENDEK Itt béráltam 1930. IX. 17-én, szerdán, hűvös szeles, de derült időben, mely lehetővé tette a szabadban való bérálást is, 168-at.

Az egész község egységes, összetartó családnak benyomását teszi. Egyforma öltözet mindenkinél. Az egyke még nem divik. Átlag 40-50 születés van még évenként, a mi igen szép arányszám. Rengeteg a rokon-házasság! Leglább is fele az összes kötéseknél ... Az erkölcs nem valami nagy fokon áll. Fiatalon és minden szerelem nélkül kerülnek össze. Az asszonyok azután néhány év múlva könnyen kaphatók olyantól, ki jó arcot mutat nekik s kissé kedveskedik... Sok baj van e téren.

Br. elmondatik.

Templom rendben! Szolid és belül igen magas épület. Gyönyörű struktúra! Gyóntatószék hiányzik a templomban! Itt kell valamit tennünk!... Igen szép miseruhák vannak! Egy arany virág-szövetesben miséztem. Szép! Még pluviálék is vannak minden színből, ami ritkaság. ... Kehely román stílú. Igen szép! 25 éves jubileumra ajándék.

Plebános Hotwagner Pál! Nagy beteg volt a bérmálás alkalmával. Valami infekciós bél baj! Lázás is volt. Föl akart kelni az ágyból, de összeesett s arcát, orrát egészen összezúzta!

Kántortanító Máhig bébi fiú.

Az ének igen szép volt.

Az iskola is jó volt. A kisasszony: Latkovez igen jó tanítónő. Vonzani tudja a gyermekeket. A hittan tanítás németül megy végig minden osztályon. Iskolaépület elég rossz karban.

ÁDÁND Itt bérmáltam 1931. május 3-án, csendes, hallgató, kissé borus időben 177-et.

Templom gyönyörű. Van remek három fafaragású, barokk oltára. A főoltár és a Szent-Anna oltár igen szép. Amugy is szép a templom szerkezete. Ugy 1800 után épült. Látszólag magtár lehetett, amelyet átalakítottak. De igen jó sikerrel. Van 4 holdas kertje. A plebános bérlő a mezőt 100 Pengőért. Mása a templomnak nincsen. Igen rossz a teteje. Körülbelül 2900 Pengőbe kerülne. Egy Bata nevű hitközségi tag, bácskai szónokolt igen szépen s kért segítséget tőlem. Folyamodvány ott van a vallásalagnál. Kell nekik valamit adni. Néhány szép kép is van itt a templomban. Csak igen szűk és kicsi a templom.

Plebániaház rendben, csak egyik fala ázott s ki akar dőlni. Szép park. Igen tetszetős, van fürdőszobája és 4 szobája a plebánosnak. Sógornője és nővére vezeti házáat.

Iskola elég szép. Két tanterem. Kántortanító Varga a 3-6 osztályban. Elég keveset tudnak a gyermekek. Esperes szerint egyik leggyengébb tanerő a kezületben, bár jóra való ember. Az ének is gyengén ment. Akartak respondeálni a gyerekek, de nagyon hamis volt az énekük. – Az országytanítónál - Hegedüs Sándor - szép eredmény volt. Leventeoktató. Katonásan neveli a gyerekeket. Sokat betanultak a gyerekek, ha más kérdezi őket, nem tudnak tájékozódni. A beirt tanulók száma elég nagy 70+72.

A születések száma rosszabb volt 1900-1910 körül, mint ma. Akkor volt átlag 30-34, most az utóbbi években átlag 40-45 születés.

A plebánia javadalma elég jó. A nép elég jó benyomást tett s távozásom alkalmával igazán az egész község együtt volt.

ÁCS TESZÉR Itt bérmáltam 1931. IV. 26. Pünkösöd keddjén igen meleg időben 130-at. Ide Szombathelyről jöttünk, a templomtól kiinduló főuccán, mely teljesen lutheránus.

Az iskolának egyik tanterme egy tanítónői szobával s a kántorlakás teljesen új. A kántornak 3 szobája és fürdőszobája. Kincsnek hívják a kántortanítót. Van neki több gyermeke, két leány és két kisfiú. Beteges ember. Nem győzi az iramot Ruip Máriával, ki átvette most a harmadik osztályt is. Van jelenleg Ruip Máriánál 70, míg a kántornál mintegy 60 tanuló. ... Nagyszerű eredmény volt Ruip Máriánál. Ott minden gyermek egyformán tud mindent.

Plebániajavadalom elég szerény; van neki 30 hold földje. A jelenlegi lelkész: Kiss György maga gazdálkodik. Nagy gazda.

Templom szegényes. Egyszerű. Nagy belső terem. Falak oszlop nélkül. Lapos belső fatető, illetve deszkatető. Épült 1790-92 években. Régen egy barát szokott itt lenni. Oltár szép. Régebbi. Van négy szép kis barokk szobor az oltár négy fülkéjében. Szt. Márton volt a védőszent. A kép azonban egészen rossz! Így lomtárba került. Előkeresendő, kijavítandó. A templomban így újra kifüggeszthető. ... Az oltár főszobra most Jézus Szent Szívének szobra.

Misekönyve igen régi. Kehely elég szép. Ciborium elhanyagolt. Tabernákulum kibélelve.

Jegyző Holler nevű, hozzája tartozik még Csatka és Aka is.

Remek szekrény a ruhák eltevésére a templomban. Kemény fából. Régebbi készítmény.

AKA Itt bérmáltam 1931. V. 28. Pünkösöd utáni csütörtökön 88-at. Ezek között voltak sövénykútiak is, kik már Mórhoz tartoznak egyháziilag, bár iskolailag Akához fizetnek. – Lelkész ideiglenesen Kurali György. Épen elment Steiner s a pályázat meddő maradt a plebániára.

Templom egyszerű, de tágas és méltó. Lapos teteje van, deszka tető, de le van sározva, vas traverzekre van rakva s így lehet rajta járni. Mintája az olcsó és alkalmas templomnak, épüget, mint az ácseszéri templom. Majdnem ugyanazon szabás és alkotás. Egészen hasonló. Állítólag a hivek építették 1786-ban, ismételten leégett, 1845-ben azután a vallásalap vállalta a patronatust. Csak a templomot és paplakot tartja fön.... Az egyik melléképületet a hivek, a másikat a plebános.

Iskolája két tantermű s pedig 35 és 73 növendékkel. Tantermek meglehetősek. Jó felszerelés. Padlók olajozva. Brandegger kántortanító jól vezeti az éneket. A nép igen jól énekel, főleg a nagy leányok kara. A tanítónő Polgár Mária, kapornaki leány, buzgó és tisztességes leány. Iskolája igen jó. Szépen olvasnak már az elsőben. Németül is a II. osztályban, de a kántortanítónál is szép az eredmény a német olvasásban. Irni is jól irnak németül.

Plebánia-épületben van 5 szép szoba, sajnos, hogy a gazdasszonyszoba nem külön bejárattal bír. Steiner összevette a szobákat nővérére való tekintetből. ... Van 31 h. szántó és 7 hold rét. Katasztrális holdak.

Párbér házak szerint, minden külön kenyéren levő pár fizet csak. Tehát, ha van is több házas fiú egy családnál s háznál, csak egy pár fizet. Elég pontosak.

Templomnak van 10 hold földje. A móriak birják bérben.

ASZÓFÓ Itt bérmáltam 1932. V. 9-én, hétfőn, hűvös időben 86, pedig 57+29-et.

Az iskola nagyon szép volt. A kántortanító leánya: Ádám Margit igen kiváló tanítónő, ő helyettesíti atyját. Kezdetben csak 40 Pengőt kapott a helyettesítésért, későbbben pláne csak 30 Pengőt, ezt is a bírő szerint a

plebános úr fizeti, viszont a leány szerint az atyja adja ezt neki. Mindenesetre fegyelmezettek a tanulók, jól tudják az anyagot s a mellett szívesen mennek iskolába s szeretnek felelni.

Az öreg kántortanító állítólag már beadta nyugdíjazás iránti kérelmét is.

A bíró Fodor Ferenc igen jó szónok s életrevaló ember, másik főember Tóth Viktor öreg polgár, megyebizottsági tag. – A jegyző Cséry nevű régi ember ev.ref. vallásu.

ANDOCSON bérmáltam 1932. VI. 1-én szerdán elég derült s jó meleg időben 226-ot.

Templomban minden rendben. Gyönyörű régi szép miseruhában miséztem. A kehely igen szépen aranyozott, egyszerű kehely.

A responsoriumokat a kar elég szépen énekelte s pedig a gyermekek kara.

Iskola három tantermű. Nem túlszűfolt iskola. A termek elég jók. Az iskola-épület is jó, de bizony régies. Tanerők: Frey és felesége és Kiss Pál kántortanító. Az eredmény elég jó volt, bár nem elsőrendű, főleg a női tanterő osztályában.

Anyakönyvek tanúsága szerint az utolsó tiz-tizenöt esztendőben 40 körül volt csak a születések száma, sőt 1931-ben csak 31. Dúl itt is az egyke. Több családnál voltam látogatóban s csak egy-egy gyereket találtam.

Jegyző Németh nevű, igen derék ember, jó és szelid felesége van.

Bíró Tenta nevű polgár; a falu leggazdagabb embere.

Intelligencia itt igen jólelkű. Az egész egyháztanács, jegyző, helyettes jegyző s sokan még a szentségekhez járultak.

BŐSZÉNFA Bérmáltam 1927. V. 12. csütörtökön, ragyogó időben, de igen nagy tavaszi fagyban 193-at. A templom kicsi, de csinos; ezt még néhai Farkas plebános alatt s annak ösztönzésére építették a kegyurak, mert azelőtt csak sövény fonás falból való templom volt itt.

Vagyona nincs a templomnak. A persely azonban jó. A nép átlag szegény. Leggazdagabb a templomatyja: Schneider, ennek 60 holdja van.

Az iskola elég szép. A tanítók úgy itt, mint Gálosfán igen jók. Az egyik helybeli tanítónak csak 1 szobás lakása van, a melyet a plebános készíttetett neki a tanterem megkisebbitésével.

Plebánia-ház igen szép. A földek eladva, de helyette több mint 2 kat. hold beltelket és kertet szerzett néhai Farkas plebános. Javadalma jó, mert van a kegyúrtól 30 öl fája, a párbért pedig mindenki pontosan fizeti s így összejön 1 vagon rozsnál több. A cselédek is fizetnek s váltságul a kisbőszénfai uradalom ad két hold kukorica földet, a gálosfai Ruig-bérlet pedig két drb hizott disznót.

A plebános Arany Imre egészen mintaszerű pap. Tartja unokanővérét, annak öt gyermekével együtt, kik a háztartást vezetik. Katechetizál pontosan. Elmegy Hajmásba és Gálosfára is s kieszközölt hetenkint egy kocsifuvart az alispán révén. Felváltva az istentisztelet Gálosfán és Bőszénfán. De mikor Gálosfa soros, akkor Bőszénfán tart kis misét. Mindig magyarul és

németül prédikál itt. A nép ugyanis ős-német, egyszerűen él. Elég szegény nép. Szokások rabja. Intenzivebb életre nem lehet ösztönözni. Egyesületet nem akar.

Kegyuraság Gálosfai uradalom 48 %, Bószénfán uradalom 50 % s a nép, a mely vett a kegyúri birtokból 2 %-ot.

BAKONYKOPPÁNY Bérmáltam 1927. szept. 16. pénteken, ragyogó időben 56-ot. Jó nép. Ezek is ragaszkodnak a vagyonhoz. Van 22 gazda s mindig ennyi van. A többi azelőtt ment Amerikába. Ezek már házasodnak máshonnet is, főleg Bakonybélből hoznak leányt, tehát magyart is elvesznek.

Német népviselet ezen községekben nincsen, de azért ragaszkodnak németiségükhöz.

Az iskolában az eredmény itt végtelenül gyarló volt. A felsőbb osztályok növendékei is, csak igen kevéssé tudnak olvasni.

Templom gyönyörű. Festése is mintaszerű. – Iskola szerény, van 48 gyerekek.

Kántortanító Babos. Nem tud németül. Szeretne az államhoz kerülni.

BALATONBERÉNY Itt bérmáltam 1928. V. 14-én, hétfőn, ragyogó időben 103-at. Jámbor község. Igen kedvező benyomásokat nyertem. Meg vannak elégedve a hivek papjukkal. Szorgalmasan dolgozik. Pontos lelkiéletet él. Megalakította az Oltáregyletet. Egy Pullmann Ella nevű nyugdíjas postamesternő vezeti az egészet, ki életét valósággal a jó Istennek szenteli. Nagy segítségére van a lelkésznek. – A baj csak a kántortanítónak: Sáringernek az ellenkezésében van. De tán ez is szelidült látogatásom által.

Az iskola jönak bizonyult. Leggyengébb tán Sáringer osztálya volt. Leánya jól tanít; tudnak a gyerekek; a fiatal tanító legjobban tanít.

BÖHÖNYE Itt bérmáltam 1929. V. 25. Pünkösöd utáni szombaton, ragyogó jó időben, de délben beálló erős záporral és jó esővel.

Iskola kitünő. Négy tanerős. Szabó igazgató igazi uriember. Húz az egyházhoz. Kántortanító Horváth is igen jó ember; jól énekelnek a gyermekek is. Csik tanító is jó. Pánovics tanító most megy Csökölyre. Eddig ott tudtak a gyermekek legjobban olvasni az első osztályban. Hanyag volt, de időközben igen sokat javult. Tantermek már zsúfoltak. Van vagy 261 mindennapos tanuló. A reformátusoknál ellenben alig van. – Templomot akarnak.

BAKONYJÁKÓN bérmáltam 1930. IX. 14-én, vasárnapi napon, borús, de igen enyhe időben 322-öt. Elég csekély szám. Sokan nem jöttek szegénység miatt. Rengeteg férfi esett el a háborúban.

Az iskoláról igen jó képet ad Felkl esperesnek szép füzete, a melyet példaszerűnek kell mondanom. Helyesen itéli meg a tanerőket is. A két nőtanítónál az olvasási eredmény aránylag csekély, de az annak tulajdonítható, hogy semmit sem tudnak magyarul, mikor az iskolába jönnek.

A felsőbb osztályokban szépen feleltek.

A hittanból elég értelmesen feleltek. A magyar válaszokat németül is el tudták mondani. Örvendetes tünet, hogy az V., VI. osztályban 54 tanuló van.

Jele annak, hogy a gyermekek pontosan járnak iskolába s van kulturképesség a faluban.

Hitközségi elnök Vendel Lőrinc. Életrevaló kis fia most megy első gimnáziumba Pápára. Lisztner igazgató tanító messze kimagaslik az átlag tanítók közül.

Templom rendben; csinos és tiszta minden. Van egy igen szép új kehely is, melyet egy amerikai ember vett a templomnak. Van igen jó zárt gyóntatószék – puha fából – a szentélyben. Szükség van rá, mert Mayer plebános nagyot hall.

BALATONKILITI Itt bémáltam 1931. május 1-én, első pénteken, igen szép időben 153-at; csekély szám, ha vesszük, hogy a belső községnek is van 1300 hive. Vilma-telepen lakó körülbelül 800 hívő egyházilag Siófokhoz tartozik.

A templom tágas, széles, elég a hivek számának. Van benne 4 igen szép olajfestmény, teljesen. Krétarajz színében tartva, szép empir-barokk rámban s pedig: fájdalmas Szűz, Krisztus, Nepomuki Szt. János. ...

Vagyona nincsen.

Iskolaépület igen szolid, vastag falak, boltíves szobák a kántorlakással együtt, de sötét termek, kevés férőhellyel, s még kevesebb levegővel; két terem 62+67 növendékkel. Jövőre a 3-6 osztályok már 90-es létszámot fognak elérni. Építkezés szükséges, emeletre húzni a legolcsóbb megoldás.

Mester: Szigeti, jó ember, egyházas érzületű, a növendékek tudnak elég jól, szépen énekelték latinul a Protector noster etc... midőn bevonultam.

Tanítónő: Bukovics Teréz, jó tanítónő, a gyerekek (1-2. osztály) igen szépen olvastak s pedig egyformán jól valamennyi.

Nép elég jó. A hitközséggel való tárgyalásomban panaszkodtak, hogy a székeskáptalan az iskolajavításnál eltér az ősi szokástól, a belső meszelést nem akarja végezni, hat év óta nem volt meszelve az iskola belseje. A kántor kerítését sem akarja csináltatni. Iparost nem akar adni.

Főjegyző: Fóris nevű. Református derék ember. Eszes, ügyes. Felesége katolika nő. Beteges volt, állandó apró lázak.

BALATONENDRÉD Itt bémáltam 1931. V. 8. Pénteken szép időben 164-et. Zamárdiból jöttem ide.

Iskola három tantermes. Az V-VI. osztályban csak 23-an vannak, itt tanít Kiss kántortanító, igen jó; kötelességtudó ember. Énekelték a responsoriumokat, de igen gyarló módon. Még igen kemény nép és kissé elmaradott a zamárdiakhoz képest. Azonban a templomi ének kifogástalan szép volt. Igen jó dallamos énekeket választott a kántor.

A másik két tanító: Hibuczek, ki most palotát épít magának; a másik Palocsai, a ki luteránus képzőben végzett. Borzalmasan gyenge eredmény az új iskolában. Járványra hivatkoznak. Hitoktatás gyenge. A növendékek kedvetlenek, minden öröm nélkül valók.

Templom rideg, sötét, elég nagy és szolid. Teteje új, de a cserép nem valami jó. Van egy igen szép román kelyhe, melyet néhai Braun győri kanonok, endrédi fiú ajándékozott és egy remek hímezésű fehér miseruha, melyet Frigyesi, nőklinikai orvostanár ajándékozott a templomnak, ki az itteni vadászatot (4 ezer hold) bérlti 5 ezer Pengőért. – Verebek is ki-bejárnak a templomba.

BÚCSÚSZENTLÁSZLÓ Itt bérmáltam 1931. V. 14-én Áldozócsütörtökön ragyogó májusi időben. Előtte való nap az alispán ur autóján bejártam a filiálisokat megnéztem az iskolákat.

Nemesetesen kiváló fogadtatás. Igen szép két tantermes iskola. A beirt tanulók száma körülbelül 120. Kaptak 16 ezer Pengő építési segílyt, de kérték még legalább 4 ezer Pengőt. A tanító Jergel, a tanítónő pedig a felesége, szül. Stigmond. Igen jó iskolának a benyomását kelti, bár az alsóbb osztályokban gyengén ment az olvasás, a felsőbb osztályokban azonban elsőrangúan a földrajz. Egy-két gyermek pd. Kálmán bírónak leánya igazán remekül tudott mindent. A tanító igen művelt ember.

Bucsán is voltam. A beirt tanulók száma 80 körül van. Igen szép fogadtatás volt. Csácsról jöttem ide s pedig a Csertán-major mellett el, mely Bucsához tartozik. A tanulók remekül tudták a hittant. Csóthi apát össze-vissza kérdezte őket s mindenre tudtak felelni. A földrajz azonban igen gyengén ment. Semmit sem tudtak. Van a Nagyleányok Klubja. A derék tanítónő: Hnád Erzsébet, ki édesanyjával van együtt, összetartja őket, kézimunkára is oktatja.

Sándorházán egy Pados nevű tanító van; régen iparos asztalos volt, csak 1910-ben vizsgázott, felesége a tanítónő, van 7 gyermeke s pedig öt leány. Orgonasipok!... Egyik leány Egerszegen van, főz s több kisebb testvérét ott járattja iskolába.

A tanítónő osztályában elég gyengén ment minden. Olvasni is gyengén olvastak. A mimika még járta. Két külön tanterem, két külön házban. Elég jó tantermek. Egyik egészen új. A tanító külön házban, a régi iskolaépületben. Igen szép lakása van, különösen a régi tanterem szép, melyből egy nagy szoba lett. A tantermek itt rendben vannak. Összesen 44+62 tanuló van a két tanteremben. Pados ideges, félnék ember.

Szentandrásan is voltam. Az iskolák itt is rendben. Két tanterem. Mindkettő megfelelő. Itt a kántortanító lakása elég szerény, két kis szoba. A tanítónő Nagy Gabriella, nővére Nagy György papomnak, igen intelligens leány, három diplomával. A kántortanító Schéder nevű. A gyermekek a hittanvizsga alkalmával, melyet az udvaron végeztem, feltűnő intelligenciát és jártasságot tanusítottak. Igen értelmesen feleltek.

Egyházközségi képviselőtestület gyónt és áldozott. Igen szép rendet találtam a plebánián is, a vendégházban is. A fegyelem elég szépen virágzik. A noviciusok itt vannak. Jó benyomást tesznek. Az érettségivel jött az idei öt, de már elment négy.

Ének szerény. Nincsen kántor. Most kell egy kántori állást kreálni. Csekély 1300 pengőt ígérnek. Vajon kapnak-e erre embert? A községek közül épen Sándorháza nem akar belemenni.

BEZERÉD Itt bérmáltam 1931. V. 18-án, hétfőn, igen szép időben 165-öt. Békássy István földbirtokosnál ebédeltem. Igen elegáns volt minden. Jó uri ember, kedves és okos, igazán keresztényi módon gondolkodó, az életet okosan szemlélő, alázatos lelkű, nyílt és őszinte hölgy a háziasszony, Mesterházy-leány.

Iskola határozottan jó volt. A hitoktatást is a lelkész egészen jól végezte. A tantermek tiszták, olajosak a padlók. Jó felszerelés. Megfelelő helyiség. Igen derék kántortanító van itt, valami Kovács nevű, barátja a csatári kántornak. Jó zenész. A gyermekek szépen respondeáltak.

Templom igazán szegényes. A lakóház azonban szép, tágas udvarral és szép belsőséggel.

Jegyzőileg Koppányhoz tartozik.

BAKONYGYIRÓT Itt bérmáltam 1931. V. 23. Pütkösd előtti szombaton remek időben 95-öt.

Templom igen szolid, szép kis templom. Elég jól kifestve. Remek két barokk fa-oltár. Vannak szép miseruhái, melyeket néhai Babuschek prépost-plebános hagyott, a kehely is tőle van. Van kettő monstrancia. Az egyik szintén Babuschek adománya. Van egy tábori oltárfelszerelés, mely egyelőre az esperesnél van, ki ezt a kerületnek akarja hagyományozni. Jó volna azonban valami missziós-stációra. – Maradt még infula, kesztyű, pásztorbot, a melyet átad majd nekem az esperes. – Ingatlana nincsen a templomnak. Elég tiszta volt minden. Igen szép ezüst ampollák.

Plebánia épület ősrégi, de elég tágas. Három igen nagy szoba a plebános részére, konyha, azontúl egy nagy szoba a gazdasszony számára. A szobák gerendásak, alacsonyak, kissé ridegek.

Javadalom sokat veszített Fazekas idejében. Volt 10 hold földje, illetve legelője; eladta. Az ára 7000 kor.; elveszett az alapítványi pénztárban a devalváció folytán; Sikátorban volt 7 hold legelőjoga, ehelyett Gr. Esterházy Imre adott egy hold szőlőt a gyiróti határban. Ezt Fazekas elfogadta. A cse-re véglegesítve van. Most van még 7 hold földje Gyiróton és 9 hold Sikátorban.

Sikátor minden negyedik vasárnap kap misét! Csak 117-en vannak a községben katolikusok, fele vegyesházasságban él, de régibb keletű vegyesházasság. A papnak hetenkint egy napon ott kell lennie, oda ki kell járnia... Varsányhoz vannak közelebb. Iskolában 40 gyerek. Bátortalanok, nem beszélnek, csak susognak.

BAKONYSZENTLÁSZLÓ Itt bérmáltam 1931. V. 22. pénteken nagy és hatalmas délutáni eső után, a mely az előző napi bevonulást elrontotta; szép meleg, ragyogó időben 151-et.

Iskola nem egy helyen van. Egyik épületben két tanterem alig több, mint 80 tanulóval, egy harmadik tanterem pedig a falu főutcája közepén. Kántortanító egy Probszt nevű fiatalember, feleséges, a volt sármellékinék fia. A tanteremek szegényesek. Az eredmény csak kielégítő. Az alsó osztályokban gyenge eredmény az olvasásból.

Plebánia-javadalom elég gyenge. Túl van értékelve. A párbér leszállítását is kéri. Nincsen igazuk. Alig van neki pelbánia-földje.

Templomi ének igen jól ment. Respondeáltak. Amugy is elég jól énekeltek. Probszt fáradhatatlanul énekel. Igen szép esti szerenádott adott az énekkar.

A templom gyönyörű kis pantheon-stilusu templom. Én is csodálkoztam rajta. Csak 1860 körül készült és épült. Utánozza a balatonfüredi építészek stílusát: a kis gömbölyű kápolnát. Kastélykápolna lehetett. Nincsen neki más szerepe, mint kapcsolódni a szép kis kastélylyal.

BAKONYSZOMBATHELY Itt bérmáltam 1931. V. 25. Pünkösöd hétfőjén, szép időben 325-öt.

Remek fogadtatás, gyönyörű templom. Elegáns, magas, remek képekkel ellátva az oltárok és falak. A képek remek barokk keretben, az oltáron a gyertyatartók is remek barokk faragásuak. Jól is van tartva a templom: tiszta és csinos.

Tabernakulum rendes. Cibórium gyönyörű barokk stílu, vert munka. Kehely remek, a grófnő ékszereivel diszitve, szép empire stílu.

Iskola két tantermű, két külön házban. A kisebbeknél tanít Szakmáry Gizella. Jól tanít. A volt kántornak leánya. Már 10 éve tanít. A gyermekek jól tudtak olvasni. A kántortanító szépen vezeti az éneket. Szépen respondeáltak a gyermekek. Dalárdát is vezet. A tanítás is megfelelő volt.

A német részen egészen új iskola van, szép lakással. Itt a tanítónő, egy pápai leány: Barcza Ilona. Kedves nő.

A jegyző református ember, ki elvette a régi luteránus jegyzőnek: Boórnak egyik leányát, ki viszont evangélika.

A plebániái hitközség szépen megalakítva. Bánkon hidegebb a lakosság. Keréktelekin a legjobb, bár legszegényebb. Van itt egy Madarász nevű igen derék 200 holdas földbirtokos, kinek van egy fogadott fia, gazdász, ki szintén igen jó katolikus ember.

Remek tölgyfaszekrény a sekrestyében a ruhák megőrzésére. Czigány plebános csináltatta.

BAKONYOSZLOP Itt bérmáltam 1931. VI. 1. hétfői napon.

A templom igen szép strukturával bír! Fehérre meszelve. A bold. gr. Esterházy György akarta így. Hasonlít magasságban a bakonyszobathelyi templomhoz, de díszei hiányoznak, t.i. a szép képek s a belső festés. Vagyona nincsen. Gyenge persely. Faszindely a tető, szép oltár, igen szép miseruhák.

Iskola igen gyenge épület. Két tanterem. Elég tiszták, de szűkek. Van 53 kicsi és 87 nagy iskolás. A gyermekek szaporodnak. Átlag 40-50 között a

születések száma. A halálozás nagyon csekély. Tanítónő: Dorman Teréz; a gyermekek az olvasásban igen gyengék voltak. A kántortanító Békefi, a románci kántornak bátyja. Jó zenész. Az énekkar kiváló hangokból áll, különösen szép és egyenletes férfikar. Jól tanít az iskolában is. Az eredmény is elég jó. A plebános magyarul és németül tanítja a hittant. A gyermekek mindkét nyelvet jól megértik. Az új képviselőt kérni kell, hogy az oszlopi iskolára legyen figyelemmel.

Plebánia-ház elég tágas, van 4 szoba egy frontban s van az L alakú ház másik végében egy nagyon alkalmas szoba a gazdasszonynak.

Párbér telek után kivette; egy telek után egy mérő rozs. Pontosan fizetik. A lélekpénz páronként 1 pengő. Nincs pénz. Nagy szegénység.

Plebános: Pohlinger Nándor. Szentkirályi jegyzőséghez tartozik. A jegyző: Kurdi igen derék katolikus ember, a szentkirályi egyházközség világi elnöke.

BORZAVÁR Itt béráltam 1931. IX. 22. kedden, hideg, szeles őszi időben. 99 fiút és 102 leányt = 201. Óriási szám az 1100 lélek mellett. Templom vallásalap, lapos tetővel. Szépen kifestve dekoratív festéssel és a plafonon néhány medaillon. Az ablakok azonban igen szépek, tarkák s elegánsak. Vagyona a templomnak alig van két hold, perselye is igen szerény. – Tabernákulum vászonnal kitapacizozva, de igen tiszta. Ruhák szerények.

Plebánia kicsi. Két szoba és egy ebédlő. De száraz, egészséges lakás, régi kis ablakokkal. Kap némi kongruát is, miként Nána és Lócut is.

Iskola régi épület, de elég jó kettő tanteremmel. Gyerekek száma itt is túlságosan nagy, kettőszáz körül mozog. Kántortanító jól vezeti az éneket. Csak a nők énekelnek. Van még egy segédtanító és egy nő is. Három tanerő, de csak két tanterem.

Tündérmajorban is egy iskola 42 gyermekkel.

Telek, terv mind megvolt az új iskolához, de kivitelre nem került a sor. Van egy régi községi lak, a mi erre a célra szolgálna s helyette a község vett egy másikat.

Az iskolát a hitközség tartja fön.

Biró Szalay nevű igen derék ember; egyházközségi elnök egy Bénis nevezetű derék polgár.

Erkölcsök elég jók; van évenként az utóbbi években 40-41 gyerek, de néhány évvel ezelőtt még volt 78, sőt egyik évben 90 gyermek. Valami itt történt a két év előtti időhöz képest, a mikor feltűnt a nagy szaporulat.

Ének jól ment a templomban. Temető élő sövényvel erősen körülvéve.

BAKONYNÁNA Itt béráltam 1931. IX. 25-én, pénteken, csúf időben, nagy viharban, melyet azzal tudtam elkerülni, hogy Hilitscher képviselő úr autóján vitt oda Zirczről. 73 fiút, 79 leányt, összesen 152-öt.

Templomnak strukturája igen szép, egy zirczi lelkész építette száz esztendővel ezelőtt a vallásalap segítségével; igen szolid épület, négy nagy oldalpilléren nyugszik a templom egész hajóját kitevő gömbalaku szép

mennyezet. Épen ezért a templom aránylag igen széles, de rövid. Elég rendszerben volt minden, csak a fehérenemű kissé durva vászonból készült.

Iskola igen szép, egészen új, két szép tanterem, 73-76 gyerekekkel, összesen tehát 149 gyerek. Az egyik tanterem különösen szép, egészen modern sok és keskeny ablakkal.

Tanítók: a lehetetlen kántortanító és Bakonyvári Jolán. Ez utóbbiról a plebános nagy elismeréssel nyilatkozott, bár a vizsga folyamán nem láttam, hogy a felsőbb osztályosok, kiket ő tanít, valami sokat tudtak volna. A számtanból gyengék voltak. – A kisebbeknél a III. osztályiak is még egészen gyengén olvastak.

Templomgondnok egy Németh István nevű, de teljesen német polgárember, ki nagyszerűen működik, mindig gyűjt és folyton katolikus alkotásokkal foglalkozik. Gyönyörű kálváriát csináltak a templom mögött, a Golgotha csoport két lator-keresztjét Nádasdy grófné adta.

Egyházközségi elnök Ruigeisen uradalmi főerdőmérnök, intéző Molnár nevezetű, ki lutheránus ugyan, de katolika a felesége, gyermektelen család. Mindkettő igen jól van a plebánossal.

Anyakönyveknél sok baj van. Szegény nem tudja az előírásokat. Plebános: Franck Döme. Eszes, igen jó kultur-ember; kedvetlen, bántja bizonyos meg nem értés egyesek részéről.

Az egyháztanács nem járult a szentségekhez.

BALATONFÜRED Itt bérmáltam 1932. V. 8-án. Vasárnap infra Octavam Ascensionis, csendes, szép májusi időben 362-öt. A bérmálási ebéd után megjött a zápor, a mely örömmel fogadtatott mindenki részéről.

Templomban minden rendszerben. Természetesen fönnáll a külföldi adóságnak egy jelentékeny része. Ez nincsen rendezve. Ezt kell rendezni. A plebános itt is küzd anyagi nehézségekkel. Földjeinek bérét csak egy összegben, szeptemberben kapja meg, midőn a bolgárok beszédtek nyári munkájuk eredményét. Az első év tehát keserves esztendő.

Iskolák jók, nem túltömöttek. Van négy tanterem. Négy tanerő, illetve már öt tanerő: Bán kántortanító, Darnay Erzsébet, Tornáczky Emma és a népművelő testvér s azonfelül egy a plebános úr által hozott fiatalember.

Szép az oltáregylet s működik is. Van karitászmunka is. Gerbert altábornagyné dolgozik ezen ügyben. Arács a kedvencze. A Jézus Szive Szövetség a férfiaké. Szulczler alezredes az elnöke és a lelke.

Mária Kongregáció is van, szépen virágzik.

Nehezen fizetnek a hivek itt is.

BALATONKENESE Itt bérmáltam 1932. máj. 18. Pünkösöd hetének szerdáján. Lásd Kenese alatt.

BABÓCSA Itt bérmáltam 1933. V. 29-én, hétfőn szép és ragyogó időben 525-öt.

Temploma nagy és szép. Javításra szorul.

Iskoláinak öt terme közül az egyik van a kultúrházban s ez nagyon szép, de a másik négy bizony elég ósdi. Különösen baj, hogy a termek kissé sötétek, a tanítók azonban kiválók. Nagy igazgatótanító, Pergő és felesége kiváló leventeoktatók stb. ... Virág Vilma óvónő, most egyházközségi ezen óvoda, Lengyel tanító.

Főjegyzője nyugalomba vonul. A postamesternő Kreutzer kanonok unokanővére, ennek leánya Lengyel tanítónak felesége.

Plebánián igen nagy rend volt, különösen az irattárban. Példának kellene mások elé állítani.

Bolhón igen gyenge a ciborium.

BARCSon béráltam 1933. V. 31-én, elég jó időben, előtte való nap este nagy zápor volt. 490 fiút és 493 leányt = 983-at.

Templomban elég rend volt, oltárok tiszták. Tabernakulum rendben, elég szép ciborium. A miseruhák szegényesek. Én is a legegyszerűbb ruhákból kaptam.

Könyvek rendben, szép irással irva.

Egyházközségi elnök: Takács Béla főjegyző, kinek felesége igen derék asszony, a szociális missziótársulatban önzetlenül buzgólkodik egész télen át. Mindig 90-en kaptak ebédet. – Aelnök: Göndöcs elemi iskolai igazgató.

Főbb emberek a katolicizmus szempontjából: Villax István orvos, kinek felesége is jó asszony. Kitűnő zongorista.

Valkó nevű ügyvéd bírja feleségül Szandház, volt főbíró leányát. Szociális misszió jól működik. Elnöke Szandházné; a Margit leánykört vezeti Mucska Szilveszter.

Lelkiélet emelkedőben van.

BADACSONYTOMAJ (Lásd: Tomaj) Itt béráltam 1934. IV. 30. hétfőn ragyogó időben.

BELEZNA Béráltam 1934. V. 12. szombaton, igen szép, derült időben 274-et.

A plebános: Viola közszeretnek örvend s pedig úgy az úri osztály s élén Dánielné és Köves Viktor, mint a nép is; élén Bódi János bíróval egészen spontán köszönték meg a jó plebánost: önzetlenség, szerénység, jótékonyosság jellemzik. Soha nem kér semmit, még kocsit sem Dánielétől. ... Itt béráltam ma Dánielné egyik leányának: Papp Dezsőnének, báró Papp Géza fivérének leányait: Máriát, Riát.

Iskola állami, 250 tanuló, öt tanerő s pedig Vitéz Dombay, a csurgói esperesi kerületben az Actio Catholica esperesi világi képviselője s ennek felesége egy Vucsák-leány, az én Vucsák káplánomnak unokanővére; egy Mesterházy leány (evang.) a nemespátrói luth. esperesnek leánya, igen jóindulatu teremtés s egy Prileczky nevű tanító. ... Az iskola olyan fegyelmezett, mint-ha kath. iskola volna. A gyerekek igen jó benyomást tesznek.

Főjegyző Surdon lakik, a ki református ember, veje a nemespátrói luteránus esperesnek, vagyis a főjegyző felesége is Mesterházy-leány.

Templom rendben. Van benne zárt gyóntatószék. Igen szép. Kozma csináltatta. Az esperes ezt sürgeti mindenütt.

Templomba járás mérsékelt. Vasárnap 500-an, ünnepen 750-en vannak jelen mise alatt.

Szegény nép, de a csekély párbért utolsó szemig megfizetik. Ebben nincsen semmi baj.

BERZENCZE (Lásd: Somogy-Berzencze) Itt bérmáltam 1934. V. 16. szerdán.

BŐSZÉNFAn bérmáltam 1934. V. 23-án, kántorbőjt szerdáján 148 fiút és 115 leányt, tehát 363-at.

Templom gyönyörű, szépen kifestve s pedig öt év előtt, a plebániaépület is rendes, az iskola-épület két terme kicsiny, de elég jól fölszerelve, a gálosfai iskolai is nagyszerű épület. Egy hiba van: elszigetelőt nem használtak az építkezésnél s így a nedvesség föladta magát. Mindezen épületeket az új templommal együtt az öreg Farkas plebános építette.

Plebános jelenleg Arany Imre. Mindezt szépen föntartja. Földje nincsen, mert Farkas eladta, de azért tisztességesen megél. A hívek a párbért egy nap alatt beadják. Nyolc év óta még nem volt rá eset, hogy bárkit föl kellett volna szólítani, vagy végrehajtani.

A plebános minden csütörtökön reggel misézik Gálosfán, azután hitoktatást tart 10 óráig, ekkor elmegy Hajmásra s ott tart hitoktatást s délután 2 órakor ér haza.

Minden második vasárnap két misét mond: egyet Bőszénfán 1/2 9-kor, a másikat Gálosfán 11 órakor és megfordítva. Hajmásan csak 5 mise van évenként. A hívek, a férfiak 90 % is ujabban szépen végzi husvétii gyónását. A gyermekek gyakrabban is gyónnak. A nők Rózsafüzértársulatban vannak s minden Mária-ünnepen gyónnak és áldoznak.

Hajmásan most templom alapját vetették meg, eddig ráfordítottak 9 ezer Pengőt, az alapok készek, faltégla is van szépen, kellene épületfa s ezt kéri Hajmás urától: gr. Festetics Kristóftól.

Gálosfa s Bőszénfa évenként iskolai és egyházi költségvetésükre megszavazzák a 3600-3600 Pengőt s sohasem kell senkit végrehajtani.

Tanítók: Gálosfán Nyulassi kántortanító, igen okos, derék, önérzetes tanító és Mohos; Bőszénfán Studinger kántortanító s egy osztálytanító; Hajmásan egy másik Mohos nevű tanító. Nyulassi és a hajmási Mohos különösen jó tanítók, buzgók és kezesek, az összes tanítók igen jók.

Uraság Weitmann, ki gyengeelméjű; helyette apósa Komman és ennek fia: Viktor Komman dirigálnak és vezetnek. Laknak Waidhofen a/d Ybbs.

BAKONYKOPPÁNY Itt bérmáltam ismét 1935. április 29-én hétfőn, tavaszi nem túlmeleg időben 77-et, a multkor csak 48-at, t.i. 1928-ben.

Az iskola most nagyon jó volt. Babos előbbi tanító elment és van itt egy elég fiatal kisasszony, a ki egyuttal végzett kántor is és így kántortanító. A gyerekek feltűnően jól tudtak mindemből, magyar történelemből még sok évszámot is tudtak, de az első osztály igen szépen olvasott is. Folyékonyan

ment minden. A kisasszony neve Hoffer Mária. Erélyes és jó tanítónő. Nővére van vele.

Iskolások száma 70, illetve 69 az osztatlan iskolában.

Templom szép széles. Elég nagy. Nem lehet azonban szellőztetni, mert a festett ablakokat nem lehet kinyitni.

Igen változatos nevek vannak. Kolonics Lipót bácsi vezette be.

CSURGÓN béráltam 1927. május 4-én, szerdán, esős időben, de mégis a szabadban 582-öt.

Templom túlkicsiny és sötét, belül elég piszkos. Ruhával azonban eléggé fel van szerelve, a plebánián egy külön szekrényben tartja a plebános az értékeesebb ruhákat. – Vagyona semmi. A kegyúr ad évenként 56 koronát. A hívek azonban sok gyertyát hoznak, úgy, hogy az egész évi gyertyaszükséglet megvan. – A templompénztárban mindig van pénz. Igen szép és alkalmas gyóntatószéket szerzett be a plebános. A sekrestyében áll. Új templom építése tervben.

Plebániaház régi bár, de igen jó karban van, csak nedves. Van vagy hét szoba a plebános és káplán részére s még külön gazdasszony-szoba is.

Van jó könyvtár, de a templomban, annak oratoriumában van elhelyezve. Historia domus nincsen, de az adatok megvannak.

A kath. iskola szép. Kántortanító Károly János kitűnő tanerő és jól vezeti a gyermekek énekét. Mellette még két másik tanerő; nők. A jó tanerők innét állandóan átmennek az államhoz s így folyton helyettesítéssel kell dolgozunk. Ez az iskola rovására van. Most is a 25 éven át itt volt Nagy Anna átment az államhoz. A növendékek száma 160 körül; az állami elemi iskolában van 135 tanuló; a községi polgári leányiskolában pedig van 85 növendék körül; a főgymnáziumban 380 s ezek közül 210 katolikus; a tiszta református csak 35 % az összes számnak; a tanítóképzőben pedig van mintegy 100 növendék s ez 90 %-ig katolikus. A gymnáziumban Bene, a képzőben Brunowsky az igazgató. – Érdekes, hogy a gymnáziumba mintegy 90-en járnak nap, nap után a gyékényesi és zákányi vasuti telepről. Vegyes házasság nem sok van; helyben tán inkább, de Szentán bizonyos öskereszténység van s a hívek nem szoktak összevegyülni.

CSÓT Béráltam 1927. szept. 18-án vasárnap borongós időben.

Szép templom! Van neki mintegy 7 hold földje. Jól van tartva, ép oly szép márványoltára, mint a szücsi és ugodi templomoknak. Jó felszerelés, tisztaság.

Iskola gyönyörű. Kántortanító 9 gyermekkel; hét leány és két fiú; osztálytanító egy Kovács nevű fiatalember, ki nálam gyónt és bér málkozott ez alkalommal.

Vegyes házasságok nincsenek. – A jegyző református, kath. nőt vett feleségül, ki reverzálist adott protestáns részre.

Bében két tanerős, de csak egy tanterem, kántortanító Nagy igen derék ember. Volt már 8 gyermeke, de hat elhalt, két fia Pápán jár a gimnáziumba. A tanítónő Stenger Mária, ki Stenger esperesnek huga.

Bébről 32 diák jár Pápára gimnáziumba és polgári iskolába.

Gyimóton nagy harcz az iskola miatt.

CSÁKÁNY Itt bérmáltam 1928. V. 10. csütörtökön, ragyogó időben 132-t.

Templom rendben, plebárialakás szintén. Van 4 szép szoba s azonkívül a konyhából nyíló külön cselédszoba.

Iskola rendben. Igen szép termek. Van 82 tanuló. A kántortanító igen derék ember. Felesége egy volt marcali apáca. Jó tanítónő. Itt találtam a legjobb hittan-tanítást. Ráth plebános igazán mesterileg tanít. Szeret tanítani, tud is s a gyermekek rendkívül kedvelik a hittant. Feltűnően sokat tudnak a gyermekek is.

Szőkedencsen van egy igen jó tanító, gadányi fiú: Hollósi. Családos, sokat törődik a gyermekekkel s a nagyokkal. Van 58 mindennapi tanuló, míg a lutheránusoknál csak 6 van, de azért tartanak fenn iskolát. Egy év múlva a tanítójuk penzióba megy, akkor talán megszűnik az iskolájuk.

CSATÁR Itt bérmáltam 1931. V. 10. Vasárnap borongós, hideg időben, ötszöri áldás osztással, csak a templomban 585-öt.

Templom kicsike. Anyagából négyszer akkora templomot lehetne építeni. Remek szép miseruhái vannak, különösen egy himzett román miseruha. A jelen plebános Káuzli Gyula szerezte gyűjtésből. Azelőtt bőven adakoztak a hivek. Mise volt sok. Remek kehely gyűjteménye van. Három barokk és egy szép román kehely. Összejavította, amit talált a templomokban. Két szép monstrancia, sőt egy régi harmadik is van. Szép dolgok. Gondozottak. Van 10 hold földje.

Plebánia igen szép. Van 5 jó szoba s a szükséges mellékhelyiségek. Káplánnak két szobája, melyet Botfa és Bak tart fön. Elég jó szobák. A jó Vehofcsics apát építtette a plebániát 25 [?] Pengőért. Igen szép és sikerült alkotás. Jó asztalos munka.

A plebános nagyon buzgólkodik. A káplán hetenkint kijár Bakra reggel s csak délután jön vissza vonattal.

Csak a csatári nagyobb növendékek iskoláját láttam. Igen jó eredmény. Énekismeret bámulatos. Az összes szertartások énekeit tudják choralis szertartásból énekelni. Igen tisztán énekelnek. A kar is igen jó és szép.

Baj a tanítók közötti viszály. Kettő párt van. A csatári kántor: Pál Gergely, a tanítónő: Kelemen Matild és a bocföldi kántor: Mészáros Imre kitűnő tanerők s az ú.n. papi párthoz tartoznak, míg a sárhidai tanítópár: Németh és felesége és a bocföldi tanítónő: Andrássyné az ellenkező párton vannak. Andrassy malombérlő, de a kommunizmus alatt tanító volt, onnét el kellett mennie. Most Balogot ő izgatja az esperes ellen. Ő van a háttérben. Balog csak gimpli [könnyen rászédhető ember]. Jó lesz majd a gondnokság.

Mindent rendben találtam. Még nem láttam a Status animárumot, és a Historia domus-t.

CSÁCSBOZSOK Itt bérmáltam 1931. V. 11-én hétfőn, Keresztjáró napon 123-at igen szép, de elég friss időben.

Iskolák elég szépek és jók. A hitoktatást Meszlényi Lambert kitünően végzi. A gyermekek valóban sokat tudnak a hittanból s nagyon értelmesen felelnek.

A kántortanító: vitéz Varsányi és igen jó tanító; nagyon szép énekkart szervezett a nagy leányokból: az Ecce sacerdos-t igen precizen adták elő. Ők s nem az iskolások énekelték a responsoriákat. A juti Szt. Anna-éneket is tudják s örömmel éneklük... A tanítónő is jó asszony, férje Egerszegen kis tisztviselő. A kántortanítónak 7 gyermeke van.

A templom kicsi, de tiszta. Igen szépen van megcsinálva a teteje. Kelyhe rendben. A nép igen szépen énekel.

A hitközséggel beszéltem. Megalakult, bár eddig nem fungált. A körjegyző Besenyőn lakik. Ruiznak hívják. Igen derék és jó katolikus ember.

CSATKA Itt bérmáltam 1931. V. 30. pénteken, remek időben.

Iskola elég jó karban, két tanterem; a tanítónő igen jól vezeti az I-II. osztályt. Resch Mária gyiróti leány; a kántortanító most jött, pápai fiú, pályakezdő tanító, szüleit is elhozta magával; jól orgonál, folyton fejlődik, jó énekkart szervezett az ifjúságból, kitűnő leányhangok, finoman énekelték az Ecce sacerdos-t... nála a tanítás kissé gyengébb volt. A felső osztályosok sokat rendetlenkedtek a két éves interregnum miatt, mivel a kántorváltások miatt alig volt tanítás.

Hittanból semmit sem tudtak a gyermekek... a bérmálásról sem... nem volt előkészület.

Templomi felszerelések botrányosan rosszak... minden kazula elől rongyos... kelyhek jók, aranyozásra szorulnak. Cibórium rendes... templom igen szép, de piszkos és gondozatlan belülről... padozata téglából van, méltatlan a szép góttal vegyes barokk templomhoz.

Lelkész: Molnár. Nyers.

CSESZNEK Itt bérmáltam 1931. V. 31. In festo Sanctae Trinitatis [Szentháromság vasárnapján] 142-öt. A templom több helyen átázott, pedig jó eternittel van fődve, de hiányzik a kátránypapír, pedig ilyen nagyon kitett helyen okvetlenül szükséges. Szép strukturájú templom, az 1850 körül épült, kapellánia csak 1832-ben alakult.

Iskola igen szép. Egy tanterem, van 56 gyermek. Sajnos, hogy van református iskola is, melynek van vagy 20 növendéke, most – nem kapván állami segílyt – községesítésre törekszik a kálvinistaság. A kántortanító igen derék fiatal ember, lovászpatonai.

Plebánia-lakás igen szerény, jövedelme nem rossz, van 94 Pengő kongruája s 686 korpótléka a jelen helyi káplánnal.

Templomban elég jó miseruhák, imazsámoly, szép tabernákulum, szép monstrancia, elég tisztességesen tartott kehely stb...

Hitközségnek van 2000, kettőezer Pengő adóssága. Ezt nehezen törlesztik.

Lelkész Horváth Tivadar. Derék gazdasszonya van s így igen rendes, tiszta a háza és tiszta három szobácska.

CSABRENDEKEN bérmáltam 1932. szept. 20. kedden, ragyogó időben 561-et. Óriási szám a lakossághoz viszonyítva! Templom nagyon szép. Vagyona nincsen. Plebániának igen szép és tágas. – Plebániabirtok 33 kat. hold s belőle 3 hold szőlő.

Hivek a párbért nem fizetik, az együttes adót próbálták külön szedni, úgy is eredmény nélkül. Adómorál hiányzik.

Képviselő testület nem áldozott misém alatt. – Gyerekek responsoriumot nem recitálták. Latin érneük botránys volt. ... Jegyző Baki nevű. Igazgató tanító Tanay, igen derék ember. Iskolai eredmény elég szép, de nem prima.

DEVECSER Itt bérmáltam 1927. V. 26. in festo Ascensionis 567-et csöpögős időben, de azért kimehettünk bérmálni a szabadba.

Templomot ismerem. Keskeny és kicsiny. A hivek élénken óhajtanák nem csak ráépítést, illetve a régi romok kiegészítését. De mikor lehet majd ez?

Plebánia szerény. Beltelke alig van. Gazdálkodni itt nem is lehet.

Kolontárral megegyeztünk. Plebános adja a miséket, ők küldik a fuvarokat. A káplánt – Jakabot – dicsérik a Kolontáriak. Vele nem volt semmi bajuk.

A káplán most Devecserben kénytelen már 28 óra hitoktatást adni a polgári iskola miatt, mert a plebános semmi hitoktatást nem végez. Amúgy a plebánián a könyvek rendben voltak. Irattár is türthetően.

Van sok egyesület. Jó a Kath Olvasókör a földműves polgárok részére –, Kath Ifjúsági Egyesület a földműves ifjak részére, – Kath. Legényegyesület az iparosoknak.

Plebános: Alasz Miklós, káplán: Jakab Gyula.

Templomnak van 2 1/2 h. rétje, mely 550 kiló buzáért van kiadva.

Remek hitoktatás. A gyermekek mesésen tudják a hittant. A tanerők igen jók.

Mindig van elég intenciója a káplánnak és a plebánosnak is.

DABRONY Itt bérmáltam 1927. máj. 30-án hétfőn 104-et szép derült időben.

Templom remek. Van két holdja, illetve rétje.

Plebániának van 3 szobája, külön gazdasszonyszoba.

Iskola remek, tiszta, ragyogó, csak 29 gyerek, fegyelmezett. Hitoktatás elsőrendű. Gyermekek pompásan olvasnak, írnak. Tanítója Farkas Géza. Kitűnő zenész, a mellett szobrász, festő, minden művészetet igen szeret. Derék, szorgalmas és végtelenül szerény. Pápán végzett és oda szeretne kerülni tanítónak. Erényes ember. Dákán volt azelőtt.

Hivek jók.

Plebános Antal Lajos. Igen jó házvezetőnője van özvegy Risingernében és leányában. Risingerné a vidi tanítónak anyja.

Vidi iskola is gyönyörű.

Itt harangot is szenteltem. A nagy harang 396 kiló. Slezák csinálta.

DÉG Itt bérmáltam 1932. V. 20. Pünkösöd hetének péntekjén ragyogó szép májusi időben.

Templom elég szép. Tisztaságban nem vezet. Sokkal gondozottabb lehetne. Harangjai szépek. Mindent a gróf kegyúr fedezett. A hivek semmivel sem járulnak hozzá a templomhoz.

Van 7 hold földje. A templomnak felszerelése, ruhái stb....

Iskolában körülbelül 230 tanuló. Tanerők: Vadas nevű kántortanító. Szép férfikart szervezett. Ezek énekelték a responsoriumokat igen jól. Este szernádót adott a Kath. Dalárda. Van egy asszony tanítónő és egy osztálytanító. Az iskola szép három tanteremből áll. A gyermekek elég jól tudtak. Néhány igen értelmes gyermek volt közöttük.

DEVECSER Itt bérmáltam 1934. szept. 30-án, vasárnap, ragyogó meleg őszi időben 311 fiút és 256 leányt. Egy beteg leánynak: Buzás Annának lakására mentem s ott megbérmáltam... Alasz plebános a bérmálás előtt 5 héttel meghalt. Adminisztrátor volt Sebestyén József, kinek erélyét, szervező képességét mindenki bámulta, én pedig ügyes szónoklatait, toasztját s egyéb üdvözlő beszédein lepődtem meg igen kellemesen.

Iskolákban rendet és komoly munkát láttam. A tanítók, a kik heten vannak s pedig kettő nő és 5 férfiú, mind szépen dolgoznak.

Templom igen szép és tiszta volt. Oltár és egyéb felszerelés tiszta és rendes.

A plebánia épen üresedésben volt a jó Alasz Miklós váratlan halála következtében. Sokan folyamodnak a plebániáért, a mely alapján véve gyenge javadalom; van 50 hold földje és 120 méter fája, a párbér igen nehézkesen folyik be. Jó volt a grationale révén, mert az 50 hold földet bérelte az uradalom és fizetett bérösszegben 204 q buzát.

Megnéztem Kolontárnak új és szépen megnagyobbított templomát, a melyhez Esterházy Tamás gróf úr adta az épületfát, Jókay-Ihász rengeteg követ, Alasz 1360 Pengőt s ezen felül a nép is kivetett magára 9 ezer Pengőt. Okosan csinálták a nagyobbitást, mert egyszerűen megnyujtották az eddigi főhajót ugyanolyan magasságban.

DABRONY Itt bérmáltam 1934. X. 6-án, szombaton. Előtte való nap igen erős, mennydörgéssel párosult zápor volt. Jótékony eső, mely a száraz földet megította s a küzdő vetéseknek jólesett. A bérmálás napján gyönyörű, ragyogó, nem hideg, sőt meleg reggelre ébredtünk.

A templom igen szép és tiszta. A szentélynek egyik ablaka eltörött. Besározták, de nem pótolták.

Az iskola rendkívül szép nagy terem 32 gyermekkel. A hittanból igen szépen feleltek. A többi tárgy kissé gyengébben ment. A kántortanító jó. Rosta nevezetű. Sógora Nagy László allentowni plebánosnak.

Nagyalásony a legsebezhetőbb pontja ennek a plebániának, sőt az egész vidéknek. Itt a vegyes házasságok s pedig kath. szempontból érvénytelen vegyes házasságok napirenden vannak. Az összes házasságoknak nagyobbik fele érvénytelen, reverzális nélkül való vegyes házasság. A katolikusok kevesen is vannak, 169-en s kereken 645 lutheránussal és 65 reformátussal, tehát épen 700 protestánszal szemben, de viszont a Barcza-család itt luteránus levegőt és tiszteletet teremtett, a mely alól a gyenge kath. hivek nem tudnak szabadulni.

Antal Lajos plebános igazán érzi ezt a bajt és most hetenkint 4-szer is kijön hitoktatásra és a gyermekek összefogására az iskolába, melyet néhai Rác kanonok épített, a ki szintén itt volt plebános, kinek lelkiismeretét hasonlóan bénította az itteni kath. hiveknek állandó pusztulása és fogyása. Viszont az iskolások száma csak 25 körül van s egy önálló osztály itt nem alapítható, államsegélyt nem kapnának.

ENYINGEN béráltam 1932. V. 24. keddi napon, esős időben, mely azonban a bérálás után már derültre változott, 424-et.

Iskolák egy tanterme a mesterlakással kapcsolatban. Ezt főntartja az uradalom. A többi három tanterem az új iskolában, mely már a templom területén épült. Régibb iskolák, de a célnak megfelelnek. Elég világosak és tágasak. Olajozás mindenütt hiányzik.

Szőnyegh tanítónál elég jól tudtak a gyermekek. Nagyon szép az ének. Ennek vezetéséhez nagyon ért. A kath. dalegyesület s a vegyes kar tisztán katolikusokból alakult. A templomban igen szépen énekeltek. A responsumokat igazán nem régiesen. Telt, gazdag hang anyag szerepelt. Nagyleányok, legények és gyermekek összhangja érvényesült.

Feketéné öregebb tanítónő iskolájában igen szép eredményt találtam, különösen az első osztályosok olvasásban szépen haladtak.

Horváth tanító is igen jó ember. Zábrák beteg volt s nem képes tanítani. Pesten van. Állandóan beteg.

Nagyon szép fogadtatás! Sok nép és előkelőség. A grófok közül senki sem volt ott. Csekonics Erzsébet grófnő fogadott s pedig igen kedvesen.

Templom gyönyörű. Impozánsan magas. Tágas. Jól tartott. Szép ruhái vannak. Remek misekönyv, új, melyet Ádlerné ajándékozott. Ezt a hölgyet nem győzi dicsémi plebánosa. Rendkívül jótékony. Az összes miseruhákat kijavítja, átalakíttatja stb.... A barátok csak Berta néninek hívják. Azoknak is jótévője. A Szociális Misszió Társulat alatta gyönyörűen virágozik; alelnöke az állatorvosnak: Héjynek felesége. Egyike az öt tisztán kath. intelligens családnak. A többiek vegyes házások, vagy reformátusok.

Weisz Imre egyházközségi elnök. Igen derék, töröl metszett katolikus. Családja szintén. Szathmármegyeiek, sváb eredetűek.

Templomnak van 27 hold földje. A járdáért 5600 Pengőt kellett fizetnie.

ERDŐCSOKONYÁN bérmáltam 1933. május 20-án, szombaton s Somogytar-nócán így bérmáltam 142-t, másnap, vasárnap, magán Csokonyán bérmál-tam, szépséges enyhe, bár nem meleg időben 291-et.

Templom rendben, de kicsi a hiveknek, elég rendben van minden. Kehely aranyozásra szorulna.

Iskola szerény! Uccára nyíló fronttal, de a két tanterem befelé az udvarra, az egyik tanterem közel az uccához, a másik a melléképületeken túl, a mély telek végén, a szemétdombon túl fekvő részen épült. Elég jó tanterem. Ujabb keletű.

Az alsó három osztályban Bogdán György nevű tanító van, igen jó tanító. Jól tudtak, feltűnően jól ment az olvasás az I. osztályban. A másik osztály-ban a kántortanító az esperes sógora.

A plebánia elég jó állapotban; régi épület, de van benne most irodahelyi-ségnek való hely, azon fölül pedig három jó szoba; külön gazdasszonyszoba stb...

A lelkiélet közepes, de sok jó indulatot láttam a pusztai népben, mely itt nagy hányada a hiveknek.

Egyházközségi képviselőtestület szentáldozáshoz nem járult; a responso-riumokat a gyermekek nem énekelték.

FELSŐISZKÁZ Itt bérmáltam 1927. V. 29-én hétfőn, borongós időben, de a szabadban 305-öt. Kerta is itt bérmálkozott.

Templom igen szép és tágas; csak 1873-ban épült. Karcsú, belülről azon-ban igen kopár, csúf kékre festett templom. Vagyona nincsen. Felszerelése egészen szegényes. Itt remekül elférne egy gyóntatószék, melyből épen csak egy van, az is a sekrestyében. A nép megbírná, mert elég vagyonos, jómódu község. Elszokott a templomi áldozattól. Miseruhái, kelyhei valósággal gyarlók.

Plebánia szerény. Csak három szoba. Negyedik gazdasszonyi, de jelenleg vendégszoba. Nedves a lakás. Melléképületek elég jók.

Iskola igen szép. Tanítója is elég jó.

Jegyzője Hannig Ferencz, a ki Középiszkázon lakik. A közép- és alsó-iskolai kis templomok igen szegényesek, téglapadozattal. Oltáraik azonban régiek és igazán művésziek.

Hitoktatás igen gyarló. A káplán végzi. Ezentúl a plebánossal megosztja: Felső és Középiszkáz az egyiknek; a többi három község pedig majd a má-siknak jut. Eddig csak 5 házasság volt. A születés is kevés, csak 59. Igen sok az agglegény és vénleány.

A kiscsöszki iskola elhanyagolt, kopár, minden felszerelés nélkül való.

Intentio nincsen.

Plebános: Bereczk Gyula; káplán: Brand Béla.

Plebánia-javadalom állítólag nem fényes; az 52 kat. hold földből sok a vízjárta föld; párbér befolyik, de csak 15 kilót fizetnek.

FOKSZABADI [Balatonszabadi] Itt bérmáltam 1932. V. 25-én szerdán, elég szép időben 193-at. Zárjeczky kevéssel előbb, 1932. március 30-án halt meg. Az új adminisztrátor Szalai László volt... Elég rendet találtunk.

A templom szép és tiszta. Tejfalussy kanonok építette 1770 után. Remek szép vörös márvány oltára van. A ruhák kevésbé szépek. A kehely igen gyenge, de mégis fémjelzett kehely...

Jegyző Takács nevű, jóindulatu ember, ki eléggé bánja, hogy feleségével csak polgári házasságban él. Nem adta át minden gyermekét a reformátusoknak, sexus sexum sequator elv alapján kötött házasságot. Nővére az idősb Regényiék gyerekének felesége.

Az orvos dr. Bartha. Református ember. Felesége is az. A két hölgy: a jegyzőné és a doktorné igen jó viszonyban vannak egymással. A két család összetart.

Intéző volt Reistätter.

Iskola igen gyarló épület tekintetében, de amugy elég jó eredményt tapasztaltam. A gyerekek értelmeseknek mutatkoztak. A tanítók egyike Gruber nevű, a siófoki igazgató-kántortanítónak fia. Szép eredmény volt nála. Igen szerény, jó embernek látszik. A másik tanító, ki kántor is, szintén jóra való ember.

Szegény plebánosnak nincsen kongruája.

A gyerekek a responsoriumokat énekelték. Kissé kiabáltak. Túlerősen énekelnek.

FELSŐISZKÁZON bérmáltam 1934. okt. hó 4-én, csütörtökön, kissé borongós, szeles, esőre készülő, de kedves és meleg időben a szabadban 216 fiút és 174 nőt, összesen tehát 390-et.

Templom rendben van. Belül tán diszitésre szorulna. Nincsen festve, szentélye kissé szűk. Vallásalapi takarékoság látszik meg az egész építkezésen, de azért szép templom. Elég nagy a hivek számára, mivel a sok filiális templomban is vannak misék, a káplán ezekért van.

Iskolája elég rendes. Egy tanterem. Szabad ég alatt tartottuk meg a vizsgát egy kis ünnepséggel kapcsolatban, melyet tartottak az iskolások és felnőttek. Volt szavalókórus, melyet dr Köves nevű középiskolai tanító vezetett, fiatal kedves és művelt ember. Középiskolai tanít, a hol van 73 gyerek. Alsó-Iszkázon van községi iskola, a hol csak 26 gyerek van. Tanítója Subosts István. Családos ember, igen lány ember. A felsőiskolai tanító Kiss Jenő. A plebánia egész területén jó tanítók vannak. Köves dr. havi gyónó, Kiss Jenő is gyakori gyónó, iskolatestvér volt. Szatmáron járt képzőbe és befejezte Pápan a tanfolyamot. A felső- és középiskolai iskola 1-1 tanterem. Mindkettő rendben van.

A középiskolai kis templom elég tágas, boltíves és szép rendben van.

Juris doktor szeretne valami központi hivatalba jutni, pld. tanfelügyelőséghez, vagy más ilyenhez.

Felsőiskolai jó család a báró Maurer család. A két fiatal fiú: Albert ki bérmálkozott s beteges, Ede, ki feleséges, két szép egészséges gyermeke

van: egy leányka és egy fiucska. De vannak mások is, főleg a tanító-családok.

Plebános – vitéz Nováky –, mindenki jól van, s szépen betölti tisztjét. Békét és egyességet teremtett a hitközségekben. Nincsenek ellentétek. Az egész plebánia területén mindenütt igen szépen javították a templomokat. Kis-Csősz filiális különösen kitett magáért. Itt voltam első pénteken és künn mondtam a szentmisét, mely alatt 250 áldozó is volt. Első pénteki ájtatosság különösen virul és él az egész plebánia területén.

GYÉKÉNYES Bérmáltam 1927. V. 7. Szombaton, szép időben összesen 220-at. Templom kicsiny, bár a 90-es években két oldalhajóval bővült; különben elég rendben van. A ruhák elég jók.

GADÁNY Itt bérmáltam 1928. május 8-án, borús időben, 99-et. Egész éjjel esett az eső, de a bevonulás idején nem esett semmit.

Plebánia és templom rendben vannak. Szépen kitisztítva minden. Vagyona templomnak nincsen. Felszerelése kezdetleges, de tiszta.

Iskola két tanteremmel rendben van. Kántor Windhoffer Lajos, tanítónő Paulin Erzsébet, a volt kántornak leánya. A Paulin-családból egymásután dédapa, nagypapa, apa s most a leánya itt a tanítók.

A magasabb osztályokban igen gyenge volt az eredmény, de az alsóbb osztályokban igen szép. Derű volt az iskolában.

GÖLLÉN bérmáltam 1928. V. 25. pénteken borongós időben 388-at. Gyönyörű fogadtatás. Egy sziv és egy lélek volt az egész község.

Iskolák szépek. Kántorlak elsőrendű. Esküdt nevű birónak a leányát birja feleségül a kántortanító, ki különben igen értelmes ember s az éneket is jól vezeti. Valóban viszi magával az embereket.

Az iskolában feltűnt még nekem a tanítónő, Horváthné. Igen jó tanítónő. Férjes fiatal asszony. Harmadik tanító Ipsics. Minden tanítónak van két szobás lakása.

Plebánia rendben, bár még mindig nedves a lakása. Van három kis utcai szobája s három nagy udvari szobája.

Templom szép, de kicsiny már a hiveknek. Nagyobb ünnepeken binálnia kell a papnak. Inám pusztai hivei Nakra járnak.

GELSE Itt bérmáltam 1929. V. 14. kedden, szép időben 473-at.

Iskolaépület gyönyörű, de községi iskola. Általában a plebánia öt iskolája mind községi. A káplán tanítja a hittant a helyi iskola 4 tanterme közül háromban, az első osztályt az esperes tanítja.

A hittant kérdeztem csak. Remek benyomást tett reám a növendékek készsége. Rendkívül értelmes feleleteket adtak a nagyobb fiúk csakúgy, mint a nagyobb leányok. Ilyen jó iskolát keveset találtam.

A káplán: Murcsik sokat foglalkozik a gyermekekkel! Gyönyörűen tanítja őket énekelni. Remekül énekeltek.

Ujudvaron a káplán vasárnap reggel korán kiszáll s mindig tart egy óra hittant, azután gyóntat stb. – A többi filiális iskolákban a községi tanítók tanítják a hittant.

A tantestületből a helyi tanerők nem jöttek el, csak Kovács nevű kántortanító, a ki elég jól vezette az éneket. Valami ellentét van közöttük és az esperes között.

Van szivgárda. A felsőbb osztályok vannak beszervezve. A Sziv Ujság mintegy 310 példányban jár a plebániára. A nyáron valamivel kevesebb.

A plebánia-épület szép; jó 4 szoba a plebános számára. Van 30 kat. hold földje.

A templom szép és tágas, de belül igen avult, piszkos. Festésre szorulna. Külseje rendben van.

A hitközség meg van alakítva. Elnöke Dr. Kajtár orvos. Jó világi urak vannak itt. A Sebestyén és Szmokits családok igen jók.

Van Historia domus is. Még elég sovány, nem igen tudják, mit irjanak? A naplószerű feljegyzést nem szeretik a papok, mert mindennapi erőkifejtést kíván.

A község népe egy sziv, egy lélek volt s gyönyörűen fogadott.

Pusztit az egyke; különösen Gelsesziget községben. Ujudvar ment ettől, a többi kis községek azonban szintén átvették már.

GALAMBOK Béráltam 1930. V. 13. kedden, szeles időben, csak a templomban 158-at. Tehát míg a szentgróti kerületben a hiveknek átlag 9-ed, 10-ed része bérálkozott, itt csak a hivek számának 15-öd része. Mutatja az egyke pusztítását. A nép itt is pénztelen, de a felső járásokhoz képest, mégis jó anyagi viszonyok között él. Van népviselet! Selyemben és bársonyban jelent meg a legtöbb itt is, Zalakaroson is.

Templom igen szép! Remek struktúra! Csak a szentély festve. Dorfmeister műve. Többi rész meszelve. Tiszta volt. Padlózata nagy homokkőlapokból, melyek részben már ki vannak vájva.

Egy igen szép kis barokk kelyhe van. Ezzel miséztem. Különben rendben volt minden a templomban.

Kántortanítója Németh nevezetű. Derék ember. Jól vezeti az éneket is. Két tanterem. Iskola állapota elég szerény. A gyermekek meglehetősen tudtak. A hitoktatás igen jó. Úgy a plebános – Kreutzer Ferencz – mint a káplán: Góczán szépen és sok szeretettel végzi a dolgát.

A nép elég büszke; hidegnek tartják. Lassan azonban felmelegszik; igen jó a dékán és a templomatya, a ki fiatal és jó plebánosi munkatársnak kínálkozik.

Karoson megálltam, lázasan fogadtak. Az egész nép várt. A templom remekül volt karbantartva. Huszár tanító beszélt igen szépen; a kántortanító: Janikovich hatalmasan énekelt. Dicsérem kellett a hitközséget, mert igen sok áldozatot hozott a kápláni állásért is.

GAMÁS Itt bérmáltam 1930. május 28. szerdán, Áldozócsütörtök előtt, ragyogó, de szeles időben 243-at.

Temploma ujonnan fedve. Szép, külsőleg rendben. Cserépre vették, a torony részben bádog, részben pedig fazsindely. Rövid, de széles templom. Vagyona nincsen. Oltára nagyon szép. 1905-ben Lewisch Róbert csinálta. Zichy Béla gróf az 1880-as években kifestette az egészet, azóta elhalványult a tetőfestés, az oldalakat pedig most bemázolták.

Iskolák rendben. Négy tanterem. Sok tanuló. Most azonban kezd lábrakapni az egyke. Itt van a jóirányú Kosaras kántortanító; Horváth nevű elsőrangú tanító (mindkettő gépszerkesztő). Hodossyné Deckert Ilona igen erélyes idősebb nő; jól ment azonban nála minden, jó tanítónő. Jól énekeltek nála.

A jegyző: Fischer nevezetű. Izgága ember. Felesége Decker leány. A tanítónóval együtt örökösen intrikáltak mindenki ellen. Gamás valóságos harctér. Az ú.n. intelligencia teljesen összeveszett. A jegyző s az egyik tanítónő: t.i. sógornője a Léh orvos ellen, azután Kosaras és Horváth tanítók ellen vannak s örökké gyűlölködnek.

Gamáson szokás egymást felgyujtani, de saját házáat is felgyujtani, mely jól be van biztosítva. A biztosító társaságok nem fogadják be őket.

Szorgalmas nép. Népviselet nincsen a fiatalságnál. Szép nép. Jól táplált férfiak és nők. A fiuk egészségesek. A leányok igen szépek.

GESZTI Itt bérmáltam 1930. május 29-én, csütörtökön, igen meleg időben, az első meleg nyári napon 263-at.

Templom rendben van; egyszerű, de tiszta. Természetesen kicsiny már a hivek számára. Van szép kelyhe: Bottka Antal és neje ajándékozta. Ők voltak a régi birtokosok. Jankovichéknak ez szerzett birtoka.

Plebánialak tiszta; karban van, de nedves. Kár a sok pénzért, melyet a vallásalap rákölt.

Iskolák: két tanterem, elég rendben. Egyszerű parasztházban. Elég elmaradott iskolának találom. Egyik tanteremben azonban vannak új padok. A tanítók igen jók. Az egyik Peresa nevű, fiatal, kedves, jó tanító! Jankovich Józsefék gyermekét is tanítja. A kántortanító: Pózsár szintén jó tanító. Szép hangja van. A nép azonban húzza az éneket nagyon. Nem tudja magával vinni őket.

A tanítás igen jó volt mindenből. A jó Tomka Géza bácsi is igen szépen tanítja a hittant. Veszekedések most nincsenek közte és az urak között. Minden rendben van most.

Egyik főbaj Magyarregres hitoktatása. Majd 9 kilométerre laknak, kocsit nem adnak, a várdai tanító jár ki hozzájuk hitoktatásra; kap a MIR-től 240 Pengőt, a másik 160 Pengőt nem akarja megadni a község, illetve hitközség. Nem marad majd hátra más, mint hogy én adjak segítséget ennek a reformátusok által adóval eléggé megterhelt népnek.

GYULAFIRÁTÓT Itt bémáltam 1931. május 4-én, szerdán, szép időben 204-et.

A templom igen szép. Magasra kiemelve a talajból. Szép boltíves templom. Festése modern szoba-festés. Nem sikerült. Az oltár igen egyszerű. Úgy látszik, mintha a régi barokk oltárból csak a nagyon szép fafaragású gyertyatartók maradtak volna meg, ellenben a mostani felépítmény egy nagyon közönséges, későbbi munka.

Az iskola elég jó tantermekből áll. Három tanterem van benne. Így is nagyon népesek már az egyes tanteremek.

A tanerők: Fekete Margit, ki a kicsinyeket vezeti. Az ő iskolája volt a legjobb. Egyes tanítónő, jól tanítja a számtant.

Azután egy Kovács nevű fiatal kántortanító, az én eplényi erdőőrömnek fia. Még teljesen gyerek. Hiányzik a gyakorlata a tanításban. De igen jóra való fiú. Jóakarátú. Végül egy Czecei nevű osztálytanító. Ez kényelmes ember, bár elég eszesnek mondható.

A plebánián mindent igen szép rendben találtunk.

Főjegyző Jáki, adóügyi jegyző Dombai, a kath. egyházközségi világi elnöke. Az előbbi igen derék, szelid ember, az utóbbinak öntudatos lutheránus felesége van, ki a két leányát nem engedi át az Egyháznak.

GÓGÁNFÁN bémáltam 1932. szept. 28. szerdán, igen meleg időben 259-et.

A templom igen kicsiny a 2200 lelket meghaladó népnek. Jó, hogy a közelebbi Dabroncznak igen szép, tágas temploma van. – A funkciót a szabadban tartottuk. Beöthy igen szép bémálási beszédet mondott.

A jegyző ugyanaz, ki Gyömörön Dr. Vermes Tibor. Jó ember. Felesége Semetke bácsinak unokája.

Tanítók: Bálint (polgári képesítővel), Nagy János kántor és Incze Sára. A tanítók veszekszenek az elsőbbségért.

Az iskolatermek gyönyörűek. Páratlan az egyházmegyében. Három tantszoba. Kevés gyerek a három tanítónak. A gyermekeket rendkívül intelligensnek találtam. Legjobb az egész kerületben.

Plebános: Huszár Gyula kipróbált régi ember.

GÖRGETEGEN bémáltam 1933. május hó 22-én hétfőn, igen szép első meleg májusi napon 355-öt. Szabadban bémáltam.

Templom igen szép. A toldás nagyszerűen sikerült. Kissé alacsony. Az egyházközség számban gyarapszik s templom már kezd kicsi lenni. Jó templombajáró a nép. Anyagilag is gyarapszik. A református eladó birtokokat a katolikusok veszik meg.

Az ének igen jó. A nép szeret énekelni. Harsog a templom. A responsoriumokat énekeltek a gyerekek; az egyházközség tagjai és az egész grófi család megáldozott. Szép példáját adta vallásos hitének.

Iskola egy tantszobás. Van 65 gyerek. Elég jól ment minden. A tanító jól tanít. Az olvasás az első osztályban elég lassu volt, de a második osztályban már látszott a haladás.

Rinyabesenyőn van községi iskola s mellette egy igen derék kath. kántortanító: Schneider nevű. Sokat tesz a kath. ügy érdekében. Van 80 gyerek s ezek között 66 kath., a 14 református is cseléd-gyerek.

GYULAKESZIN béráltam 1934. május 2-án igen szép meleg időben. Nagyon jó benyomást tett az egész fogadtatás és a templomban tapasztaltak. A kántortanító rendkívül jól vezette az éneket, az egész nép énekelt s pedig lelkesen; az egész egyházközség gyónt és áldozott, urak és egyszerűbb emberek egyformán.

Van helyben egy két tantermes elég szép iskola; a kántortanító 7 évig volt fogságban; Török Istvánnak hívják, 30 éves tanító.

Diszelben a nép rendkívül izgatott és makacs. Ott állítólag két ember vezeti az egész községet.

A főjegyző különben igen jó ember, de még mindig a volt jegyző befolyása látszik a községen. Az itteni főjegyző Balics, kissé gyenge és szenved a népnek izgatottsága alatt.

Diszelben nagy baj a rendkívüli nagy iskolai adósság az új iskolával kapcsolatban. A közbirtokosság hajlandó rajta segíteni, de nem tud egyelőre a bányapénzhez jutni, a mely neki járna, ha a közbirtokosság szerződése a Máv-val helyben volna már hagyva. Most tehát ezt a kérdést kell megoldani, azután a másik vitás kérdést, a mely Diszel és Káptalantóti között van az iskolai költségekhez való hozzájárulás miatt. A bácsi hegy ugyanis a diszeli határban fekszik, de egyháziilag Káptalantótihoz tartozik s ezért az adót nem lehet helyesen behajtani, mert Diszel is követeli ezen adót, mivel a politikai község tartja fön az iskolát, de követeli Tóti is, mert a bácsi hegy gyerekei oda járnak iskolába... Ebben én már ellentétesen döntöttem. A diszeli jegyző azt szeretné, hogy a régi Visitatio alapján végleges döntést hozzak. Hajlandó a Tótiba járó bácsi hegyi iskolások után a fejkvótát Tótinak megfizetni.

Diszeli kántortanító Vajda József, 42 éves ember; 15 éves tanító, Árvai Gyula 26 éves, 4 éves tanító, tapolcai fiú, osztálytanító, rendkívül kedves, szerény, szelid, jóindulatú és csinos fiú.

GYÉKÉNYESEN béráltam 1934. V. 15-én kedden szép időben, melyet délutáni szél és eső követett és váltott föl rövid időre. 221-et s pedig 118 fiút és 103 leányt.

Lelkész Nagy László. Munkája megfelelő volna, de igen piszkos minden a templomban, sekrestyében, a miseruhák, melyek igen szépek s értékesek, nagyon el vannak hanyagolva. Ezek a miseruhák még a régi Zichy grófoktól valók... Van egy ezüst kehely gr. Zichy Domonkostól (jam eppus Wesprimiensis) 1843 évből. Nagyon jó rendben van a könyvtár, fundus instructust készített az utód részére s könyvszekrényét neki hagyja, de pd. a kartotéka nehezen használható s laza lapokból áll. Csak vizsgálatra készült, de nem használatra.

Kántortanító a szerencsétlen Kovács nevezetű, kit vitriollal ifju korában leöntött egy nő azért, hogy gyanakvó, féltékeny férjét meggyőzze arról, hogy nem szerelmes ebbe az emberbe, ki ifjú korában ideálisan szép ember volt... Elég jól énekelnek a gyerekek és a felnőttek.

Az iskolában is elég jó eredményt tapasztaltam, bár rövid ideig voltam ott.

Kettő tanterem s 173 gyerek. Szeretnének harmadik tanerőt, de a lutheránusok is szeretnének 87 gyerek mellé második tanerőt. A kérdést úgy akarják megoldani, hogy legyen egy községi iskola, a melyben a sok első osztályos gyerek járna s pedig vegyesen lutheránusok és katolikusok.

Lutheránusok és katolikusok között feszült viszony uralkodik a községi választások miatt. Egyszer a katolikusok minden lutheránust kibuktattak. De ez csak tromf volt előbbi, lutheránus részről szenvedett igazságtalanságok miatt. Ezt panaszolta Horváth, a gyékényesi lutheránus lelkész és somogyi esperes egészen nyíltan a fogadtatásnál,... a baj ott volt azonban, mert Müller tanító lutheránus leányt akart elvenni, a ki katholizált s ez nagyon bántotta őket.

Főjegyző Főti nevű, Aradról jött, a főbíró szerint a legjobb jegyzők egyike. Református ember, felesége katolika, a ki szintén a lelkészre panaszkodott, mint a ki folyton üldözi és feladja férjét.

HETES Itt bérmáltam 1927. május hó 17-én és 18-án s pedig 17-én 255-öt, 18-án szerdán pedig Jután 77-et. Igen jó idő volt mindkét napon.

Hetesi templom igen szép, de nagyon kicsiny. A régi török idők előtti templom romjain épült, mely akkor háromhajós templom volt. Az 1808-iki Vízitáció még azt mondja, hogy Hetesen alig vannak katolikusok.

A templomlátogatás elég gyarló, főleg rossz időben s a lehetetlen utak mellett. Most azonban Mezőcsokonya és Várda felé igen jó út épül s megközelíthető lesz mindkét község.

Vagyona a templomnak nincsen. Persely elég csekély.

A dékánnak azonban van egy fél telke, 20 holdja, a plebános most szerzett hozzá ház helyet is a templom mellett.

Uj Hetes épült ugszolván, de az tiszta katolikus! Összesen csak három református ház épült fel.

A plebániának van 100 hold földje, 17 öl fája a kegyúrtól. A párbért szépen fizetik; magából Juta községből legalább 70 q buza folyik be.

A katolikuság rohamosan terjed. Várdán 40 iskolás gyermek mellett csak 5 református van. Az iskola itt községi. Varga nevű tanító. Fia a volt geszti kántortanítónak. Az iskolát teljesen kath. szellemben vezeti. Ide járnak át hitoktatásra a magyaregresi gyerekek vagy 52-en az ismétlősökkel, míg ugyancsak Magyaregresen 17 református iskolás van s a gyerekeink mégis kénytelenek ezen ref. iskolába járni, mert nincsen kath. iskola. Szomorú tény. Itt segíteni kell!

Mezőcsokonyán szintén 45 kath. gyerek van; többnyire szegény cselédgyerekek. Hitoktatás itt nincsen. Most bejárnak Nyires pusztára az Esterházy

herceg féle róm. kath. iskolába s itt Major Gyula nevű tanító (Hajós plebános hugát bírja nőül) jól tanítja őket szombatoként hittanra.

Csombárdon és Bodrogon jó tanítók vannak. Ezen utóbbi községben csak 11 polgár van. Hegyesi Iván nevű földbirtokos is itt lakik. Mérsékelt számban vannak itt gyermekek, de Bodrogon 80-nál több, mert vannak telepek s ezeknek gyermekei Alsóba, Felsőbe ide járnak, bár ezek már az osztópáni plebániához tartoznak.

Kath. iskola szervezéséről kellene gondoskodnunk ezen telepes közpon-
ton.

Juta el akar válni. Ujlaknak ide kellene akkor csatlakoznia. Várda is kíván valamit. Ha Juta elmegy, erről is lehetne már szó, mert Hetes egyedül maradna s Várda új temploma a Matolay-család révén megérdemelné a fokozott lelkipásztorkodást. Jó nép. Hétköznap is az egész község ott van a misén, ha van miséjük.

HAHÓTON bérmáltam 1929. V. hó 15-én szerdán, borongós időben 276-ot.

Bámulatos lelkesedés van a népben. Egy sziv, egy lélek volt a község már előtte való nap, midőn megérkeztem. Volt 15 diadalkapu a templomig. Távoztomkor is az egész nép a templom köré gyülekezett.

Plebánosa Gerstner Béla. A nép nagyon szereti. Megválasztották megyebizottsági tagnak. Ritka eset. Az itteni zalai nép is állítólag úr-gyűlölő. Nem szereti az urakat. Viszont ezek is teljesen izolálják magukat a néptől.

Kántortanítója Major Zoltán. Igen vallásos ember feleségével egyetemben. Jól énekel, a nép azonban eléggé húzza az éneket.

Főjegyzője Román Ferencz, igen derék ember. Vallásos. A plebánosnak mindenben segítségére van.

A nép jóindulatú. Nincs egyke. Szorgalmas. Templomára rendkívül áldozatkész. Mindent megtesznek a plebános útmutatása szerint.

Plebánia-épület rendben. A javadalom elég jó. Van 70 kat. hold földje, a melyből 20 kat. hold erdő. A talajok itt igen jók.

Temploma szép. Rendben is van. Nagy és tágas templom.

Iskolái igen jó karban. Mutatók, szép épületek. Van egy a templomnál s egy az alsó faluban. Mindkettő igen mutatók.

Mintaszerű község. Valamikor rossz híre volt.

HOMOKKOMÁROM Itt bérmáltam 1929. V. 17. pénteken, esős időben, csak a templomban.

Templom tágas, falai borzasztóan nedvesek. Valamit kellene tenni ezen falakkal. A templom a belső elhagyatottság képét mutatja. Mindene elhanyagolt. Különösen gyóntatószékei rosszak, de legalább van belőlük három; kettő a sekrestyében, egy a templom bejáratánál.

Ruhái azonban elég szépek.

Iskolája most van átépítés alatt. Szép tanterem. Kántortanítója Kosaras nevű. Elég jól énekel, de a nép éneke gyarló. Nem lehet összekapni ezt a hitközséget. Borzasztó elszórtság. Ez nem plebánia, hanem bucsujáró hely.

Az iskola katolikus.

A nép úgy ahogy fogadott a rossz időben; nagyobb lelkesedést nem vettem észre. Nem akarják fizetni a megállapított évi egyezer korona lélekpenzt, hanem az uradalomra is ki akarják vetni. Most ez a nehéz kérdés, a mely megoldásra vár.

HALIMBA Itt béráltam 1930. IX. 20-án, kántorbőjt szombatján, szép derült, meleg, szeles időben 242-öt. Sok felnőtt legényke volt közöttük. Igen nagy arányszám a hivek számához viszonyítva.

Iskola megépítése nem sikerült. Gyarló alkotás. A sok segély és államsegély nem igen látszik meg rajra.

Templom elég tágas, mert csak az anyahelyiségnek és Szőcznek szól, lévén Padragnak hetenként mindig külön miséje. Elég rossz állapotban van az északi fala. Levált a vakolat s kifagyott a rossz téglá, a mely a falba került...

Fát nem fizetik a lelkésznek; a munkaváltságról sem akarnak hallani, pedig benne van az 1896. évi összeírásban; túlságosan önállóan akarnak eljárni mindenben.

Az egész községnek 2 ezer hold határa van, a melyből egy ezer hold két uraságé.

Csékuton is kétezer hold határa van a községnek, a melyből 140 hold van csak a katolikusok kezén, míg a többi a luteránusoknál van; nálunk van 30-35 gyerek, de csak azért, mert a bányászok gyermekei Bódéra és Csingerbe mennek, kikkel 70 gyermek is volna; a luteránusoknál ellenben csak 16-18 gyermek van.

HAJMÁSKÉR Itt béráltam 1932. május 3. kedden, hüvösre fordult időben 245-öt.

Templom szép. Vagyona nincsen. Főoltára elhanyagolt, piszkos. A plebános szerint nem érdemes újra aranyoztatni, mert a szű megette a fát. Szépen fölépített oltár, oszlopokkal ellátva; a kelyhek a nem gondozottság képét mutatják. A fehérneműek mosása kritikán aluli; falusi polgárok mosása. Mintha szapulva volna. Nem patyolat fehér, mint másutt, pd. Ősiben.

Iskola most rendben. Egy jó tanterem! Van benne 96 gyerek. Váltakozó tanítással tanít a tanító. Király Gézának hívják. Levente-főoktató. Igen ügyes a levente-oktatásban – sokat fárad. Bicikli csapata is van. Tanít is. De mivel második tanteremre várt, a kicsinyikkel kezdetben nem foglalkozott, így az első s második osztályban az olvasás igen lassan ment. Elismerte. Különben igen derék, szimpatikus ember.

Jegyző Németh Ignác. Igen erélyes ember. Katolikus, de a paritást szereti hangoztatni s keresztülvinni, noha a katolikusok kétszer annyian vannak, mint a reformátusok.

Litér filiálisban már van közel 300 kath. lélek, kiknek semmi sem nyújtatik. A plebános minden szerdán átmegy hittanra s fölváltva valamelyik polgárházban tartja a hitoktatást. Van azonban most itt egy Simon nevű, Csornáról jött bérlője a Vogl-birtoknak. Derék kath. férfi. Ez szeretne vasárnaponként

szentmisét. Adna egy szobát az ú.n. kastélyban, a plebános pedig hajlandó a binálásra a litérik kedvéért. Az ottani főjegyző: Luka nevű szintén jó katolikus ember. Egy kis kápolnát szeretne ugyanitt. Öntevékenységre buzdítottam őket. Vágyat kelteni a népben. Mihelyt ez megvan, van remény a sikerre. A litéri nép okos, takarékos, megértő nép. Ide tartozik Királyszent-istván is, a mely azonban hanyag, tunya, lusta, részeges, a magyar nép összes rossz tulajdonságával, így mondják a népet ismerők.

HIDEGKÚT Itt bérmáltam 1933. május 12-én, Pongrácz napján, pénteken szeles, borus, hideg esős időben 110-et, 60 fiút s 50 leányt.

Templom nagyon szép strukturájú, úgy mondják, hogy Esterházy Károly építette. Szép helyen is fekszik. Vagyona nincsen. Amúgy el van látva a szükséges dolgokkal...

Tabernákulum tiszta, kibélelve. Ciborium elég rendben... egyszerű rézből készítve. Kehely ezüst kupával, tiszta de igen könnyű. Oltár tiszta volt.

Iskola igen gyenge. A tanítólakással egy fedél alatt. Sőt egy bejáróval; van már két tanerő s pedig Németh József kántortanító s Sticheitner Ivánné, volt állami tanítónő, kit a miniszter nevezett ki ide. Ez igen művelt, szerény, jólelkű hölgy.

Orgona nem szól. Elromlott. Ének gyenge volt. Responsoriumokat nem énekeltek. Kar nincsen. Minden elhanyagolt e téren.

Az iskolában a kántortanító növendékei semmit sem tudtak. Történelemből, földrajzból gyenge tudásuk volt. A kántortanító hizik, de betegnek mondják s mindig szabadságot kér. Kellene folyamodni érte, hogy nyugdíj igényét visszakaphassa.

Szentmise alatt áldozott az egyházközség. Elég sokan voltak. Átlag igen jó, vallásos nép. Nem tulságosan szegény. Párberét pontosan fizeti. Papját tiszteli.

Quedt hercegné alkalmazottja: Farkas erdész igen jó ember s a pappal kitűnő viszonyban van. Különben mindenki szereti a csendes, szelid, jólelkű plebánost.

HERENDEN bérmáltam 1933. V. 16. kedden, hűvös, igen szeles időben, csak a templomban 212-t s pedig 102 fiút s 110 leányt.

Templom gyönyörűen van tartva. Új villanyvilágítás bevezetve, remekül kimeszelve. Tabernákulum elég jól tartva. Ciborium aranyozásra szorul. Különben minden tiszta és szép, bár elég szerény.

Iskola állami. Bulista igazgató elvált nőt bír feleségül. Csak polgári házasságban van. Négy tanerő. Jól végzik dolgukat; 209 növendék, négy tanteelem.

Nem énekeltek a responsoriumokat, csak recitálták a plebánossal. Ének különben elég jól ment. Iskolára a politikai község köteles évenként 900 Pengőt adni az épület föntartására.

Jegyző: Pesovár, ki elvette az ottani kocsmárosnak: Schellernek a leányát. Fivére piarista Pesten. Segédjegyző Rucsek nevű fiatalember.

A herendi gyár vezetője: Fischer kormányfőtanácsos, üzemi igazgató, s Gulden üzletigazgató, kinek felesége Gerbeaut egyetlen leánya.

HÁROMFA Itt bérmáltam 1933. V. 27-én szombaton, borzalmasan hideg szeles időben 297-et.

Régi iskolában egy kis tanterem, vele kapcsolatos a kántorlakás is; itt Kis kántornál lakik Bánfi bácsi, ki most korra 4-ik papja a megyének...

HETESen bérmáltam 1934. V. 28-án, hétfőn post Dominicam Smae Trinitatis [Szentháromság vasárnapja], előző napi jelentékeny eső után derült és friss, szép időben 191 fiút és 213 nőt, összesen 404-et.

Templom remek, szép konstrukció, valóban példának lehetne, ha valaki kisebb, de elegáns barokk templomot akar csináltatni.

Szép barokk kehely, de réginek látszik, miseruhái szépek, melyeket többnyire néhai Somssich Imréné grófnő hímzett.

Iskolája elég szép; egy tanterem. Kántora Markója nevű igen jó kántortanító; elég fiatal ember, szerény jó feleséggel.

Csombárdon elég jó iskola, 40 gyermekkel, igazgató tanítója egy Sipos nevű igen kedves öreg tanító.

Jutánál baj van. Ellentét a plebános és Juta jobbirányú hívei között; az egyik oldalon van Szabó nevű fiatal vérmes ember s a volt s a jelen bíró; a másik oldalon a plebános és néhány ármánykodó, a plebánost heccelő ember, főleg egy Csordás nevezetű. A plebános önkényesen oszt be istentiszteleteket.

Juta is, Kaposujlak is szeretne csatlakozni Kaposvárhoz, a mi lehetetlen.

Hitoktatásra jár a plebános helyben, vasárnaponként reggel a nagymise előtt Jutára, hol főleg az ismétlősöket oktatja, azután jár hetenként Várdára is és Mezőcsokonyára is.

A káplánság szervezését elrendeltem.

IHAROSBERÉNY Bérmáltam 1927. V. 2. hétfőn, esős időben, a mely azonban később igen szép derűsre változott, 370-et.

A templom igen egyszerű, de szép és elég tágas. Vagyona alig van a templomnak.

Iskola elég jó, két tanerős. Kántortanító Rédey, Sümegről való. Az ének elég jól ment. Az osztálytanító Konkoly, fivére a rédei tanítónőnek, szintén derék ember és jó tanító s jó kántor.

A plebánia régi ház, de jó beosztása van. Van 4 szobája s a lakosztálytól igen jól távoleső nagy gazdasszonyszobája. A káplán-szoba külön kis házban van; két szoba van itt, teljes szép berendezéssel és butorzattal a kastélyból.

Plebános Andó; káplán Körmendy. Hitoktatás pompásan megy mindennütt. A plebános hetenként kijár Pogányszentpéterre s pedig csütörtökön.

Van már gyakori gyónó és áldozó is szépen.

A Szivgárdát most fogja majd megcsinálni a plebános. A gyermekek jóindulatuak.

Az iharosi két tanteremben 80; a berényiben ugyanannyi a tanulók száma; Szentpéteren 40 mindennapos van; Csicsóban körülbelül ugyanennyi. Jó tanítók vannak mindenütt. Berényben a Krivanek-házaspár, kik Csévről kerültek ide. Szentpéteren Neiger Margit; Csicsón is jó tanító van; Józsefmajorban szintén; Fazekasdencsen egy derék nő, a ki a Szivhétre jár Padányival; Darvason is egy tanító, ki a Szivhétre jár; Inkén a kántortanító igen jó, nagyszerű énekkart szervezett a gyermekekből s itt igen szépen énekelnek a hivek is.

Van Berényben egy Káldy nevű luteránus lelkész (hozzátartozik Iharos és Szentpéter is!), egy Erős nevű reform. orvos, egy patikus, kinek három leánya van, rossz házasság miatt egyik unokája nála van s ezt katolikusként nevelteti, bár atyja, ki azonban elhagyta az anyját, luteránus. Árvaszéki engedélyre lesz szükség. – Az orvos egyik leánya: Pracserné, ura katolikus, Hoyos grófnak titkára s a pesti lovarda titkára, reverzálist adott, s így két katolikus fia van.

Historia domus még nem igen van, de a plebános igéri, hogy adatait bevezeti.

A könyvtár igen szép. Boldogult Steiner esperes hagyta könyvtárát a plebániának.

IGAL Itt bérmáltam 1928. V. 27. Pünkösöd vasárnapján borongós időben 243-at. A templom szép nagy. Belülről szép és tiszta. Felszerelése igen jónak látszik. Kivülről nagyon hiányos. A nép igen jó. Rendkívüli melegséggel fogadtak a hivek. Igen sok férfi. Plebános Gyarmathy János igen jól és buzgón működik.

Iskolája három tantermű. Van benne 50+72+26 növendék. A két tanítónő: Urbányi Etelka és Ferencziné Gubiáno Mariska férj. Ferenczyné igen kiváló tanerők. Nagyon szépen dolgoznak. A helyettes kántortanító is jól tanít.

Templomnak vagyona nincs. Iskolának sincs. Iskolák épületei jók. Az iskolák csinosak és tiszták. Nagyok és világosak a termek. A régi iskola a kántortanítónak lakásával szerényebb és sötétebb.

JÁSD Itt bérmáltam 1931. IX. 27. Vasárnap, ragyogó időben, az egyetlen szép nap az egész őszi bérmauton 66 fiút és 53 leányt, 119-et s innét Inota pusztának mentem igen rossz úton egészen a villanytelepig, hol már a műút kezdődik, mely Csőszpusztáig megy!

IHAROSBERÉNYben bérmáltam 1934. V. 19-én, Pünkösöd vigiliáján kissé boros, de meleg s a bérmálás alatt már napsütéses időben 477 lelket s pedig 255 fiút és 222 nőt.

Templom szép strukturájú kívül belül tiszta, jól tatarozott, igen széles s ezért jó befogadó-képességű.

Iskolát nem látogattam bővebben. Az iharosi iskolában nem jól tudtak olvasni az első osztályosok.

Az iharosi két tanteremben csak 102 növendék van; a tanerők Rédey és Pataki (Pápits), a beteges Krivanek már penzióba vonult.

Berényben 114 a növendékek száma, itt van Krivanekné és egy tanító pedig Konkoly.

Józsefmajorban egy nő van, Krivanekné anyósa Hajdu Imrénék, a csurgói adóhivatali főnöknek, az itteni volt tanító elkerült innét messze.

Plebános Andó Mihály, kit mindenki kénytelen dicsérni, káplán Schweitzer, kit nagyon dicsért József báró is, de Pál báró felesége is jó szónoklataiért örvendett.

A plebánia-vizsgálat eredménye csak jó lehetett, a mi a lényegét illeti, de sok kifogás is van. Régi szép miseruhái nagyon elhanyagolt állapotban vannak, sok piszok is van a templomban. Az iskolák abszolúte gondozatlanok voltak s piszkosak. Rédey nem sokat törődik a renddel, Pataki (Papits) pedig nagyon tehetségtelen fiú... Ezt a leíratban szigorúan szóvá kell majd tenni.

A születések száma átlag 80 évenként, a halálozások 48-50 körül vannak.

INKE Itt bémáltam 1934. V. 22. Pünkösöd másnapján, ragyogó, kissé szeles időben 437-et s pedig 213 fiút s 224 leányt. Ebéd Rohonczy báróéknál. Jelen volt Bethlen gróf is. Igen kevés időm volt csak, mert reggel érkeztem Iharosból és délután már ebéd után azonnal el kellett mennem autón Kaposvárra munkám folytatására a kaposi kerületben. Itt semmit sem láttam, csak témérdek népet, igen szép rendet, teli templomot, csint stb.

A főjegyző igen derék katolikus ember, ki Csurgón tanult s ott Berkovics növendéke volt.

Van hat tanerő; a darvastói tanító, a ki igen derék ember, a fazekasdencsi tanító, az inkei állami iskolában három tanerő. Vargháné és kettő más s Vargha a református tanító.

Plebános Padányi Sándor

KAPOSVÁRott bémáltam 1928. V. 20-án vasárnapon s pedig délelőtt a plebánia-templomban 756-ot, délután az új templomban 281-et, azután hét-főn délelőtt 294-et és 324-et; szép ragyogó időben. Nagyon szép és lelkes volt a hangulat minden felé. Mintaszerű pasztoráció.

Plebánia vizsgálatot nem tarthattunk. Az új templom készen van. Igen szép gyóntatószékek diszítik már a templomot. Duplák és egészen zártak.

KERCSELIGET Itt bémáltam 1928. V. 23-án, szerdán, gyönyörű időben s népnek remek fogadtatása mellett 131-et. – Minden megújítva. Lakás, templom, temető-feljáró s mindezekben nagy segítség volt Korchmáros főintéző.

Göttmann igazgató latin misét adott elő orchesterrel. A német nép zenei érzéke igen bevált.

Jézus-szent Gyermekségének műve megalakítva. A gyermekek végzik a gyűjtést a missióra.

Az iskola-termek szépek. Az iskola is elég jó volt. Van összesen 130 gyerek körül s három tanerő. A tanítók panaszkodnak, hogy ellátást nem igen kapnak.

A jegyzőség Nagyberki, Kisberki és Kercesliget együttvéve. Székhely Nagyberki. A jegyző református ember. Sok nehézséget csinált eddig. Most már kezes lett. Meg kellett követnie a plebánost nyiltan.

KISBÁRAPÁTI Itt bérmáltam Pünkösd-keddjén 1928. május 29-én 151-et. A templom terét megcsinálták cementkerítéssel. Jó részben a templom-pénztár terhére, azután közös fáknak és a templom tér fáinak eladásából s még van adósság.

Az iskola igen szép. A tantermek mintaszerűek. Kettő van mintegy 90 gyerekkel. A tanító is, a tanítónő is, Pálfiné, igen derék munkaerők. Kántortanító Hosszú.

A jegyző igen jó ember. Ugyszintén Szekeres, a templomatya is.

KARMACS Itt bérmáltam 1928. VI. 11-én, hétfőn, ragyogó meleg időben 421-et. Mivel Reziben Havassy Mihály betegsége és Nemesbükkön az ottani lelkész Szukits Vendel öregsége miatt bérmálás nem lehetett, ide jött a három község ifjúsága.

Templom és plebánia rendben volt. Az épületek jók. A községi előljáróság a Hertelendy-féle pad miatt panaszkodik. Szeretne ezért a padért egy bizonyos adományt a templom javára. Földet, telket egy 1800 □-öles külön földet emlegetnek.

Iskola községi. Az eredmény igen gyenge volt. Sem a tanító, sem a tanítónő nem produkált semmit.

A hittanból is nagyon keveset tudtak. Nincs hangulat, anima [lélek], az iskolában. Fáradtak, közömbösek. Korlátolt ifjúságnak benyomását keltik. – Összeverődött, részben kisiparosokból toborzott, szedett-vedett lakosságnak mondják a községet.

KÜLSŐVAT Itt bérmáltam 1929. V. 1-én, szerdán, elég jó időben 261-et. – Templom rendben. Nagyon szépen van felszerelve. Mindene tiszta. Alapja és vagyona nincsen.

Iskola 1928 óta katolikus iskola. Van külön kántor: van egy osztálytanító a fiúk számára, van egy ideiglenes tanítónő is (Ley Ilona), ki marad addig míg a leányosztályt át nem vehetik az apácák.

Hitközség szervezett. Hangulata tösgyökeresen egyházas. Égnek a kath. hit szeretetétől. Szeretik a plebánosukat, a ki biztos kézzel, erélylyel és mégis szeretettel vezeti őket. A hitközség elnöke Körmendy. Derék ember.

Templomlátogatás kiváló. Minden nap májusi ájtatosság. Jól látogatott.

Az ének gyönyörű. Choralist is énekelnek. Jó énekkar. Leányok és legények énekelnek.

Mindenütt meglátszik a plebános szervező, alkotó, soha szünni és pihenni nem akaró, mindig új kath. bástyákat emelő lelke és buzgó törekvése. Önzetlen ő és buzgó, erélyes és jószívű. Általános tiszteletnek örvend.

Vegyes házasságok gyakoriak Szalókon, Adorjánházán és Egeralján. E két utóbbi község összeépítve. Gyermekük ref. iskolába járnak; kényszerítetnek református zsoldárkönyv használatára. Nem ritkák az aposztáziák a

házasság alkalmával. Mindennapiak a vegyes házasságok. A plebános alig tud róluk.

KISGÖRBŐ Itt bérmáltam 1930. máj. 1-én, csütörtökön, 364-et szép időben. Voltam előtte való nap Döbröcén. Új iskola. Első tanerő Páncér Margit, zalagyömörői polgárleány. 1918-ban végzett az angoloknál Veszprémben. Iskola még nem volt berendezve, hanem Nagygörbőn segített.

Nagyörbőn kis templom van. Jó nép, szerényen adakozik a perselybe. Kiváló tanítója van Balatincz István személyében. Igen szépen tanítja a hittant is. A gyermekek jól tudnak. Van 99 gyermek, ezek közül Döbröcére esik majd 34 gyerek. Iskolaterem külön az épülettől. Elég szerény, de befogadja majd a gyerekeket.

Kisgörbőn a tanító Molnár Nándor; felesége óvónő, borszörcsöki fiú. Harcban volt Vöröskőivel az állásért. Itt is van szépen gyerek, bár kevesebb, mint másutt. Elég jó tanterem.

Vindornyaszőllösön két tanerő. Fodor és még a kántortanító vannak ott.

Óhidon két tanító. Kelemen és Szatmáry kántortanító. Az előbbi tanítja Óhidon Korniss Elemér idősebb fiát. Kap ezért kosztot és némi készpénzt is.

Plebánia-ház rendben volt. Szép öt szoba. Káplánnak külön kis házikó, melyet Szöllös tart fön.

Átlag rend volt. Októberi ájtatosság kellene este. Nemigen tartják az első pénteket. A plebános tulságosan elfoglalt az öt községben. Sürgetik a káplánt Szöllös és Óhid. Mindig két-két mise van vasárnap a négy templomos község közül kettőben.

A nép jó, legbuzgóbbaknak látom az óhidiakat, kik szívesen áldoznak, csakhogy külön istentiszteletük legyen s Nagyhéten erre a külön célra is 100-100 Pengőt adnak.

KISKOMÁROM Itt bérmáltam 1930. V. 11-én Magyaródon V. 12-én összesen 306+106=412-öt. Kevés!

A tanítás jó. Igen szépen feleltek az I. és II. osztályosok a tanítónő vezetése alatt. Három tanerős iskola. A tanulók száma lassu emelkedést kezd felmutatni. Pd. Magyaródon az idén van három tanteremben összesen 158, de jövőre már lesz körülbelül 180 tanuló.

Magyaródon jó az új kántortanító; az új iskolát, mely igen szép, ezen a bérmálási napon szenteltem be. Emelkedett hangulat, javuló irányzat. Népviselet itt is, Kiskomáromban is, Komárvárosban is. Ősi erények is vannak. Aránylagos jólét. Igen jól táplált népek, főleg az asszonyok.

A templom Magyaródon egyszerű, de nagyon szép a strukturája. Ha két fiókkal megnyújtanák be, a kertek felé, elég volna hosszú időre az ottani hiveknek, kik a bérmálás hatása alatt láthatólag fölmelegedtek. A bíró beszédje közben elkezdett sirni és könnyezni.

Komárvároson megnéztem az iskolát! Draskoczy igazgató kiváló tanító; az V.-VI. osztályosok bámulatosan otthon voltak minden tárgyban. Kár, hogy már 40 éves tanító. Fia is itt tanít! Toto coelo diversus. Sok bajt csi-

nált. Szejdl tanító elég jól tanít. Azonban e két utóbbinak iskolája gyengébb volt. Sokáig beteg volt Szejdl az iskolaév folyamán. A káplán nem járhat mindig pontosan a hittanra. Így vannak azután hiányosságok.

A káplán Magyar János, kitűnő, buzgó, jámbor pap, van Szivgárdája! Élhal a gyermekekért. Jó lenne hitoktatónak.

A plebánia új javadalmi földje még nincsen telekelve.

Kiskomáromban is fokozottan jobb a hangulat, de még mindig él gyűlölet, földéhség, önálló eljárás.

KISLÓDÖN bérmáltam 1930. szept. 16-án, kedden, hűvös, szeles időben csak a templomban 143-at.

A templom szép, felszerelése rendes. Szép kehely, melyet P. Venantius ajándékozott a templomnak. Remek borromei fehér miseruha, illetve görög stílusú ruha, melyet Felkl plebános kapott a hitközségtől az idén, 25 éves jubileuma alkalmából.

Az ének is elég szép volt. Nagyszerű hangok. Tiszta ének. Jó hallás. Csak kissé vontatott. Nem az egész nép énekel, sem itt, sem Városlődön.

A misekönyv még régi.

KÖVÁGÓÖRS Itt bérmáltam 1931. április 26-án, vasárnapon, remek napos időben 390-et. Pótlólag bérmáltam itt, mert az általános bérmáláskor, mely a kerületben 1926-ban volt, elmaradt az akkori járványos gyermekbetegség miatt.

A nép hideg. A fogadtatás egyenesen szegényes volt. Szepezden voltak tűzoltók és leventék, más senki. Nép nem vett részt, a gyermekek sem teljes számban. Ellenben a templomocska rendben van, csak jó szekrény kellene a sekrestyébe.

Az iskola is jó karban van. A növendékek előkészítése a bérmáláshoz elsőrendű volt. Egy Füzik nevű tanító végzi ezt s pedig elsőrendű módon. A tanulók létszáma 36. A más felekezeten lévők is itt járnak iskolába.

Révfülöpön is hideg nép. Semmi fogadtatás! Nincsen rendszeres hitoktatás. Vajmi kevéssé voltak a növendékek elkészülve a hittanra. A bérmálásról is igen keveset tudtak a gyerekek. Nagy különbség a hitvallásos és állami iskola között. A kicsinyeknél még jobban ment, hol özv. Csonkáné tanított. De a nagyok keveset tudtak. Nem a lelkész tanította a hittant.

Rendesen jobb volt az eredmény, de itt sem olyan, mint Szepezden. A kath. tanító különben jó ember. Szép új iskola államsegéllyel. De van még egy 10 ezer Pengős kölcsön is, melynek törlesztése sok gondot okoz.

Kövágóörsön is hideg volt a nép. Alig volt néhány felnőtt. Ének nélkül vonultunk be a templomba, ott azonban a gyermekek szépen respondeáltak mindenre.

A tanító Bucsy igen derék ember. Szép család. Három gyermek. Két jól tanuló Davidista. A kisasszony is jó tanerő, a segédtanító szintén. Igen jó tantestület van itt. Az esperes nagyon dicséri. Van vagy 147 tanuló. Az eredmény elég jó volt a tanításban.

A jegyző luteránus ember. Jól van az esperessel, de gyenge ember, ideggyengének látszik.

Templom teteje elhanyagolt, tornya szintén. Céltudatos javító munkára van szükség. Van a templomnak 3900 □-öl szőlője, a hitközségnek 3300 öl körül, ugyanennyi a plebánosnak is, van 17 hold erdeje is a kath. hitközségnek. A luteránus templom és egyházközség jóval vagyonosabb.

Iskola roppant elhanyagolt. Két kisebb tanterem. Régi mulasztások és szerencsétlenségek sorozata! ... Most sem volt itt igazi lendület, az újjáépítési tervbe való bekapcsolódás érdekében ... lemondó irányzat. ...

Születések száma 58-75 között ingadozik. Nem mutat csökkenő tendenciát, hanem inkább emelkedik a szám.

KENESE Itt bérmáltam 1932. V. 18. Pünkösöd szerdáján 110-et. Nagyon szép idő volt, csak kissé szeles.

Templom gyönyörű belülről. Rend mindenben. Temető szépen elkerítve, bekerítve.

Iskola jó. Van 91 gyerek egy tanteremben. Kántortanító: Nagy Károly. Fiatal, agilis ember. Mindent mozgat. Leventék oktatója. Vegyeskart szervezett. Szeretik a községben.

A templomi istentisztelet igen szép, lelkesen énekelnek. Responsoriumokat énekelték a gyerekek.

A plebános javadalma 15 kat. hold föld. A grationale ma már drága. 6 kilométerre van 30 kat. hold, de fizet érte 455 Pengő bért. Alig van belőle haszon. – Kap azonban terményváltságot a tanulmányi alaptól évi 1000 Pengőt. Kongrua havi 42 Pengő. Ebből él.

A grationale bérbe adva havi 100 kilo buzáért és 60 kilo árpáért.

Vannak megtérések is. A bérmálással kapcsolatban hat házasságot lehetett szanálni, rendbehozni s pedig fiatal másvallásuak megtértek, így a egyes házasságok megszűntek; négyen konvertáltak így az utóbbi hetekben.

KARÁDon bérmáltam 1932. május 31-én jó időben, kimehettünk a szabadba, kedden 422-t.

Plebános Kákossy; káplán: Sallai; segítségül jött Kreutzer, a ki igen jó viszonyban volt Kákossyval.

Templom elég szép. Jól van felszerelve. Rengeteg pénzt elköltönek. Az 1931. évi számadás szerint 1600 Pengőt. – Tabernákulum rendben. A kehely igen egyszerű. Miseruhák sem különösen szépek. A sekrestye elég rendben van.

Templomföldek bére nem folyik be, de a bérlő igen becsületes család tagja: Harangozó nevű. Tesz, a mit csak tehet. Rendetlen gondozás a plebános részéről. A dékánföldek adóját nem fizeti a dékán s ez is nagy baj, mert utóbb a földre fogják kivetni az adót s a földet fogják eladni. Okvetlenül gyors segítségre van szükség! Talán uradalmi kezelésbe kellene venni mindent.

Iskolák elég jók, de régies termek! Sok a gyermek! Okvetlenül hatodik tanteremre volna szükség. Tanerők: Happ kántortanító (unott, fáradt, kedvetlen), egy Kránitz nevű nagyon kihívó, a papságot gyűlölő osztálytanító, Békefi nevű tanító, Tomka Gizella és Somogyi Karola. Kevés lelkesedés van az egész tantestületben. Általában nagy lelki pangás. A nép is vad természetű, erkölcstelen, Kreutzer is itt kedvetlenedett el, bár vannak igen szép lelkek is. A kik jók, azok igen jók. Feltűnt egy Berényi László nevű levante midőn üdvözlő beszédet mondott.

Iskolai eredmény egészen közepes, közönséges volt. Hittanból azonban jól tudtak. Kreutzer rendkívül dicsérte az ottani intelligencia.

KÁPTALANFÁN bémáltam 1932. IX. 21. kántorbőjt szerdáján. Csabrendekről jövet ragyogó meleg kánikulás időben 365-t. Délben szél támadt, azután eső s így mentünk Szegvárra.

Gyermekek responsoriumokat nem énekeltek a kóruson.

Templom szép, hatalmas méretű, Esterházy Károly-féle templom. Belülről tisztán tartva. Van 7 hold szántója és 14 hold rétje.

Nemeshanyi templomnak nincsen patrónusa, de van 5 hold földje. Ebből csináltatta most templomának tornyát, a mely 1400 Pengőbe került.

Gyepükaján szép templomának semmi mása nincsen, mint a jó hivek áldozatkész buzgósa. Mindhárom község népe igen jó, nagyon áldozatos nép.

A párbér mindenütt befolyik.

Jegyzője: Gál István, a volt itteni kántornak fia. Igen jó ember.

Új kántortanítója egy Erős nevű, a ki Vas megyéből jött. A tanítónő Bukovits Anna, bodorfai polgárleány, de igen jó tanítónő. A gyermekek aránylag itt tudtak legjobban olvasni az egész kerületben, a hol eddig megfordultam. Buzgó tanítónő, a ki vezeti a gyermekeket s szeret tanítani. Két tanterem. Szükek, 80 és 102 tanulóval. Három tanerő. Majercsik János plebánost a nép szereti: ő is a békének és megértésnek az embere. A hittanból elég jól tudtak a gyerekek, bár jobb iskolában is voltam itt a kerületben.

A nép igazán jólelkű. Innét mentem azután délután Zalaszegvárra.

KAPOSSZENTBENEDEKEN bémáltam 1934. V. 25-én Pünkösöd utáni pénteken, borongós, később napos, de hűvös időben 226 fiút és 232 nőt, összesen 458-at.

Templom rendben, minden tiszta és rendes. Sok nép fér el a gyönyörűen kiképzett nagy középhajóban.

Iskola igen szép. Lakni három szobás, van 60 tanköteles mindennapi gyerekek.

Tanítók: helyben van egy Jankovich nevű tanító, a ki igen katonás szolgálatot teljesít.

Kaposmérőben van Vörös tanító, itt is csak 70-80 gyerek van.

Szennán Kalapáti János nevű igen derék, jóságos tanító.

Zselickisfaludon egy Sipőcz nevű igen jó tanító.

Felső-zsippán [Helyesen Felsőzsitfán] Miha János és neje állami tanítók, 90 gyerek.

Bárdibükkön Sárvári kisasszony állami tanítónő.

Lipótfán egy állami tanító.

Plebános Sinkovics Nándor, káplán Frank János.

A főjegyző Dr. Ziskó János, igen jó katolikus ember, a ki mindenben kezére jár a helybeli plebánosnak. Müvelt és jó ember.

Rendkívül apadt a két utolsó évben a születések száma. A mig eddig rendszeren 100-110 volt, addig most nem több, mint 65. Ez valóban ijesztő apadás s 3900 léleknél megfelel ezrenként 16-nak, ami az országos átlagnál jóval alul marad, mert az egyelőre még 24‰ körül jár. Itt valamit tenni kell s a plebánosnak kell utána járnia, hogy nincsenek-e titkos manipulációk stb. Ezen szám annál elijesztőbb, mivel a lakosság jó része cselédség, ahol eddig nagy volt a szaporulat. Csakis a reformátusok között való élés lehet egyik fő-oka a bajnak.

LOVÁSZPATONÁN bérmáltam 1927. szept. 13-án, kedden, hűvös borongós időben 183-at.

Templom szép, de belülről puszta. A vakolat piszkossá lett. Ennek bizony szép festés kellene. Ruhái rendesek, szép kehely, oltár, szőnyegek diszitik.

A plebánia-ház most van éppen átépítés és javítás alatt. A plebánia tulajdon gyanánt kapja meg a 20 hold földet. Jó földek.

Az iskola szép, három tanerős; Nagy Sándor kitűnő kántortanító, a nép nagyszerűen énekel. Mellette Józsi Béla osztálytanító és felesége.

Nagydémen Nádas nevű kántortanító van. Egy tanterem. Maholnap már kicsi lesz ott az iskola. – Az iskolában van most Lovászpatonán mintegy 140-150 gyerek.

Misszió nem volt a községben már emberemlékezet óta.

LENGYELTÓTI Itt bérmáltam 1930. VI. 2. hétfőn, ragyogó meleg időben 522-öt. Adminisztrátor volt itt akkor Kolb Ede, mert interregnum alatt volt akkor itt a bérmálás.

A templom egyszerű, de szép. Olcsó és mégis alkalmas templom mintájául szolgálhatna s a mai modern építkezéseknél ezt okvetlenül utánózni kellene. Hasonlíthatatlanul olcsóbb, mint a mai templomok, a mellett tágas és tömegnek alkalmas.

A templom szolgának van 1/4 telke.

A plebánia épülete elsőrangú. Van hét szobája. A javadalom nem elsőrangú. Van 26 kat. hold földje; földolog a párbér: a községek páronként fizetnek 1 mérő rozsot s 26 krajcárt.

Panasza Gyugynak, hogy kevés misét kap, csak minden harmadik vasárnapon; itt kellene segíteni s legalább minden második vasárnapon adni, de erre az alkalomra, illetve az újonnan vállalt alkalmakra a hivek adjanak ko-

csit – vállalják. De azt mondják, hogy fogadja meg a lengyeltóti pap s ők fizetik.

A kisberényiek vagy a párbér apasztását (1/2 mérőt, az 1 mérő helyett), vagy pedig több misét kérnek. Itt is kell valamit tenni.

Sehova sem járt ki eddig a plebános és a káplán hitoktatásra. Ezentúl legalább is Gyugyra, hiszen ott misézhetne is s a hívek szívesen adnának fizetett misét, Kisberényre és Hácsra járjon ki hetenkint egyszer; a plebános végezze el a lengyeltóti iskolákat. A leányokat esetleg az apácák taníthatnák az első áldozásra szóló oktatást kivéve. Ugyis csak két fiú-osztály marad s a polgári iskola, mely valószínűleg megszűnik.

Főjegyző jó ember, tagja a hitközségi tanácsnak.

A bíró is igen jó ember.

Cséry ügyvéd a hitközségi elnök. Dr Hanuy – keszthelyi származású – közjegyző, Sztankovits akadémiai igazgató leánya a felesége.

A tanítói kar is igen jó.

Az ének vontatott.

LÓKÚT Itt bérmáltam 1931. IX. 21., hétfőn, hűvös borongós őszi időben, úgyhogy a templomon kívül nem lehetett bérmálni. 143 fiút és 170 leányt, tehát 313-at.

Templom tipikus vallásalapi templom; elég tágas, de lapos mennyezet, vékony oldalfalak, gótizáló ablakok. Jó karban van, eternittel ujonnan fedve. Belül nagyon egyszerű. Tabernakulum szépen fehér selyemmel tapazirozva. Kehely mintha csak rézből volna... Sok gyertya ég, mert a nép bőségesen hoz.

Persely az egyetlen vagyona; vasárnaponként 3 Pengő körül, nagy ünnepeken 8-10 Pengő, míg Olaszfaluban 40-80 fillér.

Iskolája remekül sikerült. Egy hegyet faragtak le és hordták el. A földmunka melyet végeztek, megért 40 ezer Pengőt, építési segélyt kaptak 35 ezer Pengőt. Két tanterem és két tanítói lak. A két tanterem már kevés, mert a III-VI. osztályban van 112 gyerek, az I-II. osztályban 102 gyerek. Megosztva fognak majd tanítani. Okvetlenül kellene harmadik tanterem, de honét? Egyelőre erre gondolni sem lehet.

Tanító Pausz nevű kántortanító, oszlopi fiú; felesége Schwartz leány, a volt oszlopi kántornak a leánya; a tanítónő Steixner Terézia. A plebános meg van velük elégedve.

Plebános Antalfi Lestár (Eustachius!); buzgó ember. Mintaszerű rendben találtuk minden irodai dolgát. Szívesen segít Hárságyon is. Ottani haldoklóhoz, különösen télen, szívesen hívják a lókuti lelkészt, mert Szentgálra nem tudnak eljutni.

Erkölcsei tekintetben igen jó ez a nép. Rendkívül szapora. Összlakosság 2078 lélek s átlag van 90 születés, tehát ezrenként majdnem 45, ami igen ritka eset az országban.

Temető a hitközség nevéén áll.

Az egyházi ének elég gyengén megy.

LADÁNY (Nádasdladány) Itt bémáltam 1932. IV. 30. gyönyörű tavaszi időben.

A templom szép, de nagyon kicsiny. Igazi vártemplomszerű, nyílt tetőszékkal. Épen ezért télen rendkívül hideg. Sekrestye nincs. Vagyona a templomnak semmi. Az uradalom tart fön mindent. Templomban van bizonyos csin és tisztaság. A miseruhák elég szépek, a kehely újra aranyozva. Cibórium nincs, de van egy gyönyörű barokk filigrán művű kehely, a melyre egy tetőt alkalmaztak.

Iskola az uradalomra van hagyva teljesen. A község nem törődik vele. A két tanerőt s annak minden, de minden járandóságát a gróf fizeti. A kántortanítónak van 7 kat. hold földje az uradalom címén. A járandóságok mind az uradalomtól adatnak. – Lchetetlen helyzet! A lelkész felhivatva, hogy sürgősen kérje az államsegélyt a hitközség s így tehermentesítsük az uradalmat s biztosítsuk az iskola jövőjét az uradalomtól függetlenül is.

Különben az iskola elég jó két tanteremből áll s a tanerők is elég jók. A tanító szépen vezeti az éneket, a bevonulásnál a responsoriumokat az egész nép, egész gyermekesereg könyv nélkül énekelte, a mise alatt a nép latinul felel a papnak. ... Igen helyes fejlődés és művelődés... a tanítónő most csak helyettes, mert az igazi tanítónő beteg, elmebajos, a baj ki-kitör rajta.

A kántortanító Németh István, sógora a lelkésznek, Molnár Antalnak, mert a feleség az ő nővérének lánya.

A jegyző Förstner nevű, a perkátai Förstner-családnak sarja, feleségének nővére pedig Jenőn tanítónő, a jenői tanító Bauer nevű, jó ember, ezermester.

Az iskolában van Ladányban 86+74 gyerek, Jenőn pedig 120+70 gyerek körül. Jenőn elég szép két nagy iskolaterem van. A gyermekek jól feleltek itt, foglalkoznak velük a tanerők: főleg a nőtanító iskolája volt igen jó.

Az évi születések átlag száma úgy 74-80; elég szép arány a 2000 hívő mellett.

A bémálkozók között igen sok volt a felnőtt, férfi, legény, menyecske, nagy leány. Eddig főleg a jenőiek nem mentek el bémálkozni.

A temető szép drótsövénnyel van bekerítve. Belülről még rendezetlen, nincs tagolva mezőnyökre.

LEPSÉNY Itt bémáltam 1932. V. 19. csütörtökön, ragyogó időben 294-et.

A templom igen csinos, de most már kicsi a hiveknek. Remek négy faszobor van a plebánosnál, melyekből kettőt a templomnak adott, míg másik kettő szobáiban van elhelyezve. Ezeket is valami templomnak vagy kápolnának kellene adnia. – A templom igen tisztán van tartva...

Az iskola régibb épület. Két tanterem, de 126 növendék. A tanerők Grüll és a veszprémi Roland kisasszony. Igen értelmeseknek találtam őket a hittanban. A többi tárgyból is tudtak. Különösen néhány V és VI. osztályos fiú tűnt ki a többi közül.

Kajáron az iskolában már van az egy tanteremben 85 gyerek; Mezőszentgyörgyön pedig egy tanteremben 106 gyerek s ezeket egy kisasszony: Hartmann Róza tanítja, váltakozó rendszerrel.

A születések számát néztem 1904-től 1932-ig s azt tapasztaltam, hogy 66-89 között váltakozott állandóan, legkisebb volt 1931-ben s pedig csak 57. Az egyke itt még nem vert gyökeret, még a reformátusoknál sem mondható.

Jegyző: Kajáron Kiss Endre, Lepsényben Hannus, Mezőszentgyörgyön ismét más, de mindhárom katolikusok. Jóindulatuak. Hannus Guszti pap-növendék volt. Varró volt sárosdi plebánosnak unokaöccse.

LAJOSKOMÁROMban bérmáltam 1932. V. 22. Szentháromság vasárnapján, szép időben 134-et.

A templom igen szép. Jó karban is van. Felszerelése elég szegényes. Ruhái közönségesek. Kelyhe igen egyszerű, ciborium gyenge. Oltára igen vásári munka, de oltárképe gyönyörű. Szoldatitstól Borromaei Szt. Károly remek képe.

Az iskola egészen modern; egy tanterem, 64 növendék! A tavalyi évben még 70 volt. Visszamenő tendencia! A katolikusoknál is két gyermekes szisztéma! Az evangélikusoknál rosszabb! Nálunk tavaly mégis 32 születés, az evangélikusoknál csak 12 születés, pedig annyian vannak, mint mi.

A tanító Straub nevű igen derék fiatalember. Nagy zenész. A kis iskolásokból van alakítva a kar. Gyenge gyermekhangok. Így a kar is gyenge, de tisztán énekel. A responsoriumokat szépen énekelték. Missa de Angelis igen tisztán, korális szerint...

A tanítási s tanulási eredmény nem volt elsőrendű, különösen a számtanból volt igen gyenge. A hittanból eléggé tudtak. Gyengébb tehetségűek a gyerekek. Mondják, hogy az egymás közötti rokonházasságok miatt sok lesz a hülye gyerek.

A lutheranus lelkész Schlik Gyula dr., a reform. lelkész Balogh nevű, igen jó ember, a középbogárdi ref. lelkész is jó embernek látszik, belátó, hajlandó a katolikusok iskola terhén segíteni, a kik minden gyerek után 8 Pengőt kötelesek fizetni.

Középbogárdon s Szunyogpusztán egy-egy temetőre volna a katolikusoknak szüksége, kik Lajosba küldik halottaikat. Belák orvos úr intézője, egy Kek nevű katolikus egy-két év múlva hajlandó volna gratis is adni egy temető-helyet egy 1200 □-öl területet szeretnének Bogárdon. Eddig fél mázsa búzát kellett fizetni egy helyért, ha a református temetőbe akartak temetkezni. Itt kell valamit tennünk.

Gyönyörű község! Remek állattenyésztés. Új, szép házak. Fürdőszoba. A német nyelv visszafejlődik erősen. Főjegyző: Csekő Ede, a veszprémi fűszeresnek testvére.

LÁTRÁNYban bérmáltam 1932. V. 30. hétfőn esős időben 304-et. Plebános volt Koller József; a bérmálást előkészítette mint kísérető Végh József káplán.

Iskola elég jó tanterem, de 141 beirt növendék van benne. Annak idején kínálták az államsegélyt és nem fogadták el, illetve a plebános semmit sem tett az ügy érdekében. Szomorú elmaradottság! A tanító Seregélyes nevű, elég jó ember s az éneket is elég jól vezette. A nép szívesen énekelt. Jó nép lakik itt.

Babod népe a legjobb, tiszta katolikus, két tantermű állami iskola, 153 növendék, jó tanerők, kápolna-fülke, igen jó vallásos nevelésben részesülnek a gyermekek. Tanerők mindent megtesznek, a mit Végh tőlük kíván.

Visz község népét is igen jó népnek mondják; 5 kilométerre az anyaegyháztól. Községi iskola, 45 katolikus és k.belül 10 ref. gyermek; a hittant a kath. tanító tanítja: Szilák nevű fiatalember, jó és vallásos fiatal felesége van, ki nagyon szeret énekelni. Olykor kijár ide Végh József káplán is.

Somogyturnak nagy határa van.

LOVÁSZPATONÁN bémáltam 1935. V. 4-én, reggel -5° hideg mellett, de vöröfényes időben 327-et.

A templom remek szerkezetű. Magas, hatalmas pillérek. Most 50 éves, Bécsből hozott cement-vakolat van rajta kívül és belül a mely azóta sem mozdul. Nincsen semmi hullás. Csak idővel a sok por piszkossá tette a belső falakat. Festés jól esnek neki.

Plebánia-épület három kis bolthajtásos szoba, de különben kényelmes kis lakás. Plebános Stierling, anyja és nővére vezetik házát, kiknek van egy külön negyedik szobájuk.

Iskola rendes, szép épület; kettő tanterem; a tanítóknak külön lakás. A kiváló kántortanító Nagy Sándor épen beteg volt, a győri kórházban feküdt, de ennek dacára szépen énekeltek a templomban.

A tanítók Jóni és felesége. Gyermektelenek. Csak egy fogadott leánykájuk van. Jól tanít mindkettő: jó eredményt tapasztaltam különösen a nőnél.

A filiálisban: Nagydémben Nádasai tanító és felesége tanítanak. Igen sok gyermek van aránylag, 90-nél több. Jól tanítanak a plebános bemondása szerint, de csakugyan tudtak is a démi gyerekek. Nádasinak az apja is Démben volt kántortanító. A luteránusoknak törpe iskolájuk van. A katolikusoké egészen modern, új, 1929-ben épült föl a Klebelsberg-segélyből.

A plebános és hivei között jó viszony van.

MIHÁLD Itt bémáltam 1927. május hó 1-én, vasárnap, gyönyörű időben, azután pedig harangot is szenteltem. Bémáltam 325-öt.

A templom gyönyörű. Eredeti struktúra. 1760-ban építette Inkey Gáspár; a mellékhajókat 1836-ban gr. Zichy Károly. A templomnak semmi vagyona nincsen. Az iskolának sincsen.

Az iskola két tanteremmel bír, bizony elég gyarló tantermek. Az ablakok magasan vannak alkalmazva.

A kántortanító Kosaras László. Jól énekelt s vezette az éneket. Van neki egy 15 éves kis leány felesége. A másik tanerő Rozs Erzsébet. Igen tehetséges tanerő!...

A jegyző Matolcsy nevezetű: a kaposvári ügyvédnek rokona (reform.). A segédjegyző ma bérállkozott.

Innét Sandra mentem. Ott 43 a tanulók száma. Kath. iskola és kántorlak elég gyarló állapotban van, de a gyermekek igen jól tudtak felelni. – Itt megnéztem a templomhelyet az új kath. kápolna részére. Jó hely, azon kell lennünk, hogy megépüljünk minél előbb.

MESZTEGNYŐN bérálltam 1928. május 7-én, hétfőn, szokatlan borús időben 224-et.

Iskolák elsőrendűek. A gyermekek örömmel felelnek és bizalmasak. – Kántortanító igen jó ember. Osztálytanító szintén. Apácák jól működnek. Sok egyesület: Skapuláré, Oltáregylet, Rózsafüzér-társulat, Mária-társulat a leányok között.

Templom gyönyörű. Vagyona semmi. – Iskolák is igen jó karban vannak.

Plebános elsőrendű. Jegyző [...] József igen jóindulatú. Taxner főintéző jó ember; az új erdőmérnök szintén, ki a Böhm Tónikát vette feleségül.

MARCZALI Itt bérálltam 1928. V. 9-én, csúnya, borús, szeles időben, szerdai napon.

A bérállásnál rengeteg nép volt. A templomban lehetett csak bérállni. A nép jól viselkedett. A templom dolgai rendben vannak. Vagyona a templomnak nincsen.

A plebánia rendben. Van két káplánszoba, tehát két káplánságot lehetne ott szervezni. Rengeteg órát: heti 45-öt kellene leadni a két papnak s az sok. Most van a polgáriban 16, fiú-elemiben 8, leány-elemiben 8, az inasoknál heti 3 óra.

Plebános keveset végezhet s még kevesebbet végez, így a filiák egészen elmaradnak, pedig ott is legalább tíz órát kellene leadni öt tanteremben.

A tanítók igen jó emberek. Különösen a IV. osztály szépen felelt nyelvtanból. Az osztály vezetője igen jó ember s jó tanító.

A többit tudjuk, a mi ott még a nehézség alakjában fennáll.

MOSDÓS Itt bérálltam 1928. V. 22-én kedden gyönyörű időben 195-t.

Templom rendben. Gyönyörű márvány-oltár. Iskolák igen szépek. Gyermekek rendkívül kevés, csak 38 leány és 29 fiú. Születések száma igen csekély. Korán házasodnak. Igen díszesen öltözködnek az asszonyok Mosdóson és Nagyberkiben, míg Kisberkiben a német lakosok sokkal egyszerűbben, csak színes szövet ruhában.

Kántortanító Zaller Mosdóson és Nagyberkiben Paraghi, kinek fia kispapnak készül. Erős, egészséges ifjú. Érettségivel jött.

Az iskolában a hittanból jól ment minden, de a többi tantárgyból, így a történelemből az V-VI. leányosztályban elég gyenge volt az eredmény. – A hitközség vállalta a zárda átvételét.

MARCZALTÓ Itt bérálltam 1929. május 4-én, szombaton, borongós, de jó időben 231-et. Este azután már esett az eső s ebben mentünk Pápára.

Lelkes fogadtatás volt. Egészen más, mint nyolc évvel ezelőtt! A lelkek megbékültek. A hitközség megalakult, elnöke Weszely Tibor. A Kalmár bíró leszerelt. Hitközségi adóban vetnek ki mindent: párbért, lélekpénzt, még stólát is, szóval mindent. – A hitközség szedi be s pedig vasárnaponkint az iskolában. Nem hajtatja be a község által. Fizetnek. Boldogok. Jónak tartják ezt a változást. Iskolai, hitközségi, papi és kántori adó együtt van kivetve.

Iskolák jók. A kántortanító is elég jó ember, de főleg a tanítónő: Oláh Erzsébet, ki ceglédi leány, de már épen 25 éve tanít itt egy helyen. – A templomi ének rettenetes, bár a tanító nagyon iparkodik.

A nép átlag elég szegény. Nem olyan egységes, ősi jellegű nép, mint a szomszéd községek népe. Inkább összeverődött formájú. Elég jó nép. Most megbékült. A templomba elég jól járnak.

Miklós József plebános megnyerte őket. Jól végzi dolgát. A kegyúrral is jó viszonyban van. Eljár hitoktatásra s pedig szerdánként Ihásziba, kéthetenként pedig Ómalomsok községbe, hol most szintén szép új iskola van.

MAGYARPOLÁNY Itt bérmáltam 1930. szept. 18-án, csütörtökön, igen szép, de hamis időben (napon túlmeleg, árnyékban hűvös idő volt) 253-at.

Iskola gyarló állapotban van. Új iskolának szép telket szemelt ki az apátság a tulajdonát képező s a faluban levő gyümölcsös kertjében, hol az erdész is lakik.

A jelenlegi iskolából pedig, a mely emeletes, tanítói lakásokat akarnak csinálni. Sok gyerek van. Három tanerő! A harmadik: Varga nevű igen valóságos és buzgó tanító, Czethofernek növendéke, bevonult katonának s most helyettessel dolgoznak!

Kevés a kapcsolat a hivek és a lelkész között. (Prácsér Albert a lelkész). Ki igen jó indulatú, de bizony már kissé fáradt.

A templom bizony igen elhanyagolt s nagy restaurálásra szorul. A freskók már majdnem egészen tönkrementek. A gyönyörű barokk-templom az elhanyagoltság szomorú képét mutatja. (Különben lásd a kerületi esperesnek, Felkl Viktornak igen szép és kimerítő jelentését a füzetben!)

Néhány öreg miseruha van a templomban, de nem valami kiválóak; semmi különös nincs rajtuk.

Gyóntatószékek itt is, Tósokberénden is gyönyörűek... régi szép faragások!

MEZŐKOMÁROMban bérmáltam 1932. V. 23. hétfőn, szép, kissé borús ú.n. nevelő időben 226 lelket.

Minden rendben volt. A templom kelyhe túlságosan egyszerű. A tabernákulum márvány, de nincsen kibélelve. Miseruhái remek. Van egy Dréhr képviselő úrtól adott nagyon szép aranybrokát miseruha. A sekrestye tágas, rendes, tiszta. A szekrény is nagyon jó. Van a sekrestyében elég szép gyóntatószék.

Iskola két tanerős, 120 gyerek körül van. Nem túlnépes. Mihalovits kántor s egy Ipacs nevű fiatal osztálytanító, kit idegbetegnek mondanak.

Az iskolai eredmény jó volt. Hittanból igen értelmesnek bizonyultak a fiúk. A többi tárgyban sem volt különös nehézség. Tantermek a régi stílus szerint, elég jók.

Jegyző Stein nevű, katolikus. Felesége evangélikus. A férj reverzálist adott. Az összes gyermekek luteránusok. Fiát most Győrött a bencéseknel nevelteti. Ennek a Steinnek fivére az egyik régi tanító.

Nép elég jóindulatú. Hidvég kevésbé. Fertőzött talaj. Baj van a templom-atyával: Hermannal, ki minden jót megakadályoz.

Születések száma 66 körül mozog. Ez a közép szám. Visszaesés látszik itt is.

Itt járt nálam a pálpusztai tanítónő. Botrányos viselkedéséért lett állásvesztésre ítélve.

MIKLÓSIBAN bémáltam 1932. június 3-án in festo SS. Cordis Jesu, esőben, de különben lágy időben 146-ot. Délután az eső megállt, s rettenetes úton, valóságos iszaptengerben, lyukas, gödrös pocsolyákon át Kára községnek mentünk s innét Szorosadon át Törökkoppányba.

Káranak gyenge kis kápolnája van Szt. Kálmán tiszteletére. Szeretnének jó megoldást. Téglát s ezenfölül épületfát. A döröcskei tégláégetőnél lehetne égetni selejt fából egy kemencére valót, mintegy 30 ezer darabot s 4 ezer zsindelyt. Kellene hozzá mintegy 50 méter selejt fa, tuskó, gyökér stb... ez megbeszélendő Rádyval és Magyar János erdőmérnökkel.

Templom nagyon szép rendben. A derék Lérántnak műve. Elég nagy a hiveknek. Hatalmas épület. Szép boltíves, persze rabciz boltozat!

Ruhák, kehely stb. rendben...

Iskolában szép kettő tanterem. Tiszta termek. Tanerők: Schiller nevű kántortanító s felesége: Szakács Jolán. Az iskolában igen szép eredményt tapasztaltam: a tiszta német gyerekek pompásan olvastak magyarul.

MÁRKÓN bémáltam 1933. V. 17. szerdán, szép időben a szabadban is lehetett bémálni s pedig 99 leányt és 117 fiút, = 226-t.

Templomba bevezették a villanyt. Szépen van tartva belülről. Elég jól ki-festve, a szükséges szerekkel, ruhákkal ellátva. Elég jó stílusú oltár, barokk-stilben tartva.

Iskolában kbelül 50-50 tanuló esik egy-egy tanteremre. Az eredmény elég jó volt, s pedig úgy Dunai, mint Steixner tanítónál.

MONOSTORAPÁTIBAN bémáltam 1933. IX. 26. kedden remek időben 105 leányt és 99 fiút, összesen 204-et.

Remek fogadtatás volt már előtte való napon. Az egész község együtt volt. Intelligencia és nép! Egész stilszerűen bandériummal fogadtak.

Iskolában sokat nem lehetett tapasztalnom. Egy tanterembe volt összezsúfolva az egész ifjúság. Pintér kántortanító, Schmiedné és Szollár Aranka tanerők. Ez utóbbit kitűnő tanerőnek mondja az esperes. Férjhez ment s férje

jelenleg Szombathelyen lakik. Ott is van lakása. Egyelőre itt marad tanítónőnek...

Templom remekül volt kitisztítva. Szép templom, de a repedést figyelemmel kell kísérni. Az egész szentély bizonyos fokig süllyedőben van. A víz elmosta az alapzattól a földet s ennek tulajdonítom az ottani talaj meggyengülést és süllyedést.

Iskolákban Apátiban 206 gyerek van két tanteremben, bár három tanerő alatt. Smiedné mindig a délutáni órákat kapja s így nála gyengébb is a tanítási eredmény. Egy új tanterem kellene. A két tanterem megfelelő.

Hegyesden sohasincs rendszeres hitoktatás. A plebánosnak a jó időkben oda ki lehet mennie, főleg tavasztól, mikor kezdődik a gyónásra és az áldozásra való előkészítés. Ősszel is, a mikor jó idők vannak.

Van itt egy kölcsöne Mezriczky molnárnak, a mely sürgősen rendezendő. A Scheller-féle temető fűkaszálást bérelte éveken át s a fűnek árát kölcsönvette, birtokát átíratva fiaira s a pénzt eddig nem fizette vissza... sürgősen rendezendő.

Responsoriumokat remekül énekelték, az egyháztanács minden tagja megáldozott.

MIHÁLDon bérmáltam 1934. V. 20. Pünkösdi vasárnapján 160 fiút és 160 leányt, = 320-at. Reggel nagy eső előzte meg Iharosból való érkezésemet, de azután ragyogó szép idő lett.

Templom gyönyörű. Építette Inkey Gáspár, a berényi Inkey család 7-ik őse 1760-ban. Remek kupola-épitmény s belülről igen szépen van dekorálva. A kupola négy szép pilléren nyugszik, a melyekbe négy fülke van vésve.

Van egy szép kehely. A jelenlegi plebános primicia-ajándéka szüleitől. A plebános Nagy Virgil. Atyja nagyradai kántortanító volt. Teljesen beteg ember. Lábaiban óriási rheuma, a mely nem engedi járni.

Iskola-épület gyalázatos. Két igen gyenge tanterem. A két tanteremben tán 120 deák összesen. A két tanító: Slavonits Sándor kántortanító, a ki igen jó tanító s Rózsa Erzsébet igen jó tanerő, a ki már 25 éve itt van.

Sandon 60 gyerek s Szolár tanító, Szent Jakabon Pasqualetti nevű fiatal leányember tanító, Paton pedig Furó nevű tanító, kiről azt mondja a plebános, hogy egészen jó ember.

A nép hidegnek látszik, korlátoltnak is. Könnyen felbujtható. Így pd. nem akarnak hitközséget alakítani, mert félnek, hogy nyakukba szakad majd a kegyúri teher, a mely elég magas, mert itt az iskola-épületet is a kegyúr tartja fön, s pedig mindkét tantermet.

Sandon panaszkodtak, főleg Csere János, hogy 130 mérő eleségért, 100 Pengőért s 6 hold föld munkájáért soha semmit sem kaptak a plebánostól, mert gyermekeket nem temeti, iskolába nem jár. Megjegyzésemre, hogy beteg, azt felelték, hogy egészséges korában sem járt iskolába, sőt a gyónókat sem szereti, hanem elkergeti őket.

Irodai dolgok nagyjában rendben voltak.

Paton veszélyeztetve van a kath. iskola fönmaradása, mert csak 25 mindennapi iskolás van, igaz, hogy a lutheránusoknál még kevesebb van.

NYÁRÁD Itt bérmáltam 1929. V. 3-án pénteken, szeles, de elég jó időben 260-t. Bejártam május 2-án délután az egész plebániát, minden filiálist. Tapasztalataim:

Dereske. Elég jó iskolaépület, bár tömésfállal bir s sok javitást kíván. Eredeti helyzet! Mivel mindkét iskolának kevés a gyereke, a kormány egy közép fokú tanítónak megfelelő államsegélyt ad s ezt a két hitközség megfélezi maga között. Azért nincs mégsem tanító, mert a kath. hitközség a maga hozzájárulását nem tudja pontosan fizetni! Egy waggon fát kérnek tőlem. Sik nevü vezető emberük igen derék s jó ember; csak 12 iskolás gyerek van. Szegény napszámos emberek laknak itt.

Dáka. Szegény templom. A hivei tartják fön. Nem kegyuraság! Az iskola azonban jó karban van. Nőtanító; jelenleg Kovács Erzsébet helyettes tanító-nő. Jól tanít! Növendékek száma 22. Jelenleg a dereskeiek ide járnak át. – Szegények. Nincs adóalany. Kispodár politikailag ide tartozik. Iskolailag is ide kellene csatolni. Nem tudjuk a grófné végrendeletét.

Mezőlak. Gyenge tanító. Az iskola népes. Az iskolai adó 95 %-t az uradalom fizeti. Van 68 tanuló. A tanító Berdál.

Békás. Legnagyobb katolikus filia. Van 46 növendéke az iskolának. A tanító Mits nevezetü. Jámbor és praktikus ember. Engedelmes. Hajlik a jó szóra.

A nyárádi iskolában két tanterem van. A volt kántornak két fia tanít itt. Horváth nevezetüek. Körülbelül 60 növendék két tanteremben. Az építést megszavazták. Kapnak is államsegélyt. Ezt most meg kell nekik szereznünk, hogy épithessenek.

Két megtérés volt a bérmálással kapcsolatban.

Nincsenek vegyes házasságok!...

A plebánia kicsi. Három kis szoba. Amúgy anyagilag jó. Van 80 kat. hold föld. A párbért pontosan fizeti mindenki.

A plebános Füzy István. Igen jólelkü, hiveit szerető, azokon segíteni kész, türelmes és praktikus ember. Sokat van a nép között. Ismer mindenkit. Szeretik őt. Az intelligencia is, a nép is. Anyagilag is támogatja hiveit.

Temploma rendben. Magas, de rövid templom. Már kicsi a hiveknek. Sehol sincsen egyke. – Az ének közönséges.

A nyárádi nép szorgalmas, szerző nép. Leányai sokat szereznek him-zéssel, háziiparral. Ez csak Nyárádon divik, másutt nincsen. Az eladó földet katolikusok veszik meg.

A hitközéletet a plebános majd legközelebb fogja megalakítani, midön az összes iskolaszékek mandátuma lejár.

NAGYGANNA Itt bérmáltam 1929. május 7-én, remek szép időben, keddi napon 199-et s pedig 99 fiút s 100 leányt.

Nagyszerű nép! Mint egy ember vártak már este a templomnál, vezényszóra térdeltek le; az egész templomot megtöltötték s szép példáját adták a vallásosságnak. Ezek 95 % erejéig templomba járók. Nincsen vegyes házasság, nincsen elválás. A családi élet tiszta; nincsen házasságtörés. Sok gyermek áldás.

Iskolás gyermek most van 58 az egyik tanteremben, 50 a másikban. Iskola elég jó.

A kántortanító Peternics Henrik, már 32 éve ott van. Elég jól tanítja a hittant is. A gyerekek elég értelmeseek, noha a hittant mint németek, nem mindenben értik. A többi tantárgyból is tudtak a gyerekek. A kicsinyeknél Ács Anna tanítónő van, egy noszlopi magyar leány. A kis első osztályosok nagyszerűen tudnak olvasni magyarul, pedig azt sem tudják, mit olvasnak.

Az iskolaépület is elég jó.

Az ének igen gyenge. Borzalmas ordítózás. Sajátságos dallamok.

A népies viselet még megvan. Teljesen egyformán öltözik minden leány meghatározott napokon. Nagyon szeretik megtartani az ünnepeiket.

Plebánosukat, Schermannnt is nagyon szeretik. Jó ember is ő. A vizsgálat nagyobb hiányt nem mutatott föl. Az irodaszekrény azonban nagyon rendetlen. Előszobában van.

Plebánia gyönyörű és jó karban lévő épület.

Templom remek.

NAGYBAKÓNAK Itt bémáltam 1929. V. 19. Pünkösöd vasárnapján, ragyogó időben, Kanizsáról jövet – egy kis óráig jöttünk – 128-t.

Templom kicsiny. Vagyona nincsen. Tervezik az új templomot.

Plebánia-lakás is elég kicsiny. A plebánosnak három kisebb szoba és egy jó nagy előszoba.

Iskola községi. Két tanterem. Igen kiváló tanerők s pedig: Babits Emma, ki hét év óta van itt s a nép rajong érte. Erélyes, jámbor Pungor nevű kántortanító, ki igen jól énekel. Most Galambokra pályázik.

Főjegyző Kósa Sándor igen jó és vallásos ember.

Plebános közszeretnek örvend. Nép igen jó. Vezető polgárok: Tóth Imre és Zoltán János. Ez utóbbi lelkes és alkotni vágyó és képes ember.

Vallásos egyesületek nincsenek. Misszió sohasem volt. Felkérjük P. Némethet, hogy ide kiszálljon összel, mert itt a Szivgárdát pompásan megcsinálja majd Babits Emma. – A tanítás jó!

NAGYRÉCSE Itt bémáltam 1929. V. 20. Pünkösöd hétfőjén szép időben 199-et.

Templom gyönyörűen lett restaurálva vagy 11 ezer Pengőért. Ujabb, csak 50 éves templom, kereszthajóval, de igen vékony falakkal.

Plebánia-lakás szerény, de azért elég szép és csinos. Plebános Bösze Jenő. A templom előtti lombos teret, fásított részt Valkó uraság a plebániának adományozta s arra van már telekkönyvezve.

Iskola községi. Három tanterem. Igen jó tanítók: Feczek kántortanító, Szólár Erzsébet tanítónő s még egy osztálytanító. A hittant is tanítják az iskolában.

A főjegyző Scheller, rokona a monostorapáti molnár családnak. Derék ember. Felesége is igen jó katolika. Szorítják a kath. iskolát Sárszegen.

A fogadtatás impozáns volt. A nép valóban igen jámbor. Mísehallgatás elsőrendű, a nagy templom is megtelik. Erkölcsek jók. Úgy itt, mint Bakónakon az országos átlagot megüti a születések száma. Bizonyos tartózkodás a gyermekáldástól már tapasztalható. Születéssel szemben, elég nagy a halandóság is.

NEMESVID Itt bérmáltam 1929. V. 21. Pünkösöd keddjén, csepergős időben, csak a templomban 418-at.

A születések száma 80-90 között mozog az utóbbi időben. Ez valóban kevés 3800 hívónél, mert kellene lenni 110-120-nak az országos átlag szerint. – Van vagy 150 leány, a ki férjhez mehetne s van vagy 150 legény, a ki házasodhatna. Különben a nép erkölcsös s alig vannak kifogások e téren.

Jóindulatu, szelid, finomabb szabású, nemesi voltára sokat tartó nép.

Temploma túlkicsiny. Nagyön is tervezik a nagyobbitást, de tehetség nem igen van. Különben a templom tiszta s szépen van kifestve, néhai Káuzli plebános bőkezűségéből miseruhákkal is gazdagon ellátva.

Iskolája jó, de építeni kell IV. tantermet. A tanerők elsőrendűek: Pintér kántortanító, neje: Maczán Margit, Bakos Ilona kisasszony. Igazán csak jót mondhatni róluk. Tanítási eredmény is jó volt.

Plebánia-épület jó, a beosztása megfelelő, mert a plebános 3 szobája egészen külön van. Egészséges, jó lakás. A javadalom közepes, bejön vagy 120 q rozs a párbérből.

Hitközség nincsen, de nehéz is megalakítani, mert a közbirtokosság a patrónus s minden terhet visel s ebben vannak zsidók és másvallásúak is, kik már a szokás alapján szó nélkül viselik a plebánia – templom – iskola fenntartási terheket, de kath. hitközség szervezése esetén természetesen ki kapcsolódnának.

Nemesdeden szeretnének külön plebániát, de egyelőre külön iskolát. A reformátusok rohamosan fogynak s a katolikusok szaporodnak. Van egy Gálos nevű elsőrendű vezető emberük. Nálam járt. Józan gondolkodású, fiatal, életerős, hívő és vallásos ember, kivel nagyszerűen lehet tárgyalni. Ritka a vegyes házasság. Csak annyi volt a kivétel, hogy Zsebe István gazdag kath. férfinak leányát vette el egy református legény reverzális nélkül. Az egész katolikuság most ezen fel van háborodva.

Főjegyző: Ifsics s neje Kanzler leány, mindketten Jutasról valók.

NAGYSZAKÁCSI Itt bérmáltam 1929. május 22-én Pünkösöd szerdáján; borongós időben 178-at.

Iskola elég jó. A kántortanító: Vizy, igen jó tanító, jó kántor is. Az iskolaépület is elég megfelelő.

Templom kifestve. Iparművész csinálta. Ú.n. magyar stílusban, de nem szép, mert csupa kék szín uralkodik benne. Jó karban van a templom.

A plebánia szerény. Javadalma igen jó. Az épület nedves és hiányos.

Minden fenntartás a közbirtokosságot terheli s ezért nem lehet szorosán vett hitközséget alakítani, mert akkor a kálvinista birtok mentesülne.

A csodalátás megszűnt. Csak Kövér Lajos és egy Kerschhoffer nevezetű egyén nyugtalankodik még. Utóbbi épen az imént szerzett Tapsonyban 7 hold földet 14 ezer Pengőért, jólehet neki csak 10 holdja van...

Sok a nemes család: Bereczk, Bárány, Kis a főcsaládok... Példájuk nem épen felemelő a népre... Az erkölcsiség nem valami magas fokon áll ebben a községben, bár az ifjú lányok átlag tisztán mennek bele a házasságba.

Főjegyző: Somogyi nevezetű, jó kath. családos ember, a ki a szomszéd-ból: Vidről került oda.

NAGYBERÉNY Itt bérmáltam 1931. V. 4-én, hétfőn, igen szép időben 191-et, vasárnap érkeztem Ádándról, mely 8 kilométerre van, igen szép fogadtatás, temérdek nép.

Templom szép. Zsindely átrakásra szorul a plebánia tetőn. Nem hiszem, hogy más hibája volna. Egy helyen beázott. Vannak igen szép ruhái. Sekrestyéje nagyon hideg, bár szép nagy. Vagyona nincsen.

Iskolája mintaszerű. Az alsó iskolában két szép tanterem van, az apácák-nál a harmadik. Igen szép, tiszta, világos tantermek. Kántortanítója Walz. Kitűnő énekes, a népet teljesen kezében tartja, remek népének. Mindenki énekel s pedig szépen modulálva, nem kiabálva. A tanítási eredmény az alsó két osztályban szokatlanul jó volt, mindegyik jól olvasott, jól számolt. Eleven eszű gyerekek. A felsőbb osztályokban is igen szép volt az eredmény; természetből és történelemből kérdeztem náluk.

Egyke nem igen van; a születések átlaga 41-52 között mozog az utóbbi években.

Nagy béke van most a plebánia és a zárda között. Nagy a megelégedés.

Van elég szép Status animarum. Beirva elég rendesen. Keresztelési anyakönyvbe be van vezetve a bérmálás, de sem a házasságok, sem a halálesetek nincsenek bevezetve.

NEMESAPÁTI Itt bérmáltam 1931. V. 15. pénteken, ragyogó időben 255-öt. Nagy ellentétek a községben. Jagasits, a nemesek képviselője az egyik részről, míg a másik részről Németh János, nemtelen, bizottsági tag, kiváló szónok. Nagy tanácskozás és vita volt a Visitatio Canonica körül... Megegyeztünk, legyen prezentálási joga mindazoknak, kik a régi nemesi birtokból bírnak még valamit, vagy legyen prezentálási joga a community-nak, mint a visitatio mondja. Vöckönd is akar valamit, mert ő is hozzájárul mindenhez. Igen jó nép.

Nagy ellentét a plebános és a kántor között, Zsigmond és Vitéz (Wallner) tanító között. Antipathia. Nem beszélnek egymással. Engesztelhetetlenek. A

kántor elmegy, illetve akar menni. A helyettes tanítónő, Somogyi Ilona [...] a kántorral tart.

Alsónemesapáti két tanítója: Török Sándor és Fröschl igen jó tanítók és a községi iskola itt nem különbözik semmit sem a hitvallásos iskolától.

Felsőnemesapátiban a plebánost kibuktatták az iskolaszéki elnökségből.

Postemeseter református, most jött; úgy látszik, hogy polgári házasságban él. A jegyző: Nagy János, igen jó ember. Még legénysorban van.

NAGYKAPORNAK Itt bérmáltam 1931. V. 29-én, kedden, igen szép időben 366-ot. Már egészen apró gyermekek is bérmálkoztak. Utolsó stáció volt. Bosnyák Gézáéknál nagyobb vacsora volt előtte való este.

Iskolák eléggé rendben; a fiú-iskolában a kántortanító és felesége tanítanak. Nagyon érzékenyek. A plebános egészen gyengéd figyelmeztetése is fáj nekik. Elég szép eredmény a világi tantárgyaknál... Az apácáknál a kicsinyeknél az olvasás egészen mesés jó volt. Feltűnő készség a kicsinyeknél. Amugy is tudtak igen szépen a nagyobb leányok is. Jó tanítónők, eszes gyermekek.

Templom remek szép. Gyönyörű minden. P. Müller Fülöp igazán sokat törődik a hivekkel s nagyon jól szervezi őket. Iparoskör, legényegylet, Mária-konregáció, szóval minden van itten.

NAGYESZTERGÁR Itt bérmáltam 1931. IX. 24. csütörtökön, borzalmas időben. Zuhogó záporban 63 fiút és 69 leányt = 132-t. Kardosréten aznap délután rettenetes időben 50-et s pedig 23 fiút és 27 leányt.

Templom igen szép, szolid építkezés; az Ányos család építette a mai Purgly-kastély kertjének a végében; nem nagy, illetve nem hosszú, de jó széles, boltíves templom.

Mindent elég rendben találtunk.

Iskola községi, egy tantermes, új szép tanterem s igen csinos kétszobás tanítólakás. Germán Mária nevű mintaszerű tanítónő van itt; önfeláldozó, eszes, mindenben készséges és a katolikus iránynak leghivebb pártfogója. Még cimert is festett a külső falra, melyen áll: róm. kath. iskola. Növendékek száma 70 körül, de ez csak Kardosrétre áll, mert Esztergáron van két tanterem, kath. iskola, hol a tanító Wallandits, a ki semmit sem tanít. A gyermekek az V-VI. osztályban semmit sem tudtak a törtékről; nem tudták a tizedes és valódi közönséges törtet megkülönböztetni. Az olvasás a IV. osztályban is még lassan ment.

A tanítónő Benedekné Süle Józsa. Sok kifogás alá eshetik egyéni életében, de mint tanítónőt dicséri a lelkész (Székely Artur), ki példásan vezeti a hiveket, rendbe hozta és kitisztogatta a templomot és tisztaságot teremtett mindenben.

Itt a tanítókat nem látogattam meg. A kántortanítónak lakása pizsokfészeknek mondatik, elhagyja magát, agglegény, szeretne lemondani, de penziót még nem kap, nincsen megélhetése.

Nép elég jó; erkölcsi élete is meglehetősen, a mód is jobb, mint a hegyi falvakban.

NÁDASLADÁNY (lásd Ladány)

NÁGOCS Itt bérmáltam 1932. V. 2-án, csütörtökön, elég jó, de borús időben s innét mentünk el Miklósiba előtte való nap délután, de este szállásra ismét visszatértünk Nágocsra, hol Mandi báró volt a háziúr s igen szívesen fogadott.

Templom nagyon szép belülről. igazi gazdag barokk-stilusban tartva. Oltárképe gyönyörű barokk kerettel ellátva. Látszik rajta a régi fényes időszak, az izlés és a vagyon... Kelyhe gyarló és szegényes, bár tiszta... ruhái elég egyszerűek... semmi sem mutat a kegyurak nejeinek gondosságára, csak a jó Erzsébet grófnének van egy szép ajándék-ruhája...

A responsoriumokat mondták a choruson; az egyháztanács néhány tagja áldozott, főleg a kántortanító Erdélyi, volt városlódi tanító s felesége: egy Keller-leány Városlódról, azután egy Horváth nevű, jelenleg helyettesjegyző, mert az állás még nincsen betöltve s többen mások adtak jó példát.

Az intelligencia itt elég jó, bár ujabban furcsa idegen elemek szűrődtek be ide is. Sándorházy nevű intéző, egy Hertelendy nevű új számtartó stb. most jöttek. Még ismeretlen emberek.

A kettőcske uralkodik a faluban. Két tanterem 44-48 tanulóval. Tanerők jól működnek. Tantermek gyengék. Pappné Bánhalmi Paula is elég jó eredményt tudott felmutatni az alsó osztályokban, főleg a számtanból.

Plebánia-épület igen gyenge. Nedves. Csak egy szoba; a jelenlegi káplán-szoba használható. Félnék a tetőszerkezet leszakadásától.

NYIRÁD Itt bérmáltam 1932. IX. 17. szombati napon, ragyogó őszi időben 228-t. – A fogadtatás a nagy munkaidőhöz mérten elég szerény volt. A főjegyző: Szóka István, református ember, üdvözölt.

A templomban a gyerekek a responsoriumokat nem énekelték, csak a kántor énekelt.

A templom rendes, tiszta, mindennel kellően el van látva.

Ciborium okvetlenül aranyozásra szorul, kissé elhanyagolt az állapota.

Hivek kissé hidegek, de ez nem más, mint inkább elmaradottság. Nehezen, megerőltetéssel, se azért mégis fizetik a párbért. Van bennük becsületesség, paptisztelet. A templom földek irott szerződés nélkül, csak becsület-szóra vannak bérbe adva.

Iskola épülete megfelelő... Három tanterem... Kepler nevű kántortanító elég jól végzi dolgát... Rakits jól tanít... a harmadikat vezette a segédjegyző: Cernynek leánya s pedig igen jól. Az első és második osztályban igen keveset tudtak a gyerekek. Kissé elmaradtak...

NAGYVÁZSONY Itt bérmáltam 1933. V. 10. borongós, de jó nevelő időben 232-t.

A felső templom szerény, de meleg. Látszik, hogy törődtek vele a plebánosok. Kicsi, gyenge állapot. Pálos kolostorból oszlopok.

Iskolája elég szép. Állami iskola. Öt tanterem. Egy luteránus férfi a tanítók között. Igazgató: Balogh volt veszprémi tanító és a három nőtanító szép eredményt tudtak felmutatni. Jó tanerők. A gyermekek Balogh vezetése mellett szépen énekelnek. – Van 260 elemista gyerek. Ezekből 250 katolikus gyerek, csak 5-5 luteránus és református s 1 zsidó gyerek. Értelmes gyermekek. A hittanból jól feleltek. A plebános (Németh Gábor) szépen vezeti őket.

Alsó templom Kinizsi Pál alkotása 1481-ből. Később romban volt, tető nélkül s csak 1740 után csinálták meg újra a tetőt s pedig egy Széchenyi grófnő, férjezett Zichy Imréné...

Van felszerelése, elég jó ruhái. Kicsi sekrestyéje, mely sötét és dohos. A templom kicsi. Kiszorulnak a hivek. Minden második vasárnapon van itt nagymise s a másik vasárnapon kismise.

Plebános Németh Gábor, üti-véti a munkát. Már 38 éve van itt egy helyben. – Plebánia jövedelme elég szerény.

Jegyzője Winkler, igen jó ember; az állatorvos Holtzmann, pompás katolikus, felesége szintén. Sziléziai származású. Főintéző Hess Gábor szintén derék ember, felesége jószívű, konvertita asszony.

Mencshelynél van baj. Vannak gyerekek, a kik nem járnak kath. iskolába s mégis elvégzik az elemi iskolákat; bizonyítványt kapnak, előremennek. Ezen segíteni kell, jó szóval és erélylyel. Majd leiratot kap a plebános. Kifejtendő, hogy az ilyen szülők censurae sunt obnoxii episcopo reservatae, gyermekeik pedig magasabb osztályba nem léphetnek.

NEMESVÁMOS Itt bérmáltam 1933. V. 13-án, szombaton, szeles, hűvös időben, csak a templomban 68 fiút és 51 leányt 119-et. – Délután elmentem innét Fajszra.

Templom szerény, kicsi, de elég tiszta. Oltár elég tiszta. Tabernakulum belülről csak festve van kékre, de nincsen selyemmel kibélelve. Fajszon hasonlóképen.

Kehely igen könnyű, de ezüst kupával van mégis ellátva.

Templomnak vagyona nincsen.

Iskola elég szép tanterem, elég a 64 gyermek részére. Tanítója az egyik Ipsics-fiú; vőlegény, a tótvázsonyi igazgató-tanítónak: Grubernak leányát akarja csakhamar elvenni. Igen jólelkű fiú. A tanítás eredménye közepes volt. – A törteknél zavarba jöttek a legjobbak is. Nem tudnak törtéket összeadni. Még nehéz az elemistáknak.

Plebánia-épület bizony hiányos. A vámosiak nem csinálják meg a melléképületeket, a fajsziak a magukét rendbe tették. A plebániához is nagyon sok javítani valót kívánna. Nem akarják csinálni, hanem a püspökre akarják áthárítani.

Plebánia-vezetés elég jó. A Netemere bejegyzéseknél csak az idegeneket jegyezte be. A saját plebániáján szülötteket nem jegyezte föl a keresztelesek anyakönyvébe, midőn házasodtak, bérmálkoztak stb.

Vegyes házasságok nincsenek. Egyke sincsen. A reformátusoknál két tanterem 75+55 gyerekekkel. Maguk is mondják, hogy náluk nincs egyke.

Lelkészüik új ember, csak egy év óta van itt. Az esperes nagyon dicséri. Az itteni vidék fia. Papkeszin is volt káplán, különben Balatonkövesdi születésű. Felesége nórápi, neve: Györffy.

Jegyzőjük Varga nevű. Igen kemény, erős kálvinistának mondják. Nem vettem ezt észre. Ideges ember.

NAGYATÁDON bérmáltam 1933. V. 25. Áldozócsütörtökön, esőben, csak a templomban, nagy tolongás mellett 466 fiút és 446 leányt, tehát 912-t.

Templom szép, rendes, nincsen semmi baj; ruhái, szent edényei elég jók. Jövedelme nincsen más, mint a persely.

Iskolája állami elemi iskola 8 tanteremmel; 404 gyerek. Elég jó világi tanerők. Igazgatója jó ember. Hitoktatást végzi P. Calixtus s pedig 16 órában, a községi polgári fiú-iskolánál heti 8 órában, összesen 24 órában. Váltalt még két polgári leány osztályt s így van 28 órája.

A zárda iskolában van 114 polgári leányiskolás növendék s van 120-130 elemista leány. Váltakozó tanítás a tantermekben. Itt tanít P. Gyula O.S.F. 8+4=12 órában. Az elemi leányiskola 1-2-3. osztályában nagyon gyenge volt a hittani ismeret, viszont a 4-5-6. osztályban igen szépen feleltek.

Plebános P. Gulyás Gellért! Szelid, jó ember. Mindenki szereti. Tevékenykedni is tudott. Lellbach úrral is kijött. Az is adott neki mindig. Eltréfáltak együtt. Alázatos, nyugodt és szívhez szóló modorával megnyerte. Van Mária-kongregációja, melyben vannak derék úri leányok; van Kloss s benne 18 úri leány Józsa vezetése alatt. Férfiak gyakrabban járulnak szentségekhez. Sok gyakori áldozó. Jó templom látogatás. Elég szép lelki élet. Nagy béke.

Főjegyző: Goriczky, polgári házasságban egy ref. de derék nővel, gyermek nincsen; Karbuczky bíró felesége meghalt.

Jelesebb kath. férfiak: Veress ügyvéd, Kojler és Burics takarékpénztári igazgatók, Malachowsky.

NÉMETUJFALUN bérmáltam 1933. jun. 1-én, csütörtökön, elég jó időben 449-t.

Templom elég szolid, tágas, eredeti építkezés.

Fődolog egy kápláni állás megszervezése. Erre felhívni az érdekeltséget. Ilyenek: Gyöngyösmelléki hitközség, melynek vezetői Hanti János állatorvos, Pichler ottani gyógyszerész, gróf Andrassy Sándor tisztartója Vonracsék Róbert, igen derék és vallásos ember, Biedermann Imre báró (Szentegát) országos képviselő a szigetvári kerületben, hova több saját községem is tartozik, így Szulok is.

Iskola jó volt. Kántortanító igen jó ember, a tanítónő Borossay Rozália szent leány, buzgó és szorgalmas tanítónő, igen vallásos a községi iskolában is úgy megy minden, mint a hitvallásában.

A nép közömbös hitében, főleg a férfiak; Teklafalu jobb, szegényeknek mondhatók. Nem igen van népviselet. Maguk között még csak németül beszélnek.

Tíz református lelkész működik a plebánia területén s alig van több hívők, mint az egyetlen kath. plebánosnak.

Leigeb plebános nagyon jámbor, jószívü, szorgalmas, szelid és a hivek szeretetét bíró ember. A plebános eljár az iskolába hitoktatásra Gyöngyösmellékre minden hétfőn. Persze sokszor elmarad egyéb akadályok miatt.

NÉMETLADon bérmáltam 1933. június hó 3-án, Pünkösöd előtti szombaton, szép időben 386-ot, Pünkösöd vasárnap reggel Csertőn 52-t, később a mise után Somogyapátiban 162-t.

A templom valóban szép és tiszta volt. Tabernakulum egészen rendes. Igen szép kehely. Minden jól aranyozva. Fehérnemü is tiszta volt. Templom kicsi a rengeteg népnek, mely ott összeverődött.

Iskola elég jó volt az alsó osztályokban, a hol Flóri nevü idős tanító van, de a felsőbb osztályokban, hol Huber, vagy Harig nevü kántortanító van, igen gyenge az eredmény. Itt különben sok panasz van a kántortanító ellen. Otthon megkérdezendő!...Kolbot nagyon dicsérik szép beszédei miatt.

Plebánosnál nővére, özv. Csorbáné lakik s egy felnőtt szép leány, Hollós Mariska, a plebános fivérének felnőtt leánya. Üdül. Tüdőcsúcsshurutos hajlamú. A ház igen rendes most minden tekintetben... szépen bútorozva... A plebánia-ház belül szépen rendbe hozva, lakályossá téve, sok szoba. A kápláni szoba is rendes, szép.

Ellentét a kegyúr és a hivek között az iparosok fizetése dolgában a kegyúri épületek javításánál. Az ügy a minisztériumban. Utána nézni, érdeklődni.

Somogyapátiban kis templom. igen szerény. Mégis központja a hiveknek ezen a vidéken. Vasárnap itt mindig van szentmise. Mindent rendben találunk. Innét Csertőre mentünk. Remek kápolna. Elegáns. A parkban. Iskola-épület is rendesnek látszik. 45 növendék. A reformátusoknál csak 8 gyerek van.

Apátiban és Csertőn Pünkösöd vasárnapján bérmáltam.

NEMESTÖRDEMICZEN bérmáltam 1934. V. 1. (lásd Tördemicz)

NEMESVITÁN bérmáltam 1934. május hó 4-én pénteken. Lásd Vita alatt.

NOSZLOPON bérmáltam 1934. X. 9-én, kedden, hűvös, de csendes sárgaleveles, őszi időben – a szabadban is bérmálhattam – 178 fiút és 189 leányt, összesen 367-et.

OSZTOPÁNban bérmáltam 1930. V. 30. pénteken, igen meleg, szép időben 337-et. Bujnovszky volt a plebános; Tallián Andor kastélyában voltam szállva.

Templom szép. Két oldalhajó. Néhai Viniss Fülöp építette. Vagyona nincs. Kivülről-belülről tiszta volt. Kivülről szép kerítéssel vették körül. A

kovácsmunkákat is Tallián Andor kovácsa készítette, az oszlopokat is ő adta.

Iskola két tanterem. Régiés, egyszerű iskola. Tanítónő: Matán Erzsébet, osztopáni leány, míg a kántortanító a geszti kántortan, Vargának a veje. Elég jól ment az iskolai vizsga mindkét osztályban.

Népnél még van valami nyoma a népviseletnek, de csak idősebbeknél; a fiatalság teljesen modernül öltözködik. Elég jól öltöztek. Nem túlságos a szegénység. Egyke megvan. Átlag 70-80 születés; 50-60 haláleset.

Igen szaporodott a katolikusok száma Jádon, hol valamikor 30 előtt csak 7 kath. család volt, most pedig van már 147 kath. család s úgy itt, mint a közeli Edde községben tulsúlyban vannak már a katolikus hivek. Most kápolnát akarnak építeni. Templom kell ide, mert immár több, mint egyezer hívőről van szó; azután iskola is kell, s pedig katolikus iskola, mert másként nem halad ott a katolikusság. A református iskolák úgy sem lesznek képesek befogadni a mieinket, hiszen Jádon 56 kath. gyerek jár a református iskolába, hol csak 25 református van.

OLASZFALU Itt bémáltam 1931. IX. 19. szombaton, igen hűvös, nedves időben 111 fiút és 119 leányt = 230-at.

Esperes-plebános volt Csokonay Zsigmond; osztálytanító vitéz Tóth.

Iskola-épület régi, alacsony épület kettő tanteremmel; a tantermek is alacsonyak, mestergerendásak, aránylag kevés és kis ablakkal, valóban sötétek. Tanulók létszáma I-II. oszt. egyik tanteremben 72, a III-VI. osztályú teremben 112. Itt azonban felváltva megy a tanítás.

Hitoktatás jó és praktikus, szemléltető. Elég jól tudnak a gyermekek hitantból.

Plebánia-épület jó. Épen javították.

Templom kívülről nagyon is patinás, füstös, de a vakolat jó és vihart álló.

Jegyző Füredi János nevű csendes, szomorú ember, sok fejfájásról panaszkodik, az egyházközség elnöke.

Hitélet közönséges. Összes lakók száma 1502 kath. és néhány más vallásu. Születések száma 1930-ban 55, emelkedő irányzat. Pontosan fizető nép. Férfiak a vasárnapot sem tartják meg jól. Szeretnek kereskedni s délután a tagra akarnak kijárni.

Főbűnük: a pártoskodás és egymás közötti viszálykodás, no meg makacosság és büszkeség. Vannak itt elmagyarosodott ősi családok, de mind tudnak németül, mint pd. Istenes, Dobos és Károlyi családok.

ŐSI Itt bémáltam 1932. ápril hó 29-én, pénteken, ragyogó, szinte túlmeleg időben.

Templomban példás rend. Oltárok egyszerűek, de tiszták. A templom még szolid, szép épület, de meglátszik rajta az 1840-es évek stilustalansága, illetve bizonyos üressége. Nem tudunk diszíteni. Tul sima és tul csupasz minden.

Sok ruhája van, szép szőnyeg az oltár előtt, pedánsan tartott fehérnemű, szóval gondozás érzik mindenben. A hitélet jó. Templomba szépen járnak. Húsvéti gyónásukat szépen végzik... Átlagban igen jó nép. Nem lehet őket megharagítani, fölzaklatni, mert akkor megcsökönnyösödnek...

Az iskolák tantermei egyszerűek, de megfelelőek. Tanerők: Forgách kántortanító és Leidemann kisasszony. Kiváló emberek, jó lelkek. A tanító is hitből élő derék jó ember. Lidemann Ilona és a kántortanító felesége egyformán rokonai Vértes Ferencz esperesnek, ki jelen volt a bérnél.

A nép szívesen jár templomba. Jól végzi el húsvéti gyónását is.

A templom felszerelése ruhában és fehérneműben igen gazdag. Minden fajta. A temető szépen be van kerítve.

ÖSKÜ Itt bérnéltem 1932. máj. 2. hétfőn, ragyogó időben 114-et. Elég kevés. A születések száma azonban itt sem csekély. Egykét nem ismernek. A luteránusok sem egykéznek. Nálunk 112 tanuló, a luteránusoknál pedig 125. – Nálunk két tanerő, ki váltakozó rendszerrel tanít. A luteránusoknál csak 1 tanerő van.

Tanítók nálunk: Benczik Zoltán igen jó tanító, de tüdőbajos ember s Kristóf Lajos nevű kántortanító. Gyengébb. Az iskolában elég gyarlón mutatkoztak be a felsőbb osztályosok. A nyelvtan igen gyengén ment, ellenben a hittan a kisebbeknél elsőrendű volt, de a nagyobbaknál is elég jó. A születések száma az 1000 léleknél átlag évi 40-45. Páratlan szaporulat.

Plebános: Kertész Kálmán.

PÁPATESZÉREN bérnéltem 1927. szept. 14-én 334-et, szerdai napon, ragyogó, de hűvös őszi időben.

Plebánia gyönyörű, sokat mutat! Boltives szobái remek szépek, de csak három szoba. Külön épületben a káplán szoba, hol azonfölül még egy szoba volna vendégszobának. Ezt az épületet a plebánosnak kell fentartania, de az uradalom meg szokta adni az anyagot.

A kántor Pintér József, 8 gyermek atyja. Az ének igen jó. Egy szívvel-lélekkel énekelnek a hívek.

Az iskola termei igen szerények. Építési államsegély van megszavazva, de nincsenek még tisztában a hellyel. Ellentétek vannak. A plebános kissé gyengének, lágynak látszik s nem tud dönteni.

Szentivánban az iskolával van sok baj. A tanítók egyike: Szentgyörgyi az államhoz akar menni s most szabadságot kért és kapott egy évre tőlem. A másik egy Suhaj nevezetű haszontalan fiatal ember, ki ellen fegyelmi vizsgálat folyik. Szentivánban az iskolatermek szépek, de tisztaság és jó ajtók hiányoznak.

A jegyző: Tétényi igen derék ember itt Teszéken; Szentivánban egy oda-való fiatal ember lett a jegyző; mindkettő róm. katolikus ember.

Misszió csak az imént volt nagy eredménnyel.

Igen derék tanítója van Bakonytamásinak. Nagyon törődik népével. Kívánják a Gichez való csatlakozást. Van nekik 51 tanulójuk; a luteránusoknak csak néhánynyal több.

A teszéri templomnak 7, a szentiványinak 3 1/2 kat. hold földje van; a sági templomnak semmije, de igen jó és áldozatkész magyar népe.

PÁPÁN bérmáltam 1929. V. 5. és 6. napján, vasárnap és hétfőn, 515 fiút és 501 leányt. Van 9 fiú-iskolás tanterem s benne 600 tanuló, közöttük mintegy 70-80 az állami menhelyi gyermekek közül.

A hitközség még nincsen meg, de már végzik a hivek összeírását s az iskolaszék idejének leteltével akarják a hitközséget is megalakítani.

Tervbe van véve, hogy a plebános számára is megszavaznak majd valami reprezentációs költséget.

A templomi ének-kar elég gyenge. Itt majd tenni kell valamit.

PAKOD Itt bérmáltam 1930. V. 4. vasárnap, szép időben 210-et. A nép nagyon melegen fogadott. A plebániában elég rendben találtunk mindent.

A templom borzasztó kicsiny. Építészetileg is túl egyszerű. Zsúfolva volt. Pakod duplájára nőtt. A templom a régi maradt.

Plebánia-ház nedves, teljesen dohos. Három szobája volna és egy téglával kirakott előszoba. Nincs igazi gazdasszony szobája. A plebánia is elég szegény. Van két kat. hold szöllője. Bora kitünő. Van jelenleg Zarkának 150 hl bora, de nem tudja eladni.

A templom oltárképe a Mennybemenő Krisztus, szép régi fafaragvány.

Iskola községi. A kántortanító csak polgári házasságban. Nem jó benyomást tesz. Szeme sem jól áll. Szeret inni is. Ebédre nem volt meghíva. Ebéd után azonban eljött a konyhába enni, inni. Kommunista volt. Vass miniszter pártolta őt.

A hittanból a bérmálás előtt vizsgát tartottam. Nem voltak elkészülve a gyerekek.

Zarka plebános látszólag jól néz ki, de beteges s nem tud mindig iskolába járni.

PORVA Itt bérmáltam 1931. IX. 23. szerdán, nem esőben, de különben hideg, szeles, borzalmas időben 61 fiút és 68 leányt.

Temploma ódon: állítólag a volt hajdani Pálos-kolostornak alapzatára épült föl az északi fal és a szentély, a többi rész a kolostor romjaiból épült 1782-ben. A vallásalap kapta meg a pálosok birtokát, de kegyúr a zirczi apátság. Boltíves, roppant masszív módon épült, elég szép, de kicsiny templom. Oltárképe néhai Roskovits Ignác egyik legszebb műve: a Szentlélek eljövetele.

Vagyona nincsen. Perselye csekély, de gyertya igen sok van benne.

Iskolája új! Szépen sikerült, de nem olyan világosak tantermei, mint a lókuti iskoláé. A plafon gerendás, barna színű, egy kissé sötétíti az egész tantermet; felszerelése sem elsőrendű, de a termek elég tiszták voltak.

Mindkét tanítói lak a követelményeknek megfelelő, kétszobás, szerencsés déli fekvés. Növendék 87 és az I-II. osztályban 50-en felül.

A hitoktatás jó; a gyermekek tudnak és szépen felelnek. A többi tantárgyból gyengébbek. Kántortanító Tegyi, elég gyenge tanító, ki Gyepesről jött ide 6 év előtt; tanítónő Bakonyvári Etelka, állítólag igen jó tanítónő.

Van Historia domus, rendben minden irat; status animarum is rendben van, anyakönyvek stb... teljes mintaszerű rendben. Plebános: Borián Elréd, nagyon tevékeny, de most ellentétben van Horváth nevű jegyzővel, a ki igen ideges, nyers, engesztelhetetlen ember s nem jött el ebédre s Bittmann Ferenc bíróval is, a ki eljött ugyan, de egy falatot sem evett az asztalnál s egy szót nem váltott a plebánossal, ki mellett ült.

PEREMARTON Itt bérmáltam 1932. április 28. csütörtökön, ragyogó időben 394-et s pedig 203 fiút s 191 nőt. – Esperes-plebános Lukcsics Imre. A kántortanító Mráz, a tanítónő Kovacsics Ella. Mindkettő jó tanerő. Igen jó-nak találtam. Mráz elsőrendűen beledolgozta magát az új tantervbe. A tanulók száma igen nagy. 80-110 tanuló a két osztályban.

Körjegyző: Stróbl r. kath. jó ember; egyházközségi elnök Flink malomtulajdonos.

Berhida összeépült. Külön jegyzővel: Nagy Lajos református. Kath. felesége van, reverzális nélkül esküdött. Lőrinc-leány a felesége. Kath. iskolája szép. Két tanerő: Lacza István és Keserű Erzsébet. Igen jólelkűek. Az eredmény kissé gyenge volt. Itt lakik egy derék öreg orvos. Szakács nevű, kinek 10 élő gyermeke van; luteranus, de hívő ember.

Templom tiszta volt. Szép barokk oltár, gazdag faragással. Villanyvilágítás. Magas, széles, nagy templom. Igen értékes épület. Ruhái elég rendesek. A javát a házban tartja. A tabernákulum belseje gondozottabb lehetne.

A plebánia-ház szép, jó karban van, nagyszerű folyosó. Világos szép szobák. Elég jó butorzat. Meglehetősen rend a házban is, az irodai dolgokban is. Nem volt komolyabb kifogásolni valónk.

Elég jó nép. Kissé közömbös. A lelki melegség hiányzik.

PALOZNAK Itt bérmáltam 1932. máj. 7. szeles, de meleg időben, szombati napon 113-at.

Templom, plebánia kifogástalan állapotban.

A responsoriumokat nem énekelték a gyermekek.

A tanító Csonka nevű, igen gyenge énekes. Fahang. Az iskolában 100-nál több a tanuló. Egy tanterem. De a gyermekek elég szépen tudtak. Szinte csodáltam. Tehetséges gyerekek. Haladási napló, anyag beosztási terv, egyáltalán semmiféle irata nincsen. A plebánossal ki szokott kötni. Hétköznap nem jár orgonálni. Ilyenkor a templom különben is holt. – Kevés a helyben lakó hívő s a filiákból kell jönniök.

Csopakra új kath. iskolát akarnak csinálni; május 13-án lesz a tárgyalás.

Anyakönyvi bejegyzések hiányosak. Pályi nem végezte. Elernyedt, fáradt, beteges ember.

PÁPASALAMON Itt bérmáltam 1934. X. 8-án, hétfőn, reggel borongós, ködös időben jöttem ide kocsin Somlószőlősről, de az idő megcsendesült s megnyihült s szabadban tudtam bérmálni a 101 fiút és 99 leányt, összesen 200 at. A kociút majdnem egy óra hosszat tartott; 9 kilométer és elég rossz út volt.

A templom kicsinynek bizonyult, de valóban parányi is. Csaplár alatt volt 23 ezer Korona gyűjtött pénzük s Csaplár nem mert belefogni a nagyobbitásba, pedig csak 5 ezer Korona hiányzott volna. Azóta a nép is bátortalan s nem akar újlag adakozni.

Van benne igen ügyesen, a vastag fal által alkotott izezetbe elhelyezett gyóntatószék s pedig új, üveges, széles és kényelmes.

Belső felszerelést, fehérműt stb. rendben találtam. Grund István plebános a nép bizalmát is birni látszik. Nincsen semmi ellentét közte és hivei között. A bérmálás napján investiáltam őt plebániájára az egész nép előtt.

Iskolája két tanterem és nagyon szép, karban tartott, tiszta. Kellően felszerelt, van 140 gyermeknél több. Kántortanítója Lukinich József, fiatal özvegy ember, kinek egy beteges kis hároméves leánykája maradt. Apja szintén ómalomsoki kántor volt. Tanítónő Pereptits Matild. Kiváló.

Plebánia-épület igen szerény. Valóban csak két kis szobája van s erőltetve kerül ki egy harmadik. Panasza a plebánosnak, hogy a győri püspök eddig nem valorizálta a 448 Pengős járandóságot. A jelenlegi Püspök úr is csak 50 % erejéig, de adja a fát s igéri természetben a borjárandóságot.

A nép igen jóindulatú magyar nép. A püspöki birtok elparcellázása révén bevándorolt 13 német család, a mely most elmagyarosodik.

Van szép Szivgárda, a melyet Perepatits tanítónő szervezett. A gyermekek remekül növekednek és fejlődnek a lelkes tanítónőnek vezetése alatt.

PÁPATESZÉREN bérmáltam 1935. május hó 1-én csendes, borultas, hűvöses időben.

Előtte való nap megnéztem a gyönyörű templomot, a melyet igen szépen akkor még kívülről restauráltatott a gróf kegyúr. Azután az iskolákra kerül sor. Négy tanterem. Ezekből három van az ujonnan, 1929-ben épült iskolában. Ezt még Stenger építette; kapott 20 ezer P. államsegélyt és 8 ezer P. kölcsönt. Ebből még semmit sem fizettek vissza a hivek. Igaz, hogy a község az utóbbi időben erősen meg volt terhelve, mert orvos lakást is kellett építenie.

Az iskolák valóban kitűnő benyomást tettek reám. A plebános: Jakab Gyula nagyon pontos. Eljár pontosan hitoktatásra, mindig beírja nevét. Jól és élénken tanítja a hittant; erős hangon beszél s ezt elsajátították a gyerekek is. Itt mindenki hangosan beszél. A tanítónő is élénk, de a gyerekek is igazán élénkek. Épp ilyen a kisebbeknél tanító házaspár: Puha tanító és felesége, Pintér igazgató leánya is. Ez utóbbiak megbékültek most a szülőkkel. Ön-

maguk között mintaszerű házasságot élnek a fiatalok, úgy hogy igazán jó példát adnak.

A régi iskolában csak egy tanterem maradt. Itt tanít Pintér kántortanító, a ki a jelenlegi plebánossal szintén jó viszonyban van s úgy ő, mint veje mindenben engedelmességek s szavát megfogadják.

Jakab jó énekes lévén, iparkodik a gyerekeket a liturgikus énekekre is rávezetni. A mise énekeknél igen szépen felelnek, pd. a prefációnál stb.

A negyedik tanítónő férjes asszony.

A főjegyző Tétényi nevű igen jóindulatú, szelid ember, cukorbajos, középkori katolikus ember.

Van itt egy Vadász nevű jólelkű fiatal orvos is.

Filiák:

Bakonytamási, ezt is meglátogattam, csak 300 kath., de van 65 iskolás gyermek; egy tantermű iskola. Kántortanító: Döbrönte nevű kiváló tanító, genialis mint szónok is; igen jó felesége van, a kire nagyon hallgat. Az is tanítónő volt, de abbahagyta a tanítást. A tanító Bősárányból való. A hivek most már összetartanak. Nincsenek vegyes házasságok. A tanító is sokat segít ebben... A templomocskára szerény, de gondolnak egy újnak építésére. A régi bencés birtokot leginkább luteranusok vették meg.

Bakonyzentiván gyönyörű templomával élénk hitéletet él. Az iskola két tanterem, pedig csak 89 gyerek van benne. Szerencsés. Iskolája igen szép épület. A két tanterem jól felszerelt és tiszta.

A kántortanító Randveg Mihály, a volt piaristának unokaöccse; a tanítónő Péntes Margit, teszeri leány, igen jó tanítónő. Itt igen jól tudtak olvasni az I. osztályban. Az eredmény nekem jobban tetszett, mint a férfitanítónál.

A templom-edények, ciborium és kehely nem elég tiszták, nem gondozták. Megelégedett nép, rendezett község.

Bakonyság tiszta magyar nép. Igen jóindulatú. Eszes emberek. Egy Kelemen nevű polgár valóságos kiváló.

SOMLÓVÁSÁRHELY Itt bérmáltam 1927. V. 27. pénteken, borongós időben 242-öt.

Plebániaház 7 szobával, szép. De melléképületek gyarlók. Tető romokban. Nincsen, a ki vállalja. Vallásalapot meg kell kérni, hogy vállalja el egyszer s mindenkorra.

Templom szép. A régi túskevári Pálos-kolostorból való a sekrestye felszerelése, a mely remek tölgy faragvány és a szószék, mely hajó alakú.

Iskola elég jó! Emeletes. Kántortanító Szabó; beteg ember, felesége rákban fekszik, leánya az egyik ottani tanítónő és Farkas nevű fiatal osztálytanító is van ottan. – Növendékek száma mintegy 140.

Jegyző: Szabó Elek, igen derék, művelt lelkű, népszerű ember. Ritka jellem. A nép igen jólelkű, erősen konzervatív.

A templomatya fiatal s jó ember. A nép rendkívül szeret a templomba járni. Még hétköznap is tele van. Intenciót azonban nem hoznak. A nép nem

házasodik korán. Sok a hajadon s sok az agglegény, kevés a házasság. Ok: szegénység és házhely hiány.

A nép átlag igen szegény.

Plebános Antal Lajos esperes: káplán Varga Béla.

A hitoktatás igen jó. A népiskolában a gyermekek igen jól tudták a hitant. A plebános is tanít a máterben. A filiába a káplán jár.

SOMLÓSZÖLLŐS Itt bérmáltam 1927. május 31-én, kedden, gyönyörű meleg időben 139-et.

Temploma ősrégi [XI/XII.sz.], gót szentély, bazilika-szerű hajó. Kicsiny, de elég a hiveknek, mert hiszen Dobán minden vasárnap van mise s Kertán, Szöllősen felváltva. A plebános binálással oldja meg a kérdést, káplánt eddig nem kaphatott.

Plebánia igen rozoga. Három szoba. Javadalom jó. Van 88 m. hold földje, párbér befolyik. Gazdák 30, zsellérek 15 kilót fizetnek, van 24 öl fája. Dobai uradalom 12 öl, szöllősi 12 öl.

SOMOGYFAJSZon bérmáltam 1928. évi május hó 6-án, vasárnap, hideg, szomorú időben s pedig a plebánia-templomban 329-et, s aznap délután [Pusztá]Kovácsiban 144-et.

A házasságok száma elég nagy, de aránylag kevés a születés, mert sok a leány, de elviszik őket a szomszéd falvakba. Csendes, igazán jó nép. Plebánosát: Berkenyést igen szereti, ki viszont megérdemel minden szeretetet.

Templomban példás rend. Vagyona a templomnak nincsen. Plebánia-javadalom 52 kat. hold. Igen jó föld.

Iskolák szerények, de a községi róm.kath. iskola majd kap építési segélyt.

Tanítók: Vitéz Szabó László Csökölyről. Igen szelid, jó ember, tanítónő: Kemény Sarolta jó tanítónő.

A nép öltözete is szerény. Itt lukszust egyáltalán nem láttam.

SÁMSON Itt bérmáltam 1928. V. 11-én, pénteken, 270-et, hűvös és elég borús időben. Már előzőleg megnéztem Szócsényt. A kápolna nézetem szerint annyira rossz, hogy ma-holnap összeomlik, pedig érdemes volna fentartani a kath. iskola miatt. Nem sokból állna. Fehéregyházán és Zsitfán harc van az iskola miatt. Tán sikerül közös talajon megépíteni.

Horvátkuton templomot akarnak építeni.

SÁVOLYon harc van a kántortanító és az iskolaszék között. Fegyelmire kerül majd sor. Sávolyon bérmáltam s pedig ragyogó időben, szombaton, 1928. május 12-én 82-t.

A templom gyönyörűen tiszta volt. A templom igen szép volt. Van neki 1 korcsmája és 3 1/2 hold földje.

Sámsonban ellentét van a hivek és a plebános között, egyrészt a párbér miatt, másrészt a tavalyi iskolai adónak behajtásánál felmerült 6 millió költség miatt.

SOMOGYVÁRON bérmáltam 1928. május hó 19-én, szombaton, szép időben 548-at.

Templom igen szép. Van két hatalmas szószéke. Egyiket Hankóczy csináltatta. Valóban szép darab. – Vagyona nincsen. Csak egy széles hajója van, de három kijáró ajtóval a homlokzaton.

Iskolája gyönyörű.

A nép jár a templomba. Egyelőre csupa dicséret az egész nép részéről a plebános iránt.

Főjegyzője: Kálmán Jenő, igen derék és jólelkű embernek látszik. Jó ember Visnyei adóügyi jegyző. Törődik az iskola ügyeivel s annak gondnoka is.

A kántortanító: Göndöcs is igen jó ember. Főnyedi kántortanító pedig egészen kiváló, jó ember. Mindkettő igazgatónak van felterjesztve. Hamarjában meg is kell ezt csinálnunk.

A tanítás eredményével az iskolában nagyjában meg voltam elégedve. A Katechizálás nem egészen gördülékeny, bár a jóindulat megvan.

SOMOGYSZIL Itt bérmáltam 1928. május hó 26-án 234-t csepergős időben. Fanczéknál voltam szállva. Kiváló fogadtatásban volt részem.

A templom ősrégi. Kicsiny, 1735-ben lett renoválva. Régi plebánia. Vagyona a templomnak nincs. Mayer Gyula plebános egészen kiváló ember. Résztvesz a község ügyeiben is. A katolikusok magyarok, míg a németek luteránusok. Appel hozta be őket a Hunyady grófok birtokára dohányosoknak. Volt itt egy dohánygyár az elmúlt század elején. A viszony jó. A luteránus lelkész Derecskén lakik. Helyben csak tanítójuk van. Vegyes házasság alig fordul elő. Az eladó birtokokat az utóbbi években csupa katolikus ember veszi meg. A németek Canadába kezdenek kivándorolni.

Az iskolában három férfi tanító működik. Mind agglegények. Nem valami különös eredményt tapasztaltam.

SOMOGYACSA Itt bérmáltam 1928. V. 30-án, szerdán, igazán ragyogó időben 121-et. Lelkes fogadtatás, lovas leventék. A plebános: Felker Lőrincz sok ujat kezdeményez. Van már Jézus Szt. Gyermekségének egyesülete.

A hittant a növendékek kiválóan tudták.

Kántortanító Materényi épen szabadságot élvezett. Helyette tanított Brunner Erzszi, a volt acsai kántortanítónak leánya, ki már 6 év előtt végzett az angoloknál Veszprémben. Jól tanít. Az osztálytanító is egészen jó. Most jött oda Németh Károly mernyei tanító helyébe.

Iskola épülete szűk, egyik tanterem igen kicsi. A másik sem megfelelő. Alacsonyak a tantermek. Kétoldali világítás van, mert mélyek.

SÁRMELLÉKEN bérmáltam 1928. VI. 9-én ragyogó időben 148-at. Templom rendben. A hivek mindent megadnak. Gazdag község. Túlszorgalmas, kissé fejes, de jó nép.

A szaporodás az országos átlagot megüti. Mintha „tanácsadó” asszonyok járnának már itt is az utolsó hetekben. Egy orvos is sokat árt Keszthelyen, Páhokon is, itt is a bábák panaszkodnak.

Plebános kedveltségnek örvend. – Tanítók: Proszk kiváló ember; Dráveczkyné és Gergőczné égen-földön jól tanítanak. Egy új tanterem lesz építve az alsó iskolánál Sármelléken. – A tantermek elég jók és a célnak megfelelnek...

SÁGVÁR Itt bérmáltam 1931. május 1-én, délután, heves záporban való bevonulásom után, május 2-án, szombaton, verőfényes, igen szép időben 134-et.

Templom tágas, boltíves, elég jó karban, szép helyen. Nem láttam benne semmi különösebbet. A nép állítólag 35-40-45 %-ban jár templomba a rendszeres vasárnapokon. Litániát gyengén látogatja; a plebános nem is tart adventi és böjti katechéziseket e miatt. Baj. Nyári szüneteket is vezetett be. Ez általánosnak látszik a kerületben.

Iskola két tanteremmel. Az egyik pedig Horváth kántortanító terme a 3-6 osztályosok számára elég szoros és sötét, míg a másik terem az (1-2. osztály) igen szép és világos. Itt a tanítónő Puska Margit kisasszony. Igen jól tanít, a gyermekek eléggé tudtak olvasni és számolni. Van összesen 104 tanuló; ezelőtt több volt.

A születések száma 1929-ben volt 32, 1930-ban csak 30. Kevés. Az országos arányszámot sem éri el. Meglátszik a bérmálkozók csekély számán is!

Református lelkész: Somogyi nevezetű. Jó barátságban van Ravasz plebánossal. Négy felesége volt. Az egyik meghalt, a másik öngyilkos lett, a harmadik tüdőbajban halt meg, a negyedik egy volt tanárnő. A Nyimi filiális hívei igen jók. Szorgalmasan járnak a templomba Ságvára. Sohasincs miséjük csak bucsu napján, Szent Istvánkor. A katolikusok itt szaporodnak, terjeszkednek. A reformátusok már bezárták iskolájukat.

SUR Itt bérmáltam 1931. V. 27. szerdán, ragyogó időben 170-et Pünkösdi utáni héten.

Remek fogadtatás a nép részéről, tüzoltók, leventék szép felvonulása.

Templom kedves, szép, de már kicsiny; a templomba nagyon szívesen eljár a nép. Húsvéti gyónását itt mindenki elvégzi. Minden ájzatosságot szeretnek. A rózsafüzér naponként este van, szépen látogatják...

Tabernákulum szép rendben ... Ciborium szép barokk, vert darab. Kehely igen szerény, de tiszta. Ruhák tiszták. Van tiz hold földje.

Ideiglenes adminisztrátor volt a bérmáláskor: Kolb Ede volt jezsuita.

A nép jámbor, de az idén, illetve Koncz alatt volt első ízben négy vegyes házasság a katolikus fél javára. Az evang. lelkész: Bödecs nevű, fiatal, kiséretlen ember.

Egyke nincsen! 1100 hívő mellett még mindig van 40 születés, meg haláleset most csak 9-16 között van. Nép szegény.

A luteranusok között terjed a baptista mozgalom, már 30-an vannak baptisták. Már jelentkeznek a vidéken felekezet nélküliek is. Katolikus még nem akadt közöttük.

Iskola piszkos, nem olajozzák. Különben szép termek. Mindenütt, illetve mindkét teremben van sok tanuló s pedig Boór tanítónőnél 90, a Jáger kántortanítónál pedig 77 tanuló; jövőre kimarad 15, de jön új 35 tanuló; III. tanterem lesz szükségessé.

SIÓFOKon bémáltam 1932. V. 27. 475-öt Úrnapján, szép, de később esős időben. A körmenetet is megtartottam.

Templom igen jó karban van. Nagyon szép a főoltár. Tiszta márvány. A tabernákulum belül szép sárga rézzel kirakva, ragyog. Ruhák elég szépek.

Iskola tantermei régiek. Az egyik épületben van négy, a másikban egy. De itt épül most két új modern tanterem, s ezek megnyitása után lesz egy főlős tanterem s ez majd leányklubnak lehet helyisége.

A leányklub a Szociális Missziótársulattal van kapcsolatban, onnét kap irányítást, tervet stb. Onnét jön ki néha egy nővér őket irányítani. A két derék tanítónő: Ujhegyiné és Carola tanítónő vezetik őket nagy szeretettel és buzgósággal. Van 160 tagja. Igen jó leányok, s pedig polgárleányok, iparosleányok és hivatalnok vegyesen. Nem nézik le egymást.

A tanítók is iparkodnak, de a két tanítónő igazán vallásos, buzgó, szorgalmas, példás tanítónő is, de anyai nevelő is.

A polgári iskolában is igen derék tanerők működnek.

Jó világi emberek is bőven vannak. Így Szabó József és sógora: a bíró, azután Kocsi gyógyszerész, Cernahurszky takarékpénztári igazgató, Gruber igazgatótanító és sokan mások.

Az iskolában elég jó eredményt tapasztaltam. Osztott iskola, de azért mégis sok a gyerek mindegyik osztályban.

Ez évi január hó 7-én a reformátusok saját iskolát nyitottak. Van egytanerős iskolájuk s benne körülbelül 30 gyermek. A zsidóknak is még van egytanerős iskolájuk; de az államsegélyt elvonják tőlük, mert törpe iskola.

SÜMEGen bémáltam 1932. IX. 19. vasárnap, ragyogó őszi időben 690-et s pedig Radnai érsek úr bémált 300-at, én pedig 390-et. A fogadtatás szombaton, mikor Nyirádról jöttem, nagyon kedves volt, a templom tömve. Az iskolát is megnéztem. Egy terembe vezették be három csoportban a gyermekeket és ott hallgattam ki őket a hittanból.

A templomban a responsoriumokat a vegyeskar énekelte, mely Dehény tanár elnöksége alatt 14 tagból áll; fele férfi, fele leány. Gyönyörűen, tisztán, telt hangokkal énekeltek... Ágoston kántor remekelt ez alkalommal.

A plebánián minden rendben volt. Pedáns plebánosnak példaképe.

A hitoktatásban nem volt baj, kissé magolnak. Az egyházközségi képviselők gyóntak és áldoztak.

SÜMEGCSEHIBen bémáltam 1932. szept. 20-án, hétfőn, ragyogó meleg időben 317-et. Ide jöttem Sümegről előtte való vasárnap délután. Impozáns tömeg. Teli zsufolt templom. A responsoriumokat nem énekeltek a gyermekek. Csak a kántor énekelt.

Iskola nagyon szép, tiszta. Kettő tanterem. Tágas és világos. Kántortanító elég jó: Józsa nevű. Osztálytanító Fazekas nevű, új igen kiváló fiúnak mondják. Jeles érettségivel ment tanítóképzőbe.

A szegény plebános: Fraszt Endre nem tudta számadásait bemutatni. Hét-nyolc évről el van maradva! Benke fogja megcsinálni. Határidőt kapott október 15-ig.

Bazsiban jó kántortanító van: Tóth nevezetű. A falu atyja. Igen jó népnek mondja a bazsiakat. Jó az osztálytanító is, a ki új ember.

Prágában Jung nevű tanító van, szintén jó ember. Polonyi leány a felesége. Mind a hat tanítót a plebános is, az esperes is nagyon dicsérték.

Az egyházközségi képviselők gyóntak és áldoztak.

SOMOGYHÁRSÁGYon bémáltam 1933. VI. 1-én, Pünkösöd hétfőjén, szép időben összesen 301-et. Ide jöttem Csertőről kis háromnegyed óra alatt. Kántortanítója jó. A responsóriumokat énekelték. Az iskola is elég jó volt. A tantermek pedig szerények és kicsinyek, mert minden tanteremben vagy 80 gyerek van. – Kishárságyon remek új tanterem s benne csak 50-60 gyerek. Szép oltárfülkével. Jórészt uradalmi iskola, mert az uradalom itt majdnem kizárólagos birtokos. Telepes község!

SOMOGYSZENTMIKLÓSon bémáltam 1934. máj. 12. pénteken, Kanizsából jövet 395-öt. Egészen bámulatos, minő rendben fogadott engem ez a község.

Plebánosa Bognár János, a kiről valóban dicsérőleg emlékezett meg a kegyúrnök is, meg a Bárczay is, a ki különösen kiemelte, minő jellemes ember a plebános, a ki neki is megmondja az igazat.

A község bírója Vörös László papomnak édesapja.

A főjegyző igen jó és vallásos ember hírében áll.

A kántortanító Simon nevű, régi bevált kántor, valóságos papja is a községnek, hűséges munkatársa a papnak.

SOMOGYBERZENCZÉN [Berzencze] bémáltam 1934. V. 16-án szerdán, igen szép időben, a szabad ég alatt, jó részt napsugár heve alatt 816-ot.

Temploma régi szép barokk-templom. A torony és a Fassade egész díszítése a régi szép barokkot mutatja. Bennt is a templom tiszta, díszes. Kacsaringós barokk. Vagy öt oltára van szép régi, állítólag Jakoby-féle képpekkel. A szentély oldalfalán van elhelyezve a Keszthelyi templom régi oltárképe.

Templomba járás elég jó, de kicsiny a templom a sok népnek. Így azután a férfiak megszokják, hogy a szentmise alatt is a templomon kívül maradnak és beszélgetnek, mert nem akarnak tolakodni. Templom vagyona csekély 5 hold föld. Alig jövedelmez. A templomnak 400 Pengő deficitje van.

Iskolája az apácáknál 5 tanerős. Ide járnak fiúk is, az I. osztályosok. Van körülbelül 230 leány és ugyanannyi fiú. A fiúk számára van három tanerő: Torday igazgatótanító jó ember, ki nagyon jól tanítja be a gyerekeket szindarabokra, azután van egy Müller nevű fiatalabb osztálytanító és egy kisasszony. Az iskolákat nem vizsgáltam meg, mert a szindarab elvette az időt

s mert egy nap Berzencére kevés, ide mindig kettő napot kell szánni a jövőben.

Főjegyzője igen jóra való kath. ember, a ki a felvidékről került ide; a község bírása szintén igen jó ember.

A nép hangulata igen lelkes volt s fogadtatás is elég bensőséges; a plebános volt Teller Vince; a káplán Gergyessy Ferenc, kit a nép nagyon kedvel s kinek kitűnő, megrázó szónoklatait nagyon dicsérték előttem, míg a plebános nem bánna, ha eltenném innét, mert egyrészt nehezen mozog, azonnal izzad, túlkövér, de másrészt a megértés sem bensőséges. Önállóan kezd eljárni és sokszor intézkedni.

SOMLÓVÁSÁRHELY (lásd Vásárhely) Itt bérmáltam 1934. okt. 2-án remek időben, keddi napon 338-at.

SOMLÓSZÖLLŐS (lásd Szöllős!) Itt bérmáltam 1934. X. 7-én, vasárnap, szeles, esős, hűvös, őszi időben 129 fiút és 110 leányt, összesen 229-t, csak benn a templomban.

SZENTBALÁZS Itt bérmáltam 1927. május 11-én, szerdán, 215-öt, hideg, szeles, derült időben, csak a templomban.

Templom igen szépen restaurálva kívülről, belülről egyszerűen kifestve. Mindene rendes. Ruhái megvannak rendben. Vagyona nincs. Persely elég jó.

A plebánia-ház is rendben. Igen szép 6-7 szoba, sok és nagy mellékhelyiséggel. Jó karban van.

Az iskola egy tanterem. Elég gyenge. Tanulók száma 30 körül; Kaposgyarmaton csak 22; Cserénfán 27, Sántoson 29. Mindenütt meglátzott eddig a háború, de most némi szaporulat mutatkozik, bár mindenütt jelentkezik az egyke.

Kántortanító Csutorás, kilencz gyermek. Egyik fia fonyódi kántor akar lenni, most csak osztálytanító. Az éneket jól vezeti. A nép lelkesen énekel, bár kissé vontatottan.

Lelki élet nem rossz, bár nagyobb lendület nem tapasztalható. Magyar nép, a mely megfogható.

Szent Jakabfa csatlakozni akar a kaposvári Pécsi utcai külvároshoz s annak ujonnan szervezendő plebániájához. Alig lehet majd ezt megakadályozni. Itt tennem kell valamit.

Plebánia-javadalom sokat veszített a földek eladásával, de maradt még 18 h. föld a ház körül; 100 méter fa, ebből 72 a hercegtől, a többi Kaposkeresztúrtól és Szentbalázs községtől; párbér, a mely rendszeren befolyik, jólehet sok szegénynek el kell engedni s a csibe-járandóság.

A tanítók jók mindenütt; a hitoktatást csak helyben végzi a káplán, a filiálisokba csak alkalmilag jár. Plebános Herbay Pál, káplán Tóth Alajos.

SZÜCSÖN bérmáltam 1927. szept. 15-én csütörtökön ragyogó őszi időben 128-at.

Temploma gyönyörű, szépen van kifestve, remek márvány oltár. Harangjai is szépek. – Iskolája igen szép két tanterem... A kántorlakás megfelelő.

Plebános Maár János. Plebánia-ház túlszerény. Csak három szobája van összesen. A javadalom jó. Van 51 kat. hold földje Szücsön és 6 Fenyőházán [Fenyőfőn]. A párbért egy nap alatt beadják. De a munkaváltságot és csibét nem akarják megadni, pedig tartoznának az 51 hold föld minden, de minden munkáját a szántástól a cséplésig elvégezni. Ez nyílt kérdés s azt felelik: van a papnak elég.

A kántor Kauker nevezetű bébi fiú. Igen jó ember. Felesége a mostani tanítónő: Som Julia. Jó lélek. Pápai leány.

Van a faluban 62 gazda. Mindig ennyi. A birtok nem oszlik meg. Csupa rokon házassággal oldják meg a kérdést. Az idén volt 13 házasság és valamennyi első unokatestvér között. Degenerált nép. Sok tüdőbaj és betegség. Csak Koppányból házasodnak még. Máshova nem mennek.

Az ifjúság elég ostoba.

A jegyző: Léhner. Derék, jó, olvasott ember. B.Szentlászlórol származik.

A templomnak van 7 hold földje.

SZÖLLŐSGYÖRÖK Itt kezdtem a somogyvári kerület bérmálását 1930. május 27-én, kedden s bérmáltam 290-et igen enyhe, bár kissé borús időben.

Templom igen szépen tatarozva kívülről; a kegyúr mindent megtesz. Belülről füstös, piszkos. Vagyona a templomnak nincs. Perselyből él. Ez hetenként 4-5 Pengőt jelent.

Benne elég rend. A miseruhák igen szépek, csak karban kell tartani. Egy igen szép pluviale Jankovich grófnétól. Fehérnemű szerényebb.

Tabernákulum csak arany színűre festve, nincs kibélelve.

Iskola községi! Drenka nevű tanító van itt, ki igen derék, jellemes, férfias ember. A kántortanító: Ruttner(!) nevű. Elég jól énekeltek a gyerekek is, no meg a nép is. Van egy Bogyay Gizella nevű öregebb tanítónő is.

A hitoktatást a jó Koloszar káplán kitünően végzi az 1-3. osztályban; itt tudtak a gyerekek s bizonyos kedv, öröm, készség látszott az arcokon; a 4-6. osztályban az esperes tanít, kevésbé tudtak. A bérmálásról is keveset. Nem emlékeztetnek a tanítók. Községi iskola!!!

A plebánia elég jó! Sok helyen volt földjeit a birtok reform alkalmával összetagosította Jankovich Iván gróf. A párbér megváltva. Munkaváltság ugyancsak. Hitközség megalakítva, de nem működik. A hivek nem akarnak róla tudni. Attól félnek, hogy új terheket kell viselniök.

A nép elég közömbös, szinte hideg. Templombajárás szerény. A templom elég kicsiny a nép számához, de Györök nem töltene meg, ha nem jönne Gyugy, a mely nagyon közel van s nagyon jó templombajáró népe van.

A jegyző: Kocsis nevű. Jó ember. A bíró szintén.

Megnézendő a telekkönyvben, mi van a régi kántori lakkal és iskolaépülettel? Mert ezt a község csak lefoglalta, de nem fizette meg. Ezt okvetlenül

tisztázni kell, mert a kántori javadalom (14 hold) még megvan; a háznak is meg kell tehát lennie.

A templomszolgának van 1/4 telke.

SZEPETK Itt bérmáltam 1931. V. 17. vasárnap, derült, de igen szeles időben 309-et.

Iskolák községiek, rendben vannak, szép termek. A kántortanító és igazgató Kulcsár nevű. Derék ember, a plebánossal jó barátságban van. Kissé ideges. Három tanerő. Az osztálytanító is jó ember. A tanítónő: Pető Marianna, idősebb kisasszony. Igen sokat tudtak a gyermekek, főleg hittanból. A kisasszony tanította és kérdezte őket.

Templom is rendben. Vallás-alapi. Tágas. Kissé könnyű építmény. Vagyona nincs. Perselye elég jó.

Plebánia-épület igen szerény. Három szoba. Tiszták. Gazdasszony régen van már a plebánián. Tisztán tart mindent. – Van a plebániának 21 h. földje. Ebből 5 hold rét. Csak 11 holdja volt. Ollár eladása alkalmából ajándékba kapott Festetics hercegtől 10 holdat. Most elég tisztességes kis javadalma van.

Nagy kincs, hogy nincs párbér. Az egyes sessiók fizetnek. Minden sessió fizet 1 mérő rozstot. Így van a filiákban is. Kevés jön össze. Tán 90 mérő. De ez pontosan befolyik.

Ének igen szép volt. Nagyon dallamos énekeket választott a kántor. Az egész nép énekelt. Respondeáltak a gyermekek a bevonuláskor.

A jegyző jó és vallásos ember. Ministrált a misén Kray báróval együtt.

SZÁPÁR Itt bérmáltam 1931. IX. 26-án szombaton, megenyhült, de borongós időben 69 fiut és 72 leányt, összesen 141-et. Innét délután mentem látogatásra Bakonycsernyére. 3 teljes órát ott töltöttem.

Templom most nagyon szép. Belülről egyszerűen kifestve. Szép szerkezetű templom, 1730 körül épült. Van 4 hold földje; persely igen csekély. Én 1930-ban renováltattam közel 8 ezer Pengő költségen, de szépen is sikerült. Tornyának sisakja vörös rézzel van fődve.

Plebánia rendben. Kicsi, kettő szoba a plebánosnak, a konyha mellett a harmadik a gazdasszonynak. Két szobája azonban igen szép, nagy szoba. Az írártárban nagy rendetlenség volt. Szegény Brand Béla melankólikus, kedvtelen, elborult, apatikus. Bántja, hogy nincs véglegesítve. Nagyon szerény javadalom, de van havi 99 Pengő kongruája s azonkívül jár neki már korpótlék, melyért azonban eddig nem folyamodott. Apatia.

Iskola nagyon gyenge, régi épület, egy keskeny tanterem, a melyben van 90-en fölül gyerek. Nem férnek el, tehát váltakozó tanítás folyik. A tanítót igénybe venné, de nem erőlteti meg magát. Drexler nevű fiatalember a tanító, két éves házasságban; elvette Pálfi volt plebános gazdasszonyának leányát. A gyermekek igen keveset tudnak. Komolyan intettem a tanítót. Plebános állítólag ritkán megy be az iskolába, a tanító tanítja a hittant is.

Itt kellene egy új tanterem, de megfelelő telke nincs az egyházközségnek. Az iskolát a politikai község tartja fön. A tanító kap járandóságokat

Spitzernétől, a volt földbirtokosnétól, csak a plebános járandósága lett nagyon rosszul megváltva... Egy új tanerő beállítása is nagyon hasznos volna.

Jegyző Vibor nevű, igen derék, de gyenge ember; szereti az italt. Nyugdíjba megy nemsokára. Szápár és Csernye egy jegyzőséget alkotnak.

Csernyén az iskola új, de 72 gyerek. Tanító Czemann nevű, igen jeles szelidlelkű, jámbor, derék ember. A tanítói lak is rendben van. Külön háza van, míg beleillenek az egészbe egy parasztház, helyet azonban eddig a hitközség nem tudott megszerezni. Értelmes gyerekek! Állítólag már 607 katolikus tartozik Csernyéhez!

SZILASBALHÁSON bémáltam 1932. V. 21. szombaton, ragyogó időben 174-et. A ponyvasátor a Végh Jánosék által fölajánlott telken volt fölállítva. Innét azután délután elmentünk Lajosba s pedig köves úton vissza a Déghi parkig, azzal szemben egy új úton, Közép-Bogárdpusztán át (Belék, Keserü, Csik stb. csupa luteránus és református urak tulajdona) Lajoskomáromba. Nem nagy távolság!

Szilason a református lelkész: Kovács Kálmán igen kedvesen fogadott. Szelidlelkű embernek tartom. Igen alázatos és készséges. Utrechtben is tanult. Jó szónok. A hívek kevésbé értik s azért nem kedvelik.

A főjegyző agglegény. Értelmes ember. A népszerűséget keresi. Csatóry Józsefnek hívják. Református ember.

Kántortanító Petrích, igen jó embernek látszik. Legalább is kitűnően vezet az éneket. A fogadtatásnál impozáns tömeg jelent meg. Mind énekelt. Be voltak tanítva.

Az iskola két tanteremből áll! Elég ósdi tanterem. Alacsonyak. Az egyik három oldalról ablak. Kellenek is, mert kicsinyek s a tanterem elég széles.

A templomépítés vágya tölti el őket, a szilasiakat, bár az öregebbek, pd. az öreg Lelkes bácsi is inkább visszatartja az embereket.

Itt Tükrösmajorból, a régi Nirnsee-féle birtokból kapott Ravasz László püspök 500 holdat egy a községben lévő kuriával együtt, a mely a református templom átellenében van s a Nirnsee-féle birtok tisztii lakása volt; ugyancsak az ú.n. Irtásból kapott Antal Géza református püspök is 500 hold területet.

SZÓLÁD Ezen plebániában bémáltam 1932. V. 28. Szombaton s ezuttal nem a plebánia-templomban, hanem Szárszón, a hol az új templomot ezen a napon benedikáltam. Jelen volt Hunyady József és két leánya is. Felesége Bécsben volt, mert gróf Zichy Manóné beteg s betegségének mivoltát akarták megállapítani.

Szárszón az iskolában voltam. A tanító Sipos nevű, igen jó hangú, jó kántor, három gyermek atyja. A tananyag-beosztás a haladási naplóban ősztől-tavaszig hiányzott, nem irt be semmit. Különben az eredmény az iskolában elég jó volt. Egy tanteremben 120 tanuló van. Kell új tanterem. Az eddigi kápolnából lehet csinálni. Készülnek reá.

Szemesen van a derék és jó Paiahofer kántortanító. Művelt lelkü ember. A felesége is ilyen. Két tanterem 78+52 tanuló. Az egyik tanterem régi és gyarlóbb, a másik ellenben igen szép új házban van, melyet Hunyady gróf úr épített ú.n. homoktéglából. Kissé sötét. Az eredmény mindkét iskolában jó volt. Az osztálytanító Csósz nevű. Jó ember.

Van itt egy derék Zsolnay nevű jegyző; Öszöd tartozik még a jegyzőséghez.

Szóládon ez alkalommal nem voltam

SZENTKIRÁLYSZABADJA Itt bémáltam 1933. máj. 14. vasárnap, hüvös, de tiszta időben, azonban csak a templomban 62 fiút, 28 leányt, összesen 90-et.

Templom ősrégi. Ismerjük jól. Elég jó karban. Benseje tiszta. Tabernaculum verde antico márvány, épen az, a mi a pápai templomban van, különben vörös márványoltár. Igen szép. Cibóriumma igen szép, a kehely szintén jobb, mint másutt. Ruhák elég jók. – Vagyona semmi.

Plebánialak igen szép. A patronus jól rendben tartja. Szép három szoba egy sorban és még egy negyedik szoba külön is, a mely lehet gazdasszony-szoba.

Iskola rendben. Szép tanterem. Van benne 106 tanuló. Több, mint 35 tanuló menhelyi gyerek. Ez bántja a helybeli hiveket. Ezen gyermekek jó része református családoknál van elhelyezve. Több esetben megtörtént már, hogy fiúk is, leányok is 18 éves koruk után elhagyják hitüket és kalvinisták lesznek.

Tanító Gubicza nevű fiatal ember, ki Pápán végzett. Házasodni akar. Elveszi az itteni jegyzőnek, Szabónak, mostohaleányát, kinek anyja egy született Rosos leány. Katholika a leány.

Az iskolában az eredmény közepes volt. Hittanból sem tudtak nagyon. Máskor itt jobb eredményt láttam.

Kedves fogadtatás volt. Szépen énekeltek a templomban. A responsoriumokat is elmondták. A tanító buzgónak és szerénynek látszik.

Reformátusok nem jöttek papjukkal tisztelegni.

Elég sokan áldoztak a szentmise alatt.

SZENTGÁLON bémáltam 1933. május 15-én, hétfőn, borus időben, csak a templomban 154 fiút és 121 nőt = 275-öt.

Temploma igen szép, nem közönséges barokk-templom. Főleg az oltár igen szépen kidolgozott barokk-oltár. Magas, de rövid szerkezetű templom. A hiveknek kevés volna, ha bejönnének.

Tabernákulum rendben volna, de csak festve van belülről, nem bélelve... Cibórium elég szép, aranyozásra szorulna, kehely könnyű, de tiszta és ezüst kupája van. Elég tiszta volt minden...

Ruhái elég jók, van egy fehér aranyvirágos, szép himzéssel ellátott nehéz régi kazula. Nagyon értékes. Meg kell őrizni okvetlenül.

Van nálam egy vecsernyeköpenye a templomnak; 250 Pengőre becsülték a Jó pásztor apácák. Nem engedtem át. Kérik ezen összeget Umbellára, már most Úrnapiján szeretnék használni. Megadom nekik.

Iskola elég jó; két elég jó, régibb tanterem. De rendben vannak a tanteremek. – A tanítók elég jók. A kántortanító: Benyó nevű, az ének igen jó volt; van férfi dalárdája. Elég jól és precízen énekelt. A népének is kifogástalan volt. A tanítónő Buday Mária. Erélyes, öntudatos, eszes 37 éves leány. Az eredmény kitűnő volt. A hittanból is szépen tudtak az alsó két osztályban, de a felsőbb osztályokban is. Itt azonban a világi tantárgyakból többet is tudhattak volna.

Plebánia igen szépen van átalakítva. Sok pénzt költöttek reá. Példás tisztaság és elég szép berendezés a szobákban. Uri szerény lak benyomását kelti.

Párbér befolyik.

Főjegyző Südi nevű, három felesége volt, mindhárom katolika s mindegyiknek adott reverzálíst; öt gyermeke katolikus.

Lelkész pompás férfi alak, adja a jóakaró barátot, olyannak is tartom őt.

Segédjegyző Nyikos nevű katolikus, polgári házasságban él egy zsidó nővel.

Varga nevű takarékpénztári vezető igen jó katolikus ember, Ujhelyi szabó veje.

Panaszkodik Hárságy és Herend. Főleg ez utóbbi s pedig az adózás miatt.

SZULOKon bérmáltam 1933. VI. 2. pénteken, szép, elég hűvös időben 675-öt.

Iskolák rendben. Nagyon jó tanerők. Kántortanító Herner igen szelid, engedelmesebb, készséges ember. Az ének elég jó, de vontatott. Egyéb tanerők: Horváth Rozália igen kitűnő tanítónő, idősebb leány. Elismerten jó fegyelmező tanerő. Itt 3 tanerő.

Kálmáncsán van 96 gyerek az erélyes Pápa kisasszony vezetése alatt.

Vannak még pusztai tanítónők: így Tar Teréz Marietta pusztán s még egy derék leány Lajosháza pusztán. Mindenütt sok a gyerek.

Homokszentgyörgyön kellene okvetlenül egy második tanterem, mert 120 gyerek van egy osztályban. Itt kellene káplánság is, meg egy kis templom is.

A hivek száma nem egészen 4700, mint a legujabb Schematismus mondja, hanem csak 4300 körül.

A szulokiak Würtembergből jöttek s megtartották ősi viseletüket mindenben. Egyformán öltözködik az egész falu. Nyelvüket is megtartották. Az ifjúság is csak németül beszél egymással. Jobban megtartották a nyelvet, mint a bakonyi németek. Jó és rendes nép. Pontosan fizet. Az új házhelyesek kevésbé pontosak a fizetésben.

Főjegyző: Buzsáki kath. ember. Plebános Frey esperes. Igen higgadt, nyugodt ember. A hiveknek nincsen semmi panasza. Sőt szeretik őt, dicsérik, hallgatnak szavára, követik. Ügyvezetés pontos nála. Van Historia domus.

Énekelték a responsoriumokat. Férfiak jó részt meg is áldoztak.

SZENTBÉKÁLLÁN bérmáltam 1933. IX. 27. szerdán remek tiszta őszi időben. A fogadtatásnál feltűnt, hogy nem énekelték a gyermekek a responsoriumokat, noha az eddigi helyeken ez több-kevesebb sikerrel megtörtént.

SZENTBALÁZSON bérmáltam 1934. V. 23. Pünkösöd utáni kedden, s pedig 168 fiút és 175 leányt, tehát 363-at. Igen szép időben.

Templom szerény épület, de rendben volt. Bérmálás előtt kapott a szentély három üvegfestményt. Az oldalbejáróval szemben van a régi Szt. Mihály oltárkép. Mult századbéli festmény.

Elég szép ezüst kelyhe van, de igen könnyű. Van szép régi miseruhája is.

Iskolája egyszerű. Egy tanterem. Kántortanító Csutorás nevű fiatalember. Ellentétben van Herbay kanonokkal, mert apja: a volt kántor állandóan uszítja őt.

Cseréfnán is egy tanterem. Kántor Zajonc Gusztáv, volt perkátai tanító.

Sántoson van Sztrakovics nevű kántortanító-igazgató 25 év óta. Művelt tanító.

Kaposgyarmaton van Jankovich nevű igen jó tanító, csak 25 gyerek van itt, de remek iskolaépület, 3 szobás lakás a tanítónak.

Kaposkeresztúron két tanterem. A kántori állás üresedésben, az osztálytanító Tóthné – Parraghi Margit –, az én papom testvére.

A legjobb tanerők: Sztrakovics és Jankovich.

Kaposkeresztúron még megtartják az ősi magyar viseletet. A leányok igen magas kontyot viselnek, sok csatos hajtüvel összetűzve, sokrétű magyar szoknyát. Valami Petezeli nevű elhalt kántortanító buzdította őket erre.

Plebanos Herbay Pál tb. kanonok-esperes és káplánja Nagy József, monostorapáti fiú, a kivel a kanonok nagyon meg van elégedve.

SZOMAJOMBAN bérmáltam 1934. V. 26-án, kántorbőjt szombatján. Bárdibükkről érkeztem ide reggel. 1/2 10-kor kezdődött a bérmálás.

SZÓLLÓS (Somlósöllős, de ott kevés volt a hely s így ide kell irnom) Itt bérmáltam Rózsafüzér ünnepén, vasárnapon, 1934. X. 7-én, borongós, hideg, esős időben 129 fiút s 110 leányt, összesen: 229-et.

A templom kicsinek bizonyult, mert benne szorultunk, de rendben van kívülről is, belülről is, rendes volt minden felszerelése. Eredeti kehely! Mintha idegen disztárgy állványára helyezték volna az egészen egyszerű, sima, hagymányos alakú, barokk-kehely kupát.

A plebánia-épület is teljes rendben van. Szép három szoba óriási hosszú traktus befelé, az udvar felé, hol három konyhát is lehetne csinálni s hol még egy sor lakószobát, persze sötétet lehetne csinálni.

Iskolát épen itt nem láttam, mert Dabronyból jövet benéztem Alásonyba, Vidre, sőt még Kissöllősre is, hol a szép iskolát is megnéztem s így este, sötétben értem Szöllősre. Egy tanerős iskola, helyettes tanítóval, mert a rendes tanító nyugdíjazás alatt áll.

A nép két harmadrészben evangélikus, igen hidegnek látszó; katolikusok elég jók, de a dobiaiak sokkal lelkesebbek. Szorgalmas, igénytelen, takarékos nép s alig van adóssága. Villanyt sem vezették be a községbe. Nem nagyon fényűzők az asszonyok sem.

Somogyvecsén [Somlóvecsén] a kis kápolnát restaurálták igen szépen. Megvan az iskola. Soós Anna a volt híres kiscsőszi kántorunk leánya vállalta a helyi javadalomért az állást; épígy tettek a kalvinisták is, kiknek szintén nőtanítójuk van. A katolikusoknál 15 gyerek, a reformátusoknál 4 gyerek. Mindkét nő férjhez ment. Soós Annát valami Péterfi nevű gazda vette el. Rozoga, sovány kis nő, de van két helyes gyermeke. Kitűnő tiszta hangja, igen szépen orgonált és kántorizált. Helyi javadalma 18 hold föld és két öl fa, némi párbér.

A luteránusoknál is van tanítónő és 30 gyermek. A mit katolikus iskolánk épülete is szerény, de állítólag a legszebb. A kápolnához van építve az iskola és a tanítói lak is.

Somogyvecsén [Somlóvecsén] sem, Szöllősön sincsen vegyes házasság, csak nagyon szórványosan egy évtized alatt egy fordult elő.

SZÜCSÖN bérmáltam 1935. IV. hó 30-án, kedden, szép, csendes időben. Iskolában van $58+58=126$ gyerek. A kisiskolában nem tudtak olvasni még a II. osztályosok sem. A tanítónő: Kaukerné öt gyermekes anya. Ez mindent megmagyaráz. Semmi új nincsen. Pap, tanítók a régiek, kik 1927-ben voltak.

TASZÁRON bérmáltam 1927. május hó 19-én, csütörtökön borongós, de meleg időben.

Fontos tény, hogy a taszári iskolában máris van 70 növendék, de csak 20 polgár gyerek, s vagy 50 cselédgyermek. Az egyke pusztításairól tanuskodik ezen tény a polgárság között.

Zimányban 67 tanuló s ez mind polgár-gyerek, mert a Niczky-féle birtokot parcellázták.

Fonóban van 40 gyerek; fele cselédgyerek.

Homokon mintegy 44 tanuló, de ez mind polgárgyerek.

Fonó–Zimány–Baté egy-egy vasárnap kapnak sorban szentmisét, azután ismét három vasárnapon át, míg a 7. vasárnapon Homokon van a szentmise. A nyelv ezen községekben mindig magyar, csak németül énekelnek.

Itt találtam az öltözködésben a legnagyobb lukszust. Még népviselet van ugyan, de már átmenet a modern női viselethez. Egyhangú véleménye több derék urinőnek s férfiaknak, kiknél az egyke oka felől érdeklődtem, hogy a nagy luxus, a fényűző öltözködés az egyik fő-oka a gyermekkorlátozásnak. Sokba kerül a leány s azért, ha van egy leány, nincs már több gyermek.

Van azonban Sz. Ferencz III-ad rend. Igen jámbor asszonyok. Ezek a plebánost mindenről értesítik, a mi a falvakban történik. A nők különben tiszta életűek. Túlkorán házasodnak a leányok.

A jegyző: Kutas, reform. ember, de most már teljesen megtért. A tanítók igen jó emberek. Az esperes teljesen meg van velük elégedve.

Plebános: Tihanyi Péter; káplán: Stéfel Alajos.

A párbért megfizetik elég pontosan.

TOPONÁR Itt bémáltam 1927. május 20-án, pénteken, szép időben 237-et. Itt volt a legimpozánsabb a fogadtatás. Az egész község együtt volt. Valóságos lelki regeneráció. Különben meleg szivü népe van e községnek.

Az egyke azonban igen nagy mértékben pusztit. Jómódu családokban, hol viruló, fiatal, egészséges menyecskék vannak, mindenütt csak egy gyermek van. Igen kitanulták már az emberek, a férfiak is.

Iskola állami. A tanerők, a volt kaposvári kántor, hadilábon áll a néppel. Nem szeretik őt. Tanítónő: Mihalovicsné jó és jámbor asszony. Leánya tanítónő. Nem tudott eddig elhelyezkedni.

Jegyzője: Fejér, evangélikus ember. Az adóügyi jegyző katolikus, de csak polgári házasságban él. Különben jó ember.

Ide tartozik Szentjakab, mint jegyzőséghez. Érthető tehát, hogy Szentjakab el akar menni mindenáron Szentbalázstól, hova egyházilag tartozik.

Adminisztrátor Novák Béla. Fiatal pap, Kremzer után jött ide, ki most máj. 1-től kezdve ment el penzióba.

Plebánia-épület szép. Van szép négy szoba egy sorban. Külön gazdaszszony szoba azonban nincsen.

A javadalom elég gyenge; van összesen 20 hold földje, községtől fája. Födolog a párbér, a mely most meg van váltva a munkával együtt.

Templom gyarló, elhanyagolt, bár remek szép strukturája s szép belső festése van. Felszerelése: kehely, kereszt, pacificale, lavabo-készlet mind ezüstből vannak.

Intentioja van elég a papnak. Alig győzi elvégezni.

TÜSKEVÁR Itt bémáltam 1927. V. 28. szombaton, borongós időben benn a templomban, mert gyengén esett az eső, 382-öt.

Remek Szivgárda lepett meg előadásával. Plebános kezdte, Molnár Emma tanítónő pedig a lelke, a ki vezeti, tanítja, a diszleteket festi. Több mint 120 tagja van.

Temploma szép. Két vásárjoga az elmúlt évben 18 milliót jövedelmezett. Tatarozásra szorul.

Plebánia remek épület, szép bolthajtásos szobákkal. Melléképületek is elég jók. Kegyúr tartja fön. A házban igen szép öt szoba van, a káplánszobával együtt s különálló gazdasszonyszoba.

Somlójenőn új iskola. Sajnos, hogy csak egy tanterem van benne. Szép tanítói lakás. Tanítója: Szarvas nevü volt főhadnagy. Beteges ember: gyomorfekély. Igen derék, jó tanító.

A hitoktatás itt gyenge lehetett. A gyermekek nagyon keveset tudtak.

A máterban is gyenge volt a hitoktatás eredménye. A káplán nem ragaszkodik eléggé a könyvhöz s nagyon okos akar lenni s a gyermekeket is önálló feleletre szoktatni.

A máterban majd új iskola épül.

Intentiót nem kapnak a papok.

Kevés a házasság. Eddig csak 13. Sok a vénleány s az agglegény. De a nép erkölce e mellett tiszta. Igen kevés a törvénytelen születés.

Optima impressione. Egységes Hitközség benyomását teszi. Templomi éneke valóban imponáló.

Apácatornai templomnak csak egy kis kolompja van, egy repedt kis eszköz, mely harang nevet viseli.

Kántortanítója László nevű; fia a volt szanyi kántornak; sógora a gógánfai kántornak: Nagy Jánosnak. Jól vezeti az éneket.

TÖRÖKKOPPÁNY Itt bérmáltam 1928. V. 31-én Pünkösöd hetének csütörtökjén, gyönyörű meleg időben tizennégy év után.

TAPSONY Itt bérmáltam 1929. V. 23-án 367-et, Pünkösöd utáni csütörtökön, ragyogó szép időben, de délben 1 órakor nagy zápor kerekedett. Az utak azután borzasztóak voltak. Ugyanaznap délután szenteltem meg a szenyéri újonnan kifestett és helyreállított kápolnát is.

A templom tiszta, elég tágas. De kezd kicsiny lenni.

Az iskola négy tantermű kopott épület. Nagy építkezéseket terveznek emelet ráhuzásával. Tanerők jók. Karbuczky kitűnő régies előéneklő kántor. A nép szeret énekelni. Harsog a templom. Jól is tanít.

Tanerők: Vörös tanító, Aranka kisasszony és Csókás Jolán, ez utóbbi igen erélyes hölgy.

Az iskola kitűnő, különösen a hittan. Rendkívül sokat tudnak már az első és második osztálybeliek. Igen szépen énekelnek már az I. osztályúak is.

Nép elég jó. Párber rendben Egy fél mérőt fizetnek.

Népvisélet uralkodik még a leányok között. Még erőteljes nép. A szaporodás aránylag csekély. Már van egyke. Csak 80 körül mozog a születések száma.

Tapsony a szakácsi jegyzőséghez tartozik.

TÜRJE Itt 1930. május 2-án bérmáltam, pénteki napon, igen jó időben 381-et.

A templom szép. Bizonyos mértékig rideg, mint az már szokás a régi román, kőből épült templomoknál. A barokk szentély már barátságosabb. – A templomban elég sok a fehérenemű, a ruhák is elég jók; szép, bár egyszerű kehely, a mely Gönczi Ede néhai kormányzó emlékére készült.

Az iskolák jók. Igen szép eredményt mutatott föl a hittanvizsga. Málics Frigyes igen szépen dolgozik. Igen jó és pontos hitoktató.

Tanerők: Horváth János igazgató-tanító, ki igen szép kart is szervezett. Igen kiváló tanfőnök. Vele tanítanak még Császár nevű tanító és felesége

Kránicz Emilia és Schranz Annus tanítónők. Általában szép eredményt tapasztaltam. Csak a nyelvtan megy gyengén.

Az ifjúság elég jó! Az iskolában kitünő. Később bizonyos mértékben hűvös, hideg lesz. Az egész türjei népet jellemzi bizonyos elégedetlenség, unottság, hidegség. Nem látni nála bérnálás alkalmával sem azt a hitörömöt, mint más tisztán falusi községekben.

A jegyző: Halmos György igen derék ember s nagyon művelt lelkű felesége van. Ő maga is igen szelid, jólelkű ember.

A népről még megjegyzem, hogy büszke és úrgyűlölő volt a múltban. Most kezd némileg engedni. Sok bajt okozott a kőművesség és más iparoság, mely nagyon elégedetlen elem volt mindig. Góg van benne. Senki sem térdel le a bérnálás alkalmával.

TEKENYÉN bérnáltam 1930. május 5-én, hétfőn, szép időben; Türjéről mentünk oda reggel; épen Bognár Pál amerikai lelkész ment oda Velledits Lajos bácsinak nagycsütörtök reggelén bekövetkezett hirtelen halála után, ki 44 évig volt ott példás egyszerűségben és jámbor tiszta életben. Ebéden sem maradtunk ott. Bútora sem volt Bognárnak; 141-et bérnáltam.

Templom rendben; iskola is. Kántortanítója Mészáros nevű. A tanfelügyelő szerint bizony igen szerény eredménnyel tanít; feleségétől különváltan él. Szüleivel van együtt, kik már igazán öregek; a tanítónő Dézsényi Anna. Idősebb leány. Már sok éve van Tekenyén. Itt vannak rokonai. Valami nyolc Dézsényi család van Tekenyén.

Iskolában nem voltam. Plebániát épen javították. Igen szépen rendbe tették. Teljesen új padlók, ajtók és ablakok. Van két egybenyíló szoba s közte a konyha, utána még egy nagy szoba, melyet ebédlőnek mondanak, de lehet gazdasszony és cselédszoba, olyan tágas. Gazdasági épület igen kevés.

Plebánia-javadalom kicsi és szerény; van havi 114 P. kongrua; viszont a templomnak van 8 hold földje; az egyetlen birtokkal bíró templom ebben a kerületben.

A nép jó. Rendkívül buzgó templombajáró: mindig tömve a templom. Vannak itt is ú.n. köszörösök és cukorka-árosok, akik mindig uton vannak. Ezeket a helybeliek jött-menteknek nevezik. Gyermekük is velük vannak, iskolába alig járnak. Nem cigányok, de azoknak nevezik őket.

TAB Itt bérnáltam 1931. V. 5. kedden, szép időben 504-et. Innét mentünk a 8 kilométerre fekvő Bálványosba Zala községen keresztül, hol van két tanterem, de csak egy idősebb asszony tanítónő; a második állás nincs betöltve; a 4-6. osztály nem részesül semmi oktatásban. Az iskola állítólag jó karban. A beirt tanulók száma 80.

Torvajon is van 80 tanuló és egy tanterem.

Bábony-Koppánymegyeren van 82 mindennapi tanuló. A tanító Vesztergál Lajos. Kiváló ember. Igazán fél pap. Somogy megye egyik legjobb tanítója. Templomot szeretne építtetni.

Bábonymgyer és Koppánymgyer egy község lett. Bábonymgyer név alatt. Koppányban van most 82 mindennapos növendék. Az iskola máris kicsiny, majd második tanteremre lesz szükség. Kaptak Polacsek birtokostól az iskolával szemben templomtelket. Ugy a református, mint a luteránus lelkész Bábonyban laknak. Vártak reám és üdvözöltek.

Tabon van az ú.n. Foki völgyben a proletár házsor, itt dolgoznak a jó népművelő testvérek. Igen szépen. A kis Ágnes nővér lelkesen gyülesezik s az ön-nevelésről beszél. Szívesen jönnek. A szomszédban van a baptisták imaháza. De Felder nevű lelkészük most vérömlést kapott s ez valószínűleg az egész mozgalomnak nagy dőfés lesz.

Tabon van négy tanterem, négy tanítóval. A kántortanító Mácsik nevű. Igen jó kántor. Igen szépen énekeltek a gyermekek is; a fiatalság pedig: a leányklub tagjai s néhány menyecske s egy-két fiatal ember pedig kart képeznek. Remekül énekeltek az Ecce sacerdos magnus éneket s a Protector noster stb. versiculusokat. Mácsik mint tanító gyengébb. Jóindulatu, de református felesége sokat izgatja őt s ezért elégedetlen.

A főjegyző igen agilis ember. Jóindulatú.

Vezető kath. férfiak még a fiatal Bernát ügyvéd s Kovaliczky ügyvéd. Ez utóbbinak neje sokat tesz a szegényügy terén.

Iskolatermek nem elsőrangúak, de elég szépek és tiszták.

Templom csinos, tiszta, de kicsi. Elég szépen kifestve.

TÉS Itt bérmáltam 1931. IX. 28-án, hétfőn, 191-et s pedig 102 fiút és 89 leányt. Ez volt az utolsó hely, a hol bérmáltam.

Templom rendben. Igen szép ruhák, kehely stb. mind szépek. Elég rendes volt minden. Van a templomnak némi földje is.

A plebánia-lak is rendben. Elég szép és jól berendezett 4 szoba.

Iskola elég jó karban. Két tanterem. Túlzsufolt iskolák. Alsó osztályokban Mátrai Emilia tanít, a felső osztályokban Lengyel nevű kántortanító. Művész! A gyermekek gyönyörűen rajzolnak, III. osztályosok térképeket bravúrosan rajzolnak meg s festenek. Nagyszerűen írnak is. Szépirásuk is igazán szép s a mellett elég jól fogalmaznak. Kiváló iskola benyomását tette rám, de mindenkire is a tési iskola.

Plebános Lantos, igen derék fiatal pap. Az ügyvezetés egészen rendben volt, csak a keresztelési anyakönyvben nem voltak bejegyezve a házasságok s halálesetek.

Főjegyző Mundi nevű, igen derék, szelid és szolid ember. Katonatiszt volt. Felesége német asszony. Jó család. Leánya Veszprémben tanul az angoloknál. Nővére Egry jádsi kántortanítónak felesége és egyuttal jádsi tanítónő. Szintén kiváló tanerőnek bizonyult.

A luteránus lelkész szelid, jó embernek mutatja magát. Legényember. Mennek utána a nők. Érintkezést tart fön vele M.E. is.

TÓTVÁZSONY Itt béráltam 1933. V. 11. csütörtöki napon, reggel gyönyörű időben. – Délután, mikor Hidegkútra átmentem, már esett az eső. Összesen 202-öt béráltam s pedig 94 fiút és 108 leányt.

Temploma igen gyenge! Az ablakok rosszak, rámai elhanyagoltak. Belülről piszkosak a falak. Egyszer lehettek átmeszelve. Az egyszeri meszelésen átüt a régi piszok... Megcsináltatták a leszakadni készülő kórust s pedig vastraverzekkel, de nincsen kifizetve a költség, mert az új uraságok s pedig Lukács, a ki már csak bérlő az ő eddigi birtokrészén (Fülöpszállásról jött) s Wagner, a ki még bírja a kövesgyüri pusztát (Bánáthól jött, Hubertusfalváról) nem fizetik a rájuk eső részt. Így a törlesztés nem halad előre s a polgárok az ő befizetéseikkel, a melyeket megadnak, tulajdonképen csak az elmaradt kamatokat fizetik. Így vagyunk itt az iskolánál is. Ide sem fizetik a hitközségi adót az uraságok... Itt kell valamit tenni. Plebános felhivandó.

Az oltárnál különben elég jó rend volt. Meglehető tisztaság. Tabernákulum szépen kibélelve. Áldozató patena is volt. Kehely igen könnyű, de tiszta. Egyházközség tagjai áldoztak. Az ének igen gyarló volt. Férfiak nem énekelnek, csak asszonyok és leányok s ezért a német ének jobb volt, mert abban az asszonyok otthon vannak.

Iskola minden kritikán aluli. Egy tanterem s egy tanítói lakás szép. A másik két tanterem a régi házban van. Csupa piszok az egyik s pedig a nagyobbik tanterem. Padlója elkorhadt, ablakai rosszak. Falai elhanyagoltak. Szemét ott minden. Ennek legalább is a padozatát meg kell csináltatni most a nyáron.

A tanítási eredmény Gruber igazgatónál elég jó volt; leányainál szintén. Fehér kántortanítónál azonban gyarló. Ez az énekhez sem ért. Fa-hangja van, kiabál. Semmi érc a hangjában. Mint ember is nagyon kifogásolható. Eszelős, rabbiatus. A plebánossal ellenkezik. Gruber igazgatóra állítólag rálőtt. A fegyelmi tanács előtt is volt. Igen gyengén ment a kicsinyeknél az olvasás is.

A nép jó és iparkodó, szorgalmas. Jelentkezik az egyke. Eddig ez ismeretlen volt. 1931-ben 24 születés és 27 haláleset. Kevesebb házasság van! Törvénytelen gyermek németeknél nincs! Plebánost szeretik. Kedveltségnek örvend az intelligenciánál. Szeret velük lenni s azok övele. Nagyobb tekintélye azonban nincsen. Pajtáságban van az intelligenciával, de ez egyuttal megfosztja annak a lehetőségétől, hogy azzal szemben fel tudjon lépni, midőn az Egyház érdekeiről van szó... Nem tevékeny. Nincsen programja!

Jegyző: Bartalos nevű református ember. Jólelkűnek látszik. – Segédjegyző egy Strenner Antal nevű sváb fiú. Elvett egy ottani református leányt; nem adott reverzálist; érvénytelen házasságban él. Jó embernek mondja Kövess János plebános, kinek valószínűleg rokona.

TARANY Itt béráltam 1933. V. 26. Pénteken, elég jó időben 246-ot,... Igen kedves fogadtatás. Temérdek kendő átfeszítve az uton...

Egyházközségi elnök Csery főerdész. Bátor, igaz katolikus.

Jegyzője Kovács nevezetű. Református ember. Jóindulatának látszik, elég kis befolyással van, mert a képviselőtestület ellene van. Idegesnek látszik.

Tanítók jók. Malmosi Julia tanítónő igen jó eredményt produkál. Csutorás kántortanító pedig remek kántor. Szépen respondeáltak a gyerekek és férfiak közösen. Szép leventezenekart szervezett. A somogyszentbalázi kántornak fia. Oda törekszik vissza...

Iskola termek igen avultak, régiek, de azért még türehető karban vannak.

Plebános: Niemetz Sándor igen jámbor, de gyomorbajos.

TALIÁNDÖRÖGDön bérmáltam 1933. IX. 25. hétfőn, ragyogó szép, őszi időben.

Templom most szép képet mutat. Ujra van kifestve. Esterházy Móric gróf ajándékából, 400 Pengőből elég helyesen festette ki egy devecseri ember. Épülete különben elég erős.

A plebánia-épület most elég jó. A templom-térre nyíló 3. szoba világos, száraz, egészséges, de a part felé néző szárny nedves, mert az épület patba van építve s egészen a földbe eresztve. Sok helyen az ablakig ér ott a föld.

Plebánián az irattár még nincsen rendezve; de azért nehézséggel mindent megtalált a plebános (Szalay).

A plebánián a gazdaságot vezeti a plebános fivére, a háztartást pedig annak a felesége; ezen házaspár is rokon, harmadfokú unokatestvérek s ugyanilyen rokonságban vannak a plebánossal.

Iskolában van 120 gyerek két tanteremben. A tantermek elég jók és tiszták voltak. A vakációban kimeszelték őket. Vannak szemléltető képek is. A tanerők: Szücs kántortanító elég jól vezeti az éneket (responsoriumok voltak énekelve), a másik tanerő: Szigethy Kálmánné, egy penziós vasutasnak felesége, ki férjével együtt van itt. Jámbor és vallásos nő. Fiát most adja Pápára az I. tanítóképzőbe... Nála is elég jó volt az eredmény.

Őcs községben van 54 gyerek a kath. iskolában, míg a másik két felekezetenek van együttesen 35 tanulója. Itt is szorítanom kell a hitoktatást. A plebános jobb időkben ide is egész könnyen kimehet.

TOMAJ (lásd Badacsonytomaj) hol bérmáltam 1934. IV. 30-án hétfőn, ragyogó időben 474-et.

Templomot konzekráltam ápril. 29. vasárnap remek meleg időben.

A templom igen szép; vagyona azonban nincsen. Még vannak szükségletei. Padokat kérnek tőlem.

Iskolái elég rendesek. Tomajon három tanerő: Zányi Kálmán kántortanító, Szabad tanító (Csula Gergely veje) és Kisné Gombai Jolán. Ez utóbbinál feltűnt az iskola szép belső rendje, a fiúk és leányok kifogástalan öltözete.

Kisörsön külön két tantermű iskola, a melyet a politikai község tart fön. A tanítók Mörk és felesége.

Ábrahámhegyen pedig egy tanterem, egészen új és szép iskola, ennek tanítója igen derék ember.

TÖRDEMICZ (lásd Nemestördemicz)

Plebánosa nagy köztevékenységet fejt ki. Kövezett út, balatoni körút a szigligeti félsziget körül, új iskola stb. mind az ő művei.

Iskolája teljesen modern. Három tanterem; tanítók: Panch Rozália, férje egy itteni vasuti tisztviselő; fogaskereki Fejes kántortanító s még egy tanerő: Somlai. Igen jó iskola, a gyermekek tudnak és szorgalmasak. Rengeteg adósság, de a plebános lelkesen iparkodik belőle törleszteni.

Főjegyző egy Szabó nevű volt kispap, igen derék, jóra való ember. Igen jó ember az állomásfőnök is.

Bérmáltam 1934. május 1-én 375 fiút és leányt, de csak Tördemicz és Lábdi volt ebben, mert Szigligeten külön bérmáltam.

Gulácson van szintén három tanerős, egyszerűbb, régibb iskola; itt tanít az idevaló volt Nuzsal nevű hölgy, kit elvett az egyik Müller, jelenleg kántortanító, unokaöccse viszont a harmadik tanerő.

Szigligeten szintén három tanerős, igen jó iskola; a két régibb iskolaépület gyengébb ugyan, de megfelelő. Az újabb épületben van egy jó tanterem és két igen helyes tanítólakás. Itt van kántortanító Szívós, kinek felesége művelt hölgy, a volt hercegi pincemesternek a leánya; azután van egy fiatal ember.

TOPONÁR Itt bérmáltam 1934. V. 27. Szentháromság vasárnapján, s pedig Szomajomból jöttem Kaposváron át, hol Kladnig bácsinál voltam szállva s 379-et s pedig 183 fiút, 196 nőt.

TÜSKEVÁRON bérmáltam 1934. okt. 3-án, szerdán, Kis Terézke ünnepén, gyönyörű napon. Isten adta kedves meleg őszi időben 188 fiút és 206 leányt, összesen 404-et.

A templomnak igen szép szerkezete van. Kivülről szépen rendbe van hozva. Belülről kissé régi a festés, de nem kopott és disztelen. Van a szép szentélynek falhoz támaszkodó régi faragott padja és térdeplő zsámolya a régi pálos kolostor felszereléséből.

A páloskolostor még egy emberöltő előtt megvolt impozáns nagyságban. A vallásalap akkor árverésre bocsátotta a romokat. Egy zsidó megvette az egészet és lebontásra odaadta azoknak, a kik anyagot vettek belőle. Igen sokan azután a kolostor épület anyagából épültek. Volt szép templom is a kolostor mellett.

A most újra telepített Pálosoknak is ajánlani kellene, hogy egy műfaragási zárda-iskolát alapítsanak. Ez igen emelné a tekintélyüket és kenyeret is hozna nekik.

Iskola szép új. Két tanterem és szertár. A két tanterem egybenyitható. került 45 ezer Pengőbe. Jó része államsegély volt. Schandl képviselő úr szerzte, ki rengeteget tett már ezért a kerületért. Devecseren szép kulturházat szerzett. A tanítók igen jók. Van egy Molnár nevű idősebb leány, igen jó és buzgó tanítónő; a templomnak igazi anyja s a kántortanító: László nevű, a ki

szintén derék ember és a kart igen jól vezette. Igen szépen respondeáltak a kórusról a bevonulásnál, a férfiak és leányok jól össze voltak hangolva.

Itt kérték, hogy a Házy Alajos-féle szép „Kalauz” című imakönyvből, a mely a községben mindenkinek megvan, nagyobb ünnepeken magyarul énekelhessék a Vesperákat. Megengedtem.

UKKon bérmáltam 1932. IX.23. pénteken, gyönyörű időben 177-et.

Temploma kicsiny, de gyönyörű faragású főoltára van, a melyet meg kellene javítani és menteni. – Igen szép piros miseruhában miséztem, melyet az ott működő helyi Oltáregyesület vásárolt. A szokottnál szebb kelyhet is láttam itt.

Iskolája rendes. Udvarra nyíló két rendes tanterem. Nem túltömött. Tanító Káuzli. Ismerjük. Kissé különc. Fejsebének nyoma látszik. Elég jól tanít. Kántortanító.

A másik pedig a városhidvégi volt templombérlőnek: Schmidt Nándornak testvére. Ukki polgárleányt vett el feleségül.

Jegyzője igen derék ember.

Nagyon derék ember az állomásfőnök is. A plebános Horváth János. Elég rendben találtunk nála mindent. A Ne temere bejegyzések hiányosak.

A nép elég jó nép. Ragaszkodó. Kissé tunya, szegény, de nem is nagyon iparkodó. Rigács e pontban teljesen más.

UGODon bérmáltam 1935. évi április hó 28-án, vasárnapon, kedves, enyhe, csendes tavaszi időben 397-et.

Templom remek, különösen belső szerkezete magas, impozáns, tornya nem magas. Van a templomnak 25 h. földje és 44 m. buza évi bérjövödelme. Szépen van ellátva mindennel. Templomi edények tiszták voltak. Tömve volt néppel, a mely elég jó és jól látogatja a templomot vasárnaponként, máskor is.

Iskolája remek; négy tanterem. A négy tanítónak megfelelő szép lakása van. Igazgató-tanító már 36 éve itt van. Jó ember. Mayer tanító is régi, igen vallásos ember. Gyenese nevű fiatalabb tanító s kántor is szintén beválik. Elég jól énekelnek a gyermekek. Azután van Horváth Julianna kisasszony, marcaltői, szintén buzgó leány. Dióson, uradalmi iskolában – 30 gyermek – egy asszony tanít, kinek a férje Amerikában van.

Homokbödöge filiális községben van egy Zimmer nevű fiatalabb tanító; egy tanterem, 443 kath. 65 gyermek. Van itt református, luteranus iskola és pap is, a luteranus esperes, kormányfőtanácsos.

A hitélet az egész plebánián alapjában véve jónak mondható. Jók az intelligencia tagjai is Ugodon. A főjegyző Kozlovsky a volt erdőmesternek fivére; a bíró egy Török nevű jó polgár-ember; főerdőmérnök Kacziba nevű, népszerű, szelid és kedves uri ember; Witt nevű erdőmérnök, az actio catholica vezetője, katolikusok és jóindulatuak, sógorok, az itt egykor letelepedett Ascher, amerikai német nagy ügynöknek két kedves, derék leányát vették feleségül. Különösen Kaczibáné kedves, vallásos, szelidlelkű,

mindig elpiruló, igen jóságos hölgy. Van egy Rezunka nevű pagonyerdész is, a kit nem láttam. Jó intelligencia, a mely békében él.

A szomszédban van a Magyar Keményfaipari R. Társaság telepe. Állítólag Huszárokelőpusztán van több fiatalember is, erdész, a kik ennek szolgálatában állanak.

Az uradalomnak itt van 22 ezer hold erdeje, míg a devecseri rész 11 ezer hold.

Esperes-plebános Dragovics István, torkával van elég sok baja, a mostani káplánja Németh Péter igen jó pápai fiú. Szépen dolgoznak; hitoktatást rendszeresen végzik, minden csütörtökön kimegy a káplán Diósd-pusztára, a két uradalom: Diósd és Vadkert felváltva ad kocsit. Vadkert most házi kezelésben van, Diósdon egy Somogyi nevű református bérlő van, a ki azonban nehézség nélkül teljesíti ezen kötelezettséget is.

Homokbödögére is kijárnak hitoktatásra.

VASZAR Itt béráltam 1927. IX. 11-én vasárnap igen szép időben 324-et.

Plebánia-ház igen szép. Sok szoba. Az uradalom által fentartandó istálló azonban igen hiányos és rossz.

Templom igen rossz állapotban van. Kicsi. A nép igen buzgó, templomba járó, de a kicsiség akadály. Templomnak van 9 hold földje, holdanként 4,5 q gabonáért bérbe adva. – Gecsei és takácsi templomoknak 1-1 holdjuk van.

Gecsenek és Takácsinak hetenkint, vasárnaponként épen úgy van szentmiséje, mint a maternak, épen ezért binálásra kellett engedélyt adni. A plebános saját fogatján megy oda és küldi a káplánját is. Nagy teher!

A plebániának van még 130 kat. hold földje; 17-et elvettek házhelyre. A püspökség kompenzációt nem adott. A 17 holdért mindjárt kezdetben pénzt kapott, 25 koronát □-ölrét. Az összes pedig, a mi befolyt, vagyonszállásra ment el, sőt nem is volt elég.

Az iskola jónak látszik. Kántortanító Kiss nevű igen buzgolkodik az éneknél. Többi tanerők is jók, főleg egy Ledniczky nevű osztálytanító s a takácsi kántortanító: Horváth, kit minden tekintetben vezetésre termett embernek mondanak. Takácsiban az egész nép reája hallgat. A hitoktatást is ő végzi s pontosan. Vaszáron a káplán heti 10 órát ad, mert öt tanterem van.

Szivgárda, gyakori gyónás stb. nincsen.

Gecse községben kevés a gyerek! Csak 28 összesen. Itt az evangélikusoknak is ennyi tanulójuk van. Az egyke kezdi magát befészkelni a katolikusoknál is. A tanító Mayer Ferencz. Jó ember, de erélytelen. Itt vegyes házasság alig van, összesen csak 3-4 a faluban. A katolikusok önértetek. Vezetőjük egy Pécsi József nevű rendkívül intelligens fiatal ember.

Takácsi ennek ellenkezője. Tanítója: Horváth kiváló erő, de a vegyes házasság pusztit itten. A 75 pár között van 25 félpár vegyes. A protestánsok is fogynak azonban, mert 90 párból már csak 49 van.

VANYOLA Itt béráltam 1927. szept. 12-én, hétfőn, rossz időben a templomban, 108-at.

A templom csinos és elég jó karban van, de minden felszerelése rossz és piszkos. A fehérnemű és a kelyhek stb. elhanyagolt állapotban, pedig van a templomnak 6 hold földje, a mely á 170 kilo buzáért van kiadva. Kerítése túlközel a falhoz.

Az iskola szerény. Egyszerű paraszt háznak utolsó szobája a tanterem, a mely azonban tágas, jól felszerelt s világos, modern. Van 61 beírt tanuló. A tanító Böhm József, igen derék, jó ember, ki szelid és hűz a paphoz.

A nyögéri iskolában a tanító Polcz, gannai gyerek, onnét volt az első felesége is. Tüdőbajban meghalt. Maradt egy kis hibás leány. A tanító tüdőlővést kapott a háborúban. Mintaszerű fiatalember, ki mindig a plebánián van. Van 31 nyögéri és 10-15 vicsei gyerek, a mely puszta már Lovászpatonához tartozik.

Plebános Havas. Jólelkű pap. Van 72 m. hold földje és 20-25 q párbére. Más nincsen. A szombathelyi szemináriummal szemben megnyerte a fát, kap 7 ölet folyó árban.

A hivek szegények. Nincsen Jézus Szt. Gyermekség műve. Nincsen egyesület. Vegyes házasság csak 4 van a faluban. Tartják magukat hiveink. Van luteránus lelkész helyben. A felekezetek között béke uralkodik.

A vanyolai jegyző egy Pilcz nevű igen derék ember a két Tihanyi nevű bencés tanárnak unokaöccse.

A nép eléggé templomba járó, de legjobbak a nyögérik, kiknek jó fele Amerikában van.

Misszió nem volt 1896 óta.

VÁROSLÓD Itt bérmáltam 1930. IX. 15. hétfőn, kissé borús, de enyhe időben 340-et. Itt ez alkalommal igen fényes fogadtatás volt. A főbíró is elkészített mindent, mert sejtette, hogy Gázser főjegyző valami ellen-akciót fejt ki, de a nép is jó irányban változott.

A plebános az egyházközségnek tulajdonítja a változást. Ebbe igen jó embereket választottak meg. Pilcz templomatya, József Károly Amerikából hazatért pénztáros, Róth hitközségi elnök s Szeibert gondnok szelid, jóra való emberek... Orgonát vettek a bérmálásra s ez 10 ezer Pengőbe került. Igen szép orgona. Amugy is a figyelemnek minden jelével elhalmoztak.

A plebánián átlagban rendet találtunk. A plebános iparkodik emelni a népet és megnyerni, de rendkívül ideges. Szükséges dolgokra nincsen ráérő ideje... breviáriumot nem mond! fáradt, zavart és ezért olykor hirtelen és kétségbeesett, lemondó. De mindez idegességéből származik...

A templom elég rendben. Egyszerű, de igen szép strukturája van. Szépen, stilszerűen van kifestve. – Gyóntatószék a sekrestyében, a mely elég nagy és tágas. Zárt gyóntatószék, de puha fából.

A sekrestyében két jó tölgyfa szekrény, a mely azonban korhadni kezd hátulról. Javításra szorulna.

Bíró Márton kelyhe aranyozásra szorul, ugyszintén a másik kehely is, a mely igen-igen szerény és egyszerű.

Remek fehérenműje van, melyet főleg 25 éves papi jubileuma alkalmával kapott.

Hiányzik azonban egy újabb misekönyv, a régi kiadást használják.

VÁRPALOTA Itt bérmáltam 1932. május 1-én, vasárnap, 590-et ragyogó szép időben.

Temploma gyönyörű, szép struktúra, hasonlít az ősi és peremartoni templomokhoz, ugyanakkora, de elegánsabb és gazdagabb a barokkstil a kivitelben. Vagyona a templomnak nincs.

Plebános Fatér István. Borzasztó adósságok nyomják. Legnagyobb baj, hogy 3000 Pengő adó van rá betáblázva a birtokra s azonfölül 5 ezer dolláros kölcsönt is engedélyeztem betáblázni. Ez rettenetes nagy teher. Felelős vagyok érte... Mentési kísérleteket teszek majd...

Iskola az apácáknál elég jó, szépen feleltek a növendékek mind. A fiúiskola is jó, Roskovetz fiatal tanító és felesége szépen végzik teendőiket, Fodor nevű tanító betegszabadságon van, a kántortanító: Vass szintén 4 hónapig beteg volt, most jött vissza, a gyermekek bizony fegyelmezetlenek lettek.

Az iskolára sokat ad a bánya is, még pedig évi 2400 Pengőt, az egész világítást ingyen, ad 4 waggon szenet, mint terragiumot, amiből a fiúiskola kap évi 150 mázsát, a politikai község vállalta a tanítók nyugdíjbefizetését s ad évenként 2000 Pengő segílyt a felekezeti iskoláknak, melyet azok arányosan osztanak el maguk között.

Főjegyző Péter Sándor, igen derék s jóindulatú úr.

A katonai parancsnokságnál voltam elszállásolva. Parancsnok volt Görgey tábornok, a lövész hadosztály meghívott vacsorára is. Igen kedves urak voltak ott jelen.

VÖRÖSBERÉNY Itt bérmáltam 1932. V. 5. Áldozócsütörtökön, esőben 244-et és a füzfői gyártelepen 83-at. A templom gyönyörű! Kissé elhanyagolt a tető, faszindely, a mely korhadni kezd.

Az iskolában 106 tanuló van; váltakozó rendszerű tanítás. A tanító Csonka nevezetű. Jó kántor. Jó ember. A gyermekek szépen énekeltek a responsoriumokat. Igen tisztán énekeltek, bár nagyon gyermekesen; érződött a gyermekhang köszörületlensége.

Az iskolában elég gyengén ment még az olvasás az első és második osztályban.

A plebános Gyöngyössy Imre. Elég jó rendet találtunk a plebánián. Az anyakönyvekben hiányoznak a bejegyzések t.i. a házasság és bérmálás stb. nincs bejegyezve a születési anyakönyvekbe.

VÖRÖSTÓ Itt bérmáltam 1933. V. 9. keddi napon, borongós időben 68-at.

Templom nagyon szép; nagy és szép strukturájú. Tipikus falusi boltíves templom.

Ruhák elég jók; hiányzik egy szép fehér vecsernye-köpeny; fehér és violakék szövetből készített egyet a plebános anyja. – Van új szép kelyhe,

melynek új kupáját a régi talapzatra ezüsből csináltatta a plebános. Tabernákulum csak festve van belülről. Hiányzik a selyem bélés. A misekönyv régi. Hiányzott Szent József külön prefációja. Az oltáron még keret (cornix) van úgy itt, mint Barnagon.

Templomnak vagyona nincsen. Van szép kálvária-kápolna s stációk. Egy dombon van mindkettő. A domb az egyházközség tulajdona. – Barnagon még szebb dombon van a kálvária. A domb erdővel beültetve; fájainak eladásából vették annak idején a nagyharangot is... Barnagi templom ugyanolyan, mint a vöröstói; mindkettő 1820-30 tájban épült.

Iskola mindkét helyen elég jó állapotban van. Egy-egy tanterem. A baj az, hogy nincs a tanteremnek egy kis előszobája, hanem mindkét községben, kívülről közvetlenül az iskolába lép be az ember. Ez mindenesetre veszélyes az egészségre. Vöröstón összesen 26, Barnagon 39 gyerek van. Jó gyermekek. Elég értelmesek. Tanultak és tudtak.

A jegyző: Ódor nevű, Mencshelyen lakik, oda tartozik Magyar és német Barnag, Vöröstó és Mencshely. Itt lakik a jegyző és a vöröstói kántortanítóné, ki tisztán és jól énekel, a jelenlegi tanítónő illetve védőnőnek rokona.

Vöröstón a kántortanító Faubl János, igen jóra való, itt már 8 éve működik. Németbarnagon átmeneti tanító van: Nagy János, vászolyi születésű fiatalon végzett tanító személyében.

VITÁN bérmáltam 1934. máj. 4. pénteken, kissé csepergős, de igen jó meleg időben 181 fiút és 166 leányt, összesen 347 lelket.

A plebános – Krisch Emil – helyt tudott állani mindenben, jól lehet kissé rendetlenségre hajló; irodájában elég rendetlenség volt; a templomi fehérmű lyukas, foltozatlan, gondozatlan, gyűrött; a kelyhek piszkosak, a cibórium túlságosan szegényes, feltétlenül aranyozásra szorulna; az oltár igen gyarló; hiányzik egy jó gyóntatószék is.

Kántortanító Jani József nevű igen jó és szelid ember. Felesége az egyik Szabó leány, a volt kántortanító leánya, kinek nővére a hegyben külön lakik s Kelemen Géza mellett volt egykoron. Janinak jól tanuló gyermekei vannak.

A másik tanerő egy Hunyadi Erzsébet nevű fiatal, tüdőcsucshurutos leány.

Edericsen a kántortanító Dömötör nevű, Werner Teréz unokaöccse, erélyes, határozott gyerek. Az egész intelligencia mellette van. Jó és rendes, lelkes és használható fiú. Anyjával lakik együtt. Felesége nincs.

A másik két tanerő, egy Kis nevű házaspár. Igen jó emberek. A tanító: Kis el volt adósodva, könnyen élt, több ezer – ötezer Pengő – adósság. Elvette a tanítónőt, így remélik a szanalást.

VÁSÁRHELYEN (Somlóvásárhely) bérmáltam 1934. okt. 2-án, őrangyalok napján, kedden, remek szép meleg őszi időben 181 fiút és 157 leányt; összesen 338-at.

A templom szép. A kegyuraság 6200 Pengőért eternit-tetőt adott az impozáns szép templomnak; a kanonok-esperes-plebános (Antal Lajos) pedig 800 Pengőt áldozott a templomnak kerttel való körülkerítésére és szép parkirozására. A templom remek szószéke, a sekrestye faragott szekrénye még a túskevári pálos kolostorból valók; van igen szép miseruhája és egy remek faragott feszülete. Valamikor az egész esperesei kerület még a Győri egyházmegyéhez tartozott Pápa városával együtt.

Az iskola tiszta volt. Emeletes épület. Szűk. Három tanterem. 203 gyermek; kántortanító Szabó Imre, a ki 39 éve tanít s jövőre megy nyugalomba. Elvette mint özvegy, a szintén özv. Zsilavynét, egy derék pápai tanítónak özvegyét. Van egy Ugi nevű osztálytanító és Szabó Annus, a kántortanító leánya. Igen jó tanerő. Csupa vidámság és kedv.

Az iskolában elég jó eredményt is találtam.

Nép elég jó. Könnyen izgatható és félrevezethető, de azért megy a papja után. Igen meleg fogadtatást rendezett püspökének és elhalmozott virágokkal a késő őszi időben.

Van Szivgárda s ennek kapcsán virul az első pénteki ájtatosság is.

VANYOLÁN bérmáltam 1935. V. 4. szombaton, elég szép időben, de mindig hűvösben.

Az iskola egy tanterem, beleépítve erősen az udvarba, illetve a kántorlakás udvarfelőli részének megnyújtása. Elég szerény. Gerendás, sötétes, de jól felszerelt iskola. Történelmi képek, mező-gazdaságra vonatkozó szemléltető képek, melyeket Baranyai szalmavári grófi intéző ajándékozott az iskolának.

A gyerekek száma 58: volt sokkal több, pusztit az egyke.

Hidegek. A templomba nem jönnek. Csak a nyögérik töltik meg a templomot. Nyögéren csak 33 gyerek van, de ez még jobb arány, mint Vanyolán az 58 gyerek.

Nyögér minden második vasárnap szeretne szentmisét. Vanyolától függ.

Vanyolai kántortanító Mádlí erélyes ember, de hétköznapiakon nem megy a templomba orgonálni.

Főjegyző Pusztaszeri, azelőtt Pilz. Igen derék ember. Jó, szelid, vallásos felesége van, de csak egy gyerek.

Templomgondnok Kiss Dénes. Vallásos, jólelkű polgár, jó feleség, hat egészséges gyerek. Kivétel ebben az egykére hajló községben.

ZSELICKISLAK Itt bérmáltam 1927. V. 13. pénteken, esős, csúnya időben 178-at. A fogadtatás szép volt. Van itt egy kitűnő fiatal jegyző, a ki a plebánosnak kezére jár és kieszközölte a 2530 Koronának teljes valorizációját. Így tehát földje mellett még meg tud élni. A templomföldet újra megkapta 25 évre évi egy q. buza bérért. Távollétemben így döntött Kránitz püspök úr. A nép szerette volna licitáción kiadni a birtokot.

Plebános Gyeney György. Erélyes ember, kissé hirtelen. Az elhalt Iványi János sok bajt okozott s mivel gazdag ember volt, tehát barátai is voltak a

családnak. A tanítók átlag jók, főleg a töröcskei tanító; a simonfai Ursprung, a szentpáli Bóna Pál. Ursprung kissé gyanus volt a kommunizmus alatt. A helybeli kántor Kovács, fivére a hársági Kovácsnak s fia az öreg ny. hársági tanítónak. Az ének nem valami jól ment.

A templomlátogatás itt igen gyenge. A templomatya ezt nagyon panasolta. Részben oka ennek a pap is éles beszédeivel. A nép igen pompa szerető. Itt láttam a legszebb ruhákat a leányokon. Szép táj. Közel van Kaposvár. Ide járnak be gyárba is s így igen hódít a divat.

Az iskolákban átlag 20-30 tanuló van csak. A jegyző most Töröcskén új iskolát épít majd a politikai község terhére, – tehát a bankosok is fizetni fognak, a mi zöme az adónak – s az épületet a hitközségnek fogják adományozni.

ZSIDEN bérmáltam 1928. VI. 12. kedden, szeles, bár elég meleg és derült időben. A szél miatt a szabadba nem mehettünk. Az összes bérmálkozók 209-en voltak.

Plebános Ambrus Jenő, ki cserélt Bándy Ferencsel.

A kántortanító Vöröskői István, ki feleségével együtt Padragról való. Igen jó és erős hangja van. A zsidiek szép énekeit továbbra is tanítja. Tanítók még: Horváth Jolán és egy másik tanító s Orr József. Az iskola kiváló volt. A hitoktatás nagyszerű. A gyermekek lelkesek, hangosan felelnek, a hittanból igen sokat tudnak, rendkívül értelmesek. A tanerők is igen jól tanítanak. Egyik legjobb iskola. Még új iskolára és lakásra lesz szükség itt. A három tanterem elég jó, de alacsony.

Gyönyörűen virágozik az egyleti élet a leányok között. Mária-társulat és Jézus Szent Szívének Őrsége. Özv. Varga Balázsné, egy nagyon jólelkű asszony szervezte be az ifjúságot már 11 év óta.

A templom gyönyörű. Róbert Károly vagy Nagy Lajos idejéből való, mert 1342-ben Zsid, Rezi és Szántó Nagy Lajos királynak a birtokába került. Az Anjou-liliomok mutatják mindenütt a templom anjou-kori eredetét.

ZALASZENTBALÁZS Itt bérmáltam 1929. V. 16-án, csütörtökön, borongós, hűvös, esős időben.

Plebánosa Kiss István. Káplán Keresztes Ignác.

Kántortanítója egy régi, öreg jó bácsi; az osztálytanítók egy Aranka nevű kisasszony s egy fiatal ember. Mindkettőnek az iskola-épületnél igen szép kétszobás lakása van.

A kisasszony buzgó Szivgárdista és igen szép előadásokat tartott a gárdistákkal a kis gárda javára.

A főjegyzőhelyettes: Tihanyi nevű veszprémi fiú, a plebános sógora, igen derék és jó fiatalembernek látszik.

Plebánia-épület szerény. Az utcába beleépítve s szomszédoktól körülvéve. – Három kis szoba az utcára s azután még egy szerény ebédlő s egy kis szoba. Javadalma elég jó. Van 90 m. hold földje.

Temploma az elhagyatottság, a gondatlanság benyomását teszi. Oltárai kopottak, falai elég piszkosak, belülről is, felszerelése hiányos, a ruhák gondozása elégtelen, az egyházi szerek megőrzése is nagyon parlagi, pd. a Szentségtartó a minisztráns ruhái közé van bedugva.

Patrónusok: Pálffy Pölöskefőről, Csertán Elek Dusnokról, Elek Ernő Kaczorlacról és Muszer Zalaszentbalázsról. Szívesen teljesítik kegyúri kötelezettségeiket.

A nép bámulatosan hideg az anyaközségben. Nagyon elüt Gelse és még inkább Hahót meleg népétől. Nincs áldozatkészség. Maradi község. Templomukra sem adnak. A persely heti 60-80 fillér, még Magyarszerdahely ad 7-10 Pengőt.

Később azonban jegyző külön járt nálam s felvilágosított, hogy a nép valóban nagyon szegény.

ZALABÉR Itt bérmáltam 1930. május 3. szombaton 470-et. Türréről jöttem ide reggel. Igen meleg fogadtatás. Irtózatot néptömeg. Jó idő, pontos rend, sikeres lefolyás. Látszott az egész népen, hogy húz hitéhez, papjához, szereti Osadinszky esperest s szívesen csoportosul a plebánia körül. Van Szivgárda és Mária-Kongregáció. Ezek igen melegen üdvözölték a főpásztort.

Temploma tiszta és elég tágas. Rendben van mindene. Kelyhe azonban igen szerény volt.

A jó esperes-plebános közkedveltségnek örvend. Szereti mindenki s ezért nincs ellensége, ő sem panaszkodik senkire. A jegyző igen jó ember, ugyszintén jók a tanítók is, van egy Erdős nevű jó orvos is, ki zsidó volt, de átért s én bérmáltam őt. Az esperes volt a bérmaatyja.

Batykon voltam a templomban. Igen szép kis templom; nagyon szép barokk oltárral és barokk szószékkel. Szép fafaragásu minden.

A jegyző, kihez Pakod is tartozik, elég súlyosan beteg volt s helyette a batyki jegyző beszélt. Ez székely református ember, de jóindulatú; felesége katolikus; 1917-ben esküdött s azt hitte, hogy nem gyónhatik s nem áldozhatik. Felvilágosítottam urát, hogy lehet. – Tragikum: május 10-én reggel meghalt Osadinszky György jeles plebános.

ZALASZENTGRÓTON bérmáltam 1930. május hó 6-án igen szép időben 751-et.

Temploma gyönyörű. Stilszerűen tartva. Régi barokk oltárok, azon korból való oltárképek és keretek. Szép mellék-kápolna Szt. Constantinus mártir sirjával, ereklyéivel. De nincsen hiteles irás ezen ereklyék valódiságáról.

Iskolák rendben. A tanítókat nagyon dicsérte az esperes. Szentgróton állami iskola, melynek igazgatója egyuttal kántortanítónk is. Németh Mária híres énekesnő nővérét bírja feleségül.

Mick kisszentgróti tanító, elsőrendű tanerő; szépen tudtak a gyerekek.

Derék jegyzők; a helybeli katolikus, a kisszentgróti Gavallér és az aranyód-csáfordi luteránusok; jó emberek.

ZALAMERENYE Itt bérmáltam 1930. május 14-én, szép időben 231-et.

A templomot a derék Láber Miklós plebános saját költségén kifestette! Persze csak dekoratív festés. Igen szerény! Nem barokk stílus s nem a gyönyörű templom strukturájának megfelelő, de legalább tiszta! A remek faragású Szt. Mihály-oltár is meg lett újítva pedig barna és arany színben. Persze az arany nem tiszta, csak bronz.

Iskola két tanterem. A Höfler házaspár! Kitünő tanerők! A férfi német ember s tehetség dolgában a tanítók között egy kimagasló kategóriát képvisel! Számtanban és mértanban elsőrangúan tudnak a gyerekek, nemcsak be-tanulták, de értik is dolgaikat.

Templomnak igen szép ezüstnemű felszerelése van; két monstrancia, két szép kehely stb.

Vagyona a templomnak nincs. A jegyző: Csizmadia nevű Garaboncon lakik. Ez vegyes házasságban él és a katolikus templomban esküdt.

Láber plebános könnyen bánik hiveivel. Szeretik őt. Garaboncon vezet ő ifj. Koma nevű rendkívül értelmes kisgazda. A Drozdy-féle igazgató itt sok bajt csinált. Még most is megvan az utóhatása.

ZAMÁRDI Itt bérmáltam 1931. május hó 7-én, csütörtökön igen szép időben 131-et. Voltak a bérmálkozók között egészen kicsinyek, második osztályosok is. Kőröshegyről jöttem ide délután s az iskolalátogatás után Szántódon volt vacsora és minden, lakás stb. Markli István főintézőnél.

Templom rendben. Igen szép barokk-oltár. Persze kicsiny. Mindent rendben találtunk a templomban. Kehely igen egyszerű, de tiszta.

Plebánia-épület csinos, igen szépen van berendezve. Nem nagy, összesen csak négy szoba lehet, de igen kényelmesen és szépen van berendezve.

Historia domus nincs. Az anyakönyvekben nincsen bejegyezve minden adat, a mely szükséges volna. Hiányosak, hézagosak a bejegyzések.

Az iskola termek igen szerények. A beirt tanulók száma 121. Kántortanító Tóth, igen intelligens ember, a helyettes tanítónő az ő leánya: Klára. Igen derék, szerény, jól nevelt leányka. A tanítási eredmény a kicsinyeknél az olvasásban meglepően jó volt. Hasonlót csak Berényben tapasztaltam. A felső osztályosok is eléggé tudtak. A templomban a responsoriumokat meglepően precízen énekelték.

A kántortanító lakása, a mely 13 ezer Pengőbe került, igen szép három szobás lakás.

Jó nép. Térdenállva fogadta püspökét mindenütt. Igen jólelkű, szelid, művelt.

ZALASZENTIVÁN Itt bérmáltam 1931. V. 16-án, szombaton, igen szép időben 350-et s innét mentem el Szepetkre.

Bevonulásnál igen sok fény és nagy néptömeg. A magasabb osztályok gyermekei igen szépen énekelték a Veni Creator Spiritus-t a templomba vonulásnál. A templomban is igen szépen respondeáltak a Protector noster-re stb. A nép kevésbé énekelt. Legalább a tömeg nem...

Iskola termek igen szerények, kevés felszerelés. A helybeli tanítónő Rozmán Gizella, most férjezett Pécsyné, a dióskáli kántornak menyé. Kiváló tanítónő, alispáni, főispáni, tanfelügyelői dicsérettel elhalmozva. Szépen olvastak a növendékek, a számolás kevésbé ment,... az iskola tanulói élénkek...

Baj van a párbér körül. Megváltva. Jelenleg sokalják a rozs váltság összegét. Nem hozták elő nekem. Felelnék rá! Kell felelni. Esperes tesz jó jelentést.

Pozva igéri közös iskolájának hitvallásossá tételét... Nagy János főjegyző állítólag ellenzi. Ennek van egy kis fia, a ki a IV. osztályba jár. Genialis kis fiu. Igen jól tanul.

Pető- és Ördöghenye községekben van Gál nevű igen derék tanító és felesége; jó tanítópár, a gyermekek náluk igen kedvesek. Kath. iskola ez! Nem láttam. Alibánfán községi iskolát csináltak. Szép épület. Különben nem ismerem.

A nép átlag igen jó, de fejei sokszor megkötik magukat. Így voltak Alibánfán is az iskolával. Végre is községi iskola lett belőle. Tanítója nem is jelent meg előttem.

ZIRCZ Itt béráltam 1931. IX. 20. vasárnap, derült szép őszi időben. 162 fiút és 164 leányt, tehát 326-ot.

Templom gyönyörű; a német ciszterciták építették 1723-1748-ig.

Plebániának van 41 hold saját földje, de az apátság használja. Párbér nincsen.

Temetők közül az alsó a kath. Egy rész, a felső az apátság nevében áll. A fiú-iskola az apátság, leány iskola, melyet Szalay néhai perjel épített, csodálatos képen a község nevében van.

Összes lakosság is fogyott, a katolikusok száma az új népszámlálás szerint 2426, míg az 1920-ki adatok szerint 2513. Nagyon kevés születés; így 1930-ban csak 68, tehát alig 28 esik ezerre.

Plebánián az irodában példás rend, mindent pontosan vezet Markovits Bálint dr. plebános, az összes könyvek példás rendben.

Egyházközségi elnök Kerschbaummeyer, ny. elemi isk. igazgató.

A községi bíró Webal Nándor is igen buzgó, vallásos ember, Hercegfalváról nősült.

Iskolák szépek; 3-3 tanterem a fiúk és leányok részére; igen szép és világos termek főleg a fiú-iskolában. Az iskolában a hittanból elég gyenge volt az eredmény! Sok imát tudnak, de katekizmusban gyengék, csak kevés értelmes gyermeket találtam.

Beszéd és értelemgyakorlatban is kevés ügyességet mutattak a tanulók.

Igen derék a tanítói kar, főleg egy Massai nevű tanító.

ZALASZEGVÁRON béráltam 1932. szeptember hó 22-én, csütörtökön, az előző napi eső után derült, ragyogó, de hűvös időben 197-et.

A templom nagyon szép. Rendes. A ruhák szerények ugyan, de megfelelőek. A templomnál a kegyurasági kérdés nincsen eléggé tisztázva. A süme-gi esperest: Beöthyt biztam meg Lázár kegyúrral való tárgyalások bevezeté-sének kérdésével. – A hivek is nyugtalanok. Vettek Lázártól földet, a ki 1930-ban s 31-ben összes szegvári birtokát: mintegy 400 holdját parcellázta, de megmondta, hogy kegyúri terheket is vesznek ezzel magukra. Baj van, mert luteránusok is vettek belőle s ezek nem akarnak tudni teherről.

Iskolája egy tanterem. Szép és rendes. Tiszta, világos, 63 tanuló. A tanító Bertha nevű. Legényember, anyja van vele. Nővére is odajött lakni. Vigyáz-nak a tanítóra, hogy ne járjon mulatni. Elég jól tudtak a gyermekek a hittan-ból.

A körjegyző Zalagalsán lakik. De körzete egy a plebánia körzetével. Jó-ravaló ember. Vett 97 holdat a Lázár-féle birtokból. Apósának pénzéből, ki nyugalmazott kántortanító a szomszéd szombathelyi megyéből.

Zalagalsán rossz a templom teteje. Nagyobbítani szeretnék. Igen kicsi a hivek számának, kik buzgók s öntudatosak. Iskolájuk igen szép. Állami lesz most belőle. Átalakulóban van. Forgó nevű állami tanító egyenlőre csak he-lyettes. A fizetést kapja az államtól. A luteránusok nem engedtek. A 14-15 tanuló részére egyelőre külön tanítónőt tartanak, de ők sem bírják már so-káig.

Medgyesen is voltam. Megosztott község. A luteránusok a vagyonosab-bak. Anyagilag a község elég jól van. Pontos adófizető. Politikailag, illetve közigazgatásilag e község már az ukki jegyzőséghez tartozik.

ZALAGYÖMRŐN bérmáltam 1932. IX. 24-én, szombaton, ragyogó időben 114-et. A fogadtatás lelkes volt.

Temploma kicsiny. Imponált a férfikar, a mely igen szépen s tisztán éne-kelte a responsoriumokat is. A férfiak vezettek az énekben is. A nők csatla-koztak. Elég szerény instrukció. Az oltáron sem volt nagy tisztaság. Am-pullák elég mosatlanok voltak.

Iskola két tanterem. Rendesek. Elég tiszták. Túlzsúfolt tantermek. Kán-tor: Sterlig, tanítónő: Nagy Margit.

Derék ember a jegyző is, a bíró különösen, kit Söjtörinek hívnak. Egé-szen uri laka, tanult gyermekei, érettségizett fia, polgárit végzett leányai vannak. Jó és vallásos ember.

Plebános Szeberényi László. Rendesen elvégez mindent. Találtam is nála rendet.

A nép jólelkű, vallásos, iparkodó. Bajok alig vannak.

ZALAMIHÁLYFÁN bérmáltam 1932. szept. 27. kedden, remek, bár kissé sze-les időben 118-at. Responsoriumokat nem énekeltek, de erős férfikar éne-kelte az ecce Sacerdos magnus-t. A képviselőtestület élén Forintossal meg-gyónt s megáldozott.

Templom nagyon szép. Régeinek látszik. Hosszú, alacsony bolthajtásos. Aránytalan nagy tető az alacsony boltozathoz. Tiszta belülről. Untig elég a hiveknek befogására.

A plebános Gergyesi Ferencz már 1926-ban került ide.

A tanító Zsoldos nevű, feleségével együtt tanít itten. Jó emberek. Van 65+28 gyerek. A gyerekek okosak és élénkek.

A jegyző Dr. Nemes László volt kolozsvári h. polgármester. Mintaszerű kath. életet élő ember. Manrézába jár. Gyönyörű beszéddel fogadott. Jólelkű ember. Egy Hegedüs nevű segédjegyzővel igen jó viszonyban van.

Forintos az egyházközségi elnök. Igen jóindulatu, régi vágású uri ember.

A nép igen jóindulatú, szorgalmas, jó adófizető, szerző nép, a mellett jól öltözött s az átlagos műveltségen felül álló népnek benyomását teszi. A gyerekek is műveltebbek úgy külsőleg, mint észbelileg.

ZALAPETTENDEN béráltam 1933. szept. hó 24-én, vasárnapon, igen szép enyhe időben 221-et.

Előző nap voltam Pulán; van egy 1 tantermű iskolája s benne 75 gyerek, kik elég értelmeseknek látszottak s elég jól tudtak felelni, főleg a felsőbb osztálybeliek. A tanító Leitold sok gyermekes apa.

A jegyző Pál nevű. Taliándörög is ide tartozik.

A főerdész: Szászy ur, igen kedves jó öreg ur. Jóindulatú.

Templom teteje elég jó, de ablakai rosszak s a falakon befolyik a víz. Nagyon nedvesek, párásak a falak.

Van 75 gyerek körül, köztük egy protestáns, az uradalmi erdőőrnek leánya.

Petenden a templom teteje rossz. A gyönyörű boltozat sokszorosan átázott s állandóan ázott állapotban van. Félő, hogy ez a boltozatot egészen meglazítja.

Iskolaterem rendben van, tiszta. Van 77 gyerek, az igazgatótanító Vidosa igen jól vezeti az iskolát. A gyermekek tudnak. Az olvasás jól megy. A második osztályban már szépen olvastak, a harmadikban egészen folyékonyan. – Padló jó állapotban, olajozva. A naplók elég rendben.

Templomnak belseje kis költséggel szépen volna átalakítható.

Plebánia-épület jó, belseje tisztán tartva. Elég tágas. Jó és szép szobák.

Anyakönyvek rendben. Átlag évenként 66-46 születés; itt is fogyóban a születések száma, mert igen kevés az esküvő s még kevesebb a haláleset; Pulán is, Petenden is 1932. okt. 15-ikétől az 1933. évi bérálásig egy-egy haláleset volt.

Kapolcson a főbaj! Szedett-vedett nép, kik a parti oduikban laknak. katolikusok már többségben vannak; igen sok a tisztán polgári házasság: 14 pár s ezekben vannak a luteránusok is belevéve, de van összesen 47 pár, kiknek házassága érvénytelen, mert egyrészt kautélákat nem adnak, másrészt pedig él az egyik félnek első házasefele.

Van itt hétféle vallás: kath., ref., evang., szombatosok, tizenegyesek, quakkerek, izraeliták.

A kath. templom eléggé elhanyagolt. Tornyának teteje igen rossz. A vihar kikezdte. A tető eternitből van és még elég jó. A tornyot okvetlenül csinálni kell s pedig alaposan.

A kath. iskola igen szép és tiszta tanterem, 10 m hosszú és több mint 6 m széles. Van benne 94 tanuló.

A tanító Székely nevű, felesége Kiss István esperesnek unokahuga. Most házasodott össze a fiatal pár.

Az itteni főjegyző, hova Petend és Vigánt is tartozik: Steffaits nevű református, de jó ember.

ZÁKÁNY Itt bérmáltam 1934. V. 13. vasárnap, gyönyörű időben 535 fiút és leányt. A bérmálás a szabadban, a mise sátor alatt volt, jól elkészítve.

Plebános és esperes Berkovics Imre. A káplánja volt Pongrácz Tibor. Ez utóbbiról mondják, hogy óriási érzéke és talentuma van a kártya iránt. Még kezdő, de a szenvedély megvan benne.

A templom elég kicsi. Körülbelül 500-an vannak benne vasárnap és valamivel többen ünnepnap.

Minden vasárnap két mise van; az egyik pap mindig binál és minden misénél van egy kis predikáció. Vasárnaponként átlag 1300-an látogatják a szentmisét.

Iskolája két tanterem. A termek szépek, de kissé elhanyagoltak. Remek szülői munkát végeznek a tanulók. Erről messze híresek. Az idén 600 drbot, főleg játékokat, ajándékoztak a kaposvári szegények gyerekeinek.

Kántortanító Magyar F., az általam jól ismert Vikinek férje. Igen jó kántor. Énekkara szépen szerepelt és kivált a többi filiális községek énekkarától; a másodtanító ideiglenesen alkalmazott Szabó Lajos helybeli fiú.

Örtiloson is van két tanerő s pedig Ostan igazgató-tanító és August Róza tanítónő, pécsi leány. Igen jó tanerők. Osten Julián egyesületi tanító volt, penzióba készül. Gyermeektelen. Az iskola eléggé megfelelő. Kissé elhanyagolt, kopottak falai.

Surdon van a jó Dudás László. Nemeslelkű, buzgó fiatalember, valóságos papja a községnek. Kiskőrösi születésű. Gyalog jött ide a Duánántulra s boldog, hogy most Surdon tanító lehet. Erélyesen végez népművelést. E célra akarják most megnagyobbítani az iskolatermet, a mely most kicsi. Kápolna-fülkével is el akarják látni. A gróf is, a főerdész úr is, egy Kanász nevű öreg ember is inkább kápolnát szeretne. Dudás a kath. öntudatot a községben erősen fölébresztette a jó Sebestyén káplánnal együtt. Ők akartak templomot építeni a községben.

ZÁKÁNYTELEPen bérmáltam 1934. V. 14. hétfőn, ragyogó szép időben 194-et. A szószék a szabadban volt felállítva. Pfeiffer János mondott igen szépen kidolgozott, sikerült beszédet.

Az iskola állami, de igen jó. Tanerők: Berényi igazgató, lelkes katolikus férfiú s kitűnő nevelő, mellette még Mikola kántortanító és Wlassics nevű osztálytanító és levanteoktató. Mindhárman derék jó emberek. A gyermekek

igen szépen és okosan feleltek a hittanból és szépen, bár kissé túl vontatottan énekeltek.

Míkola kántortanítónak 8 szép gyermek van. Az elmúlt két évben nem volt közöttük semmi betegség. Egészséges jó család.

Lelkész volt Schandl, kivel a hívek meg voltak elégedve. A főesperesi vizsgálatnál is helyt állott. Irodai dolgaiban is elég pontos volt.

Hítközségi elnök Szagmeiszter, állomásfőnök Gyékényesen.

A lelkész fizetését teljes egészében az egyházközség adja.

ZSELICKISLAK Itt béráltam 1934. V. 24. Pünkösöd utáni csütörtökön, kissé borongós, de igen csendes, jó időben, – jőlehet az eső megzavarta a bevonulást, de később kiderült – 140 fiút és 138 leányt = 278 lelket.

Templom kicsi a sok néphez. Csak Simonfán van még templom, a másik két községben nincs. Simonfán minden második vasárnapon van mise. Mikor itt mise van, akkor Kislakon is van mise; mikor nincs mise Simonfán, akkor Kislakon kettő misét mond a plebános, mert maguk a gyerekek és leventék megtöltik a templomot. A simonfaiak a nagy ünnepeken is kérik saját misét, de a plebános szemükre lobbantotta, hogy nem járnak templomba, hanem zsidelyt hordanak, Kaposvárra mennek, szóval a hitben igen szegények. Átlagban a Zselicszentpáliak a legvallásosabb hívek.

Tanítók: Zselickislakon egy régi, Kovács nevű az igazgató-tanító, a ki nemsokára nyugalomba vonul.

Simonfán Ursprung nevű tanító, a ki igen derék ember.

Zselicszentpálon egy Bóna nevű tanító, ki jöttemkor üdvözölt.

Töröcskén... [nincs feljegyzés]

Kislakon üresen áll az egyik tanítói lakás és tanterem, mert az állam beszüntette. Csökkent a gyerekek létszáma. Csak 70 körül van. A lakást a szülésznő vette bérbe. A tanítói lakás állítólag négy szobás. A legszebb az egyházmegyében.

A plebános volt Gyeney György. Erélyes és elég kemény embernek látszik. Rendes ember is. Elég rendet találtunk nála plebánia-vizsgálatnál.

Szivgárda és egyéb társulatok nincsenek, csak Rózsafüzér-társulat és Jézus Szive társulat... Az első áldozókat én áldoztattam meg.

III. KÖNYV

ATTALÁN bérmáltam 1935. V. 12. vasárnap, ragyogó szép időben, 139 fiút és 152 leányt = 291-et.

A templom külsőleg és belsőleg rendben van. Tetszett nekem a templom előtt készített előpitvar. A templom sokat nyer ezzel, nem visznek be minden sarat a templomba... Orgonáját most hozatta rendbe Kéry Elek kano-nok-esperes.

Főjegyző Szabó; igen kedves uri ember. Nagy kár, hogy agglégény. Rokona neki a veszprémi Halácsy-fiú.

A plebánia felőleli még Csoma, Szabadi és Kapospula községeket is.

Temploma elég tágas. Iskolák elég gyengék, a mi az épületeket illeti. Attalán a tanulók száma a két tanteremben csak $48+35=83$, míg a mester szerint, ki már 35 éve itt van, akkor 180 volt a tanulók száma s már harmadik tanerő felállításáról volt szó. Nincsen gyerek. Nemcsak egyke van, hanem Attalán van 62 magtalan, illetve gyermektelen házaspár.

A második tanító Ősz Lajos, igen lelkes fiatalember és Szokolival együtt, ki gyógyszerész Nagyberkiben, rengeteg sokat tesz a kath sajtóért. Buzgólkodásuknak bámulatos eredménye van. Jó tanító.

Csomán egy tanterem. A tanító Marton nevű, jó ember.

Szabadiban kath. tanító Torma nevezetű, kinek ellentéte volt Kéry Elek esperessel a temetések alkalmával adott kendő miatt. Torma igen fekete bőrű, valami szervi baja lehet, gondolom májbaja van s innét az idegesség.

A kospulai tanító valami Szászu. Jó ember. Elegáns megjelenésű. Itt Pulán van legkevesebb gyerek. Az állapot még rosszabb, mint Attalán, a hol a divat túlcsengése szintén egy oka a gyermek-korlátozásnak. Túlságos a fiatal nők külső kultusza. Nem akarnak fiatalon „csuffá lenni” azért, hogy teherbe kerüljenek. Az öregek sem akarnak unokát, mert nem akarnak dajkálni, szóval csupa önzés minden.

Kispál Sándor főjegyző itt is sok jót tesz.

ALSÓPÁHOKON bérmáltam 1935. X. 8-án, keddi napon.

A templom igen szép szerkezetű, tiszta, elég jó festés, szép üvegablakok. Mindez Rák Endre apát-plebános ideje alatt készült, az ő érdeme. Van 5000 □-öl földje, a melyet csak olcsó áron vesznek ki a hivek, de legalább megfizetik az árendát.

Plebánia épület törzsepülete elég jó karban van, melléképületek már kevésbbé tetszenek nekem, ott már akad javítanivaló. Épen most javítja azokat kis vállalkozó.

Iskola három tantermű 68-62-51 tanulóval. A tanerők igen kiválóak. Szabó Gyula kitűnő kántortanító, a gyermekek igen szépen és tisztán énekelnek az iskolában, de tudnak is a hittanból; valóban értelmesen feleltek. Kitűnő tanító még Hirsch osztálytanító is. Apostoli lélek, az apátplebános szerint valóban szent ember. Alázatos és készséges. Szerzetesnek szánja a plebános úr. A harmadik tanerő Jakabos Mária, [...] tanítónőnek a leánya. Szintén igen jóra való, buzgó, vallásos nő. Ilyenek a többi tanerők is a plebánián. És

pedig Effinger hévizi tanító, Gyergyák és Kardos (kispap volt, zsidi fiú) felsőpáhoki és Tóth Imre egregyi tanító. Gyergyák Rák néven szokott írni a Kath. Szemlébe s más lapokba s így szerez magának havonként 70-80 Pengőt.

Rák apát-plebános Horváth Árpád kiségitő káplánjának nagy mozgási szabadságot ad, buzdítja is a tevékenységre. Épen mikor itt voltam, mintegy száz férfiú lépett be a Jézus Szent Szive Szövetségbe s tette le a templomban fogadalmát.

A nép átlag véve szegény, de jóindulatú. A párbért nem nagyon fizetik; az apát szerint neki 7 ezer Pengővel tartoznak.

AJKARENDEKEN bérmált helyettem Zadravecz püspök 1937. szeptember 17-én, pénteken ragyogó szép meleg időben 219 lelket s pedig 103 fiút és 116 leányt. A plebárialak kedves és szép a püspök úr szerint és valóságos virág-tenger veszi körül. Igen szépen fogadták a püspök urat.

AJKA Itt bérmált helyettem Zadravecz István püspök úr 1937. szeptember hó 19-én, vasárnapon gyönyörű, meleg időben 407-et, s pedig 214 fiút és 193 leányt. Szentmiklóssy ő Méltóságánál Ajkán ozsonna volt, utána pedig Nirsee ő Méltóságánál volt Zsófia pusztán az éjjeli szállás.

BALATONBERÉNYben bérmáltam 1935. VI. 2-án, vasárnap, borongós időben 100 fiút és 80 leányt, tehát 180-at.

Templom immár túlkicsiny, a nép nagy része kívül maradt az Isten tisztelet alatt. Vörsből lett elszakítva valamikor. Első plebánosa volt Fraszt Endre.

Iskolája nagyszerű. A gyermekek sokat tudnak a hittanból. Mindent tudnak, a mi apró betűvel van a könyvben: még az egyházi rend szentségének nyolc fokozatát s a házassági bontó s tiltó akadályokat is. A plebános – Gosztolya János – igazán lelkesen működik és példás életet él. Anyja és nővére van vele s egy unoka-huga.

Plebániai-épület kicsiny; csak három szoba. Az épület villaszertű.

Tanítók: Hosszú kántortanító, a kisbárapáti kántornak fia. Elég jó kántor. Nem húzza az éneket. Felesége a kéthelyi kántornak: Farkasnak a nővére; Szabó Ernő osztálytanító, a ki ellen kifogás van szemérségtől miatt. A két tanító harcban van s ez bántja a békés hitközséget. A fegyelmi megindult.

BALATONKERESZTÚR Roppantul fejlődő község. Itt bérmáltam 1935. VI. 3. hétfőn, ragyogó szép, enyhe időben 167 fiút és 138 leányt, tehát 305-öt. Óriási szám a hivek 1800 létszáma mellett. Már bérmálkoztak II. osztályosok is.

A plebános Világos Ödön. Lakása nincsen. Irni kell Lénárdrnak, hogy a kimért remek jó telket, egészben egy kath. holdat, a mely L alakban veszi körül a templomot, adják át végül a plebánia részére, hogy építkezhessenek. Van erre a célra máris vagy 10 ezer Pengőjük a hitközségi adókból, melyeket eddig a politikai község beszedett ugyan, de nem fizetett ki, mert nem tudta egészen beszédni, de mint követelés fennáll. A Festetich-uradalom

azonban reverzalist akar, hogy a plebánia-építésbe nem fogja belevonni az uradalmat, ha a telket megkapja.

BALATONGYÖRÖKÖN bérmáltam 1935. okt. 5. szombati napon, szokatlan meleg, enyhe őszi időben 98-at.

A plebániatemplom kicsiny, de tiszta, az előtte való évben festették ki belülről. Nagyon alacsony a bolthajtása. Kicsisége miatt nyáron, a vakációban a plebános binál s egy misét mond 9 órakor, ez a plebánia-mise, a másodikat pedig 1/2 12 órakor a nyaralók részére.

Az iskola két tantermü, szép épület, az osztályok tágasak és tiszták. Van a két tanteremben 84 deák. A két tanító: Üsth apa és Üsth fiú. Az előbbinek felesége szépen énekel; az utóbbi egy év előtt házasodott. Az iskolaépület a politikai községre van telekkönyvezve, ugyszintén a temető is a község nevében áll. Most a temető telket a község odaajándékozta a belügyminiszteri üdülőnek s új temetőnek való helyet adott. A községnek van 40 ezer P. adóssága s ebből 6 ezer Pengővel van megterhelve az iskolaépület. Erre van betáblázva az adóssága.

A község rendkívül szegény; három polgárát kivéve a többi mind el van adósodva. És mindez dacára a nagy idegenforgalomnak, a mely itt nyaranta van, dacára a jó értékesítési viszonyoknak. A baj okának a szőlő pusztulását mondják, a melyből azelőtt a nép meg tudott élni, most pedig koldús. A szénkénege gyár – Edericsen – szénkéneget ígért s adott, de a hazai vesszők nem tudtak ellent állani, most folyik az átalakítás oltványra.

Plebánia-épületben van 5 szoba s a bőséges mellékhelyiségek, van neki igen szép nagy kertje, a melynek gyümölcsöse azonban nincsen praktikusan berendezve, mert mindenféle van benne, pedig őszibarackra és almára kellenek fektetni a fősulyt; van 30 kat. hold földje és 3000 □-öl szőlője. Ha ez termőre jön, akkor Jüngling plebános állítása szerint a plebánia igen jó lesz, legalábbis jó közepes jövedelmet fog biztosítani.

Nincsen még Visitatio Canonicá-ja. Ezt minél előbb el kell készíteni s az alapot a jövőre megadni. Azelőtt a györökiek fizettek fejenként két szőlőnapszámot, a fuvarosok ezt nem fizették, hanem a fát fuvarozták, most páronként 20 kiló rozsot adnak, nem több, sőt kevesebb, mint volt azelőtt.

A hivek jók, vallásosak, papjukat tisztelik és szeretik; egy Schumacher nevű kovácmester különösen kitett magáért a plebános dicséretében, kinek szerény anyagi viszonyai fölött sajnálkozott.

Az iskolai vizsgálaton meglátszott, hogy hosszú nyári szünet után sokat felejtettek, hogy az új iskolai év kezdetén vagyunk.

BÖHÖNYÉN bérmáltam 1936. ápril hó 30-án, csütörtökön, enyhe, borus, de délelőtt még eső nélküli időben 184 fiút és 181 leányt, összesen 365-öt.

A vizsgálatnál feltűnt nekem, hogy az iskola alsóbb osztályaiban, az első és másodikban nem a lelkész tanít, hanem a tanító, a ki igen derék embernek, komoly és szelid férfinak látszik: Szabó Lajos igazgató tanító. Van még három férfitanító és hozzá Dávod-pusztán egy nőtanító, kaposvári leány,

igen jó benyomást tesz Horváth Matild. A férfitanítók nevei: Horváth Mihály kántortanító, tapsonyi fiú; Csik Ferenc osztálytanító, a legügyesebb tanerő és Varga nevű tanító, a ki a leventéknek is főoktatója.

Van összesen mintegy 302 tanuló úgy, hogy soknak tartják négy tanító részére. Az iskolaépület két helyen van. Szemben a plebániával van az eredeti régi iskola a múlt század hatvanas éveiből, egy tanteremmel. Annyi volt a reformátusoknak is, a gyermeklétszám is a 70 körül mozgott mindkét felekezetenél. Ma a reformátusoknál van 32 gyermek, nálunk pedig, a katolikusoknál van 302 gyermek. Van 2700 katolikus és csak 350 református. Borzalmas emberpusztítás a reformátusoknál.

A katolikusok mind szegények, iparosok és zsellérek, bevándorolt proletárok; a község azonban rohamosan fejlődött eddig és szaporodott.

Templomra égetően szükségök volna. A meglévő templom messze van és legfeljebb 350 embert tud befogadni. A többi kiszorul, jobban mondva el sem jön s így a templombajárás is igen gyenge. A hivek égetően várják és Nagy Lajos református, vegyes házasságban élő főjegyző a képviselőtestülettel elém jött kérni egy telket, mivel a többi már a község dolga lesz. Ők megépítik a templomot. Ilyen tonusban ment a tárgyalás a grófnővel és Miklós gróffal is, a kik mindketten pártolják ezen kérelemnek elodázhatatlan teljesítését. Van tehát remény az eredményhez.

A lelkész: Vörös József alig mozdul ez ügyben.

BUZSÁKON bérmált 1937. június hó 19-én szombati napon a kegyúri grófi család jelenléte mellett U. Zadravecz István püspök 446 fiatalot s pedig 219 fiút s 227 leányt s pedig eső előzte meg a bérmálást, de magát a funkciót nem zavarta.

BEZERÉDEN bérmált helyettem, betegségem miatt 1938 évi május hó 14-én szombaton gyönyörű, meleg tavaszi időben Zadravecz püspök úr 283-at s pedig 139 fiút és 114 leányt. Kauzli csatári esperes úr beteg volt, el akart jönni, de orvosa nem engedte, hanem ágyba dugta.

BALATONENDRÉDEN bérmált helyettem 1938. május 8-án vasárnapi napon Zadravecz István püspök úr 218-at s pedig 116 fiút s 102 leányt. Előtte való éjjel esett az eső s így az ut Szántódról oda Robi szerint „rémes” volt, de délután vissza Szántódra már sokkal jobb.

BAKONYNÁNÁN 1938. június hó 7-én Pütkösöd utáni kedden gyönyörű időben bérmált helyettem U. Zadravecz István püspök úr s pedig 212-öt, 109 fiút s 103 leányt. Szépnek és fegyelmezettnek találta itt a fogadtatást és az egész ünnepséget. Ebéd után innét visszatértek Zirczre, hol egy hetet töltött a püspök úr, s bár az apát úr nem volt otthon, de a perjel és alperjel úr testvéri figyelmességgel vették őt körül s nagy szeretettel emlékeztek meg a megyéspüspökről is.

CSÁKÁNYBAN bérmáltam 1935. május 27. hétfőn, igen szép, csendes, nem túlmeleg időben 109 fiút és 88 leányt = 197 lelket. Bevonulásunk és fogadá-

sunk igen ünnepélyes volt. Sávolyból jöttem és a sávolyi templom mellett elmenve a komárvárosi úton a sávolyi községi erdőszélen délnek fordultunk s az erdő mentén menve lassan Szőkedencsre értünk. Itt megvannak a régi török idők előtti templomnak romjai. Most fölébredt a kath. hitbuzgóság s akarnak új kis templomot építeni. Vezetőjük Hollósi nevű kath. tanító; a kath. iskolában van 60 gyerek. Mintaszerűen buzgó ember. Szervezte a katolikusokat, kik a kisebbségben lévő luteránusokat teljesen kiszorították a községi képviselőtestületből. Reakció volt ez a luteránus részről eredt előbbi provokációval szemben.

Innét két kilométerre van Csákány. Temploma kívülről impozáns, magas, belülről aránylag alacsonyban van a masszív bolthajtás. Így a templom alacsonynak mondható. Hosszú. Csak egy oldalon ablakkal. Középkori román templom benyomását teszi. Ódon, komor, de szolid épület.

Plebániának van három szobája, de most kap egy negyedik szobát a gazdaszöny részére. Plebános Zágör Pál most elég jól érzi magát.

Iskola remek, különösen Francsik k.tanító a számtanban elsőrendű, felesége a tanítónő, szintén igen szép eredményt tudott felmutatni a kicsinyek olvasásánál.

Főjegyző: Horányi nevű fiatalember, ki igen szép, nem köznapi gondolatokban gazdag beszédet mondott.

CSÁCSBOZSOKon bérmált helyettem Zadravec Zsolt püspök úr 1938. május 11-én szerdai napon csúnya esős időben, mely azonban áldás volt a mezőre, 114-et és pedig 56 fiút és 58 leányt. Nem lehetett künn bérmálni, de azért jól ment minden, mint a püspök úr írta. Az apát úr helyett a jószágkormányzó várta a püspököt meleg vendégszeretettel.

CSATÁRON bérmált helyettem Zadravec Zsolt püspök úr május hó 10-én, keddi napon 768-at. A püspök előtte való nap Szántódon hált s onnét ment másnap Kanizsára, ott ebédelt s ebéd után ment vasuton tovább Zalaszentivánba s onnét kocsin Csátárra. Esett az eső kissé a bérmáláskor is s ezért nehezen lehetett a misét, a bérmálást és a beszédet a szabadban tartani. Az esperes megbetegedett influenzában s így nem követhette a püspököt.

DIÓSKÁL Itt bérmáltam 1936. V. 18-án, hétfőn, borús időben 253 fiút és 237 leányt, összesen 490-et; a Gelséről idáig való út nehéz volt és jó másfél óráig tartott, mert Kilimánon túl már elért az eső és sáros uton kellett mennünk.

Plebános Czigány Gyula.

Iskolákban a tanerők jók. Ott van Martincsevics káplánom bátyja; jóindulatú, de gyengébb tanító; ott van Pungorné Tóth Erzsébet és ott van még Nagy Sándor (pápai képezde!) igen kiváló kántortanító, a ki a „Szent vagy Uram” szerint énekel mindent. Az eredmény elég jó volt. Olvasni kevésbé tudtak. A hitoktatásnál nagy baj, hogy a plebános nem ad időt a gondolkodásra, hanem a kérdésre megadja mindjárt a feleletet és ezért a gyerekek nem gondolkodnak és nem tudnak precíz feleletet adni. Egytől sem kaptam

végleges és határozott választ. Ingadoznak. Szépen megismétlik a kérdést, de azalatt várják, hogy a hitoktató már kimondja a választ is. Ugyanezt konstatálta Pungorné is, a ki a nehéz szülés után élet és halál között lebegett hónapokon át. Ez javítandó! Különben megmondtam ezt az esperes-plebánosnak is.

FELSŐSEGESDEN bérmáltam 1936. V. 4-én, hétfőn s pedig esős, de azért kitartó időben. A bérmálás alatt esett az eső s a nagy tágas templomban kellett megtartani a bérmálást. Bérmáltam pedig 225 fiút és 216 leányt = 441. Roppan hosszúnak tünt föl a funkció, pedig nem volt az.

A felsőbogáti iskola állítólag igen rossz állapotban van. A gróf nem mutatta meg s nem állt meg ott velem, mikor Kutasról jövet átmentünk rajta. Azonban a bérlő köteles a szerződés szerint azt megcsináltatni s a grófnak majd levonhatja. A bérlő valami Schleninger [?] nevű zsidó.

Lelkész volt Török Ignác. Itt találkoztam az épen itt vizitációt tartó P. Schrottyval is. Jelentékenyebb kifogás a plebánia-vezetésében nem volt. Egyes szabálytalanságok már 1929-ben szóvá tétettek, s ezeket most újból meg kell említenem, mert változás nem történt.

A szónok volt P. Bálint, a ki csak három hét előtt került ide Zalaegerszegről. Jól indult, de nem tudta befejezni, 35 percig beszélt.

A kegyhelyet elég szépen látogatják a hivek.

A gyerekek száma 280 körül van, s ezeknek van öt tantermű iskolája. Elég jó eredményt láttam. A kántor és igazgató-tanító Gondos nevű jóindulatú, kövérebb úr. Osztálytanítók között van egy nő, özvegy, a ki már 30 éve tanít itt.

A többi tanítók ellen sincs kifogás.

Jó a főjegyző: Nagy Lajos, a ki a gyékényesi plebánosnak fivére, nővére pedig ovonó Nagybajomban.

FELSŐRAJKON bérmáltam 1936. V. 19. kedden, ragyogó szép időben, nem volt azonban túlmeleg. 160 fiút és 146 leányt, összesen 306-ot.

Tanítók: Hadi József igazgató-tanító, Varga osztálytanító és Baranyi a legmuzikálisabb harmadik tanító.

Szeretnék ezt a községet is, t.i. Alsórajkot Felsőrajkhoz csatolni. Van már egy ház Kanizsán és egy második ház Rajkon. A gelsei nem fogadta el, mert tudja, hogy Alsórajk Felsőrajkhoz akar csatlakozni, a melytől csak 2 kilométerre van, míg Gelsétől 7 km távolság választja el.

Az iskolában igen szép eredményt mutattak föl a gyerekek. Jó tanerők és szép eredmény! A hitoktatás Wache Ernő kitünő kezében van! A gyermekek az egész kerületben rendkívül szeretik őt, mint esperesüket; szépen látogatja az iskolákat.

A plebániának semmi földje nincsen, hanem csak párbérből és járandóságokból él. Szerényen kell élnie, de azért megvan.

A temetőben sorban történik a temetkezés, a ki a sorból ki akar temetkezni, négy Pengőtt fizet.

FARKASGYEPÛN bérmált helyettem Zadravec István püspök úr, mert Bakonyjácón ezen alkalommal az ott uralkodó tífuszjárvány miatt a község be volt zárva. 1937. évi szeptember hó 16-án igen szép és ragyogó meleg időben. Itt bérmálkozott Németbánya-Csehbánya-Iharkút, és pedig 161 a bérmáltak száma s pedig 80 fiú és 81 leány.

GÖLLÉN bérmáltam 1935. május 14-én, kedden, derült, kissé hűvös időben.

A templom igen szép strukturájú, bár ne tévesszen meg senkit annak magassága, mert falai magasak ugyan, de oldalpillérek nélkül úgy, hogy valószínűleg a boltozat is gyenge, mert az aránylag túl magas és vékony oldalfalak erősebb boltozatot nem bírnának meg.

Valami Marton nevű jóhirű festő csinálta az oltárképet: a transzfiguratio-t, melyet a rendfőnök úr ajándékozott a templomnak. s a mely egyezzer Pengőbe került. A kép jó, csak az Ur Jézusnak arca nem sikerült. A főoltár márványból van. Egy jólelkű göllei polgár ajándéka. A templomfestést két iparművész végezte.

Iskola három tantermű; az egyikben Varga nevű k. tanító tanít; ez igen gyenge iskola; az I. osztályban alig olvasnak, a II. osztályban is csak silabizálnak. Az iskola fegyelmezetlen. A III-IV. osztályban egy nő tanít, ki már asszony s férje hetenkint hazajön Dombóvárról feleségéhez. Elég jó volt az eredmény. A tananyag-beosztás hiányzott. Kikapott Lukcsics kanonoktól. Bocsánatot kért.

Az V.-VI. osztályban a beteg kántortanító tanított. Fülgyulladás volt, a mely influenzából maradt vissza.

Plebánia-vizsgálat is sok rendetlenséget hozott felszínre, még a javadalmi összeírás kék íve sem volt meg a plebánosnak. Nem tudta előadni. Gyámoltalan, ideggyenge a szegény plebános s innét a pontatlanság. Sok baj! azután a 16 ezer Pengőre rugó adósság.

Születések száma igen rossz! Volt ugyan 1934-ben 75 születés és csak 43 haláleset, de a születésekből 70 esett a cselédségre, a pusztákra, és csak 5 a polgár községre.

GELSE Itt bérmáltam 1936. V. 16. szombaton, szép, nem túlmeleg, boros időben 322 fiút és 311 nőt, összesen 633-at. A plebános volt Kreutzer Dezső c. kanonok.

A templomot konszekráltam ugyanezen alkalommal 1936. május 17-én, vasárnap, a népnek szép részvétele mellett. A nép különben elég hideg és közömbös, igazi lelkesedést és papjaihoz való ragaszkodást nem láttam bennük.

Tanítók valami Gáspár nevű főtanító és felesége és Sarlós nevű h. kántortanító, a mi Sarlós káplánunknak (Schlögl, Simon kanonok úr gelsei pártfogoltja) öccse. Az iskola községi. A tanítók a lehető leghidegebben fogadtak, különösen Gáspár, a ki tüntetett merev függetlenségével. A hitoktatási eredmény is elég szerény. A kanonok-plebános csak az I.-II. osztályban, egy tanteremben tanít heti 2 órát, a káplán a másik kettő tanteremben ad heti 4

órákat. Ez a kettő papnak összes hittan tanítása. Ujudvarra nem járnak, csak alkalmilag. Ott Bakos Péter és egy kíséret h. tanítónő: Koszorú Mária (pesti Ranolderben végzett) tanítják a hittant, de nem járnak sem Kilimánba, sem Alsórajkra sem, a hol szintén községi iskolák vannak, de egyik községben sincs még egy kápolna sem. Megírom tehát a vizitációs válaszban, hogy a hitoktatás elhanyagolt állapotban van, s hogy alig merek ide káplánt küldeni, mert egyenesen megszokja a régi, már majd mindenütt megszűnt, elítélendő állapotot, mely szerint a pap csak az anyaegyházban tart hittanórákat és a filiálisokba nem jár.

Uri családok közül Sélley Tercsi néni, Dr. Kajtár, Sebestyén és fia, a szolgabíró és Szmodicsné és fia igen jók és jó példát adnak. A többi uri családok alig járnak templomba.

GALAMBOKon bérmált 1937. IV. 23. Zadravecz püspök úr szép napsütéses időben 124 fiút és 111 leányt, összesen 235-öt.

GAMÁSON bérmált 1937. jun. hó 14-én, hétfőn, kellemes, hűvös időben Zadravecz István püspök úr 276-ot s pedig 148 fiút és 128 leányt.

GESZTIBEN bérmált 1937. június hó 15-én, kedden jó időben U. Zadravecz István püspök úr 383-at s pedig 184 fiút s 199 leányt, hűvösre fordult időben, a mi kellemessé tette az utat.

HAHÓTON bérmáltam 1936. V. 14-én, csütörtökön szép, derült, kissé szeles időben 197 leányt és 216 fiút és egy beteg, Tetanusz-mérgezésben fekvő fiút, összesen tehát 414-et.

Remek benyomást tett az egész község. A két község, Alsó és Felső Hahót már összenőtt, csak a temető választja el őket, mely szépen van bekerítve és benne sorjában temetkeznek a hivek... Volt 14 diszkapu a falu végétől a templomig.

Iskolája egészen kiváló. Némethy Sándor plebános igen gyakorlott hittanár s szépen tudja az együvé tartozó dolgokat csoportosítani. A gyermekek meglepően tudtak, a jó hitoktató szorgalma meglátszott mindenben. A többi tanerők is jók. Főleg Alsó-Hahóton Bálint igazgató tanító (nagy bortermelő s így taníttatja gyermekeit), a ki fegyelmet jól tart és a szegény özvegy Dr. Kálovicsné, az elhunyt orvos özvegye; Felső-Hahóton pedig a kántortanító, kinek felesége Kesztölcéről való tót leány, a kesztölci tanítónak leánya. Férje nagyon jó kántornak látszik, de igen felületes ember a plebános ítélete szerint.

Igen jó ember a főjegyző is: Román Albertnek hívják s ennek felesége egy volt jegyzőnek leánya, három kis fia van.

Az orvos Somorjai szintén jó kath. férfi. Szegedről jött.

Teljes béke van a községben. Egy Gelencsér nevű fiatalabb ember megbízásból igen szép beszédben köszönte meg az új plebánost és annak munkásságát is magasztalta. Vezető ember, erősen plebános párti és méltán, mert igen kiváló, szolid, jámbor pap. Vele van 85 éves anyja és egy nőtlen bátyja,

de van több testvére is, egyik Pesten tisztviselő neje, a ki ott is volt és főzött. Kiválóan jó ebédet adott a szegény plebános.

JÁSDON bérmált helyettem U. Zadravec István tábori püspök úr 1938. jún. 9-én, Pünkösöd utáni csütörtökön igen szép időben 157-et, s pedig 78 fiút és 79 leányt. Itt be is fejezte a bérmálást. Mindenütt rendet és jóakaratot talált s állapított meg, hálát adott Istennek, hogy viszont ők valamennyien egészségesek és Istennek lekötelezettek maradtak.

KERCSELIGET Itt bérmáltam 1935. V. 11-én szombaton, szép derült időben 98 fiút + 108 leányt. Jöttem Kaposváron át Nagyberkibe s innét kocsin Kisberkin és Vadaskerten át Kercseligetre özv. Maár Gyuláné vendégszerető házába.

A templom szép és tiszta. Remek felszerelése van egy néhai Jankovics-Niczky grófné hagyatékából, ki Bécsben készítettett pazar monstranciát s hozzávaló minden felszerelést a kegyúri templomnak, így szép barokk-kelyhet és cibóriumot is. Minden tiszta volt, szépen aranyozva.

Az iskola három tantermü, van 162 gyerek. Jól tudnak magyarul. Bátran és roppant hangosan felelnek. Tanerők jó. Van két Fuhrmann nevü, közöttük az ujonnan választott kántortanító is Fuhrmann, Mosony megyéből és egy Balázs Béla nevü tanító és leventeoktató... Az utóbbi időben a leventék nem olyan készségesek és fegyelmezettek, a minők voltak. A plebános által szenvedett sértés őket nyakassá tette és ellenszegülőkké. A plebános – Tamásy – ugyan iparkodik most szelidebb lenni, szinte jelzi, hogy már nem akar itt maradni s készül itthagyni ezt a plebániát s ezzel csillapítani a népet, a mely nem egészen nyugodt. Gyanus nyugalom van, mondta a főjegyző, a mely mintha rejtene maga alatt valami elkeseredést és kitörésre készülne.

Főjegyző Kispál Sándor [helyesen István]. Tulajdonképpen Nagyberkiben lakik, de Kisberki és Kercseliget hozzája tartoznak. Református ember, de ritka erély lakik benne s erős érzékkel iparkodik a tekintélyt, a vallási tekintélyt is megvédelmezni.

KISBÁRAPÁTI Itt bérmáltam 1935. V. 20. hétfőn 103 fiút, 108 leányt = 211-et.

A templom valóban gyönyörű, nemcsak strukturája szép, de belső festése és díszítése is; a környéket is nagyon díszessé tette az esperes: Vegele Lajos. Ebben nagy érdeme van s ösztönzőleg hatott vele Felker Lőrinc acsai plebánosra is, ki szintén ilyen széppé tette templomát. A felszerelés is eléggé jó, bár szegénységnek jeleit láttam a kelyheken, ciboriumon stb...

Iskola jó; két tanterem van összesen üzemben; három volt! Alig van több, mint 35+43 gyermek. A tanítók: Hosszu igazgatótanító, kinek fia itt helyben községi gyakornok és egy helyettes fiatal tanító, ki a nyugdíjat kérő beteg Pálfiné [?] helyébe jött. A hittan-tanítás rendszeres.

Bonnyán Ludwig tanító elbocsátása folytán kellett h. tanítót fogadni, egy Harangozó nevezetű fiatal ember. Tabról való, Szegeden végzett.

Itt a lakosok egy harmada magyar és katolikus; egy másik harmada református és német; harmadik harmada evangélikus és német. A reformátusok Nagyszékelyből jöttek, Tolna megyéből, az evangélikusok München vidékéről, III. Károly király uralkodása idején.

Az evangélikusoknak van iskolájuk, a reformátusoké a templomi, közősek mindenben, de a barátságot a mocsoládi tiszteletes úr megzavarta, kinek első felesége zsidó volt, a második pedig baptista.

A fiadi tanító Ivanovics most határozottan megcsillapodott. Itt majd rendezni kell.

KÉTHELYen bérmáltam 1935. VI. 1. szombaton, borongós, de nem hideg időben 560-at s pedig 291 fiút és 269 leányt.

Templom igen szép, a kereszthajó volt az eredeti régi templom, erre mérőlegesen épült későbbben a mostani szép templom vörös kőből való oltárral. Bíró Márton konszekrálta a templomot. Vannak szép ruhái is; szép, de nem értékes barokk-kelyhe.

Iskolák jók, az apácáké különösen. A fiú-iskolák is jók, a tanerők is segítői a plebánosnak. Farkas kántortanító nagyon exponálta magát a választásoknál s így vélte elérhetni célját, hogy Alföldön levő tanítónő felesége ide, Kéthelyre kerülhessen.

Plebános: Hörcsöki jelenleg jól érzi magát. Az egyházközség képviselője a legnagyobb dicséret és elismerés hangján nyilatkozott plebánosáról. Megváltotta párbérét, de úgy, hogy évenként határozzák meg a váltságnek árát.

KESZTHELYen bérmáltam 1935. okt. hó 6-án vasárnap és okt. hó 7-én hétfőn; az első napon a vidékiek, filialisták bérmálkoztak s pedig 628-an, a második napon, hétfőn pedig a helybeliek s pedig összesen 1159-en, úgy hogy valóban a két napon 1787-et bérmáltam. Igen nagy volt a tolongás és a fegyelmetlenség, fecsegés...

A plebánia-templom gyönyörű és jól is van tartva; ezt a templomot egy Festetich-gróf vette 1792-ben az államkincstártól, mikor a Szt. Ferenc Rend feloszlatása után katonai depot lett a templomból és a rendházból. Rommá kezdett lenni minden, s akkor gróf Festetich megvette plebániatemplomnak. Tornya nem volt, s akkor volt egy templom torony nélkül, a grófi park szélén pedig állott egy torony templom nélkül. Vasárnaponként a plebánia-templomban minden órában van mise; az utolsó 1/2 12 órakor.

Az iskolák községiek és államiak; csak a leány-iskolák egyike róm. kath. jellegű; van itt 201 elemista leányka és 180 polgárista. – A zsidó iskola néhány év óta megszűnt.

A plebánia-épület régi, bolthajtásos, hideg épület, de egészen jól van tartva.

Majdnem egészen kath. város; van benne 13 ezer kath., kbelül 270 evangélikus és 230 református. Mindkét felekezetnek van már saját kis temploma, nagy és szép harangjaik, melyeket Slezák öntött. A reformátusok nagy

harangját Eöry Szabó, volt kanizsai tvszéki elnök csináltatta: ennek „Gályarab” a neve. Eöry Szabó István felesége [...] -leány Sümegről.

Egyesületi élet most virul a nemes, önzetlen, szentéletű fiatal papoknak keze alatt. Vass János jótékonyásával a proletár-osztályt egészen megnyerte, most is vagy 40 proletár-gyermeknek szerzett bérma-apát. Egész fizetését a szegény gyerekek felruházására költi el.

A legényegylet új házában állítólag van adósság; Kreutz 2 ezer Pengőt vall be, de a Herceg ur szerint van 14 ezer P. új adósság a már meglévő s megmaradt 6 ezer Pengőn felül. Bár nem féltem Kreutzot, ez mégis aggasztó volna.

Átlag örvendetes tünet, hogy fiatal papjaimat szereti és becsüli a nép és elismeri önzetlen, erényes, lelkipásztori buzgóságtól áthatott életüket.

KARMACSON 1935. okt. 12-én szombaton bérmáltam, igen szép, ragyogó tiszta, őszi, kissé csipős időben.

Templom igen rendes, kívülről egészen megújult, szépen rendbehozták; belülről sincsen kifogásolni való. A belső felszerelés is mindig javul! Van szép áldoztató paténája, új misekönyve, stb., oltára is tiszta, egészen rendben van. Elég kicsi a templom, de nem gondozatlan, nem elhanyagolt, mint a szentgyörgyvári... A hivek elég jól látogatják, 30-35 % a hiveknek, a mi 4-5 száznak felel meg.

Iskola községi, de úgy viselkednek mind, mintha kath. iskola volna. Még ma is róm. kath. tanoda néven van a telekkönyvben bejegyezve. Van 3 tanterő 198 gyerekekkel, de csak két tanterem úgy hogy felváltva tanítanak. Tanterők egy Hernicz [?] nevű keszthelyi származású fiatal tanító, a kántortanító Kasza Lajos és a régi tanítónő: Bozzayné Gere Kornélia. Férje: Bozzay egy polgár, ki suszternek tanult, de azután parasztember lett belőle.

A hittanvizsga eléggé jó volt: a plebános jár hitoktatásra, de sokat mulasztott betegsége miatt az elmúlt tanévben. A gyermekek nem valami sok jártasságot mutattak.

A plebánia rendben van. Szép 4 szoba és a szükséges melléképületek, szép beltelek és melléképületek. A plebános nem gazdálkodik. Van vagy 16 hold szántóföldje 5 1/2 h. rétje, 2000 □-öl szőlője, melyből csak 1000 van termőben.

Első pénteken a gyónók és áldozók száma egészen csekély, alig néhány.

KUTASON bérmáltam 1936. V. 3-án, vasárnap, elég szép, csendes, borongós időben (a bérmálást megelőző éjszakán óriási zápor volt) 392-t. Napközben többször szitálni kezdett az eső, de azért a szabadban bérmálhattunk.

A lelkész szegény már nagyon érzékeny és minden figyelmeztetés fájdalomosan érinti őt. Pedig igen régiesen végzi a dolgát, de tört ember, mert egész vagyonát, mintegy 30 ezer Pengőt elveszítette egy házvásárlás révén. A Gyarmtahy-családdal akart üzletet csinálni, a mely berántotta [?] őt, mert az amerikai pap nem egyezett bele az eladásba.

Különböző óhajok: a szabásiak minden második vasárnap misét akarnak. A plebános beleegyezik abba, hogy minden hónapban legyen egy mise. Ezt írásban fogják kérni s a plebános fogja beküldeni. Káplán is kellene már ide, mert e nélkül az öt községet, a melynek mindegyikében van református lelkész, nem lehet tisztességesen ellátni.

Beleg községben az iskola-épület végében van még két szoba és mellék-helyiséggel ellátott cselédlak. A kántortanító, ki igen derék ember s a hivek ezt szeretnék elkérni a gróftól kápolna céljaira. Erre nekem kellene megtennem most júniusban a lépéseket. Eladás előtt állván a birtok, most kellene megtenni a lépéseket és a tranzakció most volna leginkább és legsimábban lehetséges.

A templom eléggé rendben van. Szép a felszerelése is, a ruhái is elég jók. Jelentősebb nehézségek nem merültek föl.

Belegen a kántortanító Rieger nagyon buzgólkodik a kápolna mellett.

KÜLSŐVATON béráltam 1936. V. 3-án pénteki napon, boros, hideg, esős őszi időben s pedig 198 fiút és 107 leányt, összesen 405-öt.

Itt a legégetőbb kérdés egy lelkésziségnek alapítása Nemesszalókon, mert ott 1940-ben meg lesz egy Szalóky-féle alapítványból. (80 hold föld) a református lelkésziség, eddig ott sem evangélikus, sem református lelkész nem volt. A vegyes házasságok folytán félő, hogy ott egy század mulva kipusztulnak az anyagilag gyenge katolikusok.

Az iskola-ügy a Materban kitünő, mert a fiúknál a tanító is, Léránth Árpád, a kántor is, a ki csak kántori javadalmából él, s kit Tomor Antalnak hívnak, nagyon derék emberek. A leányokat az apácák vezetik igen bölcsen és jól. Van kath. ovoda is, az ottani alapítványból, melyet szintén az apácák vezetnek s hová – mert községi vagyon az alapítvány háza és földjei – az evangélikusok is elküldik gyermekeiket.

Jó ember a mersevati községi iskola tanítója: Takács Károly is, no meg a tanítónő: Wiedeman (?) Teréz is, ki valamikor a Somssich-családnál volt Kivadáron nevelőnő. Mindkettő katolikus. Vináron is van jó kath. iskolai tanító, Nemesszalókon pedig buzgó tanító, kit különösen dicsért az esperes. Itt remény van az új plebániára, mert az esperes már gyűjti reája a pénzt és földet akar venni.

Nagyon elhanyagolt helyek még Adorjánháza és Egeralja. Két község, a mely messze esik az anyaegyháztól, s a hol csak szórványban élnek katolikusok, a kikhez a pap nem jár s csak az apácák jönnek Külsővatról, s hol itt, hol ott valami kath. háznál gyűjtik össze a gyermekeket s iparkodnak őket tanítani a hittanra.

KISKOMÁROMban 1937. IV. 22-én kedden, hideg, szeles időben bérált a jó Zadravec püspök s pedig 265 fiút és 230 leányt, összesen 495-öt.

KISLÖDÖN bérált Zadravec István püspök úr helyettem 1937. szept. 15. kissé esős, de később derült időben 258 lelket s pedig 130 fiút és 128 leányt. A püspök úr szerint egyszerűen elragadó volt a templomi ének.

LENGYELTÓTIban bérmált 1937. június hó 20-án vasárnapon 576 lelket s pedig 274 fiút s 302 leányt, Zadravec püspök ur.

LÓKUTON bérmált U. Zadravec István püspök úr 1938. június hó 2-án csütörtöki napon, mint írja remek szép időben 492-t s pedig fiút 257-t, leányt 235-t. Feltűnt a püspök úrnak a híres kút – a Lókut, sajnálta hogy ez a nagy község ilyen példátlan vízhiányban szenved, a mely okozta, hogy a bérmaebéden is víz helyett ... somlaival kellett beérniök ...

A plebános volt a bérmálás alkalmával Lestár.

MOSDÓSON bérmáltam 1935. V. 13-án hétfőn, borongós, kellemes, hallgató, esőre hajló időben.

Templom nem tágas, de szép, tiszta, elegáns, rendes. Az új plebános Czövek Jenő tiszta, uri fiú. Anyja és nővérei vannak vele. Házában rend, de ő is a rend kedvelője s mint ilyen, minden ügyvezetésben is igazán rendes és pedáns. Könyvei rendben voltak minden tekintetben. Historia domus is szépen volt vezetve.

Mindkét iskola nagyon szép, tiszta, világos, elég tágas. Az apácák leányiskolájában van 59 leány, a fiúknál pedig 50, szóval összesen 119 gyerek, pedig csak 900 lélek van, tehát a helyzet jóval jobb, mint Attalán, a hol 1300 lélek után van 83 gyerek.

A tanító Szaller igazgató-tanító, régebbi ember. Az apácáknál a főnöknő tanít, ki azelőtt Pápán volt. Igen jól tanít. A gyermekek szépen feleltek minden tantárgyból.

Főjegyző egy Németh nevezetű, a ki nagyon gyenge és erőtlen, míg Kis-pál Sándor főjegyző, kihez Nagyberki, Kisberki és Kercseliget tartozik, minden tekintetben mintaszerű és rendet tart, a hol nincsen semmi hátralék adóban, párbérben, stb.

MERNYÉN bérmáltam 1935. V. 18. szombaton csendes, nem túlmeleg, kissé borus, párás időben 761-t, s pedig 374 fiút és 387 leányt. Van a plebánia területén rengeteg filiális község, a melyeket részben szintén meglátogattam. Részletes benyomásaim a következők: Óriási plebánia. Valamikor 5 plebánia volt ugyanezen a területen: Szentgáloskér, Magyaratád, Somodor, Mernye, stb. A bajok ugyanazok, mint a többi plebánián. Szegény plebános nem tud magának szimpátiát kivívni, jólehet papi működése ellen semmi kifogást sem lehet emelni.

A tanítók is átlag igen jók, van vagy 11 kath. tanító, de az állami, somodpusztai Perjánosi [?] nevű is igen kitűnő, jóindulatú ember.

MESZTEGNYŐN bérmáltam 1935. V. 29. szerdán, enyhe, csendes, szép időben 172 fiút és 200 leányt: 372-t.

Templom remek, minden előírással van elrendezve. Áldoztató rács, rajta fehér kendő. Igen szép barokk-kehely, cibórium, remek, régi miseruha. Az oltárképek Dorfmeister alkotások.

Iskolák jók. A kisebbik apáca-osztály elsőrendűen szerepelt az olvasásban s minden másban, de a fiú-iskola is igen jó.

Kántortanító Várhelyi nevezetű, jóindulatu fiatalabb ember. Két igen jó-hangú fiacskája szépen énekel. Miattuk Jutába akar menni s onnét beküldeni fiait Kaposvárra.

Keleviz filiában egy állami tanító van s vele sok baj és huzavona. Orvos Kauzer dr, főintéző Taxner [?], erdőmérnök Máthé, a volt Deáknénak az ura, igen jó emberek. Elsimult az Ifsics [?] jegyzővel való ellentét is ottlétem alkalmából.

Ezen a plebánián is visszamegy a születések száma; még 1897-ben 151 volt a születések száma, míg 1932-ben csak 54, s ezen szám is csökkenőben van.

MARZALIBAN bérmáltam 1935. május 30-án 341 fiút s május 31-én 348 leányt.

Templom elég nagy, a megújítottak méreteit kell irányelvül venni a jövőre s ezt kiépíteni; ez legyen a plebános terve s egyik élet feladata.

Szép a belső felszerelés, remek sekrestye, benne szép gyóntatószék s pedig kettő [?] zárt szék. Szép miseruhák, régiek s szépen megújítva. Még a gombai templomban is van néhány igazán szép miseruha. Az egész templomi berendezésen látszik, hogy a plebános jól betartja és ismeri a liturgikus előírásokat.

Baj van az egyházi adózás körül. Nagy a teher! 46 % az iskolai adó, 17 % a párbérváltság, 9 % az egyházi adó, tehát 72 % pótdadó iskolára és egyházi célokra. Sokallják! Az iskolát szeretnék átadni az államnak.

Az iskolában különben elég szép eredményt tapasztaltam s pedig úgy a fiúknál, mint a leányoknál; van 4-4 fiú és leány tanterem – azonkívül Gombán három tanterem és Bizén egy, Gyótapusztán pedig uradalmi iskola.

Itt is csökken a születések száma s a régebbi 206-ról visszamegy 134-re az elmúlt évben, de még mindig van szaporodás, mert a halandóság is nagyon visszament, főleg a gyermekhalandóság.

Itt lakik egy Darázsne névű jó öreg néni, ki 15 hold földjét egy Horvátkúton építendő templomra hagyta.

MURAKERESZTÚRON bérmáltam 1936. V. 8. Pénteken, borús, de meleg időben.

Keresztúron az iskolák elég jók. Igen jó a kántor és igazgató tanító: Kovács Dezső, a ki Nagymegyerről való, ennek felesége pedig a helybeli tanítónő volt s még most is az. Ők látják el hárman az itteni tanítást. Csak két tanterem van, az egyikben az I. és II. osztály, a másikban a III., IV., V., VI. osztály. De ide jár Kollátszegről is a IV., V., VI. osztály. A harmadik tanerő Sándor Jolán, férje Tatai Mihály fityeházai tanító.

A templomban van egy nagyon szép kehely, barokk-kehely, melynek kerete [?] fekete ezüst művű, s ebbe van belefoglalva az aranyozott ezüst kehely. Szép az oltár is, márvány, és szépen van dekoratív festéssel kifestve az egész templom is. A nagy feszület az oltáron igen jól hat és megkapóan érvényesül.

MARCZALTÓN bérmáltam 1936. X. 13-án, keddi napon, hideg, friss, eleven, de verőfényes októberi időben 120 fiút és 128 nőt, összesen 228. Kevés a plebánia hiveinek számához képest, valószínűleg nem volt ú.n. felhajtás. Vagyis a plebánosnak nem voltak világi munkatársai, a kik neki a pusztákon segítettek volna.

A tanítók közül Harsányi kántortanító kissé beképzelt alak. Az énekesekkel szerzett díjak ki vannak állítva az iskolához vezető lépcsőházban; a másik tanító Békefi, igen jó és kedves, románci származású ember. Azonban csak egy tanterem van s benne felváltva folyik a tanítás.

Ómalomsokon van egy igen jó tanító, s ebben a kicsinyke községben van 41 gyerek. Szép családok vannak itt, de a lányok túlsúlyban vannak a fiúkkal szemben. Erősek a hitben. Vegyes házasság nem lehetséges, mert kinézik maguk közül az olyant, a ki vegyes házasságra lép, főleg ha még reverzalist sem ad. Inkább áttér a kálvinista s úgy megy férje után lakni ebbe a faluba. Vagyonos népek. A leégett templomnak két hold földjét keresik, a mely föld meg van a térképeken, de nincsen meg a valóságban, hanem az uradalom elbirtokolta s ígérte, hogy mint kegyúr gondoskodni fog a templom fentartásáról, ha nem volna neki elég saját jövődélme.

Az iskolákban az eredmény türehető volt. Valami igazán briliáns iskolát, mint a külsővati vagy a pápai apáca iskola volt, nem találtam.

MAGYARPOLÁNYban bérmált helyettem 1937. szept. 18-án szombaton igen szép és meleg időben 272 lelket éspedig 144 fiút és 128 leányt. Ezen a napon a Kálváriára is felment Zadravecz püspök ur és az esperes meg Schwartz titkár.

NEMESBÜKÖN bérmáltam 1935. X. 11-én, pénteki napon, holdtölte utáni friss, de ragyogó csak kicsit szeles időben 112 fiút és 104 leányt, összesen 216-t.

A templom 1930-ban lett javítva, és akkor személyesen benediktáltam újra. Tartja magát a munka. A templom rendes, tiszta belülről, elég szép szerkezetű is, de kívülről is rendben van; nagy áldozatot hoztak a hivek, mert 700 Pengőbe került az épületek rendbehozása.

Az iskola két tantermü. Van benne 163 gyerek. Különösen a három alsó osztály túltömött, harmadik tanterem fog majd kelleni, de vajjon itt legyen-e, avagy Köveskúton? ez a nagy kérdés.

Plebános igen buzgó hitoktató. Látszott a kérdésein. A gyermekek különösen hittanból igen jól feleltek. Értelmeseknek bizonyultak. A többi tantárgyból is elég jól ment. A kántortanító Sótonyi nevü. Agg legény. Most készül házasodni. Csendes, jó ember s elég jó kántor.

A plebánia nagyon rendes épület. Van benne négy szoba és szép előszoba hall-féle a plebánosnak és külön szoba a gazdasszonynak és a szükséges mellékhelyiségek...

Csak 10 hold földje van, a mely azonban jó, mert 1934-ben egy hold föld 150 q burgonyát termelt, s a mostani 1935-ös száraz évben is vár 80 q-t a plebános, mikor az Ella-burgonyának mázsája 8 P.

A főjegyző Dr. Dér, keszthelyi származású, egy volt vármegyei hajdúnak fia. Igen jó katolikus ember. Szociális érzésű. Szerény és jóindulatú. Kreutz káplánnak nagy barátja, tisztelője, volt munkatársa. Igen bölcsen nyilatkozott előttem az elmúlt választásokról is. Rajong Kreutzért.

A születések évi száma az utóbbi években 32-24 között ingadozott. A nép jóindulatú, de kissé természetes, szenvedélyes, elmaradt.

NEMESVIDEN béráltam 1936. IV. 26-án vasárnapi napon borus, szivós [?], csendes időben.

Plebános Bugledich János. Kopháza, Sopron megyéből való. A káplán Nagy József csabrendeki fiú. Szelid, jó ember mindkettő. Főjegyzője Izsák Richárd, igen jó lelkű kálvinista ember, ki mindenben segítségére van a plebánosnak, ki eléggé függ a hivektől, a kik neki kegyurai.

Igazgató tanító Pintér, Maczán Margitnak férje. Müvelt lelkű, értelmes tanító. Az egyik tanító Vojnarovics [?] nevű öregebb, derék levanteoktató, igen derék tanító. A másik Bakos [?] Ilona, idősebb hölgy, szintén kitűnő tanerő. Az iskola minden kifogáson felül áll. Jó és értelmes gyerekek, kiváló tanítók. Az egész község egy értelmes, nemes községnek benyomását teszi.

A templom is igen csinos, belülről diszesen tartott, kifestett falakkal, három oltárral, az istentiszteletnél rend van, fiatal, jó sekrestyés.

A közbirtokosság a kegyúr, s igen szépen teljesíti köteleességét; most is épen 6-7 ezer Pengő költséggel hozatja rendbe a kegyúri épületeket. Jó emberek, de a durva szót nem birják. A ki eltalálja a hangot, annak mindent megcsináltatnak.

Négy tanterem, 200 gyerek, csak 40-50 gyerek került egy tanterembe.

NEMESDÉDEN nem béráltam, de kinn voltam őket meglátogatni, mert nagyon sürgettek. Megnéztem a falu közepét s a fő utca közepére épült kath. kis templomot; egyszerű, de szolid csak hideg és nedves, bolthajtásos, erős falu épület. Szegényes. Mindenképen papot szeretnének. Kell nekik majd adni. Vannak 1180; rohamosan szaporodnak a katolikusok cselédek betelepítése révén; gazda alig van hat-hét. A reformátusok jómódúak. Ezelőtt 20 évvel a református lelkész bemondása szerint még volt 700 református, ma ugyancsak szerinte 390-en vannak.

Iskola két tanteremmel s 160 gyerekekkel. Az egyik új iskola egy tanteremmel. Van rajta 6 ezer P. kölcsön; szép tanterem. A másik egy külön régi épület, két ablakos fronttal és mellette külön rozoga ház a kántorlakás. A tanítók Nyári István jó és buzgó osztálytanító és a tapsonyi Karbuczky kántornak egyik fia, igen jó benyomású fiatal ember, ő a kántortanító. Iskola-fejlesztés kellene.

NAGYSZAKÁCSI Itt béráltam 1936. IV. 27. hétfői napon, gyönyörű, csendes, ragyogó időben 111 fiút s 125 leányt, összesen tehát 236-ot.

Van három tantermes elég szép kath. iskolája; a tantermek nem elsőrangúak, régiek, kétoldali világítás van bennök, de megfelelőek voltak, tiszták és rendezettek. Bérálás előtt kitisztították s egy hétig nyílt fészerben folyt a tanítás. A tanerők Sáfár József nevű osztálytanító, Kalocsán végzett és igen jó kántus-vezető, szigorú ember, katonásan szuggesztív még a karvezetés is. Szép férfi dalárdája van, melyet kitűnően dirigál, de nem kántortanító. Félnék tőle s ezért egy Pék nevű fiatal tanítót választottak meg kántornak, a ki Marczaliból való s onnét ismerték. Utólag most már bánják.

A plebánia elég fiatal, csak 1893-ból való. Nagyobb bajok nincsenek. Miként Nemesviden, úgy itt is a közbirtokosság gyakorolja a kegyuraságot s tartja fön a templomot és a plebániát. A plebánia-ház szerény, három szobája van a plebánosnak; vályogból és tömésfalból épült. Néhai Bárány alapító plebános már készen vette. Elég távol van a templomtól is, csak most készítettek egy közelebbi bejárót a főuccából a templomba.

NAGYBAJOMBAN béráltam 1936. V. 2-án szombaton borus, esőre hajló időben 287 fiút és 257 leányt, összesen 544-et. A szabadban tudunk bérálni. Aznap délután eskettem Fischer főjegyző leányát, kit elvett Merkli nemesvidi gyógyszerész.

A plebános Ragats mintaszerű rendet tart az ügyvezetésben. Semmiféle kifogás nincs ellene. Élete kifogástalan. Eljár a hitoktatásra s azt pontosan végzi. A gyermekek jól és okosan feleltek. A tanerők ellen sincs kifogás. A kántortanító: Sáringer igen buzgó az énektanításban és éneklésben; a többi tanerő Kálmánné, volt Lentiné, kinek van egy nagyon kedves kis Lenti Rozália leánya, azután ennek a nőnek fivére: Mally [?] nevű tanító, szintén jó tanerő és egy negyedik tanító. A növendékek száma csak 180-210 körül van, tehát minden 50 növendékre esik egy tanító.

A plebános szeretne egy káplánt. Adna neki ellátást, csak a fizetést kíváná. Ilyen nagy plebánián, a melynek határa 32 ezer hold s a hol van 4-5 községi iskola a nagy pusztákon és telepeken, a melyek mind szintiszta kath. növendékekkel vannak telve, ezt meg is kell adni, mert ide a plebános nem jár ki, csak alkalmilag.

NAGYKANIZSÁN béráltam 1936. V. 9-én szombaton, borus, de csendes jó időben a szabadban 375 fiút és 449 nőt, összesen 824-et. Ide Murakeresztúrról jöttem a zalai főispán és alispán kíséretében és sok néppel egyetemben. Lelkes fogadtatásban volt részünk, mint rendesen. Polgármester fényes beszédet mondott, temérdek virágot kaptam a gyermekektől. Szóba került a kiskanizsai plebánia ügye és elég simán rendeződött el.

NAGYRÉCSÉN béráltam 1936. V. 11-én, hétfőn, ragyogó időben 142 leányt és 126 fiút, tehát 268 lelket. Kanizsáról mentünk ki e 7 kilométerre fekvő faluba, két völgyön át és két dombon át vezető országuton. Az országutról vezet egy bekötő út a faluba és a templomba, de az út régi alkotású és meglehetősen elnyelte a követ a földnek sara. A templom és a plebánia mellett vannak a kastély és annak 6 holdas parkja, melyet a községnek kínálnak 35

ezer Pengőért az OKH, mely Kammerer révén tárgyal a lebonyolítás érdekében.

A plebániának van 20 hold földje, a melyért fizetnek összesen 2 q buzát holdankint, de a plebános maga gazdálkodik s nagyon jól jön ki. Van neki 67 méter kemény tűzifája az uradalomtól. Ezt a terhet szeretné megváltani a bank, de csak 10 hold földet akar adni, míg a plebános 15 holdat kér. Én ezt is kevésnek tartom.

Születések 54-56 egy évben, halálozások 40-42, az utóbbi években csak 26-27 egy évben.

A főjegyző Scheller, rokona a tapolcai molnárnak, illetve a monostorapáti molnárnak. Felesége igen derék és jó vallásos asszony, egyetlen fiát Pécssett nevelteti a jezsuitáknál csak azért, hogy vallásos jó nevelésben részesüljön. Van neki egy minorita fivére, ki szentelés előtt kilépett s most erre havi 20 Pengőt kell költenie, ennek visszavételét a rendbe szeretné az asszony ki-esszközölni.

A tanítónő Szollár [?], a ki leánya a бүkki tanítónak, ki a Stéfel plebánossal van hadilábon s kinek aposztaziáját emlegeti Stéfel Alajos plebános, ha egyszer nyugdíjba menne.

A plebánia földjeiért s pedig magyar holdjaira is kap 3 q. buzát, de ő azért maga gazdálkodik s pedig sok eredménnyel és kedvvel.

NEMESRÁDÓN bérmáltam 1936. V. 22-én pénteken, jó csendes és meleg időben 79 fiút és 78 leányt, összesen 157-et.

Templom kissé rövid, de széles és elég nagy az egész község népének befogadására. Elég rend van, de az oltár kissé elhanyagolt és a kehely is rézből van, bár a plebános azt állítja, hogy ezüst. Próba nincsen rajta.

Plebánosa Bors László. Nincs ellene kifogás. Kissé elhizott, de teszi dolgát. Látszik, hogy a hittant ő tanítja, de segítségére van a kiváló három tanerő is s pedig a Markoja házaspár (a nő Zsigmond leány, nővére a hahóti tanítónő, az özvegy doktornő a kinek szintén van egy leánya) a férfi a kántor s kitünően fegyelmez, de mint kántor is a legműveltebb a kerületben s igen szép piano-éneket vezetett be a hitközségben. Azután van még egy Német Péter nevű tanító, igen képzett s jó ember. Pacsai születésű és oda szeretne jutni, ha a pacsa-tüttösi tanítónő penzióba megy.

Iskola tehát igen jó kezekben van. Markója a pécsi Pius-intézetben nevelteti fiát.

A javadalom igen szerény.

A templom veszedelmes állapotban van; a széles ivezet ránehezedik egy aránylag vékony, magas oldalfalra. Támpillérek nincsenek se belül a templomban az oldalfalak részére, sem kívül a fal mellett. Az aratás után akarnak gyűjteni terményt s abból fogják megcsináltatni.

A Tánczos-családnál voltam éjjelre, szeretettel és figyelemmel fogadtak engem és Langmárt.

NYÁRÁDON bérmáltam 1936. X. 10-én szombaton borus, hideg időben – közben csepegett is – 109 férfit, fiút és 129 nőt, leányt, összesen 238-at.

Az egyházközségi tanács, melynek világi elnöke, Farkasdy Dénes, igen furfangos ember jelezte, hogy azért kislelkűek az egyházi, illetve kulturális célok iránt, mert óriási a pótló, 126 %-ról beszél. De a plebános információja szerint azért a katolikusok anyagilag gyarapodnak, szorgalmasok és egy emberöltő alatt 500 hold földet szereztek a reformátusoktól, kik a pusztulásnak néznek eléje. Jelenleg is van már 5-6 vagyonos polgár, kinek kézen áll a pénze, hogy földet vegyen a kálvinistáktól.

A nép nagyon jó munkás, de végtelenül anyagias. Fél minden kiadástól, főleg a kultuszkiadásoktól, el van kényeztetve a patronatus által. Nagyon igénytelen ételben-italban egyaránt, józan. A gyermekáldás elég szép. Az 1935-ben volt születés 65; 1936. okt. 10-én már volt 47 születés és csak 28 haláleset.

Iskolában van egy tanterem és 98 gyerek, de két tanerő. Felváltva tanítanak. A hivek egy új tantermet nem akarnak építeni. Farkasdy a fő ke-rekkötő. A tanító két testvér: a volt kántornak fiai: Horváth Gyula és Horváth Lajos. Az előbbi a tanító s igen jó rajzoló, az utóbbi a kántor és igen kiváló zenész. A legények este szerenádot adtak s igen szépen szerepeltek.

Borsosgyőr filiális községnek kath. tanítója: Kovács Ernő, igen kiváló, szorgalmas ember, a ki nem marad el semmiféle kimutatással és az iskolában is lelkiismeretes; igen pontos mindenben.

NAGYGANNÁN bérmáltam 1936. X. 15-én, Szent Teréz napján, derült, szép, kissé hűvös időben csütörtökön, 100 nőt és 118 fiút = 218-at.

A szokott rend érvényesült ott most is, mint egy ember, úgy várta a község püspökét és telve voltak igaz devotioval és jámborsággal. Két tanterem van. Több mint 140 a gyerekek létszáma. A tanítónő Ács Anna magyar nő, a ki nem is tud németül, a tanító Schell Ferenc, idevaló német család gyermeke. Mindkét tanerő jó és szorgalmas. A nőtanító erélyesnek látszik.

NAGYKAPORNAKON bérmált helyettem 1938. május hó 16-án, hétfőn, ragyogó szép májusi időben U. Zadravecz István püspök úr 402 lelket s pedig 210 fiút és 192 leányt. Minden a szabadban történt, a jó idő kedvezett a szabadban végzett funkcióknak.

NAGYESZTERGÁRON bérmált 1938. jun. 4. szombati napon, szép időben U. Zadravecz István püspök ur 155-t, s pedig 82 fiút és 73 leányt. Azért ilyen keveset, mert hatvanan holnap Pünkösdi napjára Zirczre jönnek. Délután nagy vihar és jégeső volt Eplényben s a levegőt fél óra alatt 14°-kal lehűtötte.

A bérmálási ebéd Purghy Pál úrnál volt Nagyesztergáron, igen nagyurias vendégszeretettel.

OROSZTONYBAN bérmált Zadravecz püspök úr 1937. IV. 25-én vasárnap, szép napsugaras időben, úgy hogy a szabadban bérmált a püspök úr és pedig 176 fiút és 166 leányt, összesen 342.

OSZTOPÁNban bérmált 1937. június hó 16-án, szerdai napon U. Zdravec István püspök úr, az előtte való éjjeli eső után kellemes hűvös időben, a szépen kifestett templom benedikálása és a keresztút benedikálása mellett 357-et, s pedig 195 fiút és 162 leányt.

OLASZFALUn 1938. június hó 6-án Pümkösd hétfőjén bérmált itt helyettem U. Zdravec István püspök úr 229-t: 129 fiút és 100 leányt. Jól öltözött népet talált itt a püspök ur, a mi feltűnt neki, a mely nehezen hajtja meg büszke fejét, de úgy látszik szívesen vette nyakába a Lélek igáját. Az idő gyönyörű volt.

PACSÁN bérmáltam 1936. V. 21. Áldozó csütörtökön, derült, de szeles időben úgy, hogy a templomban kellett maradnunk az egész bérmálás alatt, bérmáltam 395-t, s pedig 206 fiút és 189 leányt. A plebánia rendben van. A plebános Kovács Ferencz igen jól végzi dolgát. Az egész intelligenciát megnyerte s így békét és egységet teremtett. Igen jól van Horváth Vilmos főszolgabíróval és családjával, de a Szentmihályi hölgyekkel is. Szeret bridgezni s hetenkint eljár egy-egy napon az egyes családokhoz. Ezért azután sokat tud gyűjteni is náluk egyházi célokra. A ledőlt tornyot megépítette, a ledőlt Szentháromságoszobrot szintén újra felállította, beszerzéseket végzett s most a templom festésre gyűjtött 1800 Pengőt, a melynek árából Pintér sebesült százados, a ki Zalaapátit is festette, helyre hozza majd a pacsai templomnak régi, elavult s teljesen elfüstösödött kopott festéseit. A templom elég tágas is.

A plebánia-lakás szép! Van benne 4 elég nagy és tágas szoba. A gazdaszornynak, Holy Máriának szobája fényesen van berendezve saját butorival, melyeket ő hozott ide.

Az iskola fényes, van öt tanterme s tanerője. A tanerők Landi Ferenc igazgató vezetése alatt Csucsyné egy katonatiszt felesége, a ki igen jól tanít s igen tisztességes asszony, azután Farkas nevű öregebb tanító, Gombos tanító (Kalocsán végzett, karnagy-vezető) és végül egy Kovács nevű fiatal, erős tanító. Mindenütt rendet találtam. A hitoktatást csak az első és második osztályban végzi a beteges plebános (szívizom gyulladás van, a mely nem szervi szívbaj, csak ideiglenes baj), a többi osztályban az ideiglenes káplán, a kit a beteg plebánosnak segítségére küldöttem Pacsára. A kápláni állást szeretnék megszervezni, mert Igricze csatlakozni akar, s akkor a plebános káplánt kér, mert oda hitoktatásra nem tudna kimenni. Majd fölterjesztést csinál s beküldi, a mikor is dönthetünk e kérdésben.

A plebánia elég szegény. Van 15 h. földje s 8 hold vízben álló rétje. Gazdasági épületei nem voltak. A jelen plebánosnak csináltak istállót.

A főjegyző Török nevű, nagyon jó ember. Második felesége Bauer-leány, Juruszetné [?] nővére. Első házasságából származó leánya menyasszonya Schenkengel fejr egyházi káptalani gazdatisztnek.

PÁPÁN bérmáltam 1936. X. 12. Vasárnapon, esős, hideg, kellemetlen időben 330 fit és 335 nőt, összesen 665-öt. Két napig voltam itt. A második napon

intézeteket látogattam: a Ranolder-intézetet, az elemistákat a kültelken, Pados tanitónál és a bencéseket, no meg az irgalmas barátok kórházát, a mely igazán remek benyomást tett, a melyre a rend igazán a sajátjából rengeteget költött. Igaz, hogy a mostani perjel – a ki végzett gyógyszerész – iparkodik ezt megspórolni s ezt a kosztot árán akarja megtenni. Allítólag igen gyenge kosztot adnak és keveset. Egyes házak inasai itt feküdtek s ezeknek az illető rokonai vagy rendház naponta utána küldött kosztot.

A gyógyszerész remekül van berendezve s benne mesébe illő intarziák, melyeket egy ottani ügyes asztalos készít, a kivel okvetlenül kellene valamit dolgoztatni és csináltatni, hogy művészete megörökíttessék a püspökségben is.

PÁPAKOVÁCSI 1936. X. 15-én béráltam s pedig 97 fit és 148 nőt, összesen 245-öt, kissé borongós, hüvös, később felmelegedett időben.

A pápakovácsi iskola rendben van. Elég jól tudtak az iskolások, egy tanterem a fiúké; a női iskola a szatmári apácák vezetése alatt áll.

A főjegyző Sebestyén Antal, azelőtt Schimpf volt, a tótvázsonyi kántortanítónak rokona, a felesége egy vaszari jobbmodu földbirtokosnak leánya. Igen derék ember a gyógyszerész, a kinek egy pesti leány: péchujfalusi Pécsi leány a felesége. Rendkívül szolid, szerény és vallásos nő; atyja nyugalmazott postafőigazgató. A tanító is, kinek felesége szinte nagyon derék nő, jámbor és vallásához hűségesen ragaszkodó ember.

A születések száma évi 50 körül van, a mi a 2 ezer lakossal bíró plebánián nem sok, de nem is kevés.

PORVÁN bérált helyettem Zadravec István püspök ur 1938. jun 1-én, remek nyári időben bérált a püspök ur 162-t, pedig 83 fiút és 79 leányt. A zirci kolostorban volt szállva, hol meleg fogadtatásban részesült. Kurdi Aurél melegen emlékezett meg az aktuális püspökről.

REZIBEN béráltam 1935. okt. 13-án, vasárnapon, hirtelenül szeles, hidegre fordult időben 122 fiút és 106 leányt = 228-at.

Itt 1922-ben voltam utoljára, mert mikor 1928-ban a kerület soron volt, néhai Havasi József rezi plebános és néhai Szukics Vendel nemesbükki plebánosok súlyos betegek voltak. Most annál nagyobb volt a két községben az öröm a bérálás fölött.

Templom in honorem S. Lucae igen szép. Alacsony, boltíves, várban lévő várszerű szilárdság jellemzik. Főoltára vörös márványból, szépen aranyozva. Egy hívő készítette. Szépen van kifestve. Egy az itteni vidéken élő Varga bácsi nevű festő készítette igazán szerény jutalomért. Jámborságból festette a vidéknek templomait s pedig: Zalaszántót, Nemesbüköt, Rezit, Vindornya-fokot s átjavitotta Karmacsot is s nem kért mást, csak a festékek árát. Tönkrement iparos volt.

Iskolája három tantermű, impozáns épület, Klebelsberg idejében épült! Van még rajta 6 ezer Pengő adósság, melynek terheit is alig képesek, t.i. kamatait viselni, de törlesztésről szó sem lehet. Van körülbelül 190 gyerek a

három tanteremben. Kántortanítója Gauder nevű, kiváló énektanár; a gyermekek pompásan respondeáltak; szépen, négy hangon hibátlanul énekelnek. Fiúk s leányok pompás tornagyakorlatokat mutattak be; egészen kiváló teljesítmény volt. Tanítónő van egy s pedig Bardióné Jászai Mária; a jegyző felesége, ki negyedéves papnövendék korában hagyta el a papi pályát és vette feleségül a tanítónőt. A harmadik kis tanító gyenge tanerő.

A hittanból jól tudtak, a hitoktatás kitűnő és rendszeres. A plebános Takács Antal nem hiába volt 8 évig keszthelyi káplán és hitoktató, de jól tudja is a katekizmust tanítani. Takács plebános házatája is igen csinos, rendes udvara parkirozott, szépen tartott, gazdasága rendes, a jólét jelei látszanak. Sok állatja, apró jószága, rendes kertje, gyümölcsöse, Jonathán almafái, irodája és krónikája is kifogástalan volt. Rendes és szorgalmas pap.

Első pénteken vagy 30-40 áldozó van, de ez a legtöbb, rendszeresen csak 10-15.

A születések száma most 32-40 körül van, így 1933-ban volt 40, de 1931-ben 61 volt, igaz, hogy a halálesetek száma is csökkenő.

A plebániának van 33 hold szántója, 10 h. rétje és kettő kat. hold szőlője, melyet a jelen javadalmas fokozatosan újra telepít és rendbe hoz.

SOMOGYSZIL Itt béráltam 1935. V. 15-én, szerdán, ragyogó meleg májusi időben 158 fiút + 126 leányt, tehát 284-et.

A templom hiteles adatok szerint 1726-ban romjaiból ex ruinis épült újra, tehát már azelőtt fennállott. Szép egyszerű román templom, szolid, belül alacsony, kissé nedves, dohos, a hivek számához mérten igen kicsiny. A katolikus hivek két harmadát teszik a lakosságnak és magyarok egészen.

A születések száma 2600 katolikusnál csak 35 volt, pedig országos állapotról is mintegy 60-nak kellene lennie. Az elosztott Hunyady-birtokból ellenben baranyai német baptisták vettek meg 50-60-100 ezer □-öleket. Sok gyermekük van, 5-6 minden családnál, de fizetni ők nem tudnak s a nagy kamat megöli őket. Remélhető, hogy lassankint elvándorolnak.

Letelepedett 4 Jásdról jött kath. tót család is. Jó emberek: egy kis majort átvettek s ott gazdálkodnak.

Iskola két tanterem, két igen jó régi tanítóval. Kántortanító Felsőbükki (volt Felber), az osztálytanító Palágyi (volt Pohl Müller), igen derék ember. A főjegyző Gerő (volt Goldstein), izraelita volt, de igen jóra való ember, első felesége Bauer-leány volt Veszprémből. Fiai geniálisak, de nem egészen sikerültek, mert nem rendes halandók, hanem tulfejlettek észbelileg.

A baptisták Bikalból jöttek, Baranyából, nem messze Dombóvártól, a hol sok német luteránus van s ezekből kerülnek ki baptisták; sem a katolikusok, sem a kálvinisták nincsenek közöttük képviselve.

SOMOGYSÁMSONban béráltam 1935. május hó 25-én, szombati napon, hűvös esős időben s ezért eléggé szorongva 185 fiút és 230 leányt, összesen tehát 415-t. Sávolyban pedig béráltam 1935. május 26. vasárnap 44 fiút és 59 leányt, vagyis 103-at.

A templom igen elhanyagolt benyomást tesz, de a plebános (Radovics László) ígérte, hogy már terveit vannak a templomnak úgy egy oldalatoriummal való megtoldására, mint pedig méltó belső diszítésére. Azt is kívántam tőle, hogy a legközelebbi bérmálásig ez megtörténjék. Hét esztendő elég nagy idő erre.

Az iskolák elég szépek. Sámsonban két tanterem. Kántortanító helyben Spohn nevű idősebb, de igen jó lelkű, becsületes arcú, szolgálatkész ember. Szép énekkart szervezett polgár ifjakkból, szerenádokat rendezett este. Az olvasás az ő iskolájában elég lassan ment.

Lukács János nevű osztálytanító is jó ember. Elég jól tanít.

A fehéregyházi iskolában van 79 tanuló gyerek, mert Zsitfa is ide tartozik, itt tanít Gergye nevű fiatalabb tanító. Horvátkúton van 60 gyerek, itt az idős Zsuhár tanító van, kinek leányai elegánsan élnek, tisztviselőkhöz mentek feleségül s a férjek cigarettáját is az após adományozza; ki anyagilag igen gyengén él.

Éles ellentét kérdése a községben Sávolyinak különválása egyházi tekintetben. A plebános nem akarja, viszont Nemestóthy Szabó Tivadar nagyon óhajtja. Hirtelen nem akarok a kérdésben dönteni. Nagy baj, hogy a Festetich-birtok elvesztése miatt, illetve bank-kézre való kerülése miatt az iskolai pótadó nagyon felszökött, a község tán nem lesz képes ezt a terhet elviselni, bár erősen állítja a község, hogy ők ezt el tudják viselni.

Sávolyt izgatja a kántorváltás is; azt az ott levő Németh Ferencet mindenképpen szeretik s meg akarnák választani. Elég jó tanító, de elég gyenge kántor. Borzalmasan húzzák az éneket a gyerekek. Még sokat kell neki haladnia. Zsömbölyi [?] viszont mesés kántor volt.

Sávolyból a templom mellett a kiskomáromi úton mentem el a sávolyi községi erdőig s onnét Szőke-Dencsre, hol templomépitést gondolnak.

SOMOGYSZENTPÁLon bérmáltam 1935. május 4-én s pedig 200-t, míg május 5-én szerdán Niklán 235-t, összesen 435-t. Mindkét helyen baj van az iskola körül. Szentpálon rombadőlt a régi épület s az Esterházy hercegi hitbizomány nem vállalja többé a főtartást, tagadja az 1815. Visitatio Canonica érvényességét, melyet a herceg nem irt alá és protestált is ellene. Sub lite per alatt van az ügy. Az itteni tanerők: Szélesi Margit, továbbá Reigert [?] h. kántortanító és a kis helyettes Hammer igen jóra való tanerők. A kántortanító katonai szolgálatban van.

Niklán még nagyobb a zavar. Ott az iskolaszék sem tudott megalakulni és kiválasztani a kántort; pártok vannak s már az iskolaszék választásánál is mindig a jövő kántor személye lebeg a pártok előtt s a szerint [üres sorok helye következik]

SÁRMELLÉKEN bérmáltam 1935. október 9. szerdai napon, ragyogó szép őszi időben 198 fiút és 223 leányt = 421.

A templom szép boltíves, merész, nehéz alacsony boltívét csak úgy bírhatja ki a fala, hogy a fal mellett oszlopok vannak, a melyekre a boltozat rá-

nehezedik. A plebániában van 4 jó nagy, szabályos szoba. Igen kiadós szép nagy szobák.

Az iskolák elég jók. A templom mellett van a régi iskola, a mely két tantermű; átlagban mindegyikben van 65-70 gyermek. Ezen iskolában tanít most Szóke Gyula nevű tanító, kit most választottak meg véglegesen és Németh, a sümegi kertésznek fia; azután távolabb a faluban van a régi Bogay-féle kastély, a melyet megvett a politikai község, de átadta a hitközségnek iskola céljára. Ebben is van két tanterem és a tanítói lakások. Itt tanít Sternhardt [?] és Heim nevű tanítók, Baján végeztek, fiatal házasok. Mind a négy tanító fiatal, de vezethetők, havi gyónók és áldozók. Németh tanítót igen dicséri a plebános. Jól tud még orgonát is javítani de disziteni és rendezni is.

A plebános, Hegedüs Ferenc most már egészséges, ő idegességre hajlik s akkor bátortalan, képzeli magáról súlyos bajokat, a melyeket az orvosok nem tudnak megállapítani. Mindenesetre képzeldő. Most kisegítőnek van mellette Sebestyén káplán. Jól megvannak egymással. A plebános oly bátortalan, hogy hónapok óta misézni sem mer. Most vasárnap is, hétköznap is elmegy már misét hallgatni, breviáriumát elmondja. Ott áldozik naponta a szentmise alatt.

A nép átlag vallásosnak mondható, nagyon jól látogatja a szentmisét, de nyers és indulatos, mondjuk természetes és ezért a verekedések stb. itt igen gyakoriak. Nagy erélylyel lehet csak őket kezelni és rendben tartani. A plebános anyja is „vad népnek” nevezte őket.

A születések száma itt is visszamegy; az utóbbi években 45 és 54 között ingadozott, a háboru előtti időben felment 90-ig.

SAÁRDON [Somogysárd] béráltam 1936. V. 1. május 1-én, szapora, reggel megindult szép tavaszi esőben, de tudunk bérálni a szabadban s béráltam összesen 218-at. A fiúkat és leányokat nem számították külön.

A lelkész Schoderbeck, már 59 éves, pontos lelkész. Az iskolai hitoktatása elsőrendű. A gyermekek sokat tudnak, alaposan tudnak. Ügyvezetése is rendes és nem hagy hátra kívánivalót, egészen apró megjegyzésektől eltekintve, úgy látom, hogy mindent elő tud adni, s mindent meg tud okolni és magyarázni.

Nagyon jó jel a hivek lelkületére, hogy pontosan fizetik a stólát, pedig a házasságnál 10 arany koronát, vagyis 13.80 Pengőt fizetnek; misét is elég szépen mondatnak s pedig 5-3 és 1 Pengőseket. Hozzák a gyertyát is bőven úgy, hogy arra sem kell áldozni a templompénztárból, de a perselybe kevés folyik be s így évenként deficittel zárul a számadás. A jelen 1936. évben egyelőre a hiány 90 Pengő volt május 1-én. A lelkésznek sok baja van a hivekkel. Egyedül nem mer hitközségi gyűlést sem tartani. Somssich Miklósnak vagy Andornak jelen kell lennie. A lelkész legközelebb beadja majd lemondását s más helyen való alkalmaztatását fogja kérni. Igen jó lesz.

A tanítók hárman vannak s pedig Varga Ilona tanítónő, a ki Kaposváron érettségizett és a Ranolderben képesítőzött; ezután Futó Mária veszprémi

leány; mindketten fiatalok s egy Losos [?] nevű kántortanító, szintén aránylag fiatal ember. A gyermekek a rezponzoriumokat szépen énekelték. Elő voltak készülve, de a püspöki áldásnál nem tudtak respondeálni.

SOMOGYSZOBon bérmáltam 1936. V. 5-én, kedden, esős de enyhe időben, a szabadban 140 fiút és 95 leányt, összesen 235-öt. A plebános Jankovich Tihamér igen rendes ügykezelő s eléggé szíven viseli a lelkipásztorkodásnak ügyét is. Tervei: a templom kibővítése, előlről való megnyujtása; esetleg a községben lévő tiszti laknak átengedése a plebánia telekért való csere útján. A plebánia jelenlegi telke azonban nagyon értékes, mert van mellette 11 kat. hold elsőrendű rét. A templom tényleg szűknek bizonyult nemcsak bérmáláskor, de szűk a rendes vásár és ünnepnapokon is. Jelenleg pontosan van 1606 kath. hive a plebániának. Az iskolák elég jók. Jó a Károlyi nevű tanító is, ki igen művelt lelkűnek látszik, de a régi kántortanító is, kinek három évi háborus szolgálata van, igen jó derék és szorgalmas ember. Ennek felesége is derék, szüntelen gyermekeit pártoló anya, ki négy felnőtt gyermekét még mindig istápolja.

SOMOGYVÁRon bérmált helyettem U. Zadravec István püspök úr 1937. június hó 17-én 621-et, s pedig 331 leányt és 290 fiút.

SZENTGYÖRGYVÁRon bérmáltam 1935. okt. 10-én ragyogó, szinte nyáriás időben, jólehet előtte való nap este borult, csepergő időben jöttem ide Sár-mellékről.

A templom homlokzata kopott, rossz állapotban van, belsejének régi téglakövezete roppant avult, gidres-gödrös, kitaposott, nedves és dohos a falazat is, igen szegény népnek szegény temploma ez. Nagyon szegényes benyomást tesz. A belső struktúrája szép, egy nagy kupola az egész, a melynek ellipszis-szerű alakja van. Utóbbi években eternittal fődtek be a templomot, így legalább ez rendben van.

A plebánia-épület kicsi, de igen sok helyiség van benne; jól és tisztán tartott, uriasan finom benyomást tevő a belső berendezés. Van hat lakó helyiség, s bérmáláskor a püspököt, a kanonokot és a titkárt sőt az esperest is ő látta házánál vendégül. Valamikor a nagy Széchenyi [!] István birtoka volt ez.

A nép igen szegény; jó része, mintegy 400 lakó uradalmi cseléd; a polgárok jó katolikusoknak mondhatók, bár gyengék akaratukat tekintve... Épen most ellentét van közöttük és az uraságok között. Tanítónak egy Szabó nevű, javított képesítővel bíró fiatal embert akartak, kinek nagyapja itt valamikor uradalmi gépész volt, míg a plebános egy jelesen végzett, ugyancsak fiatal embert: Báhegyi nevűt választatott meg. Nekem természetesen ez utóbbit kellett megválasztatnom, illetve jelölnöm a hármas jelölés alapján.

Az iskolában a hittanból elég értelmes és jó feleleteket kaptunk. Major György esperes jól kérdez és tudja memoriter az egész katekizmust még katechéta korából.

A születések száma évi 20-25 között mozog. Még elég jó arányszám.

Alapos megbeszélésünk volt, mikor a hivek panaszát meghallgattam. Tollár nevű öreg ember és Harsányi volt bíró, egy csendes derék ember, nagyon kívánták és kérték a plebános kicserélését, mert nagyon nyers és goromba. Ingatagnak mondják, mindig a kegyuraknak, uraságoknak hódolt és kedvezett, végül pedig azok ellen fordult, eddig még kiderítetlen okokból.

A nép kitűnő adófizető. A kisemberek 95 %-t megfizették idei adójuknak, pedig jégverés érte őket... Zalaköszvényes igen elmaradt kis falu, ócska zsuppos fedelű házak.

SZENTPÉTERÚRON bérmáltam 1936. V. 23-án, szombaton, esős, szeles időben bent a templomban 221 fiút és 220 leányt, összesen 441-t.

A templom szűk, kissé alacsony, de tiszta, gondozott, jól tartott, azonban kicsiny a három ezer hívőt meghaladó hivek befogadására. Ez látszott most a bérmáláskor. A hivek ezt maguk is látják és káplánért esengenek, a ki Igricze és Gétye filiálisok igen szép kis templomaiban misézne s így megszolanának a hivek. Az igriczeiek azon érvelése, hogy Pacsán legyen a káplán s onnét mehessenek a káplánok Igriczére, nem életre való terv, mert az öt község egy körjegyzőséget képez, tehát jó, ha egyháziilag is együtt vannak. Azonkívül Gétye is kíván ellátást, neki is kell a pap, mert rendszeren Zalapátiba járnak, a mely öt kilométerre fekszik. A három község sokkal könnyebben adja meg a helyi járandóságot, mint az egy Igricze. Nekem kell majd a hozzájárulási arányt megállapítanom, mert ők nem tudnának osztozni.

A lelkész Tóth Pál, pötrétei, szelid és jó pap. Roppant hálás, amiért visszavettem annak idején az egyházmegyébe. Soborsin volt a plebániája. Lassankint megszokott, a hivek szeretik, de mondják, hogy kissé keményebbnek kellene lennie. A prédikáció halk és élettelen. A káplánnak kell majd olykor otthon prédikálnia, s akkor a plebános menjen a filiákba.

Az iskola jó kezekben van, az öreg kántor Egyed Ferenc, jó és gyenge ember. A tanítók a Schandl házaspár és egy Rajkai nevű tanító. Igriczen Kámán a tanító, jó embernek látszik. Gétyén pedig Németh Péter és egy segédtanító.

A főjegyző igen derék jó ember. Felesége nagyon agilis asszony, a ki sokat gyűjtött a templomra s neki köszönhető az is, hogy a templomot, harangokat, templom környékét olyan szépen lehetett megcsinálni, mert most minden kifogástalan állapotban volt.

SZÖLLŐSGYÖRÖKÖN bérmált 1937. jun. 13-án Pünkösöd utáni III. vasárnapon U. Zadravecz István püspök úr 381-t, s pedig 197 fiút és 184 leányt. Igen szép és lelkes fogadtatást emleget soraiban a jó püspök úr.

SZEPETKEN bérmált helyettem U. Zadravecz István püspök úr 1938. május 13-án, pénteki napon, remek szép tavaszi időben 331-t, s pedig 194 fiút és 137 leányt.

SZÁPÁRON bérmált helyettem U. Zadravecz István püspök úr 1938. VI. 8-án Medárd napján, remek napsütéses meleg időben 89-t, s pedig 55 fiút és 34

leányt. A filiálisban Bakonycsernyén ugyanakkor bérmált 77-et, s pedig 38 fiút és 39 leányt. Holitscher képviselő úrnál voltak megszállva.

TAPSONYban bérmáltam 1936. ápril. 29-én szerdán igen enyhe, csendes időben 213 fiút és 179 leányt, összesen 392-t. Nagyon kevés e majd 4 ezer főnyi hitközségben. A bérmálás azonban igen szépen folyt le. Remekül énekeltek a tapsonyiak, a kik énekelni nagyon szeretnek. Visszajött a régi Karbuczky nevű penzionált kántor, de csakis kántornak.

A tanerők Vörös tanító, a böhönyei lelkésznek testvére, Jakits Aranka és Csákós Ilona nevű tanítónők. Az iskola elég jó, de azért az alsó osztályokban sokkal gyengébb volt az olvasás, mint pd. Böhönyén is, hol igen jól olvastak a gyermekek.

Van három tanterem és 180 gyermek! Volt már négy tanterem is.

A káplán kijár hetenkint egyszer Vésére hitoktatása és pedig gyalog, mert kocsit a szegény vései hivek nem tudnak adni. Szenyérre nem jár a káplán hitoktatásra, csak alkalmilag; a belső iskolában is az I. és az V., VI. osztályt a plebános tanítja, a többit a káplán, a ki így nagyon is el van foglalva, míg a plebánosnak aránylag nincsen sok dolga. Igaz, hogy a könyveket és az irodát elég pontosan vezeti és mindenre kiterjed a figyelme.

A kegyuraság nagyon előzékeny és mindent megtesz a plebánia érdekében. – A főjegyző ugyanaz, mint a nagyszakácsi, mert Tapsony ehhez a körjegyzőséghez tartozik.

Érdekes, hogy a plebánián a tandíjat nem a gyermekek szülei fizetik fej szerint, hanem beleteszik az iskolai általános költségvetésbe s így fizeti az is, a kinek sokszor bűnös nemzetpusztítás [?] miatt nincsen gyermeke.

A káptalani birtokot egy Göndöcs nevű intéző és egy fiatal főerdész intézi. Mindkettő egészen fiatal ember.

TÉSEN bérmált helyettem U. Zadravec István püspök úr 1938. jun. 10-én pénteki napon remek szép időben 218-at, s pedig 109 fiút és 109 leányt.

VÖRSÖN bérmáltam 1935. május 23-án csütörtöki napon szép, de kissé hűvös, szeles időben, mert éjjel igen kiadós, zivataros, jó eső volt. Bérmáltam pedig 135 fiút + 163 leányt, tehát 298-at.

Templom igen szép, hosszú, alacsony, középen kupolával, mely azonban a tetőn kívül nem érvényesül; belülről szép tiszta a templom, sárgára lett festve a püspök vizitációja és a bérmálás előtt.

Iskolája két tantermes. Jó nagy termék, eléggé felszerelve, de régiesek. A mostani gyermek létszám 98, igen könnyen elfér a két tanteremben. A tanítók: Becker István kántortanító igen derék, jellemes, szorgalmas, kifogástalan ember. A tanítónő pedig Léhman Mária szintén igen buzgó, derék hajadon.

Hollád filiálisban a kántortanító Horváth Lajos, a volt kiliti plebánosnak: Horváth Pálnak testvére; a kántortanító veje pedig az osztálytanító, ezt különösen kiváló embernek mondja az esperes, neve Nagy Emil.

Balatonszentgyörgyön is két tanterem van, a tanerők Veress János kántortanító és Kész László.

Főnyeden a tanító Bódai.

Tikoson pedig Rác nevű öregebb tanító, a ki buzgóságában reggeltől estig ott tartja a tanulókat az iskolában.

Bottyán-pusztán pedig van egy érdekeltségi iskola róm. kath. jelleggel, 60 tanulóval; tanító Csinálok [?] nevű.

VÁROSLÓDön bérmált helyettem Zadravec István püspök ur 1937. szept. 10-én csütörtökön borult délelőtt esős időben, de aztán nagyon jó idő lett. Bérmálkozott 382 lélek, s pedig 200 leány és 182 fiú.

ZALASZÁNTÓn bérmáltam 1935. okt. 15-én, szent Teréz napján, kedden, hűvös, borult, de csendes, száraz, őszi időben.

Templom igen szép, Anjou-korabeli, a XIII. századból való templom. Az újabb ásatások mutatják, hogy valamikor három hajós gótszerű templom volt számos oldalkápolnával. Különben azonban elég kicsiny. Misszió alkalmával, mikor egészen tömve volt, 800 látogatót számoltak kijövetkor.

Iskola szép, van négy tanterem. A tanerők szorgalmasak. Itt van Palkó Margit már 19 éve, aztán Mikus Gyula nevű, tapolcai származású művész tanító, a ki fest is, szobrász is, de az elemi iskola neki már kevés. A tananyag beosztása egyedül nála nincs jóváhagyva, mert nem készítette el. A másik két tanerő Kamondy igazgató, u. öccse Sármelléken van és Tamási József kántortanító. A kántor jó, a gyerekek szépen respondeáltak. A hitoktatást példásan teljesíti az esperes és a gyermekek igazán jól tudtak. Az iskola igazán jó benyomást tett reám.

Plebánia-föld kbelül 100 hold, de erdővel és mindennel együtt, van benne jó föld is, de rossz is elég. Van nagyobb szőlője is, a mely szépen terem. Az esperesnek, Major Györgynek van szépen berendezett plebánia-háza, csin és uri tonus van mindenütt. Adóssága nincsen, de vagyona sincs és már 9 éve nem volt még Budapesten sem, csakhogy ne kelljen pénzt kiadnia. Az idén volt Máriaczellben. Reumás és nem mert eddig elmenni Hévizre, csak az idén ment el, mert Sümegről jó autóbusz-közlekedése volt. Lengyeltötiba való. Egyik fivére Séllyei Teréz intézője.

ZALASZENTBALÁZson bérmáltam 1936. V. 13-án szerdán, ragyogó időben, 358 fiút és 337 leányt, összesen 695-t. A plebános Kis István épen beteg volt. Erős szivbaja őt képtelenné tette a járásra, sántított, bottal járt. A templomhoz vezető kegyetlen út és a szertelen nagy sulyzóknak, melyekkel tornászott, tulajdonitom a bajt. Szabadságot kért és kapott, hogy a bérmálás után kipihenhesse magát.

Iskolái községiek; helyben van három tantermű iskola s pedig Berkes tanító és felesége és Danila (most magyarosítva: Dévai) Aranka. Ez igen kiváló tanítónő és minden tekintetben kifogástalan, míg a községi tanító, Berkes korántsem nevezhető kifogástalan tanítónak, mert nagyon önérzetes és hánytorgatja az ő függetlenségét. A tanulók száma 192.

Bocskán állami iskola van 80 tanulóval. A tanító egy idősb asszony és Horváth nevű fiatal igen jó tanító, a ki Külsővatra lett megválasztva. Igen jól

kántorizál, szeret énekkel foglalkozni és a bocskai férfiaktól szép énekkart szervezett.

Börzöncén szintén állami iskola. Egy fiatal kedves tanító van ott.

Mindkét helyen az állami tanítók tanítják a hittant is.

Magyarszerdahelyen Papp Imre van, a ki Nagyabajomból jött. Hisztérikus embernek látszik. Nagyon adta az alázatost.

Pölöskefőn a plebánia-alapítás foglal le minden törekvést. Özv. Horváthné 4 1/2 h. földjét már átíratta a plebániára, de fentartotta a haszonélvezetet. Itteni tanerők nem jelentek meg előttem, de a plebános ebédjén sem.

Igen jó a szentbalázi jegyző, Révész, ki nagyon buzgólkodik a pölöskefői plebánia megalapítása körül; azután a magyarszerdahelyi jegyző Gyutay István, kit a főbíró elsőrendű embernek tart és mond. Költő és író. Ennek jegyzőségéhez tartoznak Szerdahely, Magyarszentmiklós és Bocska községek.

A szentbalázi plebánosnak jelentékeny földje van, de a lapban fekszik, bizonytalan hozamú és rossz termést ad. A plebánosnak rokonsága van segítségére. Özv. nővére és ennek leánya a plebánián laknak és vezetik háztartását. Elvált nővére: a volt jegyzőnek, az elítélt és elbocsátott Tihanyinak felesége a községben lakik, de van neki, illetve gyermekeinek 16 hold szőlője és abból igen szép jövedelmet élveznek. Vele van öccse is és annak felesége, a ki szinte a községben lakik. Igen jó benyomást tett reám. Okos, jó embernek látszik. Ennek van egy nagyobb leánya, Tihanyinak két kisebb leánya. Kedves kis gyermekek.

ZALASZENTMIHÁLYon bérmáltam 1936. V. 20-án, szerdai, ragyogó majd hirtelen esőre fordult időben 220 fiút és 221 leányt, összesen 241-et.

A plebános Szabó Imre, iharosi születésű, de beteg, gyomorfekélyes ember, a télen igen rosszul volt. Most is sovány, de mindig kötelességtudó úgy, hogy segítséget sem kér s betegen is fölkel, hogy teljesítse kötelességét. Ezt észrevette Teleki grófné is.

A templom roppant szegény. Semmit sem ad a nép. Nincs is biztatva. Nincsen zárt gyóntatószék; rézkehely és réz-paténa van csak, a fehérmű kicsi és hézagos, egyszerű pertli van az albán és vállkendőn; az oltár egészen rozoga fa-oltár, összedőléssel fenyeget.

Iskolák jók, bár községiek. Van egy jó öreg igazgató-tanító: Hász Péter; a tanítónők Mihályi Magdolna igen jó, Sopronban végzett. Alkalmi költő, a gyermekeket remekül betanította üdvözlésemre. Oltárszönyeget gyűjtött illetve készített, a melyre a többi tanerő is adományozott. Van még egy özvegy nőtanító és Persch nevű férfitanító, a ki Kisapátiból való, az ottani kántortanítónak fia. A hitoktatást a plebános jól végzi, a világi tanerők is segítenek.

A főjegyző Bogyay Kálmán igen jóindulatú katolikus ember, jó barátja az ukki állomásfőnököknek. Kezére játszik a plebánosnak is, a kit a nép alapjában véve szeret s a ki szintén nyugodtan megvan a helyén.

ZALAAPÁTiban bérmáltam 1936. V. 24-én vasárnap, igen szép időben a szabadban 255 fiút és 245 leányt, összesen 500-at.

Templom kifogástalan. Új alkotás az igen szép gyóntatószoba, a melyben zárt gyóntatószékek vannak, melyeket a nép is nagyon szeret. Szépen van felszerelve igen szép arany kehellyel; barokk-stilű régi osztrák munka és aranybrokát miseruhával. Az oltár is tágas. Kényelmes és igen szép rendben.

Iskolák jók, 4 tanterem a fiúknál s kettő külön az apácáknál. Ez utóbbiaknál a főnöknő Pintér Ilona nővér. A férfiaknál a főtanító és kántor Martin-csevics József, kinek sok gyermeke van s egyik lányát szeretné ingyen elhelyezni valami intézetben. Azután Bösze Imre, a ki szintén kiváló fiú, végül Kovács József tanító, Vegele nővérenek a fia, derék ember, levante-oktató. Elvette egy zalaapáti kereskedőnek Gelencsér Józsefnek szerény leányát, a ki nagyon vallásos, jó anya, kitűnő templomi énekesnő. Az ő anyja mondta a Mária-Congregacio nevében az üdvözlő beszédet. Kitűnő nő, a ki a mellett eszes is, maga csinálja a beszédeket.

A főjegyző Arató nevű, derék jó ember, valamikor sümegi segédjegyző volt; felesége derék nő, egy püspöki volt erdőőrnek leánya.

ZALASZABARON bérmált Zadravecz István püspök úr 1937. IV. 26-án szép napsütéses időben a templomon kívül 92 fiút + 70 leányt = 162 gyermeket.

ZALAVÁRON bérmált Zadravecz István püspök úr 1937. IV. 28-án, szerdán, esőtlen, de hűvös időben 100 fiút és 90 leányt = 190-et.

Zalaváron 1938. május 15-én, vasárnap nem bérmált Zadravecz püspök úr, hanem népgyűlés volt, a melyen ott volt az alispán úr is, a főügyész is s sok pap, rengeteg nép, egyuttal az apátság 900 éves fennállását is ünnepelték. A szónok volt a történetesen közelben bérmáló Zadravecz püspök úr, ki fényesen és lelkesen szónokolt.

ZALASZENTIVÁNON bérmált helyettem Zadravecz István püspök úr 1938. május 12-én csütörtöki napon, szép ragyogó időben. A plebános az előtte való napon a rossz időben hitét veszítette, a következő gyönyörű napon hitét visszanyerte, így írta a püspök úr igen elmésen. Bérmálkozott 348 s pedig 185 fiú és 163 leány.

ZAMÁRDIban bérmált helyettem U. Zadravecz István püspök úr 1938. május hó 7-én, szombati napon, nagyon szép időben 191-et, s pedig 88 fiút és 103 leányt. Jó volt az idő s szépen sikerült a templomon kívül a bérmálás és a prédikáció. Új templom lesz talán, mert a zamárdi templom a fejlődő Balatonpart számára már nagyon kicsiny.

ZIRCZEN 1938. június hó 6-án Pünkösöd vasárnapján bérmált helyettem U. Zadravecz István püspök úr 516-t és hat beteget a kórházban és pedig 241 fiút és 275 leányt, ragyogó pünkösdi időben. Az ottani kórházban az igazgató főorvos igen szép hitvalló beszédet mondott, azután szép impozáns üdvözlést csináltak a zircziek.

Vasárnap délután a püspök ur felment Budapestre esketni s utána este 11 [?] órakor már ismét Zirczen volt.

Helymutató

<p><i>Acsa</i> 25</p> <p><i>Ádánd</i> 80</p> <p><i>Ajka</i>..... 178</p> <p><i>Ajkarendek</i>..... 25, 79, 178</p> <p><i>Aka</i>..... 81</p> <p><i>Alsópáhok</i>..... 79, 177</p> <p><i>Andocs</i> 82</p> <p><i>Apáti</i> 25</p> <p><i>Aszófő</i> 26, 81</p> <p><i>Attala</i> 25, 79, 177</p> <p><i>Ácsteszér</i>..... 80</p> <p><i>Ádánd</i> 26, 80</p> <p><i>Babócsa</i> 89</p> <p><i>Badacsonytomaj</i> 31, 90</p> <p><i>Bakónak</i>..... 27</p> <p><i>Bakonygyirót</i> 86</p> <p><i>Bakonyjákó</i>..... 29, 83</p> <p><i>Bakonykoppány</i> 83, 91</p> <p><i>Bakonyúána</i> 30, 88, 180</p> <p><i>Bakonyoszló</i> 87</p> <p><i>Bakonyszénlázsló</i>..... 86</p> <p><i>Bakonyszombathely</i> 87</p> <p><i>Balatonberény</i> 83, 178</p> <p><i>Balatonboglár</i>..... 28</p> <p><i>Balatoncsicsó</i> 26</p> <p><i>Balatonendréd</i> 30, 8, 180</p> <p><i>Balatonfüred</i>..... 89</p> <p><i>Balatongyörök</i>..... 179</p> <p><i>Balatonkenese</i>..... 31, 89</p> <p><i>Balatonkeresztúr</i>..... 178</p> <p><i>Balatonkiliti</i>..... 84</p> <p><i>Balatonszabadi</i>..... 31</p> <p><i>Barcs</i>..... 28, 32, 90</p> <p><i>Belezná</i>..... 90</p> <p><i>Berény</i>..... 29</p> <p><i>Berzencze</i>..... 91</p> <p><i>Bezeréd</i>..... 86, 180</p> <p><i>Borzavár</i> 30, 88</p> <p><i>Böhlönye</i> 28, 83, 179</p> <p><i>Bőszénfa</i> 82, 91</p>	<p><i>Búcsúszentlászló</i> 85</p> <p><i>Buzsák</i>..... 29, 180</p> <p><i>Csabrendek</i> 95</p> <p><i>Csatár</i>..... 33, 93, 181</p> <p><i>Csatka</i> 34, 94</p> <p><i>Csácsbózsok</i>..... 33, 94, 181</p> <p><i>Csákány</i>..... 32, 93, 180</p> <p><i>Csesznek</i>..... 33, 94</p> <p><i>Csót</i>..... 92</p> <p><i>Csököly</i>..... 34</p> <p><i>Csurgó</i>..... 92</p> <p><i>Dabrony</i> 34, 95, 96</p> <p><i>Devecser</i>..... 34, 95, 96</p> <p><i>Dég</i>..... 96</p> <p><i>Dióskál</i>..... 181</p> <p><i>Enying</i> 97</p> <p><i>Erdősokonya</i>..... 35, 98</p> <p><i>Farkasgyepű</i>..... 183</p> <p><i>Felsőiskáz</i> 35, 98, 99</p> <p><i>Felsőrajk</i>..... 36, 182</p> <p><i>Felsősegcsd</i> 36, 182</p> <p><i>Fokszabadi</i>..... 99</p> <p><i>Gadány</i>..... 37, 100</p> <p><i>Galambok</i>..... 101, 184</p> <p><i>Gamás</i> 38, 102, 184</p> <p><i>Gelse</i> 37, 100, 183</p> <p><i>Geszti</i>..... 38, 102, 184</p> <p><i>Gógánfa</i>..... 39, 103</p> <p><i>Gölle</i>..... 36, 100, 183</p> <p><i>Görgeteg</i> 103</p> <p><i>Gyékényes</i>..... 100, 104</p> <p><i>Gyulafirátót</i>..... 38, 103</p> <p><i>Gyulakeszi</i>..... 104</p> <p><i>Hahót</i>..... 40, 106, 184</p> <p><i>Hajmáskér</i> 107</p> <p><i>Halimba</i>..... 107</p> <p><i>Háromfa</i> 109</p> <p><i>Hárságy</i>..... 40</p> <p><i>Herend</i>..... 41, 108</p> <p><i>Hetes</i> 39, 105, 109</p>
---	--

Hidegkút 41, 108
Homokkomárom 40, 106
Igal 110
Iharosberény..... 109, 110
Inke 111
Jásd..... 42, 110, 185
Juta 40
Kadarkút..... 47
Kapoly 46
Kapornak..... 45
Kaposvár 45, 111
Kaposszentbenedek..... 42, 116
Karád..... 115
Karmacs 44, 112, 187
Káptalanfa..... 46, 116
Káptalantóti..... 47
Kehida 42
Kenese 115
Kercseliget..... 43, 111, 185
Keszthely..... 186
Kéthely..... 186
Kiliti..... 45
Kisbárapáti..... 43, 112, 185
Kisgörbő..... 45, 113
Kiskomárom 113, 188
Kislőd 44, 114, 188
Kőröshegy..... 46
Kővágóörs 114
Kutas..... 43, 187
Külsővat..... 112, 188
Ladány..... 49, 119
Lajoskomárom..... 120
Látrány 49, 120
Lelle..... 49
Lengyeltóti..... 48, 117, 189
Lepsény..... 119
Lesenczetomaj 50
Lókut..... 48, 118, 189
Lovászipatona..... 117, 121
Magyarpolány 123, 191
Marczali 122, 190
Marczaltó 122, 191
Márkó 52, 124
Mernye..... 50, 189

Mesztegyő..... 51, 122, 189
Mezőkomárom..... 51, 123
Miháld..... 121, 125
Miklósi..... 124
Monostorapáti..... 52, 124
Mosdós 50, 122, 189
Murakeresztúr..... 51, 190
Nagyatád..... 133
Nagybajom..... 53, 193
Nagybakónak..... 53, 127
Nagyberény 55, 129
Nagyesztergár 130, 195
Nagyganna..... 52, 126, 195
Nagykanizsa..... 53, 193
Nagykapornak..... 130, 195
Nagyrecse..... 53, 127, 193
Nagyszakácsi..... 54, 128, 192
Nagytevel..... 52
Nagyvázsony 131
Nádasdladány 131
Nágocs..... 131
Nemesapáti..... 55, 129
Nemesbük 55, 191
Nemesdéd 192
Nemesrádó 55, 194
Nemestördemicz 134
Nemesvámos..... 132
Nemesvid..... 54, 128, 192
Nemesvita 134
Németlad 134
Németujfalu 53, 133
Noszlop..... 134
Nyárad..... 126, 195
Nyirád 131
Olaszfalu 135, 196
Orosztony 195
Oszlop 55
Osztopán 55, 134, 196
Öskü 136
Ósi..... 56, 135
Pacsa..... 57, 196
Pakod 137
Paloznak..... 138
Pápa..... 137, 196

Pápakovácsi..... 57, 197
Pápasalamon..... 56, 139
Pápateszér..... 136
Peremarton..... 138
Polány..... 57
Porva..... 58, 137, 197
Rád..... 58
Rezi..... 197
Réde..... 59
Saárd..... 200
Ságvár..... 143
Sámson..... 141
Sármellék..... 142, 199
Sávoly..... 141
Siófok..... 144
Somlósztőlős..... 60, 141, 146, 152
Somlónásárhely..... 59, 140, 146
Somogyacsa..... 142
Somogyberzencze..... 145
Somogyfajszt..... 61, 141
Somogyhárság..... 62, 145
Somogynémetujfalu..... 60
Somogysaárd..... 60
Somogysámson..... 198
Somogyzentbalázs..... 59
Somogyzentmiklós..... 145
Somogyzentpál..... 199
Somogyzil..... 142, 198
Somogyzob..... 201
Somogytarnócza..... 62
Somogyvár..... 142, 201
Sur..... 143
Sümeg..... 62, 144
Sümegcsehi..... 61, 144
Szápár..... 65, 148, 202
Szegvár..... 66
Szentbalázs..... 146, 152
Szentbékáll..... 62, 152
Szentgál..... 63, 150
Szentgyörgyvár..... 64, 201
Szentkirályszabadja..... 63, 150
Szentpéterúr..... 64, 202
Szpetk..... 148, 202
Szilasbalhás..... 149

Szólád..... 149
Szomajom..... 64, 152
Szöllős..... 152
Szöllősgyörök..... 65, 147, 202
Szulok..... 151
Szücs..... 146, 153
Tab..... 68, 156
Taliándörög..... 69, 159
Tapolcza..... 69
Tapsony..... 67, 155, 203
Tarany..... 158
Taszár..... 153
Tekenye..... 156
Tés..... 157, 203
Tomaj..... 159
Toponár..... 154, 160
Tótszentpál..... 67
Tótvázsony..... 68, 158
Tördemicz..... 69, 160
Törökkoppány..... 155
Türje..... 68, 155
Tüskevár..... 66, 154, 160
Ugod..... 70, 161
Ujfalu..... 71
Ukk..... 70, 161
Vámos..... 72
Vanyola..... 162, 166
Vaszar..... 162
Városlód..... 71, 163, 204
Várpalota..... 164
Vásárhely..... 165
Vászoly..... 72
Vita..... 73, 165
Vörösberény..... 71, 164
Vöröstó..... 164
Vörs..... 203
Zákány..... 173
Zákánytelep..... 173
Zalaapáti..... 205
Zalabér..... 168
Zalacsány..... 74
Zalagyömrő..... 171
Zalakoppány..... 75
Zalamerénye..... 169

<i>Zalamihályfa</i>	171	<i>Zalaszentlászló</i>	75
<i>Zalapettend</i>	73, 172	<i>Zalaszentmihály</i>	74, 205
<i>Zalaszabar</i>	206	<i>Zalavár</i>	206
<i>Zalaszántó</i>	75, 204	<i>Zamárdi</i>	76, 169, 206
<i>Zalaszegvár</i>	76, 170	<i>Zircz</i>	170, 206
<i>Zalaszentbalázs</i>	167, 204	<i>Zselickislak</i>	73, 166, 174
<i>Zalaszentgrót</i>	75, 168	<i>Zsid</i>	167
<i>Zalaszentiván</i>	76, 169, 206		

Tartalomjegyzék

Ajánlás	4
Bevezetés	7
A bérmlások időrendi sorrendben	12
I. KÖNYV	25
II. KÖNYV	79
III. KÖNYV	177
Helymutató	207

A VESZPRÉMI EGYHÁZMEGYE MÚLTJÁBÓL

Szerkeszti: dr. Pfeiffer János

1. Dr. Lukcsics Pál – Dr. Pfeiffer János: A veszprémi püspöki vár a katolikus restauráció korában. Veszprém, 1933. 245 l.
2. Pehm József: Padányi Biró Márton veszprémi püspök élete és kora. Zalaegerszeg, 1934. 496 l.
3. Dr. Bedy Vince: A felsőörsi prépostság története. Veszprém, 1934. 128 l.
4. Dr. Horváth Konstantin: Az Egyházi Értekezések és Tudósítások. (Az első magyar kat. teol. folyóirat) története 1820-1824. Versegly Ferenc és Horváth János levelezése 1812-1822. Veszprém, 1937. 464 l.
5. Molnár Ernő: A nagyjenő-tuskevári páloskolostor. Veszprém, 1936. 128 l.
6. Aggházi Mária: A zirci apátság templomépítkezései a XVIII. században. Veszprém, 1937. 135 l.
7. Meszlényi Antal: Gróf Zichy Domonkos veszprémi püspök (1842-1849) egyházlátogatása 1845-1846-ban. Veszprém, 1941. 160 l.
8. Hermann Egyed – Éberhardt Béla: A veszprémi egyházmegye papságának könyvkultúrája és könyvállománya a XIX. század elején. Veszprém, 1942. 736 l.
9. Dr. Pfeiffer János: A veszprémi káptalan újkori statutumai (1667-1780). Veszprém, 1943. 88 l.
10. Dr. Pfeiffer János: A veszprémi egyházmegye legrégebbi egyházlátogatásai (1554-1760). Veszprém, 1947. 212 l.
11. Dr. Hermann Egyed: Kurbély György veszprémi püspök (1755-1821). Veszprém, 1947. 224 l.
12. Dr. Hoos József: A kaposvári plébánia története. Veszprém, 1948. 368 l.
13. Dr. Petrák Mihály: Acsády Ádám veszprémi püspöksége (1725-1744). Veszprém, 1949. 100 l.

Szerkeszti: Dr. Körmendy József

14. Dr. Takács Lajos: Ranolder János veszprémi püspök élete és munkássága (1806-1875). Veszprém, 1987. 134 l.
15. Bozsóky Pál Gerő: Segesdi krónika. 1993.
16. Körmendy József: Gr. Volkra Ottó Ker. János veszprémi püspök élete és munkássága (1665-1720). Veszprém, 1995. 129 l.
17. Körmendy József – Rajczi Pál: Rott Nándor veszprémi püspök bér-málási feljegyzései (1921-1938). Veszprém, 2000.

035472

0 96300 354721
Jókai Könyvtár PÁPA